

PROJEKTO

„NEVYRIAUSYBINES ORGANIZACIJAS VIENIJANČIŲ ASOCIACIJŲ INSTITUCINIS
STIPRINIMAS“

VALSTYBINIO IR VIETOS SAVIVALDOS SEKTORIŲ VIEŠOJO VALDYMO IR PASLAUGŲ
SRITIES TEISĖS AKTŲ STEBĖSENOS IR ANALIZĖS BEI SIŪLYMŲ CENTRINEI IR
VIETOS VALDŽIAI

ATASKAITA

Atsakingas vykdytojas: **Nacionalinė vartotojų konfederacija**
Atsakingas vykdytojas Alvita Armanavičienė

Partneriai: **Lietuvos žmogaus teisių asociacija**
Atsakingas vykdytojas Vytautas Budnikas

Asociacija ALPiS
Atsakingas vykdytojas dr. Vygintas Sidzikauskas

2017 m. gruodis
Vilnius

TURINYS

	Psl. nr.
Santrauka	3
1. Įvadas	4
2. Tyrimo objektas ir metodologija	8
3. LR įstatymų ir poįstatyminių aktų, susijusių su viešuoju valdymu ir paslaugų sritimi ir priskirtinų NVO sektoriui, stebėsenos tyrimo suvestinės išvados	26
3.1. Alytaus miestas	
3.2. Marijampolė	
3.3. Mažeikių rajonas	
3.4. Panevėžio miestas	
3.5. Trakų rajonas	
3.6. Kauno miestas	
3.7. Kauno rajonas	
3.8. Klaipėdos miestas	
3.9. Šiaulių miestas	
3.10. Vilniaus miestas	
4. Savivaldybių veiklos ir teisės aktų, skirtų NVO sektoriui, būklės dokumentinės analizės suvestinės išvados	31
4.1. Alytaus miestas	
4.2. Marijampolė	
4.3. Mažeikių rajonas	
4.4. Panevėžio miestas	
4.5. Trakų rajonas	
4.6. Kauno miestas	
4.7. Kauno rajonas	
4.8. Klaipėdos miestas	
4.9. Šiaulių miestas	
4.10. Vilniaus miestas	
5. Išvados ir apibendrinimai	36
6. Siūlymai centrinei ir vietos valdžiai dėl teisės aktų tobulinimo	39
6.1. Tyrimo ataskaitos siūlymų centrinei ir vietos valdžiai sąvadas	
6.2. Siūlymų teisinės formuluotės	
7. Priedai	42

SANTRAUKA

Projekto „Nevyriausybines organizacijas (NVO) vienijančių asociacijų institucinis stiprinimas“ Ataskaita „Valstybinio ir vietos savivaldos sektorių viešojo valdymo ir paslaugų srities teisės aktų stebėsenos ir analizė bei siūlymai centrinei ir vietos valdžiai“ parengta pagal 2017-08-31 Valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutarties Nr. NOBP1-69, sudarytos tarp Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Nacionalinės konfederacijos, nuostatas. Sutartimi buvo apibrėžta dokumentinių tyrimų imtis 10-yje LR savivaldybių ir 215 val. dokumentinio tyrimo darbo apimtis.

Ataskaitą sudaro Santrauka, šeši analitiniai skyriai ir vienas priedų skyrius. Panaudoti informacijos šaltiniai pateikiami Ataskaitos teksto išnašose pagal pirmojo pateikimo vietą.

Pirmame skyriuje pateikiamas nagrinėjamų Ataskaitoje klausimų aktualumo pagrindimas. Antrame skyriuje detalai aprašoma dokumentinio tyrimo metodologijos pagrindimas, sudarytos dvi suvestinės lyginamosios lentelės – po vieną NVO sektoriaus teisės aktų stebėsenai dešimtyje savivaldybių ir vietos savivaldos teisės aktų analizei dešimtyje savivaldybių. Trečiame skyriuje pateikiamos įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų stebėsenos, susijusios su viešuoju valdymu ir paslaugų sritimi, 10-ies savivaldybių kokybinės analizės lyginamosios išvados. Ketvirtame skyriuje pateikiamos savivaldybių veiklos ir teisės aktų stebėsenos bei analizės 10-ies savivaldybių lyginamosios išvados. Penktame skyriuje pateikiamos apibendrinančios trečiojo ir ketvirtojo skyriaus analizių išvados ir apibendrinimai. Šeštajame skyriuje pateikiami suvestinių siūlymų centrinei ir vietinei valdžiai dėl teisės aktų tobulinimo lentelė. Ten pat, pateikiami du siūlymai centrinei ir vietinei valdžiai dėl tobulinamų įstatymų projektų teisinių formuluočių.

Ataskaitos tekstinė dalis sudaro 137 psl., įskaitant analizės 20 suvestinių lentelių, siūlymų 1 suvestinę lentelę ir prieduose pateiktą Ataskaitos pristatymo LR Seime pranešimą, 14 skaidrių.

1. ĮVADAS

Nevyriausybinių organizacijų (toliau tekste - ir kaip NVO), apibrėžiamų kaip nevyriausybinių bendruomeninių žmonių susivienijimų atstovų, vaidmens svarba įgyvendinant 4 pamatinius Europos Sąjungos principus, nurodytus Europos Sąjungos Sutarties Preambulėje¹, - a) *administracinio ir teisės aktų leidybos teisėtumo*; b) *ekonominės laisvės (laisvas prekių, paslaugų, kapitalo ir asmenų judėjimas)*; c) *pagrindinių žmogaus teisių* ir d) *politinės teisės (skaidrumo ir subsidarumo)* – geriausiai apibrėžiama politinių teisių principų pagrindu. Šiuo pagrindu ES teisėje skaidrumas suprantamas kaip laisvas, savalaikis ir išsamus **priejimas prie informacijos**, o subsidarumas – valdžios įsipareigojimas palaikyti gyvybingas visuomenės iniciatyvas „iš apačios“.

Europos Sąjungos sutartyje įtvirtintas subsidarumo principas numato, kad viešojo sektoriaus funkcijos turi būti vykdomos įmanomai žemiausiu lygmeniu. ES ir NATO šalyse tokio principo taikymas yra plačiai paplitęs, todėl jose leidžiama *tvarkytis pačioms, socialines paslaugas parinkti, planuoti ir net finansuoti savo nuožiūra mažose bendruomenėse*².

Subsidarumo santykio su NVO tema moksliniuose tyrimuose nėra nauja tiek pasaulyje, tiek ir Lietuvoje, ir aprėpia platų nagrinėjamų veiksmų lauką. Paminėtinas Vilniaus universiteto mokslininkų subsidarumo apraiškų ir perspektyvų tyrimas³, skirtas daugiadimensinio visuomenės „iš apačios“ kylančių iniciatyvų *welfare modelio* palaikymo pagalba nagrinėjimui. Tyrime nurodoma, kad „*subsidarumas gali sudaryti sąlygas taikyti įvairias piliečių dalyvavimo ir atstovavimo formas, skatinti į asmenį orientuotas pagalbos strategijas ir įgalinimą. Taikant šį principą galima siekti veiksmingesnės pagalbos asmenims, mažinti valstybinių institucijų kontrolę ir išlaidas. Kartu akivaizdu, kad tokios sistemos valdymo logika yra specifinė, jis gana sudėtingas ir, be privalumų, turi nemažai dilemų bei rizikų. Be to, tam būtinos tam tikros socialinės-politinės sąlygos, „solidaristinis“ mentalitetas*“.

ES subsidarumo principo įgyvendimui Lietuvoje dideliu postūmiu laikytinas 2013 m. gruodžio 19 d. priimtas LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas (toliau tekste ir NVO Įstatymas), kuris iki šiol veikia be redakcinių pakeitimų. NVO Įstatymo tikslu ir paskirtimi nustatyta (1 str. 1 d.) – kurti palankią aplinką nevyriausybiniams organizacijoms, užtikrinti tinkamas jų, kaip svarbaus pilietinės visuomenės elemento, veiklos ir plėtros sąlygas. Ten pat, 4 str. 1 d. nustatyta, kad LR Vyriausybė NVO plėtros politikos prioritetus, tikslus, uždavinius ir numatomus pasiekti rezultatus nustato Nacionalinėje pažangos strategijoje. Tokia strategija priimta LR Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 patvirtinta Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, kuri veikia iki šiol be redakcinių pakeitimų.

¹ http://www.univie.ac.at/ri/eur/20040401/LT_EU_Treaty_Vienna.pdf

² <http://lzinios.lt/lzinios/Komentarai/kiem-kainuoja-pilieciu-politine-parama-valdziai-/255865>

³ <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/viewFile/791/pdf>

NVO Įstatymo 4 str. 2 d. nustatyta, kad NVO plėtros politikos formavimą organizuoja, koordinuoja ir ją įgyvendina LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Ten pat, 4 str. 4 d. nustatyta, kad savivaldybių institucijos ir įstaigos formuoja ir įgyvendina savivaldybių NVO plėtros politiką. Todėl šis tyrimas, atliktas pagal NVO vienijančių asociacijų institutinio stiprinimo konkursinį projektą, kurį pagal LR socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. A1-213 patvirtintus Nuostatus laimėjo Nacionalinė vartotojų konfederacija, yra nukreiptas į LR NVO plėtros įstatymo 4 str. 5 d. 1 p. apibrėžtą NVO veiklas reglamentuojančių teisės aktų analizę, ten pat, 2 str. 7 d. nustatytą „nacionalinės skėtinės nevyriausybinių organizacijos“ sąvoką bei skėtinės NVO – Nacionalinės vartotojų konfederacijos veiklos nuostatus, misiją ir viziją.

Turėdami galvoje, kad skėtinės NVO institucinis (finansinio pajėgumo) stiprinimas neturi būti savatiksliis NVO prioritetas, o turi būti grindžiamas viešuoju interesu ir teikiama nauda bendruomenei ir valstybei, tyrimo stebėsenos analizė ir atitinkamų siūlymų centrinei ir vietos valdžiai kūrimas neišvengiamai patenka į *viešojo intereso* problematiką, visų pirma, išdėstytą Nacionalinėje Pažangos Strategijoje, paskutinėse LR Prezidentės, LR Vyriausybės, LR valstybės kontrolės veiklos metinėse ataskaitose bei šio tyrimo užduotyje numatytos imties vietos savivaldos institucijų internetinių svetainių NVO rubrikose, akcentuojant savivaldybių nevyriausybinių organizacijų tarybų patirtis per jų paskelbtas ataskaitas, įskaitant bei statant pavyzdžiu, ir LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos diskrecijoje veikiančios Nevyriausybinių organizacijų tarybos veiklos stebėseną per įstatymu nustatytą ataskaitų dokumentinę analizę.

Tačiau viešojo intereso problematikos nagrinėjimas tikslu parengti konkrečius siūlymus centrinei ir vietos valdžiai NVO, visų pirma, ginančių vartotojų ekonominę perspektyvą viešųjų paslaugų sektoriuose, požiūriu susiduria su dideliu iššūkiu, kadangi *viešojo intereso sąvoka* šiuo metu neturi tikslaus apibrėžimo nei teisės aktuose, nei teisinėje doktrinoje, nors viešojo intereso gynimo galimybė yra numatyta daugelyje Lietuvos Respublikos teisės aktų. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos teisės aktuose *viešojo intereso sąvokos* įstatymų leidėjas ne tik nepaaiškina, bet ir nenurodo jokių objektyvių kriterijų arba norminių požymių, pagal kuriuos suinteresuoti subjektai galėtų vykdyti atitinkamas viešųjų paslaugų, patenkančių į viešojo intereso problematiką, veiklas.

Lietuvos Respublikos teisinėje doktrinoje pripažįstama, kad viešasis interesas yra **kintantis** ir neįmanoma *a priori* numatyti visų situacijų, kada viešajam interesui gali atsirasti grėsmių ⁴. Neapibrėžtumai iškyla jau pradėjus nagrinėti viešojo intereso subjektus ir objektą. Daug teisės mokslo specialistų teigia, kad valstybės institucijos nėra viešojo intereso subjektai, jos yra tik viešojo intereso atstovai (agentai). Bet viešojo intereso agentais laikytini ir NVO. Todėl daroma prielaida, kad viešojo intereso subjektai – tai visuomenė ir socialinės grupės. ⁵

Dažnai įstatymų leidėjas teisės aktuose įtvirtina normą, kurioje panaudoja sąvoką *viešasis interesas* ir nepateikia jos apibrėžimo, todėl tokia teisės norma įstatymus taikantiems vykdomosios ir teisinės valdžios subjektams iš esmės suteikia diskrecinę galią. Tačiau tai nereiškia, kad individai,

---

⁴ Krivka E. Viešojo intereso gynimas civiliniame procese. – V.: MRU Leidybos centras, 2009. - Iš internetinės prieigos <file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/1884254.pdf>

⁵ Ibid.

socialinės grupės ar jiems atstovaujančios NVO negali spręsti, kas yra viešojo intereso dalykas. Todėl viešojo intereso dalykas dažnai yra įvairių vertybių ir nuomonių konkurencijos rezultatas.⁶

Centrinės ir vietos valdžios galimybių ribų egzistavimo viešojo intereso dalyke geru pavyzdžiu galima paminėti LR Valstybės kontrolės 2015-06-29 pagal LR energetikos ministerijos prašymą atlikti viešųjų interesų LR elektros energetikoje (čia nagrinėjamą aktualų vartotojo ekonominės perspektyvos praktinį pavyzdį, taikytiną ir kituose ūkinės veiklos sektoriuose) auditą paskelbtą išankstinę ataskaitą „Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų teikimas elektros energetikos sektoriuje“. Šioje ataskaitoje buvo padaryta išvada dėl audito atlikimo **negalimumo** dėl identifikuotų tokių neapibrėžtumų:

- Dėl Valstybės paramos (pagalbos) teikimo.
- Dėl visuomenės interesų pusiausvyros.
- Dėl įgyvendinamų priemonių daromų investicijų neatsiperkamumo trumpuoju laikotarpiu.
- Dėl ES politikos kintamumo.
- Dėl Lietuvos geopolitinės padėties kintamumo.
- Dėl poreikio peržiūrėti susietas nacionalines strategijas.

LR Valstybės kontrolė savo išvadą grindė, šalia kitų, ir UAB „Teisingi energetikos sprendimai“ 2014-07-22 ataskaitoje „Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų reglamentavimo Lietuvoje ir kitose ES valstybėse lyginamoji analizė ir optimalios schemos Lietuvai nustatymas“ esamos padėties trūkumais:

- Neįteisinti kriterijai.
- Subjektų finansavimo selektyvumas.
- Kryžminis subsidavimas (potencialiai).
- Taikomų techninių priemonių neadekvatumo atvejai.

Aukščiau nurodyti elektros energetikos sektoriaus viešojo intereso ir jį atitinkančių viešųjų paslaugų neapibrėžtumai bei trūkumai, mūsų nuomone, gali būti atitinkamai priskirtini ir kitiems viešųjų paslaugų sektoriams. O tai reiškia, kad centrinė ir vietos valdžia Lietuvos Respublikoje, kaip ir visoje ES, viena negali savalaikiai ir tinkamai išspręsti visos viešųjų paslaugų problematikos. Tokiu būdu, **centrinės ir vietos valdžios subjektai bei NVO subjektai gali ir turi konkuruoti** viešojo intereso dalyke, apimančiame viešąjį valdymą ir viešųjų paslaugų teikimą. Čia gali būti paminėta, kad nurodyta konkurencija neturėtų apimtis sritis, kurias imperatyviai detalizuoja įstatyminės normos (pvz. sritys, reikalaujančios autorizuotų specialiųjų gebėjimų ar yra sietinos su LR nacionaliniu saugumu ir pan.).

Paminėtini Lietuvos NVO subjektų konkurencingumo viešojo intereso dalyke konkretūs pavyzdžiai centralizuoto šilumos energijos sektoriuje, įgalinančius pasiekti reikšmingą ekonominę naudą pažeidžiamiausiai vartotojų grupei – gyventojams: Lietuvos nacionalinės vartotojų

---

⁶ Ibid.

konfederacijos (vadovė Alvita Armanavičienė) inicijuotas ir laimėtas teisminis procesas⁷ prieš šilumos ūkio valdymą perėmusį subjektą UAB „Vilniaus energija“ (tarptautinės verslo grupės VEOLIA narys) ir Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją (formuojamą LR Prezidentės individualiu teikimu ir tvirtinamą LR Seimo) – **numatoma ekonominė nauda Vilniaus miesto vartotojams yra apie 100 mln. Eurų**; Šiaulių bendruomenės (vadovas Vytautas Kabaila) stebėsenos įtaka⁸ Šiaulių miesto centralizuoto šilumos tiekimo kainodarai, pasitarnavusiai pasiekti, kad iki stebėsenos AB „Šiaulių energija“ **buvusios aukščiausios paslaugų kainos taptų žemiausiomis** tarp didžiųjų Lietuvos miestų. Pasiiekti paminėtų NVO subjektų rezultatai (iš esmės be jų institucinės – finansinės paramos iš valdžios pusės) energetikos sektoriuje iškelia NVO lūkesčius dėl aktualios ekonominės vartotojų perspektyvos dalyko išplėtimo į kitus ūkio sektorius. Tokios aktualizacijos dalykui ir skiriama ši Ataskaita.

---

⁷ Žr. Priedas Nr. 1

⁸ Žr. Priedas Nr. 2

2. TYRIMO OBJEKTAS IR METODOLOGIJA

Sutinkamai su 2017-08-31 Valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutarties Nr. NOBP1-69 (toliau – Sutartis) dalyko apibrėžimu ir Sutarties veiklų aprašu, šioje Ataskaitoje turi būti pateikti įstatymų ir poįstatyminių aktų stebėsenos, susijusios su viešojo valdymo ir paslaugų sritimi, bei savivaldybės veiklos ir teisės aktų stebėsenos bei analizė 10-yje LR savivaldybių, parengti 2 siūlymai centrinei ir vietinei valdžiai tobulinti teisės aktus.

LR Seimo 2012-09-18 nutarimu Nr. XI-2220 priimto LR teisėkūros pagrindų įstatymo 2 str. 9 d. yra apibrėžta teisinio reguliavimo stebėsenos sąvoka kaip priemonių sistema, apimanti teisinio reguliavimo reikalingumo, pakankamumo ir efektyvumo, faktinių teisinio reguliavimo pasekmių ir jų atitikties nustatant teisių reguliavimą planuotiems tikslams. Ten pat, 24 str. 6 d. nustatyta, kad teisinio reguliavimo stebėsenos atlikimo tvarką ir teisinio reguliavimo stebėsenos pažymos formą nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Sutarties šalis LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija nustatydamą Sutarties dalyką ir jos sudedamąsias dalis aukščiau nurodytas veiklas, liečiančias teisinio reguliavimo stebėseną, nenurodė jokių metodologinių tokios stebėsenos normų ar kokių nors kitų nuorodų, liečiančių šios Ataskaitos dalyką. Todėl vykdant Sutartyje numatytus Sutarties dalyko atlikimo metodologinius klausimus, jie buvo adaptuoti taikomųjų tyrimų bendrąja tvarka.

Pagal Sutarties 1 priedo išlaidų sąmatą aukščiau nurodytos Ataskaitos parengimui skiriamos lėšos tyrėjų **darbo užmokesčiui 215 valandų apimtyje**. Jokios kitos lėšos (pvz. komandiruočių į tikslines savivaldybes sąnaudų padengimui, tikslinių apklausų atlikimo sąnaudų padengimui, kitų išlaidų padengimui) pagal Sutarties nuostatas nėra numatytos ir yra draudžiamos.

Tyrimo objekto pagrindiniu teisės aktu priimamas Lietuvos Respublikos 2013-12-19 Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas Nr. XII-717.

Tyrimo metodu priimamas **nuotolinis dokumentinis** 10 Sutartyje apibrėžtų LR vietos savivaldos internetinių svetainių, LR Vyriausybės 2016 m. veiklos ataskaitos, LR Prezidentės 2016 m. metinio pranešimo, LR Valstybės audito 2016 m. ataskaitos, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos diskrecijai priskirtos NVO tarybos bei viešai prieinamų užsienio NVO ir viešųjų paslaugų analizių internetinių dokumentų **lyginamasis tyrimas**.

Nuotolinio tyrimo, analizės, išvadų bei siūlymų dėl teisės aktų tobulinimo, bei Ataskaitos parengimo laiko sąnaudas paskirstyti tokiu būdu:

Tyrimų metodologijos sukūrimui – 50 val.

vietos savivaldos internetinių svetainių tyrimui – po 10 val. Viso: $10 \times 10 = 100$ val.

centrinės valdžios internetinių svetainių tyrimui – 20 val.

Išvadų ir apibendrinimų parengimui – 10 val.

Pasiūlymo centrinei valdžiai ir vietos savivaldybei parengimas – po 10 val. Viso: $10 \times 2 = 20$ val.

Ataskaitos elektroninės versijos parengimas – 15 val.

VISO laiko sąnaudų: 215 val.

A. TYRIMO LYGINAMOSIOS ANALIZĖS METODOLOGINĖ SCHEMA

Tyrimo lyginamosios analizės išeitiniu elementu yra laikomas **LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas** (toliau – Įstatymas). Šio Įstatymo 1 str. „Įstatymo tikslas ir paskirtis“ nustatyta, kad Įstatymas reguliuoja NVO veiklos ir plėtros sąlygas bei nustato NVO plėtros politikos principus, valstybės ir savivaldybių bendradarbiavimą su NVO, NVO veiklos sąlygas.

NVO Įstatymo 4 str. „NVO plėtros politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos ir įstaigos“ nustatyta, kad LR Vyriausybė NVO prioritetus, tikslus, uždavinius, siekiamus rezultatus nustato **Nacionalinėje pažangos strategijoje** (toliau – Strategija). Todėl Strategija šiame tyrime priimama lygiagrečiu išeitiniu elementu šalia Įstatymo.

NVO Įstatymo 6 str. „NVO ir savivaldybės NVO tarybos“ nustatyta, kad **Nevyriausybinių organizacijų taryba** teikia pasiūlymus dėl NVO plėtros politikos, finansavimo prioritetų. Ten pat, nustatyta, kad savivaldybės tarybos sprendimu sudaroma **savivaldybės nevyriausybinių organizacijų taryba**, kuri teikia pasiūlymus dėl savivaldybės teritorijoje veikiančių NVO veiklos skatinimo.

NVO Įstatymo 7 str. „NVO tarybos sudarymas ir veikla“ nustatyta, kad LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos techniškai aptarnaujama taryba sudaroma iš valstybės institucijų ir įstaigų, nacionalinių skėtinių NVO ir Lietuvos savivaldybių asociacijos pasiūlytų atstovų.

Atsižvelgiant į NVO Įstatymo nuostatas tyrimui priimama tokia tyrimo **metodologinė schema**:

1. Sudaryti lyginamosios analizės „**Taikinių (problemų) – NVO kaip Priemonės juos spręsti**“ Lentelę Nr. 1 dėl veiklos „Įstatymų ir poįstatyminių aktų stebėsenos, susijusios su viešuoju valdymu ir paslaugų sritimi“ ir Lentelę Nr. 2 dėl veiklos „Savivaldybės veiklos ir teisės aktų stebėseną bei analizę“ pagal:
  - 1.1. Valstybės pažangos strategija, priimtą LR Seimo 2012-05-15 nutarimu Nr. XI-2015;
  - 1.2. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos diskrecijos NVO tarybos ataskaitą;
  - 1.3. LR vyriausybės veiklos ataskaitą;
  - 1.4. LR prezidentės metinį pranešimą LR Seimui;
  - 1.5. LR valstybės kontrolės veiklos ataskaitą;
  - 1.6. Užsienio valstybių patirties įgyvendinant NVO ir valdžios partnerystę viešajame sektoriuje identifikavimą.
2. Lentelių taikomumą verifikuoti pagal LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos diskrecijos NVO tarybos ataskaitas (jos atitikmenų) pavyzdį.
3. Dėl veiklos „Įstatymų ir poįstatyminių aktų stebėsenos, susijusios su viešuoju valdymu ir paslaugų sritimi“ Išnagrinėti NVO Įstatyme nurodytų NVO plėtroje dalyvaujančių subjektų

internete prieinamose svetainėse paskelbtas metinės (periodinės) ataskaitas (jų nesant – pagal galimybes aktualizuojant subjektų paskelbtus atitinkamus dokumentus) išskiriant:

- a) apibrėžtus valstybinius/vietos savivaldos NVO veiklos taikinius (problemas);
- b) NVO, kaip priemonės, identifikuotų taikinių sprendimui sampratas;
- c) NVO taikinių ir priemonių atitikimą Strategijai.

4. Dėl veiklos „Savivaldybės veiklos ir teisės aktų stebėseną bei analizę“ išnagrinėti savivaldybių tarybų ir administracijų ataskaitas.
5. Dokumentinio tyrimo imties ribos:
  - 5.1. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos diskrecijos NVO tarybos ataskaita už 2016-2017 metus;
  - 5.2. LR vyriausybės 2016 m. veiklos ataskaita;
  - 5.3. LR prezidentės 2017 m. metinis pranešimas LR Seimui;
  - 5.4. LR valstybės kontrolės 2016 m. veiklos ataskaita;
  - 5.5. 10-ies savivaldybių NVO tarybų 2016 m. veiklos ataskaitos;
  - 5.6. 10-ies savivaldybių tarybų/merų/administracijų 2016 m. veiklos ataskaitos.
6. Pateikti valstybinei/vietos savivaldos valdžiai du siūlymus dėl esamų teisės aktų redakcijos pagal NVO dalyvavimo viešųjų paslaugų (atsižvelgiant, bet neapsiribojant, į vartotojų ekonominę perspektyvą) tenkinimą plėtrą.

PASTABA:

Sutartimi nustatytų veiklų ataskaitų forma priimta šioje Ataskaitoje parengtos metodikos lyginamųjų lentelių pavidalu, o lentelių turinį pagrindžiančius dokumentinio tyrimo ir analizės duomenys pateikiami išnašų forma, pačius analizuojamus duomenis patalpinant šios Ataskaitos Priedų skyriuje.

B. METODIKOS BAZINIŲ LYGINAMŲJŲ RODIKLIŲ NUSTATYMAS

Lietuvos pažangos strategija

Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 priimta Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ buvo parengta ir grindžiama žmonių siūlymais ir mintimis. Per tūkstantį idėjų virto šalies raidos dvidešimtmetį apimančiu dokumentu. Šio strateginio dokumento paskirtis – žadinti ir vienyti idėjas, kurių įgyvendinimas garantuotų visuomenės gerovę, piliečių orumą ir valstybės saugumą.

NVO taikiniai:

- Šalies gerovės ir raidos procesų pagrindas yra nacionalinis saugumas ir tik jį užtikrinus galima siekti šalies darnios pažangos.
- Strategija nustato šalies raidos kryptis, suprantamas ir priimtinas Lietuvos žmonėms, jų bendruomenėms, nevyriausybiniams ir verslo organizacijoms, valdžios institucijoms.
- Bendruomenės, nevyriausybinių ir verslo organizacijos dalyvaus atvirame forume „Lietuva 2030“ ir įgyvendins visuomenės, ekonomikos ir valdymo projektus.

- Lietuvos visuomenės pilietinės galios 2010 metų indeksas yra tik 35,5 balo iš 100 galimų. 2010 metais vietos bendruomenių veikloje dalyvavo 34 proc. visuomenės narių, o visuomeninių organizacijų ar judėjimų veikloje – tik 11 proc.
- **strategija siekiama paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuotis kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei.**
- atsakomybės už savo gyvenimą, šeimą, bendruomenę, supančią aplinką ir visą šalį stoka, pasyvumas ir baimė veikti.
- Siekiame pažadinti visuomenės ir kiekvieno jos nario kūrybiškumą; aktyvus rūpinimasis ne tik savimi, bet ir savo aplinka, bendruomene, savo šalimi.
- valdžia negali ir neturi spręsti visų problemų, kiekvienas iš mūsų turi turėti daugiau galių ir atsakomybės priimant ir įgyvendinant daugelį svarbių sprendimų. Mums reikalinga veikli visuomenė
- viešasis valdymas turi būti neatsiejamas nuo veiklos efektyvumo ir sprendimai įgyvendinami kuo mažesnėmis sąnaudomis.
- viešasis valdymas turi būti ne tik skaidrus, bet ir atviras. Atitinkamai turi keistis ir valdžios vaidmuo pereinant nuo įgyvendintojo prie organizatoriaus ir koordinatoriaus, o viešosios paslaugos turi būti teikiamos įtraukiant piliečius, privatų sektorių, vietos bendruomenes ir nevyriausybinės organizacijas.
- Valdymo kultūra paremta bendradarbiavimo ir bendro sutarimo principais,
- Strateginiai sprendimai priimami skaidriai ne tik per viešumą ir konsultacijas, bet ir įtraukiant piliečius bei kitus viešosios politikos dalyvius į sprendimų priėmimo procesus.
- Viešasis sektorius užtikrina aukštą paslaugų kokybę ir tenkina paslaugų vartotojų poreikius.
- Ugdyti lyderystės ir vadovavimo kompetencijas centrinės ir vietinės valdžios institucijose bei bendruomenėse.
- Viešojo valdymo srityje plačiai įgyvendinti vertės už pinigus iniciatyvą, optimizuojant vykdomą veiklą (pvz., atitinkamų bendrųjų funkcijų centralizavimas, geresnis turto valdymas) ir viešųjų paslaugų teikimą pasirinktomis kryptimis (pvz., daugiau ir geresnės kokybės paslaugų su tais pačiais ištekliais arba mažiau išteklių tam pačiam ar net aukštesniam paslaugų lygiui).
- Sudaryti realias galimybes viešąsias paslaugas teikti ne tik valdžios institucijoms, bet ir bendruomenėms, nevyriausybiniams organizacijoms ir privačiam sektoriui.
- Didinti viešojo valdymo atskaitomybę ir orientaciją į rezultatus, valdžios institucijų motyvaciją susiejant su teikiamų paslaugų kokybe ir vartotojų pasitenkinimu teikiamomis paslaugomis.
- Pasaulio banko užsakymu apskaičiuoto valdžios efektyvumo rodiklio, kuriuo matuojama viešosios politikos, viešųjų paslaugų ir valstybės tarnybos kokybė, duomenimis, Lietuva nėra vertinama gerai – užimate 21 vietą Europos Sąjungoje (pirmauja Danija, Suomija ir Švedija).
- 2010 metais valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis pasitikėjo 46 proc. gyventojų.
- Kartu su visuomenės branda valdžia turi mažinti savo intervencijos sritis ir sudaryti sąlygas piliečiams ir bendruomenėms patiems spręsti, kaip įveikti sunkumus, siekti savo keliamų tikslų. Reikia perskirstyti valdžios galias iš valdžios institucijų žmonėms ir bendruomenėms, suteikti jiems įgaliojimus veikti kartu. Valdžios vaidmuo turi keistis iš įgyvendintojo į organizatoriaus ir koordinatoriaus, viešosios paslaugos turi būti teikiamos kartu su piliečiais, privačiu sektoriumi, vietos bendruomenėmis ir nevyriausybiniams organizacijomis.
- Siekiant nuoseklaus atvirumo valdžioje, reikia sisteminių pokyčių.
- Vietos bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas tvarkant viešuosius reikalus nepakankamas. Tam yra nemažai priežasčių – bendruomenėms ir nevyriausybiniams organizacijoms trūksta stabilų finansavimo šaltinių, jų įvairovės, neretai stinga ir gebėjimų, nėra aiškių bendradarbiavimo su valstybe mechanizmų, palankios teisinės aplinkos ir panašiai. Savivaldybių vietos bendruomenių ir savarankiškų nevyriausybinių organizacijų plėtrai labai svarbu suteikti įgaliojimus

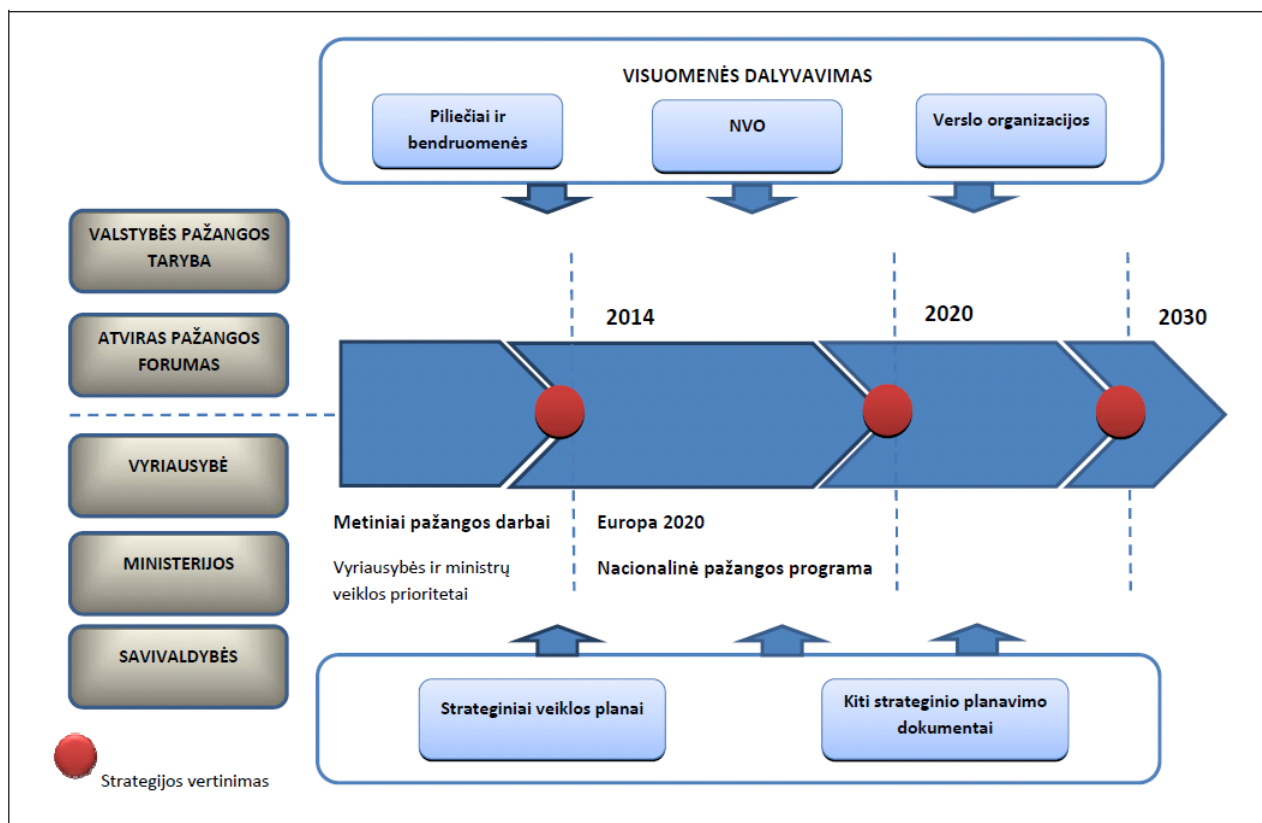
veikti ir sudaryti tinkamas sąlygas siekti iškeltų tikslų. Todėl nuoseklus viešųjų paslaugų teikimo funkcijų perdavimas šioms organizacijoms yra vienas iš esminių postūmių valdymo pokyčiams inicijuoti. Pažymėtina, kad šiuo metu tik pavienės savivaldybės įtraukia vietos bendruomenes ar nevyriausybinės organizacijos į viešųjų paslaugų teikimą, dauguma bendruomeninių organizacijų plėtoja tik kultūrinę veiklą ir nedalyvauja sprendžiant kitas aktualias problemas.

- Tam, kad visuomenė nepakankamai aktyviai dalyvauja viešajame valdyme, ar būtų tvarkomi įprasti viešieji reikalai, ar priimami visai šaliai svarbūs sprendimai, turi įtakos vis dar neįveikta korupcijos, neskaidrių sprendimų ar ne visada efektyvaus teisingumo vykdymo problema. Tai gerokai mažina visuomenės narių pasitikėjimą tiek šalies institucijomis, tiek ir pačia teisine sistema.
- Įstatymo viršenybės nepaisymas, visuomenei priimtinių taisyklių ir įgyvendinamo teisingumo neatitikimas yra ypač reikšminga kliūtis ne tik aktyviam visuomenės įsitraukimui į šalies valdymą, bet ir visos šalies raidos procesams.
- sisteminiams pokyčiams svarbus „vertės už pinigus“ koncepcijos įgyvendinimas visose veiklos srityse – tiek teikiant paslaugas, tiek ir optimizuojant veiklą. valdymas turi būti grindžiamas įrodymais.

NVO panaudojimo priemonės:

- Bendruomenėms ir nevyriausybiniams organizacijoms suteiktos galios remiantis subsidarumo principu pačioms spręsti daugumą su jomis susijusių klausimų.
- Plėsti bendruomenių savivaldą (suteikiant daugiau teisių mokyklų ir seniūnijų savivaldai), stiprinančią bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą viešajame gyvenime. Valstybės ir vietos valdžios institucijos turi sąmoningai siekti perduoti visuomenei vis daugiau galių ir atsakomybės savarankiškai veikti įgyvendinant subsidarumo principą.
- Stiprinti bendruomenes ir nevyriausybines organizacijas, ugdyti bendruomenių lyderius ir remti pilietines iniciatyvas.
- viešosios paslaugos turi būti teikiamos įtraukiant piliečius, privatų sektorių, vietos bendruomenes ir nevyriausybines organizacijas
- Strateginiai sprendimai priimami skaidriai ne tik per viešumą ir konsultacijas, bet ir įtraukiant piliečius bei kitus viešosios politikos dalyvius į sprendimų priėmimo procesus.
- Suteikiami įgaliojimai veikti ir sudaromos sąlygos lyderystei arčiausiai žmogaus esančioms ir geriausiai padėtį žinančioms bendruomenėms ir nevyriausybiniams organizacijoms.
- Atsižvelgiant į keliamus paslaugos tikslus ir kokybės reikalavimus, viešąsias paslaugas teikia ne tik valdžios institucijos, bet ir bendruomenės, nevyriausybinių organizacijos
- v
iešasis sektorius teikia tik tas paslaugas, kurių negali teikti nevyriausybinių organizacijos, bendruomeninės organizacijos ir verslo įmonės.
- Sukurti mechanizmus, padėsiančius piliečius ir kitas suinteresuotas grupes įtraukti į visuomenės poreikių nustatymą ir užtikrinti jų dalyvavimą konstruktyvaus dialogo forma visais sprendimų priėmimo lygmenimis.
- Skatinti susitarimus su vietos bendruomene dėl paslaugų teikimo masto ir kokybės standartų (angl. *Citizens Charters*).
- Viešąsias paslaugas teikti vadovaujantis subsidarumo ir vieno langelio principais, užtikrinant, kad jos būtų teikiamos arčiausiai vartotojų esančiose institucijose, vartotojams priimtinausiu būdu.
- Vienas iš svarbiausių aspektų, susijusių su visuomenės dalyvavimu, yra realus piliečių įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus, neapsiribojant tik informavimu ir konsultavimu.

- Valdžios pažangos taryba pagal žemiau pateikiamą schemą teiks ataskaitas apie Strategijos įgyvendinimą ir NVO įsitraukimą tinklapyje www.Lietuva2030.lt.

LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos diskrecijos Nevyriausybinių organizacijų taryba⁹

Pagal Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo, įsigaliojusio 2014 m. balandžio 1 d., nuostatas, Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

2014 m. liepos 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 641 „Dėl Nevyriausybinių organizacijų tarybos sudėties ir jos nuostatų patvirtinimo“, buvo patvirtinta Nevyriausybinių organizacijų tarybos sudėtis ir Nevyriausybinių organizacijų tarybos nuostatai. Nevyriausybinių organizacijų tarybą sudaro dvidešimt narių: devyni valstybės institucijų ir įstaigų atstovai, vienas Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovas ir dešimt nevyriausybinių organizacijų atstovų.

Šiuo nutarimu buvo pripažintas netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. birželio 7 d. nutarimas Nr. 722 „Dėl Nevyriausybinių organizacijų reikalų koordinavimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“.

Nutarimu patvirtinti Nevyriausybinių organizacijų tarybos nuostatai reglamentuoja Nevyriausybinių organizacijų tarybos funkcijas, teises, atstovų delegavimo į Tarybą tvarką ir darbo organizavimą.

Taryba, be įstatyme nustatytų funkcijų, atlieka šias funkcijas:

⁹ <http://www.socmin.lt/lt/veikla/tarybos/nvo-taryba.html>

- vertina nevyriausybinių organizacijų veiklą reglamentuojančius teisės aktus, jų projektus ir teikia valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms pastabas ir pasiūlymus dėl jų tobulinimo;
- teikia valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo;
- teikia valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl vykdomų nacionalinių, Europos Sąjungos ir kitų valstybių finansinės paramos programų ir projektų, susijusių su nevyriausybiniomis organizacijomis ar jų veikla;
- konsultuoja valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas dėl rengiamų teisės aktų, susijusių su nevyriausybinių organizacijų klausimais, projektų, taip pat šių organizacijų projektų planuojamų finansavimo programų.

Teisės aktai

2017 m. vasario 7 d. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas Nr. A1-74 „Dėl Nevyriausybinių organizacijų tarybos personalinės sudėties patvirtinimo“

Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas

2014 m. rugsėjo 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 641 „Dėl Nevyriausybinių organizacijų tarybos sudėties ir jos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo galiojanti suvestinė

Tarybos veiklos planavimo dokumentai

Darbo grupės 2017 m.

Nevyriausybinių organizacijų tarybos 2017-2019 metų veiksmų planas

Nevyriausybinių organizacijų tarybos 2015-2016 metų veiklos planas

Darbo grupės

IŠVADA: NVO taryba veikia nuo 2014 m. liepos 9 d., tačiau iki šiol nėra įgyvendinusi LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo 6 str. 2 dalies 3 punkto reikalavimo: kas dveji metai viešai skelbia nevyriausybinių organizacijų būklės Lietuvos Respublikoje ataskaitą.

Tolimesnis teisės aktų tyrimas buvo atliekamas pagal žemiau pateikiamus viešai prieinamus NVO tarybos posėdžių protokoluose užfiksuotos veiklos analizę.

Informacija apie NVO tarybos posėdžius

Data	Posėdžio vieta ir laikas	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Numatomas posėdis 2017-11-14	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13 (306 salė), Vilnius, 14.00 val.	Darbotvarkė	
Posėdis 2017-09-28	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 14:00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Posėdis 2017-09-13	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 14:00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis	Socialinės apsaugos ir darbo	Darbotvarkė	Posėdžio

2017-07-19	ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 14:00 val.		protokolas
KONFERENCIJA	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 201 salė, Vilnius, 12:00 val.	Darbotvarkė	Konferencijos rezultatai Pranešimas 1 Pranešimas 2 Pranešimas 3
Įvykęs posėdis 2017-06-22	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 11, 201 salė, Vilnius, 14:00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2017-05-16	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 14:00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2017-04-13	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 14:00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs neeilinis posėdis	Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, Gedimino g. 11, Didžioji salė		Posėdžio medžiaga
Įvykęs posėdis 2017-03-16	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 14:00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2017-02-21	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 15:30 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2016-05-03	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 13.00 val	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2016-04-05	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 13.00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2016-03-15	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 13.30 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2016-02-17	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija,	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas

	A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 13.30 val.		
Įvykęs posėdis 2015-12-01	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 11, 201 salė, Vilnius, 13.30 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2015-11-03	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 14.30 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2015-05-19	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 15.00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2015-04-21	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 201 salė, Vilnius, 13.30 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2015-03-25	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 14.00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas
Įvykęs posėdis 2015-02-11	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, A. Vivulskio g. 13, 306 salė, Vilnius, 10.00 val.	Darbotvarkė	Posėdžio protokolas

NVO tarybos posėdžių, pateiktų internetinėje prieigoje, analizė

1. NVO tarybos 2016-04-26 posėdžio protokolas Nr. D5-153¹⁰:
Problema – negaunama ministerijų rengiamų teisės aktų projektų informacija.
Problema – Įstatymu nustatyta NVO tarybos pareiga kas 2 metus viešai paskelbti *NVO būklės Lietuvos Respublikoje ataskaitą*; pastebėta, kad tokios ataskaitos rengimui nėra sukurtos ir pritaikytos metodologijos.
2. NVO tarybos 2016-05-16 posėdžio protokolas Nr. D5-178¹¹:
Nagrinėtas LR nevyriausybiinių organizacijų plėtros įstatymo pakeitimo projektas (internete neskelbiamas). NVO tarybos nariai nurodo redakcinių pakeitimų būtinybę.
3. NVO tarybos 2017-02-28 posėdžio protokolas Nr. D5-67¹²:
  1. Suformuojama nauja NVO taryba.
  2. Patvirtinamos NVO tarybos veiklos kryptys ir jas atitinkančios darbo grupės:
    - NVO skaidrumas ir viešumas;
    - NVO finansinis tvarumas;
    - NVO įgalinimas, teisinės aplinkos monitoringas.
4. NVO tarybos 2017-03-16 posėdžio protokolas Nr. D5-105¹³:

¹⁰ file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/protokolas_2016-03-15_galutinis.pdf

¹¹ file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/protokolas_2016-05-03_galutinis%20(1).pdf

¹² http://www.socmin.lt/download/12516/protokolas_2017_02_21.docx

1. NVO tarybos veiklos plano svarstymas:
  - NVO įgalinimas, teisinės veiklos aplinkos monitoringas;
  - NVO duomenų bazės koncepcija.
2. NVO duomenų bazės *beta* versija tinklapyje www.3sektorius.lt.
5. NVO tarybos 2017-03-28 neeilinio posėdžio protokolas Nr. D5-b/n ¹⁴:
 Įgyvendinant LR Partnerystės Sutarties įsipareigojimus 2014-2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos projektų finansavimo sąlygų aprašą (PSFA) ministerijoms derinti su NVO, jas įtraukiant į sprendimų priėmimo procesą.
6. NVO tarybos 2017-04-26 posėdžio protokolas Nr. D5-119 ¹⁵:
  1. Kreipimasis į ES atašė dėl ES direktyvos dėl tiesioginės rinkodaros.
  2. Delegatų į LR ūkio ministerijos organizuojamą darbo grupę dėl Socialinio verslo įstatymo projekto parengimo.
7. NVO tarybos 2017-06-19 posėdžio protokolas Nr. D5-186 ¹⁶:
  1. NVO taryba nesutinka NVO suteikti lobisto statusą.
  2. Kartu su Valstybės kontrolės atstovais nagrinėtas siūlymas viešųjų paslaugų teikimą (ypatingai išskiriant švietimo, kultūros, sporto, socialinės apsaugos srityse) NPP 15 % rodiklio dėl paslaugų perdavimo NVO iki 2020 m. pasiekimo galimybės (biudžetinių įstaigų tinklo optimizavimas ir rinkos atvėrimas kitiems paslaugų teikėjams).
8. NVO tarybos 2017-07-05 posėdžio protokolas Nr. D5-208 ¹⁷:
  1. Parengti teisės aktų projektai (lobistinės veiklos, viešųjų pirkimų, rezervuotų sutarčių).
  2. NVO tarybos kompetencijos būti patarėju valdžios sektoriaus atstovams.
  3. NVO tarybos informacijos sklaida tinklapyje www.socmin.lt.
9. NVO tarybos 2017-08-01 neeilinio posėdžio protokolas Nr. D5-279 ¹⁸:
  1. Kritikuojamas kaip ribojantis NVO savarankiškumą fiksuotų įkainių normų NVO darbuotojams nustatymas pagal LR vidaus reikalų ministerijos priemonę.
  2. Kritikuojama LR žemės ūkio ministerijos planuojama pradėti LEADER programos nuostata, pagal kurią PVM išlaidos traktuojamos kaip netinkamos.
  3. Viešųjų pirkimų tarnyba, atsižvelgdama į tarybos pastabas dėl NVO statuso viešuose pirkimuose, siūlo NVO sektoriui konsoliduotis ir atlikti inventorizaciją, atsakant į klausimą – kas gina viešąjį interesą, o kas tik žiūri siauro rato interesų.
  4. Iškeltos problemos dėl: NVO sąvokos neapibrėžtumo; NVO registro nebuvimo; nėra gairių NVO projektus finansuojančioms valstybinėms institucijoms; savivaldybių rezervuotų sutarčių pirkimo praktinio taikymo neapibrėžtumai.
  5. Kritikuojama LR žemės ūkio ministerijos iniciatyva bendruomenėms teikti projektinį finansavimą ne konkurso būdu, o teikiant tiesioginę subsidiją *de minimis* pagalbos principu.
  6. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos priemonei „Remti bendruomeninę veiklą per savivaldybes“ nėra detalizuoti pateiktų projektų vertinimas, netinkamų lėšų priskyrimas, kiti svarbūs klausimai.
10. NVO tarybos 2017-10-12 posėdžio protokolas Nr. D5-319 ¹⁹:

¹³ http://www.socmin.lt/download/12921/protokolas_2017_03_16.docx

¹⁴ http://www.socmin.lt/download/12922/protokolas_2017_03_28.docx

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ [file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/protokolas%2006%2022%20\(1\).pdf](file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/protokolas%2006%2022%20(1).pdf)

¹⁸ [file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/2017-09-01%20protokolas%20nr%20d5-279%20\(1\).pdf](file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/2017-09-01%20protokolas%20nr%20d5-279%20(1).pdf)

1. Siūlymas sudaryti NVO fondą (Pilietinės visuomenės plėtros agentūrą) finansuojant 2% nuo nepaskirstyto GPM ir 1% nuo politinėms partijoms nepaskirstytų lėšų.
  2. NVO finansavimo kryptys – NVO stiprinimas ir pilietinės visuomenės gebėjimų ugdymas.
11. NVO tarybos 2017-11-13 posėdžio protokolas Nr. D5-357 ²⁰:
1. VĮ „Registrų centras“ taikomų nuobaudų NVO juridiniams asmenims, neteikiantiems metinių finansinių atskaitomybių.
  2. LR teisingumo ministerijos atstovė pateikė informaciją dėl NVO finansinių atskaitomybių nepateikimo už 2016 m.:

NVO teisinė forma	Juridinių asmenų skaičius	Fin.atskaitomybę pateikusių skaičius	Pateiktųjų dalis,%
Asociacija	18866	3882	20,6
Labdaros ir paramos fondas	1619	304	18,8
VšĮ	10386	3558	34,3
VISO:	30871	7744	25,1

JAR disponuojami NVO elektroninio pašto adresai:

NVO teisinė forma	Juridinių asmenų skaičius	E-pašto adresą pateikusių skaičius	Pateiktųjų dalis,%
Asociacija	18948	9521	50,2
Labdaros ir paramos fondas	1627	718	44,1
VšĮ	10431	7014	67,2
VISO:	31006	17253	55,6

12. NVO tarybos 2017-11-14 posėdžio darbotvarkė²¹:
1. Nevyriausybinių organizacijų sąvokos (skėtinė, nacionalinė, vietinė) – M. Žaltauskas
  2. Pilietinės Visuomenės Plėtros Agentūros pristatymas – R. Jokubauskas
  3. NVO duomenų bazės sudarymo situacija – A.Olendraitė
  4. Situacijos dėl VTEK vykdomų sprendimų prieš NVO atstovus aptarimas – M. Žaltauskas
  5. NVO tarybos sprendimai dėl NVO fondo darbo grupės vadovo pakeitimo ir VRM teritorinio bendradarbiavimo priežiūros komitetas – M. Žaltauskas
  6. Kiti klausimai.

NVO taikiniai:

- NVO skaidrumas ir viešumas;
- NVO finansinis tvarumas;
- NVO įgalinimas

¹⁹ file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/2017-10-12%20protokolas%20nr.%20d5-319%20(1).pdf

²⁰ file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/protokolas%20nr.%20d5-357%20(2).pdf

²¹ <file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/darbotvarke%202017-11-14.pdf>

NVO panaudojimo priemonės:

- NVO sąvokos detalizavimas;
- NVO konsolidavimas, inventorizacija, atsakant į klausimą – kas gina viešąjį interesą, o kas tik žiūri siauro rato interesų;
- NVO duomenų bazės sudarymas, registro sukūrimas;
- NVO būklės Lietuvos Respublikoje ataskaitų rengimas;
- NVO finansavimas 2% nuo nepaskirstyto GPM ir 1% nuo politinėms partijoms nepaskirstytų lėšų;
- NPP 15 % rodiklio dėl paslaugų perdavimas NVO iki 2020 m.

LR Prezidentės 2016 m. pranešimas LR Seimui ²²

NVO taikiniai:

- Iš viešojo sektoriaus reformos žmonės laukia nomenklatūrinio valdymo pabaigos ir tikisi, kad nauja valdžia neapsistatys tik savais, bus atspari siaurų interesų grupių lobizmui.
- užsitęsusi valstybės valdymo sumaištis ir kai kurių reformų neapibrėžtumas jau kelia nerimą.
- Tarnavimas valstybei ir tuo pačiu metu concernui irgi kai kam atrodė visiškai suderinami dalykai
- Narystė Europos Sąjungoje yra garantija, užsitikrinant ilgalaikę taiką, stabilumą ir gerovę. Tačiau Europa neapsaugos mūsų nuo politinės trumparegystės: turime patys apsivalyti nuo išorinių įtakų, didinti pilietinį atsparumą.

NVO panaudojimo priemonės: Nėra duomenų.

LR Vyriausybės 2016 m. veiklos ataskaita patvirtinta LR Vyriausybės 2017 m. kovo 29 d. nutarimu Nr. 234 su Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 metų veiklos ataskaitos priedu Nacionalinio saugumo būklės ir plėtros 2016 metų ataskaita

NVO taikiniai:

- **Valdymo efektyvumo indeksas.** Efektyvus viešasis sektorius vis dar yra didelis iššūkis Lietuvai. Poreikio įgyvendinti konkrečius sprendimus, siekiant padidinti viešojo sektoriaus efektyvumą, matyti ir palyginus su kitų šalių rodikliais. Pagal Pasaulio banko vertinamą Valdymo efektyvumo indeksą Lietuva tarp 28 ES šalių 2016 m. buvo tik 19 vietoje. Viešasis sektorius privalo taikytis prie besikeičiančios aplinkos ir nuolat ieškoti būdų, kaip padidinti veiklos efektyvumą ir veiksmingumą.

---

²² <https://www.lrp.lt/lt/spaudos-centras/pranesimai-spaudai/27748/1/4>

- siekiant esminio proveržio didinant viešojo sektoriaus efektyvumą, pavienių atskirų institucijų iniciatyvų nebepakanka, būtina imtis struktūrinių reformų, kurios būtų nukreiptos į viešojo sektoriaus įstaigų institucinės sandaros tobulinimą, funkcijų peržiūrą, atsisakant perteklinių, besidubliuojančių funkcijų, taip pat įstaigų vidinių procesų peržiūrą ir optimizavimą, siekiant užtikrinti, kad veiklos būtų vykdomos efektyviai, su mažiausiomis sąnaudomis.
- Lietuvoje trūksta tinkamo pasirengimo įgyvendinti struktūrinius, kompleksinius sprendimus, aiškiai suplanuoti reikiamas intervencijas, apskaičiuoti ir užtikrinti reikiamus išteklius sprendimams įgyvendinti, įvertinti galimus padarinius.
- Elektroninių valdžios vartų portale www.epaslaugos.lt 2016 m. lankėsi 12 procentų Lietuvos gyventojų. Dažniausiai Lietuvos gyventojai šiame portale ieškojo informacijos apie institucijų teikiamas elektronines viešąsias paslaugas – 73 procentai, šiomis paslaugomis naudojosi 57 procentai apsilankiusiųjų portale.
- praktika rodo, kad šiuo metu įgyvendinamų viešojo valdymo tobulinimo iniciatyvų nepakanka, kad institucijų veikla visiškai atitiktų gyventojų lūkesčius ir norima kokybė būtų pasiekta.
- **Lietuvos stojimo į EBPO procesas.** Siekiant, kad Lietuva 2018 m. taptų EBPO nare, būtina susitelkti ir bendrai dirbti visoms valstybės institucijoms. Kad stojimo procesas baigtųsi sėkmingai, Lietuva turi gauti teigiamas oficialias pozicijas iš 21 EBPO komiteto, kurioje yra atskiras sritis. 2016-aisiais EBPO Prekybos komitetas pripažino, kad Lietuva pajėgi ir pasirengusi priimti EBPO narystės įsipareigojimus prekybos politikos srityje, ir pirmasis iš EBPO komitetų patvirtino teigiamą oficialią nuomonę dėl Lietuvos atitikties EBPO standartams prekybos srityje. Itin didelę pažangą Lietuva turi padaryti valstybės valdomų įmonių ir kovos su pareigūnų papirkinėjimu srityse.
- Šalyje itin paplitę nepotizmas ir protekcionizmas, dažnai didinantys korupcijos paplitimo riziką. Dėl to kyla pavojus, kad valstybės tarnyboje dirbančių asmenų sprendimai ne visada bus priimti nešališkai, objektyviai ir teisingai, kaip to reikalauja viešasis interesas. Politikai, valstybės pareigūnai, valstybės tarnautojai irgi dažnai slepia galimą interesų konfliktą.
- Nacionalinėje pažangos programoje pažymėta, kad pastarąjį dešimtmetį tapo ypač akivaizdu: Lietuvos gyventojai ir užsienyje gyvenantys lietuviai vangiai įsitraukia į valstybės gyvenimą, mažas jų aktyvumas, menksta nacionalinės tapatybės reikšmė telkiant bendriems tikslams, kyla selektyvaus santykio su Lietuvos istorija ir kultūra, menko Lietuvos gyventojų demokratinio išprusimo problemų.
- Lietuva – viena iš šalių, kuriose gyventojų 2010–2016 m. mažėjo sparčiausiai, sparčiai sensta visuomenė, nemažėjo emigracija, išlieka atskirų gyventojų grupių ir regionų socialinės ir ekonominės raidos skirtumai.

NVO panaudojimo priemonės:

- Lietuvoje gyventojai vis dar nėra aktyvūs vietos savivaldos dalyviai, o ir pačios savivaldybės nesuinteresuotos aktyvesniu bendruomenės dalyvavimu, todėl dažnai net ir būtini sprendimai, priimti neįvertinus gyventojų poreikių ir jų lūkesčių, neišklausius jų nuomonės, kelia gyventojų nepasitenkinimą, o tai apsunkina ir pačių sprendimų įgyvendinimą.

- Pilietinės galios indekso (toliau – PGI) tyrimai atskleidė stagnuojančią Lietuvos visuomenės pilietinės galios būklę (2015 m. – 33,4 balo iš 100 galimų, 2014 m. – 34 balai, 2013 m. – 36 balai). Tai rodo, kad Lietuva vis dar neranda ar plačiai nepritaiko efektyvaus recepto pilietinei visuomenei stiprinti. PGI smuktelėjimą labiausiai lemia ir paaiškina nuo 2013 m. gerokai sumažėjęs gyventojų pilietinės įtakos suvokimas, apimantis 3 rodiklius (visuomeninių organizacijų, paprastų žmonių ir asmeninė įtaka) bei, piliečių manymu, išaugusi tikimybė susidurti su įvairiomis rizikomis inicijuojant pilietines akcijas ir veiklas ar jose dalyvaujant.
- Viena iš didesnių Lietuvos problemų yra mažas visuomenės pasitikėjimas teismais. Daugiau Lietuvos gyventojų nepasitiki teismais negu jais pasitiki; kad teismais pasitiki, nurodė 23,3 procento apklaustųjų, kad nepasitiki, – 24,5 procento. Šie duomenys rodo, kad būtina didinti visuomenės pasitikėjimą teismais ir teisine sistema, skatinti teismų darbo atvirumą. Vienas iš būdų – sudaryti galimybę visuomenės atstovams tiesiogiai dalyvauti vykdant teisingumą, įteisinant visuomeninio teismų tarėjo institutą. Visuomenės nuomonės apklausos skelbia, kad net 61 procentas Lietuvos gyventojų pritartų visuomenės atstovų įtraukimui į teismų darbą.
- Lietuvoje veikia daug neregistruotų, tačiau faktinių lobistų (advokatų, medikų, mokslininkų ar verslininkų grupės ar asociacijos, institutai ir panašiai), kurių veikla oficialiai nėra ir negali būti reguliuojama Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo, todėl didelė dalis politikams ar valstybės tarnautojams daromos įtakos lieka šešėlyje.
- Viešojoje erdvėje pateikiamoje informacijoje vis dar nepakanka pilietinio ir tautinio solidarumo, interneto komentaruose ir socialiniuose tinkluose vyrauja valdžios ir valstybės tapatinimas, ypač daug skundžiamasi dėl to, kad valstybė kažko piliečiams neduoda. Taigi šiuo metu ypač svarbu remiantis politinės tautos principais formuoti pilietinį ryšį su Lietuva.

LR valstybės kontrolės 2016 m. veiklos ataskaita²³

NVO taikiniai:

- Didesnę naudą valstybei sukurtų ir atviri viešojo sektoriaus duomenys. Viešumas neabejotinai yra ir viena iš svarbiausių priemonių, galinčių paskatinti viešojo sektoriaus institucijas veikti efektyviau, taisyti trūkumus ar priimti sprendimus nekartojant praeities klaidų.
- Išmani biudžeto valdysena ne tik padarytų mūsų šalį konkurencingesnę, tai ir nacionalinio saugumo pagrindas.
- Turime jungti gerąsias valdymo praktikas, kurti kokybiško planavimo kultūrą viešajame sektoriuje, keisti požiūrį į atsiskaitymą žmonėms už panaudotus pinigus.
- Daugiau kaip pusė suplanuotų lėšų socialinei paramai (savarankiškai savivaldybių funkcijai) finansuoti lieka nepanaudotų, todėl šios lėšos savivaldybėse yra „pravalgomos“, o socialinė atskirtis ir skurdas nemažėja.
- Nepakankamai aiškus ir perkrautas reglamentavimas trukdo visuomenei tinkamai atstovauti savo interesams, suvokti savo teises ir pareigas, jas deramai įgyvendinti.
- Užtikrinti energetikos kainų skaidrumą ir pagrįstumą.

²³ [file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/2016 metu Valstybes kontroles ataskaita.pdf](file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/2016%20metu%20Valstybes%20kontroles%20ataskaita.pdf)

- Nesudaromos prielaidos visuomenei įsitraukti į biudžeto valdyseną.
- Kasmet kreipiamės į viešojo sektoriaus institucijas, visuomenines organizacijas, piliečius prašydami įvardyti jų stebimas viešojo sektoriaus problemas.
- Daugiausiai problemų identifikuota valstybės turto ir finansų valdymo, valstybės ūkio ir rinkos kontrolės bei švietimo ir mokslo srityse.
- tarybos posėdžius, kuriuose svarstomi svarbiausi strateginiai ir veiklos klausimai, visi institucijos darbuotojai gali stebėti tiesiogiai ar peržiūrėti posėdžių vaizdo įrašus bet kuriuo jiems patogiu metu.

NVO panaudojimo priemonės:

- Problemų įvardinimui/apibrėžimui.
- Viešojo sektoriaus stebėsenai ir rizikų identifikavimui.

Užsienio valstybių pavyzdžiai įtraukiant NVO į viešųjų paslaugų teikimą

AIRIJA

1. Tradiciškai Airijoje ne pelno organizacijos daugiausiai teikė socialines paslaugas finansuojamas valstybės. Tokia visuomenės bei NVO sektoriaus priklausomybė nuo valstybės kėlė įtampą dėl šių organizacijų statuso. Todėl 2000 m. Airijoje vyriausybės buvo priimta *Baltoji knyga dėl paramos visuomeninei veiklai, kurioje formalizuojami valstybės ir NVO santykiai* ²⁴.
2. 2009 m. priimtas *Labdaros įstatymas*²⁵. Jais siekiama įtvirtinti strateginius NVO ir valstybės santykius, buvo peržiūrėti NVO finansavimo pagrindai bei akcentuojamas politinio dialogo skatinimas (NVO teisių plėtra). Išskirtini esminiai visuomeninio sektoriaus organizacijų galių įteisinimo aspektai:
  - Konsultavimasis su NVO, visuomeninių organizacijų teisė dalyvauti priimant sprendimus viešųjų paslaugų sektoriuje;
  - Daugiamečio finansavimo užtikrinimas NVO, kurios teikia viešąsias paslaugas ir vykdo visuomenei naudingą veiklą. Siekiama panaikinti fragmentinį NVO finansavimą; ypatingas dėmesys skiriamas konkretų darbą nepasiturinčiųjų asmenų socialinės padėties gerinimo srityje atliekančioms organizacijoms²⁶;
  - NVO sektoriaus interesams atstovaujančių struktūrinių vienetų įsteigimas vyriausybėje, taip užtikrinant NVO teisę dalyvauti politikos formavimo procese;
  - Labdaros ir paramos reikalų delegavimas Socialinių, šeimos ir bendruomenės reikalų ministerijai bei už labdaros organizacijų registrą atsakingai Labdaros organizacijų kontrolės tarnybai.

BULGARIJA

²⁴ White Paper on a Framework for Supporting Voluntary Activity and for Developing the Relationship between the State and the Community and Voluntary sector, http://www.ucc.ie/social_policy/Supporting_Voluntary_Activity%20A_White_Paper_415709.pdf;

²⁵ CHARITIES ACT 2009, <http://www.oireachtas.ie/documents/bills28/acts/2009/a0609.pdf>;

²⁶ White Paper on a Framework for Supporting Voluntary Activity, <http://www.pobail.ie/en/CommunityVoluntarySupports/WhitePaperonCommunityandVoluntaryActivity/>;

1. Bulgarijoje būta ir bandymų sudaryti sutartį (angl. *compact*) tarp NVO sektoriaus ir valstybinio sektoriaus, kuria nustatomi NVO ir valstybės institucijų santykiai, tačiau nei vienas iš jų nebuvo sėkmingi.
2. 2002 m., priėmus įstatymų pataisas, savivaldybėms pirmą kartą buvo aiškiai suteikta teisė sudaryti sutartis su nepriklausomais tiekėjais (įskaitant ir NVO) dėl socialinių paslaugų teikimo.
3. Problematiška yra tai, kad pats NVO sektorius nėra vienalytis.

ESTIJA

1. NVO dalyvavimo priimant valstybei svarbius sprendimus gerosios praktikos kodeksas²⁷, Viešųjų paslaugų teikimo gerosios praktikos kodeksas²⁸ ir pan. (vadovaujant VRM).
2. Sukurta internetinė svetainė www.osale.ee, kurioje tiek piliečiai, tiek visuomeninės organizacijos gali išsakyti savo nuomonę dėl nagrinėjamų įstatyminių iniciatyvų, o vyriausybė - pateikti visuomenei susipažinti su tokių iniciatyvų projektais.
3. Siekiant kuo plačiau įtraukti NVO sektorių į valstybės valdymą, kiekvienoje ministerijoje buvo paskirtas vienas valstybės tarnautojas, atsakingas už visuomenės ir NVO įtraukimą, priimant valstybei reikšmingus sprendimus.
4. 2007 m. vyriausybės sprendimu buvo įsteigtas *Nacionalinis pilietinės visuomenės fondas*, kurio pagrindinis tikslas – skatinti ne pelno organizacijų ir fondų, veikiančių Estijos visuomenės interesams ginti, skatinti pilietinės visuomenės vystymąsi ir palankios aplinkos visuomeninėms iniciatyvoms kūrimą.²⁹
5. NVO įtraukimas, vystant savanorišką ne pelno veiklą bei visuomenės švietimą,
6. Regionų vystymo centrų (angl. *Telecottages*), kuriuose vykdomi NVO mokymai, teikiamos konsultacijos, įsteigimas kiekviename valstybės regione.

JK

1. Priimti vietos valdžios institucijų susitarimai su visuomeninių ir labdaros organizacijų sektoriumi³⁰.
2. Igyvendinus sveikatos priežiūros reformą, visuomeninės organizacijos buvo įtrauktos į sveikatos priežiūros paslaugų sektorių, kas lėmė ir aukštesnę šių paslaugų kokybę.
3. Priimti Konsultacijų su NVO ir jų finansavimo, politikos ir gerosios praktikos kodeksai. Įtvirtinta nuostata, kad visuomeninės organizacijos turi būti įtrauktos į įstatymų leidybos procesą srityse, susijusiose su trečiuoju sektoriumi, dar prieš paskelbiant viešąsias konsultacijas, konsultacijų metu bei įgyvendinant priimtus sprendimus.
4. Rašytinių konsultacijų paskelbimas, NVO suteikiant bent 12 savaičių terminą pateikti savo nuomonę dėl įstatyminių iniciatyvų.
5. Socialinio aktyvumo skatinimas – Nacionalinio piliečių centro įkūrimas bei NVO teisės skatinti piliečių aktyvumą visuomenėje suteikimas.

LATVIJA

²⁷ Code of Good Practices on Involvement, <http://www.ngo.ee/11583>;

²⁸ Good Practice for Contracting Out Public Services, <http://www.ngo.ee/30125>;

²⁹ National Foundation of Civil Society, <http://www.kysk.ee/?s=21>;

³⁰ PARTICIPATION OF NGOS IN THE PROCESS OF POLICY- AND LAW - MAKING (2009) <http://bcnl.biz/en/articles/827-participation-of-ngos-in-the-process-of-policy-and-law-making-2009.html>;

1. Pilietinės visuomenės ugdymas regionuose: šios programos rėmuose vykdoma nemažai edukacinių ir informacinių veiklų bei skiriamos dotacijos NVO vykdomiems projektams, skatinantiems vietos valdžios bei visuomenės ryšius, pvz., buvo įdiegta bendra informacijos apsaugos sistema visuose Latvijos regionuose, tam kad NVO turėtų informacijos prieigas.

LENKIJA

1. Lenkijoje vyriausybės bei NVO sektoriaus tarpusavio santykiai yra vystomi remiantis *Visuomenei naudingos veiklos ir savanorystės įstatymo pagrindu*. NVO sektoriuje šis įstatymas laikomas šių organizacijų konstitucija.
2. Vietos valdžios institucijos turi patvirtinti metines bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programas³¹.
3. Lenkijos atstovai ES komitetuose naudojami NVO paruošta empirine medžiaga, skirstant ES lėšas kovai su skurdu ir nedarbu.

C. SUTARTIES VEIKLŲ ĮGYVENDINIMO METODINĖS PRIEMONĖS – LYGINAMŲJŲ LENTELIŲ - SUDARYMAS

Sutinkamai su Sutarties dalyku, nustatyti tokie analizės esminiai Sutarties atlikimo rodikliai: teisės aktų stebėsenos tyrimas ir veiklos bei teisės aktų būklės analizė. Kiekvienas iš nurodytų rodiklių turi apimti 10 tiriamų LR savivaldybių savivaldybių.

Pagal aukščiau šioje Ataskaitoje išdėstytą metodologinę analizę darytina išvada, **pirma**, kad teisės aktų stebėseną sutinkamai su LR teisėkūros pagrindų įstatymo 24 str. 4 dalimi, nustatančia, kad *teisinio reguliavimo stebėseną atlikęs subjektas parengia ir Teisės aktų informacinėje sistemoje paskelbia teisinio reguliavimo pažymą, kurioje išdėsto teisinio reguliavimo stebėsenos rezultatus*, Sutarties dalykas nustato atlikti NVO tarybos ir savivaldybių NVO tarybų viešai paskelbtų ataskaitų tyrimą viešojo valdymo ir paslaugų aspektu. **Antra**, pagal LR teisėkūros pagrindų įstatymo 24 str. 4 dalies nuostatas, Sutarties dalykas nustato savivaldybių tarybų/merų/administracijų viešai paskelbtų ataskaitų analizę NVO srities aspektu.

Atsižvelgiant į aukščiau identifikuosius NVO problematikos rodiklius tiek ES teisinėje doktrinoje, tiek LR viešąjį interesą iš NVO perspektyvos artikuliuojančiuose teisės aktuose, ir turint galvoje Sutartyje nustatytą dviejų siūlymų centrinei ir vietinei valdžiai dėl teisės aktų tobulinimo rodiklį, šioje metodikoje priimami dviejų grupių baziniai horizontalūs lyginamieji rodikliai, atitinkantys ES Sutarties normoms: SKAIDRUMO rodiklis ir SUBSIDIARUMO rodiklis. Ten pat, nustatomi horizontaliesiems rodikliams atitinkančios trys vertikaliųjų rodiklių grupės: TAIKINIAI, ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS ir REZULTATAS.

Aukščiau išdėstytos metodologinės analizės sąvadas yra žemiau pateikiamas dviejų Lyginamųjų lentelių forma. Apsibrėžiama, kad kiekvienos paminėtos lentelių forma bus daroma kiekvienos iš dešimties savivaldybių stebėsenos analizės ataskaita-pažyma. Tokiu būdu,

---

³¹ The Liaison Office as Tool for Successful NGO-Government Cooperation: An Overview of the Central and Eastern European and Baltic Countries' Experiences, http://www.icnl.org/knowledge/ijnl/vol7iss3/special_1.htm; International Experience, <http://www.civilin.org/welfareeng/practices.php>;

sutinkamai su Sutarties dalyku bus padaryta 20 vienetų tyrimų – po 2 kiekvienoje iš 10 savivaldybių.

Atsižvelgiant į lyginamųjų tyrimų duomenis, LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo nuostatas, aukščiau identifikuotas ES ir LR siekiamybės NVO sektoriuje, bus parengti 2 siūlymai dėl teisės aktų tobulinimo: po vieną Skaidrumo ir Subsidiarumo norminiams atitikmenims.

- i) Sutarties atlikimo rodiklis: LR įstatymų ir poįstatyminių aktų, susijusi su viešuoju valdymu ir paslaugų sritimi, priskirtinų NVO sektoriui, stebėsenos tyrimas

Savivaldybė _____

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Yra/Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra/Nėra
		Regionų vystymo centrai	Yra/Nėra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Yra/Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Yra/Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Yra/Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra/Nėra

- ii) Sutarties atlikimo rodiklis: Savivaldybių veiklos ir teisės aktų, skirtų NVO sektoriui, būklės dokumentinė analizė

Savivaldybė _____

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Yra/Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra/Nėra
		Regionų vystymo centrai	Yra/Nėra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Yra/Nėra
	NVO	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto	Yra/Nėra

ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	finansinis tvarumas	valdyseną	
	NVO	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Yra/Nėra
	įgalinimas	Viešųjų paslaugų teikimas	Yra/Nėra

3. LR ĮSTATYMŲ IR POĮSTATYMINIŲ AKTŲ, SUSIJUSI SU VIEŠOJU VALDYMU IR PASLAUGŲ SRITIMI (PRISKIRTINŲ NVO SEKTORIUI), STEBĖSENOS TYRIMAS

Žemiau pateikiamos 10 savivaldybių NVO tarybų ataskaitų dokumentinio tyrimo suvestinės išvados:

3.1. Alytaus miesto savivaldybė³²

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.2. Marijampolės savivaldybė³³

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsiikeitimo sistema	Nėra

³² www.alytus.lt

³³ www.marijampole.lt

ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.3. Mažeikių rajono savivaldybė³⁴

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apskaitos sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.4. Panevėžio miesto savivaldybė³⁵

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apskaitos sistema	Nėra

³⁴ Žr. Priedas Nr. 3

³⁵ Žr. Priedas Nr. 4

ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvaramas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.5. Trakų rajono savivaldybė³⁶

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Yra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsiikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.6. Kauno miesto savivaldybė³⁷

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsaikavimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma	NVO finansinis	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra

³⁶ Žr. Priedas Nr. 5

³⁷ Žr. Priedas Nr. 6

SUBSIDIARUMAS	tvarumas		
	NVO	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
	įgalinimas	Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.7. Kauno rajono savivaldybė³⁸

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.8. Klaipėdos miesto savivaldybė³⁹

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Yra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma	NVO finansinis	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra

³⁸ Žr. Priedas Nr. 7

³⁹ Žr. Priedas Nr. 8

SUBSIDIARUMAS	tvarumas		
	NVO	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
	įgalinimas	Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.9. Šiaulių miesto savivaldybė⁴⁰

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

3.10. Vilniaus miesto savivaldybė⁴¹

Lentelė Nr. 1

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma	NVO finansinis	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra

⁴⁰ Žr. Priedas Nr. 9

⁴¹ Žr. Priedas Nr. 10

SUBSIDIARUMAS	tvarumas		
	NVO	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
	įgalinimas	Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4. SAVIVALDYBIŲ VEIKLOS IR TEISĖS AKTŲ, SKIRTŲ NVO SEKTORIUI, BŪKLĖS DOKUMENTINĖ ANALIZĖ

Žemiau pateikiamos 10 savivaldybių tarybų/merų/administracijų 2016 m. veiklos ataskaitose pateiktų duomenų apie teisės aktus, skirtus NVO sektoriui, dokumentinio tyrimo suvestinės išvados:

4.1. Alytaus miesto savivaldybė⁴²

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Nėra
		Regionų vystymo centrai	Nėra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.2. Marijampolės savivaldybė⁴³

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra

⁴² <http://www.alytus.lt/naujienos>

⁴³ <http://www.marijampole.lt/go.php/Veiklos-sritys83857>

ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.3. Mažeikių rajono savivaldybė⁴⁴

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apskaitos sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.4. Panevėžio miesto savivaldybė⁴⁵

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apskaitos sistema	Nėra

⁴⁴ <http://www.mazeikiai.lt/ma%C5%BEEiki%C5%B3-r/savivaldyb%C4%97s-veiklos-ataskaita-2016-m/>;
<http://www.mazeikiai.lt/ma%C5%BEEiki%C5%B3-r/savivaldyb%C4%97s-veiklos-ataskaita-2016-m/>

⁴⁵ <http://www.panevezys.lt/lt/titulinis.html>

ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.5. Trakų rajono savivaldybė⁴⁶

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.6. Kauno miesto savivaldybė⁴⁷

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
	NVO	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto	Nėra

⁴⁶ <http://www.trakai.lt/>

⁴⁷ <http://www.kaunas.lt/>

ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	finansinis tvaramas	valdyseną	
	NVO	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
	įgalinimas	Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.7. Kauno rajono savivaldybė ⁴⁸

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.8. Klaipėdos miesto savivaldybė ⁴⁹

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma	NVO finansinis	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra

⁴⁸ <https://www.krs.lt/>

⁴⁹ <https://www.klaipeda.lt/>

SUBSIDIARUMAS	tvarumas		
	NVO	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
	įgalinimas	Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.9. Šiaulių miesto savivaldybė ⁵⁰

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

4.10. Vilniaus miesto savivaldybė ⁵¹

Lentelė Nr. 2

TAIKINYS		PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas	Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos	Yra
		Regionų vystymo centrai	Yra
		Bendra informacijos apsikeitimo sistema	Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įsitraukimas į biudžeto valdyseną	Nėra

⁵⁰ <http://www.siauliai.lt/>

⁵¹ <http://www.vilnius.lt/>

	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas	Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas	Yra

5. IŠVADOS IR APIBENDRINIMAI

- 5.1. Tyrimo metu identifikuota, kad įgyvendinant LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo nuostatas pagal LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kompetenciją, valstybės bei vietos savivaldos bei NVO partnerystė viešųjų paslaugų sektoriuose **yra gyvybinga** visose tirtose valstybės valdymo ir savivaldybių institucijose.
- 5.2. Sutinkamai su LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo nuostatomis prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos veikia nuolatinė NVO taryba, o visose tirtose savivaldybėse – savivaldybių NVO tarybos. Visų NVO tarybų patvirtintuose nuostatuose nurodyta tarybų pareiga teikti savo veiklos ataskaitas. Tačiau tokių ataskaitų vieša prieiga yra visiškai nepatenkinama – iš dešimties tirtų savivaldybių tinklapių, tokios ataskaitos buvo prieinamos tik dvejose, t.y. tik 20%. Tačiau ir paskelbtose savivaldybių NVO veiklos ataskaitose dominuoja deklaratyvumas, kas savaime nėra blogai, tačiau nesukuria NVO plėtros konkrečių iniciatyvų prielaidų.
- 5.3. LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymu nustatyta privaloma sąlyga NVO tarybai ir savivaldybių NVO taryboms skelbti savo veiklos ataskaitas praktiškai nėra vykdoma. Didžiųjų miestų ir kai kuriose kitų savivaldybių savivaldybių internetinėse prieigose skelbiami vietos bendruomenių veiklų duomenys, tačiau tokių duomenų analizė išsina iš šio Tyrimo dalyko ribų. Nustatyta, kad NVO tarybų ataskaitos atitinkamose internetinėse svetainėse yra viešai prienamos tokiu būdu:

Eil.nr.	NVO taryba	Ataskaitos paskelbimas	Pastaba
1	NVO taryba prie LR SADM	Nėra duomenų	Skelbiami tarybos protokolai
2	Alytaus miesto savivaldybės NVO taryba	Nėra duomenų	
3	Kauno miesto savivaldybės NVO taryba	Nėra duomenų	Prienama bendruomenių informacija
4	Kauno rajono savivaldybės NVO taryba	Nėra duomenų	Prienama bendruomenių informacija
5	Klaipėdos miesto savivaldybės NVO taryba	Paskelbta	Prienama bendruomenių informacija
6	Marijampolės miesto savivaldybės NVO taryba	Nėra duomenų	
7	Mažeikių rajono savivaldybės NVO taryba	Nėra duomenų	Prienama bendruomenių informacija
8	Panevėžio miesto savivaldybės NVO taryba	Nėra duomenų	
9	Šiaulių miesto savivaldybės NVO taryba	Nėra duomenų	
10	Trakų rajono savivaldybės NVO taryba	Paskelbta	

11	Vilniaus miesto savivaldybės NVO taryba	Nėra duomenų	Prienama bendruomenių informacija

- 5.4. LR vyriausybė nedetalizuoja, nėra parengusi atitinkamos tvarkos ir jos įgyvendinimo rekomendacijų dėl LR nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatyme nustatytų NVO tarybos ir savivaldybių NVO tarybų ataskaitų rengimo ir skelbimo, atitinkamų teisės aktų stebėsenos.
- 5.5. Savivaldybių NVO tarybų nuostatuose neakcentuojama skelbtinų veiklos ataskaitų vieša prieiga visuomenei, o tai tampa nepageidautinu savivaldybių NVO tarybų veiklos formalizavimu ir pačios NVO sampratos diskreditavimu.
- 5.6. NVO tarybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos posėdžiuose privalomos veiklos dviemėtinės ataskaitos skelbimo problema iškelta bet neišspręsta. O juk tokios ataskaitos pavyzdys galėtų tapti metodologine nuoroda vietos savivaldos NVO taryboms rengiant savo veiklos ataskaitas. Ši aplinkybė suponuoja, kad NVO tarybų veiklos ataskaitoms, kaip pagrindiniam NVO veiklos teisinės stebėsenos instrumentui, reikalingas didesnis centrinės valdžios dėmesys, pradedant metodologine pagalba. Tokios pagalbos iniciatyvos galėtų būti inicijuotos LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.
- 5.7. NVO kiekybinė plėtra, įgyvendinant ES sutarties subsidiarumo sąlygos privalomas nuostatas dėl vietos bendruomenių ir NVO įtraukimo į viešųjų paslaugų teikimą, Lietuvos Respublikoje yra pakankamai aiškiai reglamentuota, valstybės bei vietos savivaldos teisiškai nėra varžoma, įgavo didelį paplitimą visuomenėje – nominaliai veiklas deklaruoja virš 30 tūkstančių Lietuvos Respublikoje teisės aktų nustatyta tvarka registruotų NVO subjektų.
- 5.8. Nežiūrint NVO nevaržomos kiekybinės plėtros, NVO faktinis kokybinis indėlis viešųjų paslaugų teikime Lietuvos Respublikoje nėra identifikuojamas ar sisteminamas nei valstybės, nei vietos savivaldos sektoriuose. Nėra net tokio indėlio identifikavimo kriterijų (pvz. naudos-kaštų analizės), NVO prieigos viešųjų paslaugų teikime konkurencinių sąlygų ar tvarkos, NVO institucinio gyvybingumo (finansinės tvėrmės) sampratos.
- 5.9. Nėra teisiškai reglamentuota viešojo intereso ir jį tenkinančių viešųjų paslaugų priskyrimo NVO sąvoka, jos praktinio taikymo sąlygos ir iš to išplaukiantys NVO veiklų neapibrėžtumai.
- 5.10. Nevaržoma NVO kiekybinė plėtra Lietuvoje gerai pasitarnauja visuomenės demokratinio vystymosi ir piliečių suinteresuotumo valstybės valdymo tobulinimu tikslams. Tačiau esanti kiekybinė NVO plėtra išeina už vyriausybės ir vietos savivaldos institucijų gebėjimų ribų savalaikiai ir apibrėžtai komunikuoti su visais deklaruotais NVO subjektais. Reikia turėti galvoje, kad pagal Valstybinės kontrolės duomenis ir valdžios viešajame sektoriuje veikia daugiau nei 4 tūkstančiai institucijų, turinčių savo vadovus, kompetencijas ir prievoles reaguoti. Tokios aplinkybės menkina NVO kaip visuomenės demokratinio valstybės valdymo instrumento reikšmę bei valstybės institucijų ir visuomenės pasitikėjimą NVO perspektyva. Savo ruožtu valdžiai, vykdančią įvairių teisės aktų nuostatas, tenka naudoti įvairias, aiškiai

neapibrėžtas NVO selekcijos priemonės, kas sudaro terpę politinių ir kitų sprendimų neskaidrumui, interesus maskuojančių *NVO-lėlių* atsiradimui, daro kliūtis korupcijos apraiškų užkardymui. Pagal LR teisingumo ministerijos duomenis tik 25% NVO subjektų už 2016 m. VĮ „Registru centras“ pateikė privalomas finansines ataskaitas, o savo elektroninio pašto adresus – tik 55%.

- 5.11. Valstybės ir vietos savivaldos institucijos nevykdo ypatingai gyventojams svarbaus viešojo komunalinių paslaugų sektoriaus vartotojų ekonominės perspektyvos stebėsenos, nerenka aktualios techninės-ekonominės informacijos, įgalinančios vykdyti stebėseną naudos-kostų analizės pagrindais lokalinėse rinkose, nesudaro sąlygų NVO ir vietos bendruomenėms prisidėti prie išskylančių problemų savalaikio sprendimo. Tokia neapibrėžta situacija suteikia ekonomiškai nepagrįstą tiekimo pusės pranašumą prieš vartojimo pusę, pasitarnauja draudžiamo verslo protegavimo apraiškoms, didina socialinę atskirtį, sekina valstybės ir savivaldybių biudžetus dėl teiktinos gyventojams paramos, kurią galima būtų iš esmės suvaldyti vien įtraukus NVO į lokaliųjų rinkų priežiūrą pagal vakarietiškos gerosios praktikos pavyzdžius kaip „budinčiuosius sergėtojus“. Dėl valstybės ir vietos savivaldos lokaliųjų rinkų „stebėsenos neatidumo“ pastaruoju metu iškilo ekonominiai ginčai tarp vietos savivaldos perduotų šilumos ūkių valdymo subjektų ir Lietuvos valstybės, keliantys ekonomines rizikas tiek valstybės, tiek vietos savivaldos biudžetams bei tokių paslaugų vartotojams.
- 5.12. Vietos savivaldoje pastebima tendencija, pvz. didžiausioje Lietuvos Vilniaus miesto savivaldybėje, NVO sąvokos pakeitimu į vietos bendruomenių sąvoką. Savaime tai nėra blogai, nes vietos bendruomenės yra arčiausiai konkrečios savivaldybės interesų bei problemų visumos. Tačiau toks požiūris, kai bendruomenė yra NVO tik sudėtinė dalis, menkina visuomenės galimybes siekti ES skaidrumo ir subsidiarumo principų įgyvendinimo.
- 5.13. Vietos savivalda deda daug pastangų per vietos bendruomenėms skirtų programų finansinę paramą spręsti konkrečias tai savivaldybei prioritetines veikas. Tačiau tik programinis finansavimo instrumentas negali spręsti NVO tvaraus finansinio gyvybingumo problemos. Tokia padėtis menkina NVO reikšmę visuomenės akyse, sukuria NVO selektyvumo vietos politikų nuožiūra problemą, kas tiesiu keliu veda į korupcinių apraiškų užkardymo silpninimą.
- 5.14. NVO tarybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos siūloma iniciatyva sukurti skėtinės NVO kaip bazinio NVO fondo finansinius resursus per GPM ir politinių partijų paramos neprisirtų atskaitymų instrumentą yra pažangi, tačiau ribota dėl tokios išskirtinės skėtinės NVO prieštaravimo konkurencijos tarp visų viešąjį interesą deklaruojančių NVO, centrinės ir vietinės valdžios institucijų perspektyvos, kaip ji yra suprantama ES Sutarties imperatyviose nuostatose.
- 5.15. ES Sutarties skaidrumo ir subsidiarumo sąlygų veiksnui Lietuvos Respublikos NVO sąlygomis konstatuotinas pačios viešojo intereso NVO sąvokos neatidėliotina aktualizacija, bei ją įgyvendinančių teisės aktų detalizacija.

6. PASIŪLYMAI DĖL TEISĖS AKTŲ TOBULINIMO

6.1. Tyrimo ataskaitos siūlymų centrinei ir vietos valdžiai sąvadas

<i>Siūlymo Eil.nr.</i>	<i>Taikinys: ES Sutarties norma</i>	<i>Siūlymo turinys</i>
1	SKAIDRUMAS	a) Savivaldybėms: administracijoms kasmet teikti taryboms ir visuomenei savivaldybių NVO tarybos veiklos metines ataskaitas su NVO viešojo intereso atstovavimo stebėsenos pažyma; b) LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijai: parengti NVO tarybų ataskaitų rengimo ir viešo skelbimo rekomendacijas; c) LR vyriausybei: NVO <i>Baltosios knygos</i> patvirtimas; d) LR vyriausybei: NVO veiklų viešojo intereso srityse kodekso patvirtinimas; e) LR vyriausybei: viešojo intereso NVO subjektų registro patvirtinimas; f) LR Seimui: centrinės ir vietos valdžios rengiamų teisės aktų projektų privalomas išankstinis teikimas LR viešojo intereso NVO registro subjektams iki rengiamo teisės akto projekto viešojo svarstymo pradžios – LR teisėkūros pagrindų įstatymo 7 str. papildymas <i>3^a d. „Konsultavimąsi su visuomene dėl viešojo intereso srities teisės aktų inicijuojantys subjektai vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka“.</i>
2	SUBSIDIARUMAS	a) Savivaldybėms: administracijoms parengti ir viešai paskelbti NVO įsitraukimo į savivaldybėje teikiamas viešąsias paslaugas, nurodant kaštų-naudos rodiklius; b) LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijai: parengti NVO įgalinimo viešo skelbimo rekomendacijas; c) LR Seimui: NVO iniciatyvų, sukuriančių realų viešojo intereso tenkinimą, finansinio tvarumo užtikrinimas centrinės ir vietos valdžios finansinio tvarumo konkurenciniu pagrindu, teisinės bazės sukūrimas – LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo 5 str. 1 d. papildymas: <i>4 p. „leidžiant perimti viešųjų paslaugų teikimą to pageidaujantiems piliečiams ir perskirstant tokių paslaugų biudžetus tarp valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka“.</i> d) LR Seimui: LR teisėkūros pagrindų įstatymo 10 str. papildymas: <i>9 d. „Nevyriausybinių organizacijų atstovų apmokėjimo už darbą teisės akto projektui rengti darbo grupėje (komisijoje) tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“</i>

6.2. Siūlymų teisinės formuluotės

Projektas

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Sutinkamai su Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės ir darbo ministerijos ir Nacionalinės vartotojų konfederacijos 2017 08 31 sutarties Nr. NOBP1-69 dalyku – projekto „Nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institutinis stiprinimas“ ataskaitos veiklos dalimis „Įstatymų ir poįstatyminių aktų stebėseną, susijusią su viešuoju valdymu ir paslaugų sritimi“, „Savivaldybės veiklos ir teisės aktų stebėseną bei analizę“ ir „Siūlymai centrinei ir vietinei valdžiai tobulinti teisės aktus“ identifikuota, kad visose tirtose 10 savivaldybių, įgyvendinant LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą, sudarytos nevyriausybinių organizacijų tarybos, kurios savo darbotvarkėse nagrinėja NVO problematiką. Pagrindinės NVO interesų sritys, kaip taisyklė, savivaldybėse apima tokias sritis: 1) jaunimo, švietimo ir sporto; 2) socialinės globos ir sveikatos apsaugos; 3) vietos bendruomenių; 4) užimtumo, laisvalaikio, turizmo ir kultūros; 5) kitų bendrų pomėgių ir interesų. Nustatyta, kad vyriausybei ir savivaldybėms aktuali socialinė vartotojų problematika, ypač monopolinių viešųjų paslaugų vartotojų ekonominės perspektyvos požiūriu (išskyrus Šiaulių miestą) nėra deramai plėtojama.

LR Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamentas 2011 m. parengė apžvalgą „Valstybės funkcijų delegavimas nevyriausybiniams organizacijoms“, kurioje pažymėjo kai kurių užsienio valstybių NVO įtraukimo į viešųjų paslaugų sektorių gerosios praktikos svarbą.

Kaip nurodoma VRM užsakymu atliktoje studijoje „Savivaldybių organizuojamų viešųjų paslaugų teikimo analizė“, net 94 proc. apklaustųjų savivaldybių administracijų vadovų ir Vyriausybės atstovų apskrityse nurodė, kad jie susiduria su didelėmis problemomis tiekiant komunalines paslaugas gyventojams ir pritartę vartotojų interesus ginančių NVO pritraukimui tokių problemų sprendimui. Tačiau šalia to dauguma jų nurodė, kad prie esamo LR teisinio reguliavimo NVO įtraukimas pagal pažangią ES ir kitų valstybių praktiką, yra sunkiai įgyvendinamas.

Vartotojų interesus ginančių NVO svarbos ir nenuginčijamos naudos LR komunalinių paslaugų sektoriuose pavyzdys yra Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 24 d. nutartis (toliau – Nutartis), kuria pagal Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos (skėtinės NVO - Nacionalinės vartotojų konfederacijos narės) ieškinį – vartotojų interesus atstovaujančios ir ginančios NVO, buvo pripažintos nuo 2010 m. Vilniaus miesto gyventojams taikomos UAB „Vilniaus energija“ šilumos energijos ir karšto vandens kainos, suderintos su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija), nepagrįstai padidintomis ir perskaičiuotinomis. Laukiamas ekonominis efektas Vilniaus miesto gyventojams sudaro virš 100 mln. Eurų.

Nutartyje konstatuota, kad Komisijos suderintos bylos nagrinėto laikotarpio visų šilumos tiekėjų kainos buvo grindžiamos finansinėmis ataskaitomis, netenkinančiomis LR energetikos įstatymo nuostatų. Išskyrus vieną bendrovę – AB „Šiaulių energija“, kurios veiklą nepertraukiamai stebi vietinė Šiaulių miesto bendruomenės NVO. (Šiuo metu AB „Šiaulių energija“ kainos yra vienos iš mažiausių Lietuvoje.) Pažymėtina, kad didžiausių šilumos tiekėjų finansinės ataskaitos buvo audituotos tarptautinių audito kompanijų, veikiančių Lietuvoje. Teismui renkant ekspertą buvo nustatyta, kad Komisijos kai kurie nariai buvo susaistyti atlygintinų paslaugų sutartimis su reguliuojamais subjektais ir negalėjo pateikti nešališkos nuomonės teisme ginčijamais klausimais.

LR prezidentė 2016 m. LR Seimui pateiktame metiniame pranešime nurodė nepatenkinamą Komisijos pirmininkės ir Komisijos darbą užtikrinant viešo intereso gynimą energetikos sektoriuose.

Keletą metų truncančiuose teisiniuose ginčiuose Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija viešąjį interesą gina išskirtinai savo menkais resursais ir neatlygintina savanorių pagalba. Dėl LR teisinės bazės neapibrėžtumo NVO neturi aiškių instrumentų savalaikiškai ginti vartotojų ekonominės perspektyvos, advokatauti to pageidaujantiems gyventojams, pasitelkti savanorius, perteikti visuomenei užsienio gerąją praktiką viešųjų paslaugų srityje, stiprinti nukreiptas į žmonių gerovės užtikrinimą demokratinio valstybės vystymosi iniciatyvas.

Laikantis nuoseklaus ir palaipsnio NVO veiklas reguliuojančios teisinės bazės tobulinimo principų, atsižvelgiant į vietos savivaldos ir Vyriausybės programų įgyvendinimo aktualijas, siūloma sukurti teises prielaidas, visų pirma, pažeidžiamiausios vartotojų grupės - buitinių vartotojų (gyventojų) ekonominės perspektyvos gerinimui, t.y. realiai įtraukti NVO į viešųjų paslaugų sektoriaus reguliavimą. Tuo tikslu siūloma:

I SIŪLYMAS Dėl viešojo valdymo ir paslaugų srities skaidrumo užtikrinimo:

LR teisėkūros pagrindų įstatymo 7 str. papildymo įstatymo projekto papildymo formuluotė:

3^a d. „Konsultavimąsi su visuomene dėl viešojo intereso srities teisės aktų inicijuojantys subjektai vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka“.

II SIŪLYMAS Dėl subsidarumo plėtros viešojo valdymo ir paslaugų srityje:

- LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo 5 str. 1 d. papildymo įstatymo projekto papildymo formuluotė:

4 p. „leidžiant perimti viešųjų paslaugų teikimą to pageidaujantiems piliečiams ir perskirstant tokių paslaugų biudžetus tarp valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka“.

- LR teisėkūros pagrindų įstatymo 10 str. papildymo įstatymo projekto papildymo formuluotė:

9 d. „Nevyriausybinių organizacijų atstovų apmokėjimo už darbą teisės akto projektui rengti darbo grupėje (komisijoje) tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“

7. PRIEDAI:

Priedas Nr.1 – Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos viešojo intereso teismo ginčo dėl Vilniaus m. šiluminės energijos kainų sumažinimo vartotojams pavyzdys

Priedas Nr. 2 – Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos reguliuojamų šilumos energijų kainų 2017 m. gruodžio mėn. suvestinė lentelė

Priedas Nr. 3 – Mažeikių rajono savivaldybės NVO dokumentai

Priedas Nr. 4 – Panevėžio miesto savivaldybės NVO dokumentai

Priedas Nr. 5 – Trakų rajono savivaldybės NVO dokumentai

Priedas Nr. 6 – Kauno miesto savivaldybės NVO dokumentai

Priedas Nr. 7 – Kauno rajono savivaldybės NVO dokumentai

Priedas Nr. 8 – Klaipėdos miesto savivaldybės NVO dokumentai

Priedas Nr. 9 – Šiaulių miesto savivaldybės NVO dokumentai

Priedas Nr. 10 – Vilniaus miesto savivaldybės NVO dokumentai

Priedas Nr. 11 – Nacionalinės vartotojų konfederacijos pranešimas 2017 m. gruodžio 18 d. konferencijoje LR Seime

TEISMO PROCESO PRADŽIA

1. **2011 m. sausio 14 d. pareiškėjai Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija ir J.I., B.C. pateikė skundą**, kuriuo be kitų prašymų taip pat prašė (1) **panaikinti skundžiamą aktą** – 2010-12-15 Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos nutarimą Nr. O3-316 „Dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus energija“ ir **įpareigoti** Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją priimti naują nutarimą dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus energija“; (2) **panaikinti skundžiamą aktą** – 2010-12-15 Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos nutarimą Nr. O3-317 „Dėl karšto vandens kainos dedamųjų uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus energija“ ir **įpareigoti** Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją priimti naują nutarimą dėl karšto vandens kainos dedamųjų uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus energija“.
2. **Kitas pareiškėjas UAB „Vilniaus energija“ taip pat kreipėsi į teismą su skundu**, kuriame be kitų prašymų buvo prašoma (1) **panaikinti** Komisijos 2010-12-15 nutarimą Nr. O3-317 „Dėl karšto vandens kainos dedamųjų uždarajai akcinei bendrovei " Vilniaus energija"; (2) **įpareigoti** Komisiją laikantis būtinųjų karšto vandens tiekimo veiklos sąnaudų padengimo principo iš naujo įvertinti leistinas karšto vandens netektis daugiabučių namų tinkluose ir pagal jas nustatyti faktinę situaciją atitinkantį planuojamo realizuoti karšto vandens kiekį (Gkv); (3) **įpareigoti** Komisiją nustatant karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės dėmenis, laikytis Komisijos 2009-07-21 nutarimu Nr. O3-106 patvirtintos Karšto vandens kainų nustatymo metodikos 47 p. nustatytų taisyklių (formulės); (4) **įpareigoti** Komisiją, atsižvelgus į 2 ir 3 reikalavimus, nustatyti atitinkamai pakeistas UAB „Vilniaus energija“ karšto vandens kainos dedamąsias bei karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulę.
3. **Atsakovė Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija prašė abu skundus atmesti.**
4. 2015 m. gruodžio 11 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas priėmė sprendimą, kuriuo pareiškėjų Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos ir J.I., B.C. skundą tenkino pilna apimtimi.
5. **Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija apskundė teismo sprendimą ir prašė pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikinti.**
6. **UAB „Vilniaus energija“ taip pat apskundė teismo sprendimą.**

TEISMO PROCESAS LIETUVOS VYRIAUSIAJAME ADMINISTRACINIAME TEISME (toliau – LVAT)

1. 2016 m. sausio 11 d. Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija ir J.I. bei B.C. pateikė atsiliėpimus į abu apeliacinius skundus, t.y. LVAT jau nuo 2016 m. sausio 11 d. turėjo visą medžiagą, būtiną galutiniam bylos išnagrinėjimui.
2. 2016 m. balandžio 19 d. pareiškėjų Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos ir J.I., B.C. iniciatyva pateiktas LVAT prašymas bylą nagrinėti išimtinai skubos tvarka, nes nuo 2017 m. kovo 31 d. UAB „Vilniaus energija“ nebeteiks viešosios paslaugos, t. y. nebebus iš

ko net ir palikus pirmosios instancijos teismo sprendimą galioti išieškoti (arba bus ypatingai apsunkinta galimybė išieškoti) patirtų nuostolių (vilniečių permokėtų lėšų).

3. 2016 m. birželio 1 d. LVAT nusprendžia atidėti sprendimo (nutarties) priėmimą, paskelbimą 2016 m. birželio 13 dienai.
4. 2016 m. birželio 13 d. LVAT nusprendžia atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės ir bylą nagrinėti žodinio proceso tvarka. Numatomo teismo posėdžio data iš karto nepaskelbiama.
5. 2016 m. rugpjūčio 17 d. (t.y. po daugiau nei 2 mėnesių kaip buvo nuspręsta bylą nagrinėti žodinio proceso tvarka) byla išnagrinėjama ir atidedamas **sprendimo (nutarties) priėmimas, paskelbimas 2016 m. rugsėjo 1 dienai.**
6. 2016 m. rugsėjo 1 d. LVAT nusprendžia DAR KARTĄ atidėti **sprendimo (nutarties) priėmimą, paskelbimą 2016 m. rugsėjo 21 dienai. LVAT informacinėje pažymoje nurodė, kad skelbime nedalyvavo proceso šalys (jų atstovai), nors dalyvavo.**
7. 2016 m. rugsėjo 21 d. nusprendžia TREČIĄ KARTĄ atidėti **sprendimo (nutarties) priėmimą, paskelbimą 2016 m. rugsėjo 26 dienai. LVAT informacinėje pažymoje nurodė, kad skelbime nedalyvavo proceso šalys (jų atstovai), nors dalyvavo, o konkrečiai J.L., Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos atstovai K.J.J. ir advokatas A.S. Be to, teismo sekretorė nurodė, kad buvo būtina atidėti paskelbimą, nes vienas teisėjų susirgo, kitas – komandiruotėje – KAM ŽINANT, KAD TEISĖJAS KOMANDIRUOTĖJE ATIDĖTI PASKELBIMĄ TAI DIENAI ARBA IŠLEISTI TEISĖJĄ I KOMANDIRUOTE?**
8. 2016 m. rugsėjo 26 d. LVAT ANTRĄ KARTĄ nusprendžia atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės. Beje, įdomus sutapimas – 2016 m. rugsėjo 26 d., t. y. tą pačią dieną, kai LVAT atnaujina bylos nagrinėjimą, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija priima nutarimą, kuriuo konstatuoja, kad vilniečiai už šilumą permokėjo 24 mln. eurų, kas bus išskaičiuota iš vilniečių šildymo kainų.
9. 2016 m. gruodžio 14 d. įvyksta teismo posėdis ir atidedamas sprendimo (nutarties) priėmimas, paskelbimas 2017 m. sausio 3 dienai.
10. 2017 m. sausio 3 d. teismo sekretorė (nei vienas teisėjų neatvyko į teismo salę numatytu laiku) įteikia nutartį, kurioje nurodyta, kad „dėl teisškai reikšmingu aplinkybių nustatymo procesinį sprendimą skelbti (t.y. vėl atidėti) 2017 m. sausio 23 d.
11. 2017 m. sausio 23 d. teismo darbuotoja (nei vienas teisėjų taip pat neatvyko į teismo salę numatytu laiku) pranešė, kad „dėl teisėjo Arūno Sutkevičiaus atostogų procesinį sprendimą skelbti (t.y. vėl atidėti) 2017 m. sausio 24 d.
12. 2017 m. sausio 24 d. paskelbtas galutinis ir neskundžiamas sprendimas.

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

NUTARTIS

2017 m. kovo 29 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Laimučio Alechnavičiaus (kolegijos pirmininkas), Anatolijaus Baranovo (pranešėjas) ir Irmanto Jarukaičio, teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo pareiškėjo UAB „Vilniaus energija“ prašymo atnaujinti procesą administracinėje byloje Nr. A-2681-822/2016 pagal pareiškėjų Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos, Juozo Imbraso, Broniaus Cicėno ir UAB „Vilniaus energija“ skundus atsakovui Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai, tretiesiems suinteresuotiems asmenims akcinei bendrovei „Vilniaus šilumos tinklai“, Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, Vilniaus miesto savivaldybės administracijai dėl nutarimų panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus priėmimo klausimą.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

Pareiškėjas UAB „Vilniaus energija“ (toliau – pareiškėjas, Bendrovė), atstovaujamas advokato Rimanto Simaičio, 2017 m. kovo 13 d. elektroninių ryšių priemonėmis pateikė Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui prašymą dėl proceso atnaujinimo administracinėje byloje Nr. A-2681-822/2016, užbaigtoje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 24 d. nutartimi, grindžiamą Administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 156 straipsnio 2 dalies 10 ir 12 punktais.

Pareiškėjo prašymo atnaujinti procesą priėmimo klausimas nagrinėjamas vadovaujantis Administracinių bylų teisenos įstatymo normomis, galiojančiomis nuo 2016 m. liepos 1 d. (2016 m. birželio 2 d. Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2399 7 str. 1 d., 8 str. 2 d.).

Administracinių bylų teisenos įstatymo 161 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad prašymo dėl proceso atnaujinimo priėmimo klausimą, taip pat priimtą nagrinėti prašymą dėl proceso atnaujinimo nagrinėja Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko sudaryta teisėjų kolegija. Nagrinėjant prašymo priėmimą, *mutatis mutandis* vadovaujamasi šio įstatymo 33 straipsniu. Taip pat patikrinama, ar prašymas atitinka šio įstatymo 157, 158, 159 ir 160 straipsniuose nustatytus reikalavimus.

Pagal ABTĮ 158 straipsnio 3 dalį, prašymas dėl proceso atnaujinimo apmokestinamas 30 Eur dydžio žyminiu mokesčiu. Vadovaujantis ABTĮ 35 straipsnio 3 dalimi, skundus (prašymus, pareiškimus) paduodant teismui tik elektroninių ryšių priemonėmis, mokama 75 procentai už atitinkamą skundą (prašymą, pareiškimą) mokėtinos žyminio mokesčio sumos. Taigi prašymą dėl proceso atnaujinimo padavus elektroninių ryšių priemonėmis žyminio mokesčio dydis yra

22,50 Eur. Pateiktas 2017 m. kovo 13 d. mokėjimo nurodymas Nr. 19974 patvirtina, kad šiuo atveju už elektroninių ryšių priemonėmis paduotą prašymą buvo sumokėtas 23 Eur dydžio žyminis mokestis. Kadangi sumokėta daugiau žyminio mokesčio, negu reikia pagal įstatymą, permokėta žyminio mokesčio dalis – 0,50 Eur – grąžinama Advokato Irmanto Norkaus ir partnerių kontorai COBALT (ABTĮ 38 str. 1 d. 1 p.).

Prašymas dėl proceso atnaujinimo atitinka ABTĮ 157, 158, 159 ir 160 straipsniuose nustatytus reikalavimus, todėl priimtinas nagrinėti.

Pareiškėjas taip pat prašo sustabdyti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. sausio 24 d. nutarties vykdymą, be kita ko, iki bus išnagrinėta byla, pradėta šio prašymo dėl proceso atnaujinimo pagrindu. Pareiškėjo teigimu, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija vykdo priimtą teismo sprendimą ir reikalauja pateikti informaciją. Atlikus perskaičiavimus, bus imamasi tolimesnių veiksmų dėl galbūt vartotojų permokėtų sumų susigrąžinimo iš Bendrovės. Visų pirma, būtina išsiaiškinti dėl teismo sprendimo tinkamumo ir pagrįstumo ir tik po to spręsti dėl naujų veiksmų atlikimo bei naujų teismo procesų inicijavimo. Priešingu atveju, būtų pažeisti proceso ekonomijos ir operatyvumo principai.

ABTĮ 166 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, priėmus nagrinėti prašymą atnaujinti procesą, teismas turi teisę sustabdyti skundžiamo sprendimo ar nutarties vykdymą, iki bus išnagrinėta byla dėl proceso atnaujinimo. Šioje teisės normoje taip pat nustatyta, jog, atnaujinus procesą byloje, skundžiamo sprendimo ar nutarties vykdymas taip pat gali būti sustabdytas, iki bus iš naujo išnagrinėta byla.

Teismo vertinimu, pareiškėjo nurodytos ir įrodymais pagrįstos aplinkybės, susijusios su informacijos, reikalingos teismo sprendimui įvykdyti, rinkimu, nėra pakankamas pagrindas sustabdyti teismo sprendimo vykdymą šiame proceso atnaujinimo etape (priėmus nagrinėti prašymą atnaujinti procesą). Kitų pagrįstų aplinkybių taikyti šią teisinę priemonę nenustatyta. Atsižvelgiant į tai, toks pareiškėjo prašymas netenkintinas.

Vadovaudamasi Administracinių bylų teisenos įstatymo 33 straipsnio 1 dalimi, 38 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 161 straipsnio 1, 2 dalimis, 166 straipsnio 2 dalimi, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Priimti nagrinėti pareiškėjo UAB „Vilniaus energija“ prašymą dėl proceso atnaujinimo administracinėje byloje Nr. A-2681-822/2016.

Grąžinti Advokato Irmanto Norkaus ir partnerių kontorai COBALT 0,50 Eur (penkiasdešimt euro centų) žyminio mokesčio.

Nepatenkinti pareiškėjo UAB „Vilniaus energija“ prašymo sustabdyti teismo sprendimo vykdymą.

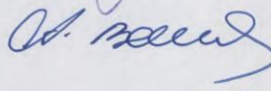
Išsiųsti prašymo dėl proceso atnaujinimo kopiją proceso šalims ir pasiūlyti per keturiolika kalendorinių dienų nuo prašymo atnaujinti procesą kopijos gavimo pateikti atsiliepimą į šį prašymą.

Nutartis neskundžiama.

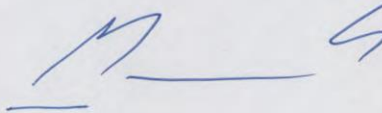
Teisėjai

Laimutis Alechnavičius

Anatolijus Baranovas

Irmantas Jarukaitis

Administracinė byla Nr. A-2681-822/2016

Teisminio proceso Nr. 3-61-3-00126-2011-6

Procesinio sprendimo kategorija 28

(S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2017 m. sausio 24 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Arūno Sutkevičiaus (kolegijos pirmininkas), Romano Klišausko ir Skirgailės Žalimienės (pranešėja), sekretoriaujant Greta Kapačinskaitei,

dalyvaujant pareiškėjams B. C., J. I., pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Vilniaus energija“ atstovams advokatui R. S., advokatui R. Č., A. S. (A. S.), A. G., pareiškėjo Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos prezidentei A. A., advokatui A. S. ir atstovui K. J. J.,

atsakovo Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos atstovams P. K. ir V. S., trečiojo suinteresuoto asmens Vilniaus miesto savivaldybės atstovei R. M.,

teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Vilniaus energija“ ir atsakovo Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos apeliacinius skundus dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjų Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos, J. I., B. C. ir uždarnosios akcinės bendrovės „Vilniaus energija“ skundus atsakovui Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai, tretieji suinteresuoti asmenys – akcinė bendrovė „Vilniaus šilumos tinklai“, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Vilniaus miesto savivaldybės administracija, dėl nutarimų panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

Pareiškėjai Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija (toliau – ir Federacija), B. C. ir J. I. (toliau kartu vadinami pareiškėjais) kreipėsi į teismą su prašymu (I t., b. l. 1–6):

1) panaikinti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – ir Komisija) 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 03-316 „Dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus energija““ (toliau – ir Nutarimas 1);

2) įpareigoti Komisiją priimti naują nutarimą dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų UAB „Vilniaus energija“ (toliau – ir Bendrovė);

3) panaikinti Komisijos 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 03-317 „Dėl karšto vandens kainos dedamųjų UAB „Vilniaus energija““ (toliau – ir Nutarimas 2);

4) įpareigoti Komisiją priimti naują nutarimą dėl karšto vandens kainos dedamųjų Bendrovei.

Pagrįsdami savo reikalavimus paaiškino, kad Bendrovė 2009 m. gruodžio 11 d. raštu pateikė atsakovui šilumos bazinės kainos dedamųjų projektą. Pareiškėjai mano, jog 2010 m. gruodžio 10 d. Komisijos posėdyje patvirtinti šilumos bazinių kainų dydžiai yra nepagrįstai dideli. Šiam posėdžiui buvo pateiktos Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narių pastabos dėl šilumos bazinių kainų ir karšto vandens dedamųjų, tačiau į jas neatsižvelgta. Pasak pareiškėjų, karšto vandens kainos nustatytos tokios, kokių paprašė Bendrovė. Mano, jog priėmus ginčijamus nutarimus, pažeistas Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 4 dalies nuostatų saugomas viešasis interesas.

Pareiškėjai atkreipia dėmesį, jog skundžiamo nutarimo priėmimo metu galiojo Komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 03-96 „Dėl šilumos kainų nustatymo metodikos“ patvirtinta Šilumos kainų nustatymo metodika (toliau – ir Metodika), kurios normose įtvirtintas reikalavimas nustatant šilumos bazinių kainų, kainų dedamųjų bei kainų skaičiavimo principus, kainodaros reikalavimus, nustatymo tvarką, taikoma ir pastarosios komisijos patvirtinta Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodika. Pareiškėjai mano, jog termofikacinėse (kogeneracinėse) elektrinėse privalo būti atliktas sąnaudų, kuro atskyrimas šilumos ir elektros energijos gamybai, kas užtikrintų patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą vartotojams mažiausiomis kainomis.

Pagal Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 dalį, šilumos ir (ar) karšto vandens kainos grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos ar karšto vandens ruošimo (pirkimo), perdavimo, įvadinių atsiskaitomųjų šilumos ir (ar) karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo, priežiūros ir patikros, sąskaitų (mokėjimo pranešimų) už šilumą ir (ar) karštą vandenį parengimo ir pateikimo vartotojams bei apskaitos sąnaudomis. Metodikos 47.8 punkte įtvirtinta, kad nustatant šilumos bazinių kainų, šilumos kainų dedamųjų bei šilumos kainų skaičiavimo principus, kainodaros reikalavimus ir nustatymo tvarką, taikoma taip pat ir Komisijos patvirtinta Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodika. Vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 6, 7 dalimis, termofikacinėse (kogeneracinėse) elektrinėse privalo būti atliktas sąnaudų, kuro atskyrimas šilumos ir elektros energijos gamybai.

Pareiškėjai, pateikdami prašyme nurodomus skaičiavimus, vadovaujasi Komisijos Šilumos skyriaus 2010 m. gruodžio 2 d. pažymoje Nr. 05-292 „Dėl UAB „Vilniaus energija“ šilumos bazinės kainos ir karšto vandens kainos dedamųjų nustatymo“ (toliau – ir Pažyma) įtvirtintais

Bendrovės finansiniais, ekonominiais ir techniniais rodikliais. Nurodo, kad Bendrovė 2004–2009 m. per šilumos bazinės kainos galiojimo laikotarpį Kogeneracinėse elektrinėse kasmet už elektros energijos gamybą gavo po 13,4 milijonų litų pelno, o tai per 5 metų ataskaitinį laikotarpį visas pelnas sudarė 67 milijonų litų.

Vadovaujantis Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos (toliau – ir Atskyrimo metodika) 24, 25, 29, 30 ir 31 punktais, pelnas, gautas iš elektros energijos gamybos, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, naudojamas perskirstant sąnaudas tarp šilumos ir elektros energijos gamybos. Pagal pelno (nuostolio) koeficientą (PNK), nustatytą Atskyrimo metodikoje, 40 proc. atsipirkusioms kogeneracinėms elektrinėms, šilumos gamybos sąnaudų dalis atitinkamai mažėja ir įvertinama nustatant šilumos gamybos kainos dedamąją: $40 \text{ proc.} / 100 \text{ proc.} \times 67 \text{ mln. litų} = 26,8 \text{ mln. litų}$. Atsižvelgiant į tai, šilumos gamybos sąnaudos turėjo būti sumažintos 26,8 mln. litų, kas tiesiogiai įtakoja šilumos bazinę kainą. Be to, pastovios sąnaudos, lyginant su 2004 m. nustatyta šilumos bazine kaina, išaugo nuo 90,80 mln. litų iki 147,994 mln. litų, t. y. 1,63 karto. 2004 metais šilumos bazinėje kainoje pastovios išlaidos sudarė 3,54 ct/kWh, o 2010 metais Kainų komisijos buvo patvirtinta 5,76 ct/kWh, t. y. išlaidos išaugo 1,63 karto.

Pareiškėjų manymu, Komisija nepagrįstai nustatė padidintas pastoviąsias sąnaudas dėl darbo užmokesčio darbuotojams netinkamo įskaitymo (9,275 mln. Lt), ilgalaikio turto nepagrįsto įtraukimo, nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų mažinimo, šilumos punkto priežiūrų remonto (eksploatacijos) sąnaudų, veiklos sąnaudų. Pareiškėjų apskaičiavimais, šilumos bazinėje kainoje sąnaudos turi būti sumažintos 72,4 mln. litų (šilumos gamyboje dėl pelno perskirstymo – 26,8 mln. litų; darbo užmokestis – 9,275 mln. litų; nusidėvėjimas (amortizacija) – 15,22 mln. litų; remontas ir priežiūra – 16,817 mln. litų), o karštam vandeniui – 4,281 mln. litų.

Atsakovas Komisija teismui pateiktame atsiliepime su pareiškėjų Federacijos, B. C. ir J. I. skundu nesutiko ir prašė jį atmesti (I t., b. l. 91–106).

Pagrįsdamas savo poziciją atsakovas paaikšino, kad Bendrovė 2009 m. gruodžio 11 d. raštu pateikė Komisijai ir Vilniaus miesto savivaldybei šilumos bazinės kainos dedamųjų projektą (toliau – Projektas) bei dokumentus, reikalingus bazinės kainos skaičiavimams pagrįsti. 2010 m. rugpjūčio 27 d. papildomai pateikė Kuro balanso sudarymo paaikškinimus bei 2003–2009 m. šilumos nuostolių Vilniaus šilumos tinkluose dinamikos paaikškinimą Bendrovės šilumos bazinės kainos dedamųjų projekto nagrinėjimui. 2010 m. kovo 17 d. ir 2010 m. birželio 3 d. buvo gautos Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narių, o 2010 m. vasario 2 d. raštu – Vilniaus miesto savivaldybės mero pastabos dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų projekto. Bendrovė 2010 m. birželio 30 d. Komisijai pateikė karšto vandens kainos dedamųjų projektą. Pastabas dėl įmonės karšto vandens kainos dedamųjų projekto 2010 m. rugsėjo 28 d. pateikė Vilniaus miesto savivaldybės administracija.

Komisijos Šilumos skyrius patikrino įmonės pateiktą šilumos bazinės kainos dedamųjų projektą bei karšto vandens kainos dedamųjų projektą, o išvadas užfiksavo šio skyriaus Pažymeje. Komisija, atsižvelgdama į Pažymeje išdėstytus Šilumos skyriaus siūlymus ir įvertinusi Savivaldybės bei Bendrovės atskirai pateiktas ir kitas posėdžio metu išsakytas pastabas, 2010 m.

gruodžio 15 d. priėmė skundžiamus nutarimus, kuriais nustatė šilumos bazinės kainos dedamąsias bei karšto vandens kainos dedamąsias Bendrovei.

Pareiškėjai nepagrįstai teigia, kad Komisija, priimdama skundžiamus nutarimus, pažeidė Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 4 dalį, Metodikos reikalavimus bei Lietuvos įstatymų saugomą viešąjį interesą. Pažymi, kad vadovaujantis susiformavusia teismų praktika, administracinių aktų ekonominio ir politinio tikslingumo vertinimas nepriskirtinas administracinių teismų kompetencijai, todėl šiuo atveju teismas turėtų apsiriboti tik teisiniu įvertinimu, ar Komisija, priimdama skundžiamus nutarimus ir vadovaudamasi jai teisės aktų suteikta diskrecija, nepažeidė teisės principų ir normų.

Komisija nesutinka, kad priimdama skundžiamus nutarimus, galėjo pažeisti viešąjį interesą, nes, nustatydamą šilumos bazinės kainos bei karšto vandens kainos dedamąsias, veikė įgyvendindama jai teisės aktais pavestas funkcijas ir siekdama užtikrinti tinkamą vartotojų interesų apsaugą. Pareiškėjų prielaidos dėl viešojo intereso pažeidimo yra nepagrįstos ir atmestinos. Komisijos manymu, pareiškėjai, išskirdami kaip prioritetą mažiausių sąnaudų principą, netinkamai interpretuoja šią nuostatą. Ją reikėtų vertinti sistemiškai, vadovaujantis protingumo principu. Pareiškėjai šią nuostatą vertina pernelyg siaurai, neatsižvelgdami į jos tikslą – mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams. Kainos turi skatinti šilumos tiekimo įmones teikti paslaugas vartotojams įmanomai mažiausiomis sąnaudomis, tačiau įmanomai mažiausios sąnaudos taip pat turi būti ekonomiškai pagrįstos. Komisija, vykdydama jai įstatymais deleguotas funkcijas, vadovaujasi nuostata, jog tarp įvairių teisės aktais siekiamų tikslų turi egzistuoti pusiausvyra, vieno tikslo negalima nepagrįstai iškelti paneigiant kitą. Įvertinusi Šilumos ūkio įstatyme reglamentuotus tikslus, Komisija savo diskrecijos ribose pasirenka tinkamiausią/optimaliausią abiejų šilumos ūkio subjektų interesų derinimo variantą, kuris užtikrintų minėtų tikslų įgyvendinimą. Pareiškėjai nenurodo, kokios procedūros ir taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei pagrįstumą priimant skundžiamą nutarimą, buvo pažeistos. Šis argumentas visiškai nepagrįstas ir klaidinantis. Komisija, priimdama nutarimą, laikėsi visų taisyklių ir procedūrų. Skundžiami nutarimai neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktams. Komisija, nustatydamą kainas, vadovavosi teisės aktų nuostatomis, o nustatytos kainos yra ekonomiškai pagrįstos.

Atsakovo nuomone, pareiškėjai, klaidingai įvertinę ekonominius rodiklius, kuriais Komisija rėmėsi apskaičiuodama tiek šilumos bazinės kainos dedamąsias, tiek karšto vandens kainos dedamąsias Bendrovei, nepagrįstai daro išvadą minėtų nutarimų tariamu prieštaravimu teisės aktų nustatytam reguliavimui.

Atsiliepime nurodoma, kad 2004–2009 metų Bendrovės šilumos bazinė kaina buvo nustatyta Komisijos 2004 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 03-22 „Dėl centralizuotai tiekiamos šilumos bazinių kainų uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus energija“, vadovaujantis Centralizuotai tiekiamos šilumos ir karšto vandens kainų nustatymo metodika, patvirtinta Komisijos 2003 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 03-43, o bendrame technologiniame cikle susidarančios šilumos ir elektros energijos sąnaudos buvo paskirstytos vadovaujantis fizikiniu sąnaudų atskyrimo metodu. Centralizuotai tiekiamos šilumos ir karšto vandens kainų nustatymo metodika buvo pakeista ir išdėstyta nauja redakcija Komisijos 2008 m. kovo 15 d. nutarimu Nr.

03-41. Atsakovas pabrėžia, kad tiek nustatant Bendrovei 2004–2009 metų šilumos bazinę kainą, tiek ir ją perskaičiuojant bei vienašališkai Komisijos 2008 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 03-76 nustatant, iš elektros energijos gamybos gauto pelno ar nuostolių panaudojimas perskirstant sąnaudas tarp šilumos ir elektros energijos gamybos nebuvo reglamentuotas. Minėtas sąnaudų perskirstymas reglamentuotas Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikoje, patvirtintoje Komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. 03-107.

Bendrovės 2004–2009 metais iš elektros energijos gamybos gautas pelnas negali būti naudojamas šilumos gamybos sąnaudų mažinimui pagal Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikoje nustatytus principus. Be to, pastarųjų jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikoje reglamentuotas iš elektros energijos gamybos gauto pelno ar nuostolių panaudojimas perskirstant sąnaudas tarp šilumos ir elektros energijos gamybos gali būti įgyvendintas tik tokiu atveju, kai bendrame technologiniame cikle susidariusios sąnaudos atskiriamos pagal veiklas (šilumos ir elektros energijos gamybai), taikant vienodus sąnaudų atskyrimo principus. Nustatant 2004–2009 metų Bendrovei šilumos bazinę kainą, sąnaudų atskyrimui buvo taikomas fizikinis sąnaudų atskyrimo metodas, o Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikoje – alternatyvus sąnaudų atskyrimo metodas.

Komisijos 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 03-316 nustatytos šilumos bazinės kainos dedamosios yra nustatytos pagal Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikoje nustatytus sąnaudų atskyrimo principus, todėl minėtos metodikos V dalyje nustatyti iš elektros energijos gamybos uždirbto pelno (nuostolių) naudojimo, perskirstant sąnaudas tarp šilumos ir elektros energijos gamybos principai, bus pritaikyti artimiausio šilumos kainos dedamųjų perskaičiavimo metu.

Atsakovo teigimu, pareiškėjų nurodyta 38,46 mln. Lt darbo užmokesčio sąnaudų suma yra su socialinio draudimo įmokų sąnaudomis, pareiškėjai klaidingai interpretuoja Pažymoje išdėstytą informaciją. Šilumos skyriaus apskaičiuotų darbo užmokesčio sąnaudų pagrindimas yra pateiktas Pažymos 3.1 dalyje. Į nurodytas sumas jau įskaičiuotos veiklos (administracinės) darbuotojų darbo užmokesčio sąnaudos. Pažymos 4 dalyje „Veiklos sąnaudos“ pateiktas papildomas veiklos sąnaudų skaičiavimo pagrindimas. Pareiškėjai, klaidingai interpretuodami Pažymoje pateiktus duomenis, klaidina teismą teigdami, kad veiklos darbuotojų darbo užmokesčio sąnaudos buvo įskaičiuotos papildomai, t. y. Šilumos skyrius veiklos (administracijos) darbo užmokesčio sąnaudas į šilumos kainą įskaičiavo du kartus.

Pareiškėjai, atsakovo manymu, klaidingai naudodami Pažymoje pateiktus duomenis ir patys sudvigubinę veiklos (administracijos) darbo užmokesčio sąnaudas, klaidina teismą teigdami, kad Šilumos skyriaus skaičiavimuose naudotas veiklos (administracijos) darbuotojų vidutinis darbo užmokestis yra 5 360 Lt. Iš Pažymos 8 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad šilumos tiekimo veiklą vykdo 755 darbuotojai, įskaitant 58 veiklos darbuotojus. Pažymos 18 psl. parašyta, jog „iš viso Šilumos skyrius suskaičiavo 29 365,8 tūkst. Lt darbo užmokesčio sąnaudų ir 9 097,6 tūkst. Lt soc. draudimo įmokų, kurios skaičiuojamos įstatymų nustatyta tvarka“. Apskaičiuotas darbo užmokesčio sąnaudas (29,37 mln. Lt) padalinus iš numatyto darbuotojų skaičiaus (755), gaunamas vidutinis 3 241 Lt darbo užmokestis (įskaitant veiklos (administracijos) darbuotojus).

Šilumos skyrius bendrą darbo užmokesčio fondą apskaičiavo vadovaudamasis Metodikos 80.1.3.2 punktu. Skaičiavimuose taikė didesnę nei I šilumos tiekėjų grupės vidutinį darbo užmokestį. Skunde nurodytas vidutinio darbo užmokesčio ir sąnaudų skaičiavimo principas Šilumos kainų nustatymo Metodikoje nenumatytas.

Pareiškėjai nepagrįstai teigia, kad Šilumos skyriaus nustatyta 730,2 mln. Lt reguliuojamo turto vertė, nuo kurios skaičiuojamas nusidėvėjimas, apskaičiuota neteisingai, į ją įtrauktas ne tik išnuomotas, bet ir nuosavas Bendrovės turtas, taip pat neeksploatuojamas ir ne šilumos tiekimo veikloje naudojamas turtas. Be to, skaičiavimuose neatskirtas elektros sektoriaus turtas dvejose elektrinėse.

Pagal Metodikos 80.1.2.1 punktą, nusidėvėjimui apskaičiuoti naudojama nuosavo ir išsinuomoto turto vertė. Bendrovės nuosavo turto vertė sudaro 1,2 mln. Lt (0,2 proc.) reguliuojamo turto vertės, nuo kurios buvo skaičiuojamos nusidėvėjimo sąnaudos. Atsakovas akcentuoja, kad elektrinių (E-2, E-3 ir Salininkų) turtas yra atskirtas vadovaujantis Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos 23.1.1 punktu. Turto atskyrimą įrodo įrašas Pažymos 3.2 dalyje, kad „Kogeneracinių jėgainių turtas šilumos gamybai priskirtas pagal Sąnaudų atskyrimo metodikoje nustatytus normatyvus (Lt/KW)“. Dalis skunde nurodyto turto, įvardinto kaip neveikiantis, nereikalingas ir neeksploatuojamas, yra jau nusidėvėjęs, o karšto vandens tinklai ir Smolensko gatvėje esantys pastatai nėra su šilumos tiekimo veikla susijęs turtas, todėl Šilumos skyrius, vadovaudamasis Metodikos 80.1.2 punkto nuostata, minėto turto prie reguliuojamo turto nepriskyrė ir nuo jo nusidėvėjimo sąnaudų neskaičiavo. Tai įrodo, jog Komisijos į šilumos bazinę kainą įtrauktos Bendrovės ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos yra apskaičiuotos tinkamai, vadovaujantis galiojančių teisės aktų nuostatomis.

Pasak Komisijos, Bendrovės 2009–2013 metų ilgalaikę reguliuojamos veiklos investicijų programa Vilniaus miesto savivaldybėje suderinta 2009 m. rugsėjo 9 d. Tarybos sprendimu Nr. 1-1181. Komisijoje ši investicijų programa suderinta Komisijos 2010 m. vasario 19 d. nutarimu Nr. 03-28, kuri vėliau patikslinta ir papildyta Komisijos 2010 m. rugpjūčio 5 d. nutarimu Nr. 03-153 ir 2010 m. rugpjūčio 12 d. nutarimu Nr. 03-159. Pagal šią programą Bendrovė į šilumos ūkį turėtų investuoti 121,4 mln. Lt. Atsakovas pažymi, kad dalis Vilniaus miesto savivaldybės tarybos patvirtintų investicijų Komisijoje nebuvo suderintos dėl nepakankamos Bendrovės argumentacijos. Komisijos 2010 m. vasario 10 d. pažymoje Nr. 05-36 „Dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Vilniaus energija“ 2009–2013 metų ilgalaikės reguliuojamos veiklos investicijų programos“ buvo nurodyta, kad „ilgalaikę investicijų programa gali būti koreguojama iš įmonės gavus likusius nepateiktus techninius investicijos duomenis bei nepateiktus duomenis apie investicijos metu atliekamus darbų kiekius“. Su Komisija suderintoje ilgalaikėje reguliuojamos veiklos investicijų programoje nurodyta 121,4 mln. Lt investicijų suma baziniu laikotarpiu galimai bus koreguojama, t. y. didinama, todėl per šilumos kainą gautas nusidėvėjimas bus panaudojamas investicijoms į šilumos ūkį. Pareiškėjai nepagrįstai įžvelgia tiesioginę sąsają tarp Komisijos į šilumos bazinę kainą įskaičiuotų nusidėvėjimo sąnaudų panaudojimo investicijoms bei Įmonės būsimo pelno dydžio.

Kaip minėta, kad investicijų planas yra suderintas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2009 m. rugsėjo 9 d. sprendimu Nr. 1-1181, o pagal Šilumos ūkio įstatymo 35 straipsnio nuostatas, Komisija neturi įgaliojimų jo keisti. Komisijos nustatyta šilumos bazinė kaina atspindi Vilniaus

miesto savivaldybės tarybos sprendimą. Pažymi, kad turto perdavimo procedūros aptartos pasirašytoje turto nuomos sutartyje tarp AB „Vilniaus šilumos tinklai“, Vilniaus miesto savivaldybės ir „Dalkia“ S.A.S. Komisijos kompetencija neapima šios sutarties sąlygų vykdymo priežiūros. Nuomos sutarties sąlygų vykdymą ir investicijas į Vilniaus šilumos ūkį prižiūri įsteigta sutarties vykdymo priežiūros komisija, į kurią įeina Vilniaus miesto savivaldybės, UAB „Vilniaus šilumos tinklai“ ir Bendrovės atstovai. Sutartis turi būti vykdoma taip, kad neprieštarėtų imperatyvioms teisės aktų nuostatomis.

Pareiškėjai konstatavo, kad „sąnaudos šilumos punktų priežiūrai ir remontui į bazinę šilumos kainą įtraukiamos neadekvačiai didelės, lyginant su gyventojų mokamomis sumomis, tačiau nepateikė jokių objektyvių įrodymų, pagrindžiančių minėtų skaičiavimų pagrįstumą. Komisija informuoja, kad į 2004–2009 metų šilumos bazinę kainą buvo įskaičiuota 8,6 mln. Lt remonto sąnaudų, o ne 4,6 mln. Lt, kaip teigiama skunde. Pažymi, kad į 2004–2009 metų šilumos bazinę kainą sąnaudos, susijusios su šilumos punktais (nusidėvėjimo, remonto, eksploatavimo), nebuvo įskaičiuotos. Į 2010–2015 metų šilumos bazinę kainą įskaičiuota 11,5 mln. Lt remonto sąnaudų, iš kurių 0,9 mln. Lt sudaro šilumos punktų sąnaudos. Šios sąnaudos yra apskaičiuotos pagal I grupės lyginamuosius rodiklius.

Atsakovas pamini, kad Šilumos skyrius šilumos punktų priežiūros sąnaudas apskaičiavo pagal Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2010 m. sausio 13 d. sprendimu Nr. 1-1344 nustatytus maksimalius šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros tarifus. Pagal Bendrovės Komisijai pateiktus duomenis, daugiabučių namų, kuriuose šiluma tiekama iš Bendrovei priklausančių šilumos punktų, šildomas plotas yra 9,5 mln. kv. m. Skunde pareiškėjai nurodo 7,2 mln. kv. m šildomą plotą, kurio pagrindimo (šaltinio) nepateikė. Nei skunde, nei pridedamoje medžiagoje nepateikta objektyvių įrodymų, paneigiančių Komisijos Šilumos skyriaus Pažymoje atliktus skaičiavimus, todėl, atsakovo nuomone, akivaizdu, jog pareiškėjai remiasi savo pačių klaidingais skaičiavimais bei subjektyvia teisės aktų interpretacija paremta prielaida.

Bendrovė teismui pateiktame atsiliepime į pareiškėjų Federacijos, B. C. ir J. I. skundą su juo nesutiko ir prašė atmesti (I t., b. l. 79–89).

Pagrįsdama savo poziciją paaiškino, jog skundžiami nutarimai tose dalyse, kurias nurodo pareiškėjai, pagrįsti ir teisėti, todėl juos naikinti nėra pagrindo. Aiškina, jog pareiškėjai nepateikė konkrečių įrodymų, kuriais remiantis, galima paneigti Komisijos nutarimuose nustatytų kainų apskaičiavimo pagrįstumą, nenurodo, kokios procedūros pažeistos priimant šiuos nutarimus. Pareiškėjai remiasi ne Komisijos padarytais teisės aktų pažeidimais, bet klaidingais argumentais dėl to, kas laikytina per didelėmis sąnaudomis. Skunde nurodomos į 2004 m. bazinę kainą įskaičiuotos sąnaudos neatitinka tikrovės. Pareiškėjai neatsižvelgia į Šilumos ūkio įstatymo nuostatos esmę – mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą vartotojams. Tik patikimo ir kokybiško šilumos tiekimo užtikrinimas gali apsaugoti viešąjį interesą ir nepažeisti vartotojo teisių. Tai įvykdyti nebus įmanoma, jei Bendrovei bus taikomos žemesnės šilumos kainos, nei jos pagaminimo, perdavimo, tiekimo, ir kt. būtinieji kaštai.

Atkreipė dėmesį, jog skunde pateikdami Bendrovei veiklų rezultatus vadovaujasi Pažymos 2 psl. grafike pateiktais informacinio pobūdžio duomenimis. Pabrėžia, kad veiklų rezultatai

pateikiami iki apmokestinimo pelno mokesčiu. Sumokėjus šį mokestį, elektros veiklos rezultatas mažėja.

Bendrovė pažymi, kad elektros energijos tiekimo veiklos rezultatas apima ir iš atsinaujinančių energijos šaltinių gaminamos elektros energijos pardavimus. Šilumos ir elektros veikų kogeneracinėse jėgainėse rezultatai ir su tuo susiję principai gali būti taikomi tik į ateitį, galiojant Kogeneracijos metodikai ir nustatant naujas bazines kainas. Pareiškėjai nevertina 2009 m. elektros energijos gamybos veiklos rezultato korekcijų, susijusių su elektros energijos gamybos veiklos kainodara.

Atsiliepime pabrėžiama, kad 2008, 2009 m. Kogeneracijos metodika dar negaliojo. Tuo metu galiojo Komisijos 2004 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 03-22 patvirtintos Bendrovei bazinės kainos laikotarpiui atliktas šilumos ir elektros veiklų kogeneracinėse jėgainėse sąnaudų atskyrimas. Nustatant Bendrovės elektros energijos supirkimo kainą 2010 ir 2011 metams dėl kuro kainų prognozių korekcijų Komisija sumažino elektros energijos kainą atitinkamai 18,8 ir 7,0 mln. Lt.

Bendrovės manymu, pareiškėjų siūlymas šilumos tiekimo veiklos sąnaudas mažinti 26,8 mln. Lt nepagrįstas, neatitinka 2004–2009 m. galiojusio teisinio reguliavimo, faktinės situacijos, pažeidžia Kogeneracijos metodikos 19 punkto nuostatas.

Atsiliepime taip pat nurodyta, jog anksčiau šilumos punktų priežiūros sąnaudos buvo įskaičiuojamos į šildymo ir karšto vandens vidaus sistemų priežiūros tarifą, dabar šios sąnaudos tapo šilumos kainos dalimi. Pažymi, kad bendra vartotojų mokėtina suma dėl to nesikeičia.

Pasak Bendrovės, pareiškėjų siūlymas darbo užmokesčio sąnaudas apskaičiuoti taikant vidutinį statistinį darbo užmokestį Lietuvoje, nepagrįstas ir pažeidžia Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 28 dalies ir Metodikos 80.1.3.2 punkto nuostatas. Pažymi, jog lyginant naują šilumos tiekimo veiklos darbo užmokesčio fondą su 2004 m. darbo užmokesčio fondu augimas sudaro 41 proc. Vidutinis darbo užmokestis šiuo laikotarpiu šalyje išaugo 85 proc. Pareiškėjų argumentas dėl nepagrįstai išaugusio darbo užmokesčio fondo atmestinas, nes, Bendrovės nuomone, neįrodytas ir neatitinka faktinių aplinkybių.

Nurodo, jog pareiškėjų teiginiai dėl turto vertės, įskaičiuotos į bazinę šilumos kainą, prieštarauja kartu su 2009 m. gruodžio 11 d. raštu Komisijai ir Vilniaus miesto savivaldybei pateiktam bazinės kainos projektui ir pateiktai medžiagai. Pareiškėjai nepateikė jų minimo 467,9 mln. Lt dydžio turto vertės ir 30,98 mln. Lt nusidėvėjimo sąnaudas pagrindžiančių skaičiavimų. Pažymi, kad 2004–2009 m. bazinės šilumos kainos galiojimo metu buvo tokia situacija, kada į šilumos kainą buvo įskaičiuotos mažesnės nusidėvėjimo sąnaudos nei atlikta investicijų. Tais metais Bendrovė į šilumos tiekimo veiklą investavo 332 mln. Lt, o pajamos iš nusidėvėjimo sąnaudų, įskaičiuotų į šilumos kainą, sudarė 167 mln. Lt.

Pasak Bendrovės, pareiškėjai nurodo neteisingą remontų sumą, įskaičiuotą į Komisijos 2004 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 03-22 nustatytą bazinę šilumos kainą. Turi būti ne 4,6 mln. Lt, bet 8,6 mln. Lt. Šilumos punktų sąnaudos sudaro 29 001,8 tūkst. Lt, pareiškėjai klaidingai nurodo 28 917 tūkst. Lt. Pareiškėjai, nepateikdami jokių argumentų, nevertina 942,6 tūkst. Lt šilumos punktų remonto sąnaudų ir 12 085,2 tūkst. Lt šilumos punktų nusidėvėjimo sąnaudų. Tuo

pažeidžiamos Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 dalies nuostatos. Bendrovė nurodo, kad pareiškėjų klaidingai apskaičiuota 12 100 tūkst. Lt apima tik šilumos punktų priežiūros sąnaudas, į kurias neįeina šilumos punktų nusidėvėjimo sąnaudos. Apskaičiuodami šilumos punktų priežiūros sąnaudas taiko faktinių duomenų neatitinkantį šilumos punktų šildomą plotą – 7,2 mln. kv. m. Faktinis plotas sudaro 9,5 mln. kv.m. Bendrovės šilumos teikimo veiklai priskirtos veiklos (administracijos) sąnaudos neviršija I šilumos tiekėjų grupės lyginamųjų rodiklių ir yra 0,09 ct/kWh mažesnės. Neįtraukus šių sąnaudų į šilumos kainą, šilumos kainoje, bet kokiu atveju turėtų būti numatytos papildomos darbo užmokesčio sąnaudos papildomiems darbuotojams, kurie suteiktą atitinkamas veiklai vykdyti reikalingas apskaitos, teisinės, finansinės, žmoniškųjų išteklių ir kitų paslaugų apimtis.

Bendrovė nesutinka, kad tos pačios sąnaudos, kurios įskaičiuotos į šilumos kainą, įskaičiuotos į karšto vandens kainą. Tvirtina, kad dvigubo sąnaudų įtraukimo į skirtingas kainas nėra. Aiškina, jog į karšto vandens kainą įskaičiuotos tik būtiniosios pastoviosios, su karšto vandens tiekimo veikla susijusios, sąnaudos bei normatyvinis pelnas. Tos pačios sąnaudos neįskaičiuotos į šilumos tiekimo ir karšto vandens tiekimo veiklas.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Vilniaus miesto savivaldybės administracija atsiliepime (II t., b. l. 4–7) į pareiškėjų Federacijos, B. C. ir J. I. prašymą nurodė, jog atsižvelgus į tai, kad Bendrovė investuoja lėšas į šilumos tiekimo tinklų rekonstravimą ir modernizavimą, planuojami šilumos perdavimo technologiniai nuostoliai neturėtų viršyti ataskaitinio laikotarpio 14 proc. nuostolių šilumos tinkluose. Teigia, kad Vilniaus miesto savivaldybė pasiūlė sumažinti šilumos punktų priežiūros sąnaudas šilumos tiekėjui priklausančiuose punktuose. Nurodė, kad 2011 m. sausio 19 d. pritarė sprendimo projekto „Dėl UAB „Vilniaus energija“ tiekiamos šilumos kainos dedamųjų nustatymo“ pateikimui ir nutarė pradėti minėto sprendimo projekto svarstymo procedūrą.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba teismui pateiktame atsiliepime (II t., b. l. 1–2) pažymėjo, jog teisės aktais ji nėra įgaliota vertinti Komisijos priimtų nutarimų teisėtumo ir pagrįstumo, mano, kad, siekiant apsaugoti viešąjį šilumos ir karšto vandens vartotojų interesą nepažeidžiant Šilumos ūkio įstatymo ir kitų teisės aktų, būtina užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos ir karšto vandens tiekimą vartotojams mažiausiomis ir pagrįstomis sąnaudomis.

II.

Pareiškėja UAB „Vilniaus energija“ kreipėsi į teismą su skundu (III t., b. l. 1–17), prašydama:

1) panaikinti Komisijos 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 03-317 „Dėl karšto vandens kainos dedamųjų UAB „Vilniaus energija“ (Nutarimas 2);

2) įpareigoti Komisiją laikantis būtinųjų karšto vandens tiekimo veiklos sąnaudų padengimo principo iš naujo įvertinti leistinas karšto vandens netektis daugiabučių namų tinkluose ir pagal jas nustatyti faktinę situaciją atitinkantį planuojamo realizuoti karšto vandens kiekį (Gkv);

3) įpareigoti Komisiją nustatant karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės dėmenis, laikytis Komisijos 2009 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 03-106 patvirtintos Karšto vandens kainų nustatymo metodikos (toliau – Kainų metodika) 47 punkte nustatytų taisyklių (formulės);

4) įpareigoti Komisiją, atsižvelgus į 2 ir 3 reikalavimus, nustatyti atitinkamai pakeistas Bendrovei karšto vandens kainos dedamąsias bei karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulę.

Bendrovė taip pat prašė kreiptis į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą su prašymu iširti, ar Kainų metodikos 39 punktą ta apimtimi, kiek jame nėra numatyta leistino karšto vandens netekčių apskaičiavimo taisyklė tuo atveju, kai daugiabučiuose namuose dar neįrengti karšto vandens tiekėjo metrologiškai patikrinti skaitikliai, neprieštarauja Energetikos įstatymo 15 straipsnio. 2 daliai, šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 daliai, Civilinio kodekso 4.76 straipsniui, Viešojo administravimo įstatymo 3 ir 8 straipsniams, teisinės valstybės principui taip pat teisėtumo, teisėtų lūkesčių bei teisinio tikrumo principams.

Nurodo, kad susipažinusi su Nutarimu 2 pastebėjo ir 2010 m. gruodžio 22 d. raštu Nr. 010-02-21093R nedelsdama informavo Komisiją, jog, nustatydamą karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulę (Nutarimo 2 2 p.), Komisija padarė skaičiavimo klaidą – neteisingai pritaikė Metodikos 47 punkto ir Metodikos 3 priedo reikalavimus. Komisija 2011 m. sausio 12 d. raštu atsakė, kad pažeidimo neįžvelgia.

Bendrovės nuomone, Komisijos Nutarimas 2 dėl karšto vandens yra nepagrįstas ir neteisėtas, nes (i) karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulė (Nutarimo 2 2 p.) nustatyta pažeidžiant Metodiką ir (ii) Nutarimas 2 buvo priimtas vadovaujantis Komisijos neteisėtai pritaikytu 5 proc. leistinų karšto vandens netekčių dydžiu. Atkreipė dėmesį, kad leistinų karšto vandens netekčių dydis reikšmingas apskaičiuojant planuojamą realizuoti (parduoti daugiabučių namų butuose vartotojams) karšto vandens kiekį (Kainų metodikos 39 str.), kuris savo ruožtu reikšmingas apskaičiuojant tiek karšto vandens pastoviąją, tiek ir kintamąją dedamąsias (Kainų metodikos 45 p. ir 46 p.), nustatytas ginčijamu Nutarimu 2 dėl karšto vandens. Kaip nurodoma ir Komisijos Pažyme, projekcinė karšto vandens kintamoji, karšto vandens kainos dedamoji pagal pareiškėją turėtų būti 18,69 Lt/m³, tuo tarpu Komisijos suskaičiuota – tik 14,89 Lt/m³. Pareiškėjos suskaičiuota pastovioji karšto vandens kainos dedamoji yra 0,90 Lt/m³, tuo tarpu Komisijos Šilumos skyriaus suskaičiuota – tik 0,82 Lt/m³. To priežastys yra šios: karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulė nustatyta pažeidžiant Kainų metodiką (padaryta aritmetinė klaida). Apskaičiuodama planuojamą realizuoti karšto vandens kiekį, Komisija nepagrįstai ir neteisėtai pritaikė 5 proc. dydžio leistinas karšto vandens netektis daugiabučių namų tinkluose, vietoje pareiškėjos nurodytų ir pačios Komisijos pripažįstamo faktinio šių netekčių dydžio, t. y. 24 proc. Tokiu būdu, Nutarimas 2 Bendrovei sukelia ypač reikšmingas ir tiesiogines neigiamas ekonomines pasekmes, užkertančias kelią ir tinkamam karšto vandens tiekėjo funkcijų vykdymui (pvz. atlikti ilgalaikes investicijas įrengiant daugiabučių namų butuose karšto vandens apskaitos prietaisus, kaip tai numatyta Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 1 d., Kainų metodikos 40.1.6 ir kt. punktuose).

Nurodo, kad Komisija neteisingai pritaikė Kainų metodikos 47 punkto ir 3 priedo reikalavimus. Šiam skaičiavimo metodui Komisija niekada neprieštaravo ir jį taikė anksčiau

apskaičiuojant karšto vandens kainos dedamąsias 2009 m. gruodžio 16 d. pažymoje Nr. 05-331, jos priede „Kintamosios karšto vandens dedamosios skaičiavimas“ ir jos pagrindu priimtame Komisijos 2009 m. gruodžio 22 d. nutarime Nr. 03-242, kur pirmasis karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientas yra aiškiai nurodytas, kaip 53,68, o ne 53,55. Analogiškai ir antrasis karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientas 2009 m. gruodžio 22 d. nutarime Nr. 03-242 buvo aiškiai nurodytas, kaip 1,0526, o ne 1,05. Tiek pirmasis, tiek antrasis formulės skaičiais išreikšti dėmenys yra konstantos, t. y. jie negali kisti, nepakeitus norminių jų apskaičiavimo principų/tvarkos. Tuo tarpu nei Kainų metodikos 47 punktas, nei jos 3 priedas nuo 2009 m. gruodžio 22 d. iki 2010 m. gruodžio 15 d. nesikeitė.

Komisija Pažymoje nustatė, kad šilumos kiekis, reikalingas karštam vandeniui paruošti, yra 280 602 MWh (280,6 tūkst. MWh), o planuojamo realizuoti karšto vandens kiekis – 5 227 tūkst. m³. Nors pareiškėjas nesutinka su Komisijos atliktais planuojamo realizuoti karšto vandens kiekio apskaičiavimais, tačiau, net ir naudojant pačios Komisijos skaičius (t. y. 5 227 tūkst. m³), remiantis Kainų metodikos 47 punktu ir 3 priedu, pirmasis karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientas turėjo būti 53,68 (280 602 MWh/5 227 tūkst. m³). Tuo tarpu antrasis karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientas turėjo būti 1,0526, kadangi Metodikos formulėje tiek pirmajame, tiek antrajame dėmenyje „didesnis“ vandens kiekis (geriamojo vandens, reikalingo karštam vandeniui ruošti, kiekis Ggv) dalijamas iš „mažesnio“. Pačios Komisijos Pažymoje nustatyti dėmenys yra tokie: Ggv (geriamojo vandens, reikalingo karštam vandeniui ruošti, kiekis) yra 5 502 tūkst. m³, Gkv (planuojamas realizuoti karšto vandens kiekis) yra 5 227 tūkst. m³, todėl $5\,502 : 5\,227 = 1,0526$ (o ne 1,05). Toliau 1,0526 padauginus iš q(kv) (šilumos kiekio, reikalingo geriamajam vandeniui pašildyti iki higienos normų nustatytos temperatūros), 51 kWh/m³, gaunama 53,68 (o ne 53,55). Nepaisant aukščiau nurodyto imperatyvaus reglamentavimo, elementarios matematikos bei Komisijos pareiškėjos atžvilgiu suformuotos praktikos, Komisijos nutarimo 2 punkte pirmasis karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientas kažkodėl nustatytas 53,55, o antrasis – 1,05. Dėl šio pažeidimo pareiškėjas kasmet praras 209,08 tūkst. litų reguliuojamų karšto vandens veiklos pajamų.

Kainų metodikos 37 punktas nustato, kad skaičiuojant karšto vandens kainą, būtinas paruošti karšto vandens kiekis skaičiuojamas pagal per ataskaitinį laikotarpį karštam vandeniui ruošti suvartotą geriamojo vandens kiekį. Ten pat nurodyta, jog karšto vandens tiekėjas, pradedantis karšto vandens tiekimo veiklą (t. y. pareiškėjas), būtino paruošti karšto vandens kiekį apskaičiuoja pagal geriamojo vandens tiekėjo ataskaitinio laikotarpio pateiktus duomenis. Per ataskaitinį 2009 m. II ketv. – 2010 m. II ketv. karštam vandeniui paruošti suvartotas (atitinkamų daugiabučių namų, kuriuose pareiškėjas perka vandenį iš UAB „Vilniaus vandenys“, įvaduose pagal metrologiškai patikrintų apskaitos priemonių rodmenis) geriamojo vandens kiekis buvo 5 502 tūkst. m³. Kainų metodikos 39 punkte nustatyta, planuojamas realizuoti (parduodamų daugiabučių namų butuose, pagal gyventojų deklaruotus ar kitaip priskirtus suvartojimo kiekius) karšto vandens kiekis nustatomas iš būtino paruošti karšto vandens kiekio (t. y. 5 502 tūkst. m³) atėmus faktines, tačiau ne didesnes kaip 10 proc. leistinas karšto vandens netektis, susidarančias dėl karšto vandens apskaitos prietaisų paklaidų, daugiabučių namų tinkluose. Daugiabučiuose namuose, kuriuose įrengta nuotolinio duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistema, minėtos netektys negali būti didesnės kaip 5 proc. Tai reiškia, jog atitinkamai 5 ir 10 proc. (atitinkamai su nuotolinio

nuskaitymo ir perdavimo sistema ar be jos) leistinos karšto vandens netekčių ribos yra numatytos atvejams, kai vartotojų butuose jau yra įrengti karšto vandens tiekėjui priklausantys metrologiškai patikrinti apskaitos prietaisai. Šitoks reglamentavimas nekelia didesnių abejonių, nes atitinkamai 5 ir 10 proc. karšto vandens netektys galimos tik dėl metrologiškai patikrintų apskaitos prietaisų, kuriuos gyventojų butuose turi įrengti karšto vandens tiekėjas (Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 1 ir 2 d., 16 str. 4 d.). Tuo tarpu, šiuo metu absoliučios daugumos Vilniaus miesto karšto vandens vartotojų butuose pačių vartotojų nuo 1997 metų įrenginėti karšto vandens apskaitos prietaisai yra pilnai nusidėvėję, metrologiškai nepatikrinti arba iš viso neįrengti

Iki 2009 m. sausio 7 d. galiojusios redakcijos Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių 201.1, 204 punktuose buvo nustatyta, kad šiuos prietaisus (karšto vandens skaitiklius) savo lėšomis įsigyja, įrengia ir prižiūri šilumos vartotojas. Todėl, vadovaujantis imperatyviomis aukščiau nurodytų įstatymų nuostatomis ir Kainų metodikos 33 punktu, o taip pat įvertinat Kainų metodikos 39 punkto dispoziciją, kurioje leistinų karšto vandens netekčių ribojimas nustatant karšto vandens kainas siejamas būtent su karšto vandens tiekėjo įrengtu skaitikliu paklaidomis ir/ar įrengtos nuotolinės duomenų nuskaitymo sistemos buvimu – kol jokie karšto vandens tiekėjui priklausantys metrologiškai patikrinti, atsiskaitomieji karšto vandens apskaitos prietaisai (nepriklausomai, nuotolinio duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistema, ar be jos), dar nėra įrengti, o gyventojai apskaito karštą vandenį savo pačių įsirengtais, nusidėvėjusiais, metrologiškai nepatikrintais apskaitos prietaisais arba tokių prietaisų iš viso neegzistuoja – karšto vandens kainų skaičiavimuose turi būti taikomos faktinės, pareiškėjo pateiktais Komisijai dokumentais ((1) Bendrovės sąskaitos, atspindinčios namų įvaduose parduodamą geriamąjį vandenį, t. y. būtiną paruošti karšto vandens kiekį, (2) gyventojų butuose deklaruoto ar kitais būdais priskirto (jiems parduoto) karšto vandens kiekių suma, t. y. reiškianti faktiškai realizuotą karšto vandens kiekį) pagrįstos karšto vandens netektys daugiabučių namų tinkluose, nes tik jas įvertinant būtų įgyvendintas pamatinis visų energetikos sektorių (tame tarpe ir karšto vandens veiklos) valstybinio reguliavimo būtinųjų sąnaudų susigrąžinimo principas. Tai reiškia, kad, kol jokie karšto vandens tiekėjui priklausantys metrologiškai patikrinti ir atsiskaitomieji karšto vandens apskaitos prietaisai (nepriklausomai, su nuotolinio duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistema, ar be jos), dar nėra įrengti, o gyventojai apskaito karštą vandenį savo pačių įsirengtais apskaitos prietaisais, ar iš viso jokių prietaisų nesant, pagal Kainų metodikos 39 punkte nustatytas planuojamas realizuoti vartotojams (parduoti butuose) karšto vandens kiekis yra lygus karštam vandeniui ruošti suvartotam geriamojo vandens kiekiui (pagal Kainų metodikos 37 p., nupirktas iš geriamojo vandens tiekėjo namo įvade vandens kiekis), iš jo atėmus faktines netektis daugiabučių namų tinkluose.

Tuo tarpu Komisija, apskaičiuodama pareiškėjo planuojamą realizuoti karšto vandens kiekį (Kainų metodikos 39 p.), o vėliau ir pastoviąją bei kintamąją karšto vandens kainos dedamąsias (Kainų metodikos 46 ir 47 p.), jį dirbtinai padidino, neatsižvelgdama į pateiktus faktinius duomenis, ir įvertino kaip 5 227 tūkst. m³. Šis kiekis buvo nustatytas iš pareiškėjo per 2009 m. II ketv. – 2010 m. II ketv. laikotarpį karštam vandeniui ruošti suvartoto (namų įvade iš Bendrovės pirktas) geriamojo vandens kiekio (t. y. 5 502 tūkst. m³) atėmus ne faktines (24 proc.), tačiau tik 5 proc. karšto vandens netektis (t. y. 275 tūkst. m³). Vadinasi, Komisija planuojamą realizuoti karšto vandens kiekį apskaičiuodama taikydama 5 proc. karšto vandens netektis, ir tuo pagrindu

pareiškėjui nustatydamą karšto vandens kainų dedamąsias, padarė prielaidą, kad Vilniaus mieste jau įrengti karšto vandens tiekėjui priklausantys metrologiškai patikrinti atsiskaitomieji karšto vandens apskaitos prietaisai su nuotolinio duomenų nuskaitymo įranga (Kainų metodikos 39 p.). Tačiau ši prielaida neatitinka tikrovės ir Komisijai tai yra gerai žinoma, nes pareiškėjas kol kas tik planuoja per 5 metus atlikti daugiamilijoninę investiciją įrengiant visų vartotojų butuose karšto vandens apskaitos prietaisus su nuotoline duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistema. Tačiau, esant tokiam Komisijos formuojamam karšto vandens tiekimo veiklos reguliavimui, nepadengiančiam būtinųjų šios veiklos vykdymo sąnaudų, jokios kredito institucijos neskolina ir negali skolinti lėšų neatsiperkančiai veiklai. Apie tai pareiškėjas yra kelis kartus išsamiai informavęs Komisiją. Pabrėžė, kad per 2009 m. II ketv.– 2010 m. II ketv. faktiškai karšto vandens netektys daugiabučių namų tinkluose sudarė 24 procentus, su šiuo faktiniu rodikliu Komisija sutinka ir dėl jo ginčo nėra.

Pažymi, kad ir 2011 metais karšto vandens netektys Vilniaus miesto daugiabučiuose namuose išliks panašiam 24 proc. faktiniame lygyje, pirmiausia, dėl to, jog šiai dienai nemaža dalis karšto vandens vartotojų netinkamai deklaruoja jų karšto vandens apskaitos prietaisų rodmenis, naudoja netinkamus, pilnai nusidėvėjusius, metrologiškai nepatikrinus karšto vandens apskaitos prietaisus arba apskritai jų neturi. Tuo tarpu pareiškėjas jam priklausančių vartotojų butuose įrengtų naujų apskaitos prietaisų neturi, nes reguliuojamą karšto vandens tiekimo veiklą pradėjo tik nuo 2010 m. gegužės 1 d. Šilumos ūkio įstatymo 15 straipsnio 2 dalies bei galiojusių Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių 365 punkto numatyta tvarka. Be to, dėl Kainų metodikoje nenumatyto jokio pereinamojo laikotarpio apskaitos prietaisų įrengimui, ir, kuomet iš Komisijos pusės būtinosis karšto vandens tiekimo sąnaudos nepagrįstai sumažinamos, tokiu būdu apskaičiuota karšto vandens kaina, visa tai neužtikrina teigiamų piniginių srautų iš karšto vandens tiekimo veiklos, ką patvirtina pateikiami duomenys. Todėl, esant tokiai situacijai, kai energijos vartotojai neturi karšto vandens tiekėjo įrengtų metrologiškai patikrintų apskaitos prietaisų (nei su nuotolinio duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistema, nei be jos), Komisija, vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 dalimi, Energetikos įstatymo 15 straipsnio 2 dalimi, Civilinio kodekso 4.76 straipsniu ir Metodikos 33 punktu, o taip pat preciziškai įvertindama Metodikos 39 punkto dispoziciją, planuojamą realizuoti (vartotojams daugiabučių namų butuose) pareiškėjo karšto vandens kiekį privalėjo apskaičiuoti remdamasi faktinėmis karšto vandens netektimis, kurios per 2009 m. II ketv. – 2010 m. II ketv. laikotarpį sudarė 24 procentus.

Tuo atveju, jeigu teismas sutiktų su Komisijos pozicija, kad Kainų metodikos 39 punkto nuostatos dėl karšto vandens netekčių daugiabučių namų tinkluose dydžio ribojimo galėjo būti taikytos pareiškėjo atžvilgiu, tuomet Kainų metodikos 39 punktas ta apimtimi, kiek jame nėra numatyta leistino karšto vandens netekčių apskaičiavimo sistema tam atvejui, kai daugiabučiuose namuose dar neįrengti metrologiškai patikrinti karšto vandens tiekėjui priklausantys skaitikliai, prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams – Energetikos įstatymo 15 straipsnio 2 daliai, Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 daliai, Civilinio kodekso 4.76 straipsnio nuostatomis, taip pat prieštarauja būtinųjų sąnaudų susigrąžinimo principui ta apimtimi, kiek jame nėra numatytas būdas, kaip apskaičiuoti leistinas karšto vandens netektis tuo atveju, kai daugiabučiuose namuose dar nėra įrengta karšto vandens tiekėjui priklausančios ir metrologiškai patikrintos apskaitos sistemos, pažeidžia teisėtus lūkesčius.

Aptarta situacija, pasak pareiškėjo, yra legislatyvinė omisija, ir sukelia tiek pareiškėjui, tiek ir kitiems pradedantiems veiklą karšto vandens tiekėjams, ypatingai didelius nuostolius.

Pabrėžė, kad pareiškėjas pagrįstai tikėjosi, jog valstybė, priverstinai įpareigojusi jį užsiimti karšto vandens tiekimo veikla (Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 2 d.), šią veiklą reguliuos taip, kad ji neatneštų ūkio subjektui nuostolių.

Komisija su Bendrovės skundu nesutiko ir prašė jį atmesti.

Atsiliepime (III t., b. l. 92–111) paaiškino, kad Bendrovė nepagrįstai teigia, kad Komisija, apskaičiuodama ir nustatydamą pareiškėjui karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulę, pažeidė Kainų metodikoje įtvirtintas nuostatas, o apskaičiuodama planuojamą realizuoti karšto vandens kiekį, nepagrįstai ir neteisėtai pritaikė 5 proc. dydžio leistinas karšto vandens netektis daugiabučių namų tinkluose. Komisija, skaičiuodama kintamosios dedamosios formulę, įvertino Kainų metodikos 39 ir 47 punktų nuostatas, nustatė šilumos kiekį, reikalingą vienam karšto vandens kubiniam metrui paruošti.

Atsiliepime pabrėžė, jog karšto vandens tiekėjui pareiga organizuoti karšto vandens apskaitos prietaisų metrologinę patikrą numatyta Šilumos ūkio įstatyme, o apskaitos prietaisų nuosavybė aktuali tik taikant atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokestį. Metrologinės patikros ir karšto vandens apskaitos prietaisų nuosavybės klausimai nėra susiję su karšto vandens kainos nustatymu. Atkreipė dėmesį, jog teisės normose įtvirtintas reikalavimas, kad karšto vandens tiekėjas įrengtų karšto vandens apskaitos prietaisus daugiabučio namo butuose ir kitose patalpose, prižiūrėtų ir atliktų patikrą. Tikslus terminas, per kurį karšto vandens tiekėjas turi įvykdyti tai, nenumatyta. Kadangi Vilniaus miesto karšto vandens vartotojų butuose apskaitos prietaisai yra nusidėvėję, metrologiškai nepatikrinti ir priklauso vartotojams arba jų nėra, atsakovas daro išvadą, kad bendrovė nevykdo Šilumos ūkio įstatyme ir kituose teisės aktuose tiekėjams nustatytų pareigų. Komisija neginčija, jog karštas vanduo yra geriamojo vandens ir šilumos bendras galutinis produktas, tačiau tai skirtingos paslaugų teikimo veiklos.

Pasak atsakovo, faktinės netektys gali būti įskaičiuotos į karšto vandens kainą tik tada, kai jos mažesnės nei leistinos. Komisija pažymi, jog tiek būtinas paruošti vandens kiekis, kuris turi įtakos pagal Metodikos 39 punktą skaičiuojamam planuojamo realizuoti karšto vandens kiekiui, tiek būtinosios karšto vandens tiekimo sąnaudos nustatomas atsižvelgiant į planuojamus veiklos pasikeitimus. Šilumos skyrius, skaičiuodamas planuojamą realizuoti karšto vandens kiekį ir taikydamas 5 proc. karšto vandens netektis daugiabučių namų tinkluose, vadovavosi pareiškėjo projekto aiškinamajame rašte pateikta informacija, jog Bendrovė planuoja per 5 metus daugiabučių namų vartotojams įdiegti nuotolinę duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistemą. Komisija pabrėžia, jog uždirbto šilumos tiekimo veiklos pelno panaudojimas teisės aktais nereglamentuotas. Tačiau tai nereiškia, kad iš šilumos tiekimo veiklos uždirbtas pelnas negali būti panaudotas vykdant karšto vandens tiekimo veiklą.

Komisijos nuomone, Kainų metodikos 39 punktas neprieštaruoja aukštesnės galios teisės aktams, todėl nėra pagrindo kreiptis į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą dėl norminės bylos inicijavimo. Pasak atsakovo, akivaizdu, jog karšto vandens kaina yra valstybės reguliuojama. Komisija turi Energetikos įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje numatytą pareigą, tvirtindama Kainų

metodiką, atsižvelgti į numatytus kriterijus, taip pat ir užtikrinti būtinųjų sąnaudų padengimą. Įmonė pateiktame projekte nurodė, kad daugiabučiuose namuose įrengs nuotolinę duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistemą, todėl, skaičiuojant karšto vandens kainos kintamąją, įvertintos 5 proc. leistinos netektys. Atsakovas pabrėžia, jog planuojamą realizuoti karšto vandens kiekio nustatymą įtakoja ne, kaip teigia Bendrovė, būtinas paruošti karšto vandens kiekis, bet leistinos netektys. Pareiškėjas karšto vandens kainos dedamųjų projekte numatė įrengti nuotolinę duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistemą, todėl į karšto vandens kainos pastoviąją dedamąją įskaičiuotos sistemos nusidėvėjimo ir palūkanų sąnaudos. Komisija pabrėžia, jog taikydama 5 proc. pelno normą, nepažeidė ūkinės veiklos laisvės principo.

Pasak Komisijos, pareiškėjo teiginys, jog Metodikos 39 punkto reglamentavimo trūkumas, kiek daugiabučiuose namuose dar nėra įrengta karšto vandens tiekėjui priklausančios ir metrologiškai patikrintos apskaitos sistemos, atitinka legislatyvinės omisijos sampratą, nepagrįstas. Metodikos 39 punkte nurodytas planuojamo realizuoti karšto vandens kiekio nustatymo mechanizmas, užtikrinantis ekonominę pusiausvyrą tarp karšto vandens tiekimo paslaugos šalių, neprieštarauja įstatymams ir teisės principams, todėl nėra pagrindo kreiptis į Lietuvos vyriausiąją administracinį teismą.

III.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimu pareiškėjų Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos, B. C. ir J. I. skundą patenkino.

Pareiškėjo UAB „Vilniaus energija“ skundo dalį, kuria prašoma panaikinti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 03-317 „Dėl karšto vandens kainos dedamųjų UAB „Vilniaus energija“ ir įpareigoti atsakovą apskaičiuojant karšto vandens kintamosios kainos dedamąją vadovautis Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 03-106 patvirtintos Karšto vandens kainų nustatymo metodikos 47 punkto nuostatomis bei koeficientus apskaičiuoti keturių reikšminių skaičių po kablelio tikslumu, patenkino. Likusią UAB „Vilniaus energija“ skundo reikalavimų dalį atmetė.

Teismas panaikino Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 03-316 „Dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus energija“ bei 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 03-317 „Dėl karšto vandens kainos dedamųjų UAB „Vilniaus energija“; įpareigojo Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją iš naujo apskaičiuoti UAB „Vilniaus energija“ šilumos bazinės kainos ir karšto vandens kainos kintamosios dedamąsias ir minėtų kainų dedamąsias patvirtinti naujai priimtais nutarimais. Taip pat teismas įpareigojo Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją sumokėti UAB „Vilniaus energija“ 23 549,86 Eur ekspertizės kainos dalį.

Teismas konstatavo, kad sprendžiant ginčą, būtina atlikti ne tik Metodikoje ir Kainų metodikoje nustatytų ir ginčo santykius reglamentuojančių teisės aktų analizę, tačiau ir įvertinti Bendrovės pateiktuose Komisijai finansinės atskaitomybės bei kituose dokumentuose nurodytų ekonominių rodiklių bei Bendrovės vykdytoje veikloje patirtų (planuojamų patirti) išlaidų ir pajamų analizę, taip pat sąnaudų priskyrimo (nepriskyrimo) šilumos gamybos būtinosioms sąnaudoms vertinimą, o tam būtina turėti specialių žinių.

Bendrovė pateikė teismui prašymą skirti byloje teismo ekspertizę ir pavesti ją atlikti UAB „PricewaterhouseCoopers“ konsultacijų skyriaus vadybininkui, suformulavo ekspertui teiktinus klausimus. Pareiškėjai Federacija, B. C. ir J. I. neprieštaravo dėl ekspertizės skyrimo,

nurodė, kad siūlo ją atlikti Lietuvos teismo ekspertizės centrui, suformulavo savo klausimus, kurie turėtų būti pateikti ekspertui. Įvertinus nurodytas aplinkybes, teismo 2013 m. liepos 4 d. nutartimi buvo paskirta ekspertizė, kurią pavesta atlikti (duomenys neskelbtini) audito biurui, vadovaujamam auditoriaus K. A., turinčio teismo eksperto kvalifikaciją, kurioje pavesta atsakyti į 11 klausimų: 1) ar pareiškėjos karšto vandens tiekimo veiklai numatytos investicijos į nuotolinio duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistemas, įvertinant pareiškėjos faktinį realizuojamą karšto vandens kiekį, tačiau karšto vandens kainos nustatymo metu pritaikius Komisijos pagal Kainų metodikos 39 p. nustatomas karšto vandens 5 proc. netektis, atsipirks per šios įrangos gyvavimo laikotarpį (daugiabučiuose namuose įrengtos įrangos 8 metus, pas karšto vandens tiekėją įrengtos įrangos – 10 metų)? 2) ar iš karšto vandens tiekimo veiklos generuojamas pinigų srautas (atsižvelgiant į 1-ajame klausime nurodytą Komisijos pagal Metodikos 39 punktą nustatomą karšto vandens 5 proc. netektis) būtų pakankamas karšto vandens tiekimo veiklai skirtos paskolos aptarnavimui, t. y. palūkanų už paskolą mokėjimui ir paskolos grąžinimui? 3) koks būtų pareiškėjos karšto vandens tiekimo veiklos rentabilumas ar nuostolingumas per pirmuosius tris šios veiklos metus, įvertinus faktinį pareiškėjos parduodamą karšto vandens kiekį, tačiau karšto vandens kainos nustatymo metu pritaikant Komisijos apskaičiuotą planuojamą realizuoti karšto vandens kiekį pagal Metodikos 39 p. nustatomas karšto vandens 5 proc. netektis? 4) ar Komisija, priimdama nutarimą dėl karšto vandens, teisingai apskaičiavo pirmąjį (53,55 vietoje 53,68) ir antrąjį (1,05 vietoje 1.0526) karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientus, ar taikant Kainų metodikos 47 p. formulę, nebuvo padaryta aritmetinė klaida? 5) ar Komisija, patvirtindama šilumos bazinės kainos dedamąsias, vadovavosi Atskyrimo metodikos 5 skyriaus 24, 25, 26, 29, 30, 31 p. nuostatomis?; 6) ar teisingai tvirtinant šilumos bazinės kainos dedamąsias apskaičiuotas darbo užmokesčio fondas, vidutinis darbo užmokestis pagal Metodikos 80.1.3.1, 80.1.3.2 p.? 7) ar teisingai tvirtinant šilumos bazinės kainos dedamąsias ilgalaikio turto nusidėvėjimą (amortizaciją) buvo priimtas 730,2 mln. litų ilgalaikis turtas ir 66,3 mln. litų investicijos už 2009 m. - 2010 m.? Ar nebuvo pažeistos Metodikos 80.1.2. punkto nuostatos ir taip pat Metodikos 80.1.2.1. [formulė] B ir F nuostatos? 8) ar teisingai tvirtinant šilumos bazinės kainos dedamąsias 5 (penkių) metų laikotarpiui investicijoms numatyta 231,0 mln. litų? 9) ar, skaičiuojant šilumos bazinės kainos dedamąsias, teisingai apskaičiuotos išlaidos (29,0 mln. litų) šilumos punktų priežiūrai, remontui, paskaičiuoti daugiabučių gyvenamųjų namų aptarnavimo plotai? 10) ar teisingai apskaičiuotos veiklos materialinės sąnaudos - 5,579 mln. litų, ar buvo skaičiuojant atsižvelgta į lyginamuosius kitų šilumos tiekimo įmonių rodiklius? 11) ar teisingai į karšto vandens kainą įtraukta 4,281 mln. litų pastovių sąnaudų ir pelnas?

K. A. audito biuras 2015 m. sausio 9 d. pateikė teismui ekspertizės aktą (toliau – ir Ekspertizės aktas). Tyrimą atlikęs ekspertas K. A., nustatęs esmines, turinčias reikšmės bylai, aplinkybes bei vadovaudamasis Civilinio proceso kodekso 216 straipsnio 2 dalimi nuostatomis, pateikė išvadas ir tais klausimais, kurie nebuvo suformuluoti teismo 2013 m. liepos 4 d. nutartyje: 1) (Ekspertizės akto 12 klausimas) ar „Vilniaus energija“ Komisijai teikė apgaulingas licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitas (Energetikos įstatymo 12 str. 8 d.) 2006–2012 m. laikotarpiu? Jei taip, nurodykite iškraipymų dydį; 2) (13) ar Komisija naudojo patikimus I grupės šilumos tiekėjų lyginamosios analizės rodiklius?; 3) (14) ar visose 2006–2012 m. Bendrovės licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose „Pajamų ir sąnaudų ataskaitos pagal veiklas“ „Vilniaus šilumos tinklų“ komplekso nuomos sandoris apskaitytas neteisingai? Ir, jei taip, ar buvo manipuluojama šiomis ataskaitomis ir kokią tai turi įtaką ginčijamiems Komisijos nutarimams? ar nuomos sandoris 2006–

2009 m. „Vilniaus šilumos tinkluose“ gali būti apskaitytas klaidingai? 4) (15) ar Bendrovė į Komisijai skirtas pajamų ir sąnaudas ataskaitas, skirtas šilumos kainų ir karšto vandens kainų skaičiavimui, įtraukė sąnaudas, kurios negalėjo būti priskirtos būtinosioms (valstybės normuojamoms) sąnaudoms, kaip numatyta Šilumos ūkio įstatymo 32 str. 2 d. ir Metodikos 64 p. 5) (16) ar atliekant ekspertizę buvo nustatyta reikšmingų sisteminių vidaus kontrolės trūkumų Komisijos veikloje atliekant jai pavestas funkcijas tiek, kiek tai susiję su ginčijamais nutarimais? Jei taip, išvardinkite juos; 6) (17) ar Bendrovė pateikė Komisijai teisės aktų nustatytos apimties audituotas 2006–2012 m. licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitas? ar audituotus duomenis Komisija teisingai perkėlė iš pajamų ir sąnaudų ataskaitų į Pažymos skaičiavimui skirtą suvestinę? ar Pažyma ir ginčijami nutarimai parengti pagal teisingus duomenis?

Pirmosios instancijos teismo teisėjų kolegija vertino, jog Ekspertizės akte pateikiamos 12–17 klausimų, suformuluotų paties eksperto, išvados, yra ypač reikšmingos vertinant Komisijos atliktų Bendrovės teiktų ataskaitų bei dokumentų patikrinimo procedūrų, taip pat Nutarimo 1 ir Nutarimo 2 teisėtumą bei pagrįstumą.

Atsižvelgusi į pateiktus kvalifikacijos įrodymus, teisėjų kolegijai, priešingai negu Bendrovei ir Komisijai, abejonių dėl teismo eksperto K. A. kompetencijos bei galimybės atlikti byloje iškeltų klausimų tyrimą nekilo. Teismas pažymėjo, kad Ekspertizės aktas laikytinas vienas iš byloje esančių įrodymų, o jame padarytų išvadų įrodomoji reikšmė vertintina kartu su kitais byloje esančiais įrodymais.

Ekspertizės akto 12 klausimo tyrime pažymima, kad Komisijai pateiktų licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose, lyginant jas su pelno (nuostolių) ataskaitomis, reikšmingai skiriasi visi pajamų ir visi sąnaudų duomenys. Be to, nors abi šios ataskaitos yra audituotos, auditorių išvadose minėti skirtumai, išskyrus neteisingą 2002 m. vasario 1 d. Nuomos sutarties tarp SP AB „Vilniaus šilumos tinklai“, Vilniaus miesto savivaldybės, UAB „Vilniaus energija“ ir DALKIA (toliau – ir Nuomos sandoris), neaptarti. Pažymėta, kad audituotose metinėse finansinėse ataskaitose ilgalaikio turto operacijos ir kitos operacijos apskaitytos teisingai, o audituotose pajamų ir sąnaudų ataskaitose – klaidingai, todėl šis apskaitymas negali būti vertinamas, kaip aritmetinė klaida. Remdamasis, be kita ko, ir išdėstytais motyvais, ekspertas padarė išvadą, kad: Bendrovė Komisijai teikė apgaulingas licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitas pagal veiklas (Energetikos įstatymo 12 str. 8 d.; redakcijos, galiojusios iki 2012 m. sausio 1 d.); licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose 2006–2012 m. laikotarpiu pajamos padidintos nuo 35 iki 132 mln. Lt, sąnaudos – atitinkamai nuo 49 iki 139 mln. Lt kasmet įskaitant ir Nuomos sandorio klaidingo apskaitymo poveikį ir kitų, nei metinėse finansinėse ataskaitose nusidėvėjimo normatyvų taikymo poveikį.

Ekspertizės akto 14 klausimo tyrimo išvadose teigiama, kad visose 2006–2012 m. Bendrovės licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose, pavadintose Pajamų ir sąnaudų ataskaitomis pagal veiklas, Nuomos sandoris apskaitytas neteisingai; klaidingas Nuomos sandorio apskaitymas turi tiesioginę įtaką ginčijamiems Komisijos nutarimams, nes iškraipymo poveikis sąnaudų struktūrai yra toks: 2006 m. – 33 mln. Lt, 2008 m. apie 54 mln. Pagrįsdamas savo išvadą ekspertas nurodo, kad pagal Metodikos 64 punktą, šilumos kainų dedamosios grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos gamybos (pirkimo), perdavimo, įvadininių atsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų įrengimo, priežiūros (eksploatacijos) ir patikros, sąskaitų (mokėjimo

pranešimų) už šilumą parengimo ir pateikimo vartotojams bei apskaitos sąnaudomis. Pastatų šildymo sistemų priežiūros ir rekonstravimo sąnaudos bei turto nuomos mokesčiai, nesusiję su šilumos tiekimo veikla, negali būti įtraukiami į šilumos kainų dedamąsias. Būtinosiomis sąnaudomis nepripažįstamos tos nuomos ar koncesijos sutarties sumos, kurios nebūtų susidariusios, jei šilumos tiekimo veiklą vykdytų turto savininkas. Ekspertas pažymėjo, kad, neteisingai apskaičius Nuomos sandorį, yra reikšmingai iškraipomas ne tik įmonės turtas, nuosavas kapitalas, bet ir sąnaudos. Bendrovė 2006–2009 m. licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose Nuomos sandorį apskaitė kaip finansinę nuomą, t. y. netinkamai, nepaisant to, kad auditorių išvadose pateikta besąlyginė išvada ir tik dalyko pabrėžimo pastraipoje nurodoma, kad nuomos sandoris, taikant finansinės, o ne veiklos nuomos principus, apskaitytas klaidingai. Be to, auditoriams teikiamose licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose buvo pateikiama kelis kartus daugiau finansinių atskaitų elementų, negu privaloma pagal teisės aktus, o Komisijai 2007–2008 m. buvo pateikiamos audituotos vienos suminės eilutės ataskaitos, t. y. apie 40 kartų mažesnio išsamumo ataskaitos, nei jos privalėjo būti teikiamos. Pabrėžiama, kad Metodikos nuostatos skirtos šilumos kainoms nustatyti, tačiau jokių būdu nepakeičia pajamų ir sąnaudų, turto ir įsipareigojimų pripažinimo principų. Metodikos V skyrius reglamentuoja šilumos bazinių kainų ir šilumos kainų dedamųjų nustatymo tvarką, VI – šilumos kainų įsigaliojimo tvarką, VII – šilumos kainodarą, VIII – šilumos kiekių ir sąnaudų skaičiavimą. Ši dalis reglamentuoja sąnaudų įskaičiavimą į šilumos bazinės kainas, tačiau jokių būdu nepakeičia sąnaudų pripažinimo finansinėje apskaitoje. Kiti metodikos skyriai taip pat neprieštarauja ir negali prieštarauti nei Buhalterinės apskaitos, nei Įmonių finansinės atskaitomybės įstatymams ir verslo apskaitos standartams tiek, kiek tai susiję su pajamų ir sąnaudų, turto, įsipareigojimų, nuosavo kapitalo ir apskritai visų ūkinių operacijų registravimu buhalterinėje apskaitoje.

Ekspertizės akto 13 klausimo tyrimo išvadose paaiškinama, kad Komisijos naudojami šilumos tiekėjų lyginamosios analizės rodikliai buvo nepatikimi, nes tik viena audituotų įmonių ataskaita – AB „Šiaulių energija“ licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaita – parengta atsižvelgiant į Energetikos įstatymo 12 straipsnio 8 dalies (redakcijos, galiojusios iki 2012 . sausio 1 d.) nuostatas, tuo tarpu kitose ataskaitose buvo neatskleisti šilumos tiekimo sąnaudų galimi iškraipymai.

Ekspertizės akto 15 klausimo tyrimo išvadose nurodoma, kad Bendrovė į Komisijai skirtas pajamų ir sąnaudas ataskaitas, skirtas šilumos kainų ir karšto vandens kainų skaičiavimui, labai tikėtina, įtraukė ir priskyrė būtinosioms sąnaudoms dalį sąnaudų, kurios negalėjo būti priskirtos būtinosioms (valstybės normuojamoms) sąnaudoms, kaip numatyta Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 dalyje ir Metodikos 64 straipsnyje (2006 m. – ne mažiau kaip 2,8 mln. Lt, 2007 m. – ne mažiau kaip 3 mln. Lt, 2008 m. – ne mažiau kaip 2,7 mln. Lt, 2009 m. – ne mažiau kaip 2,9 mln. Lt). Tokią išvadą ekspertas pagrindė tuo, jog atliekamo ekspertinio tyrimo metu pastebėta, kad elektroniniuose „Profit Tax“ (2006–2009 m.) ir „Expenses review“ (2006–2009 m.) audito darbo dokumentuose yra įrašų, kad tam tikros Bendrovės sąnaudos (reprezentacinės sąnaudos, išmokėtos socialinės garantijos, pašalpos, reprezentacinės kelionių išlaidos, studijų rėmimo ir darbuotojų mokymo sąnaudos, nuomojamos VIP ložės eksploatacija, nurašytos beviltiškos skolos, pašalpos, sumokėtos baudos ir nuotoliai, autobusų nuoma kelionėms, nurašytos sumokėtos garantijos „Price Speed“, psichologo konsultacijos, privačios medicinos klinikos „Northway“ tyrimų sąnaudos ir kt.) yra paskirstytos visoms veikloms, įskaitant ir šilumos tiekimo veiklą.

Ekspertizės akto 16 klausimo tyrimo išvadose nurodoma, kad: Komisija nuo 2008 m. iki 2012 m. imtinai iš „Vilniaus energijos“ priimdavo ataskaitas, kuriose pateikta apie 40 kartų mažiau informacijos, kitaip tariant, priimdavo tik vienos suminės eilutės ataskaitas; Komisija klaidingai interpretavo Metodikos 64 punkto nuostatas, dėl to, priimdama ginčijamus nutarimus, naudojo 2006–2009 m. Bendrovės duomenis, kuriuose klaidingai apskaitytas Nuomos sandoris, ir nepaisė, kad auditorių išvadose tai buvo atskleista; Komisija iš Bendrovės ir kitų šilumos tiekimo įmonių priimdavo bet kokios formos ir turinio ataskaitas ir dėl to gaudavo auditorių išvadas apie didesnės apimties ataskaitas, nei numatyta teisės aktuose; Komisija neanalizuodavo Bendrovės pateiktų ataskaitų ir jų, Eksperto vertinimu, nesuprato, nors ataskaitos skirtos išimtinai Komisijai; Komisija nekreipdavo dėmesio į auditorių pastabas dėl nepakankamo draudimo ir palūkanų sąnaudų grupavimo pagal veiklas vidinio reglamentavimo Bendrovėje.

Ekspertizės akto 17 klausimo tyrimo išvadose nurodoma, kad Bendrovė pateikė Komisijai nepakankamai detaliai audituotas 2006–2007 m. ataskaitas, taip pat „vienos suminės eilutės“ 2008–2012 m. ataskaitas, kurios negali būti prilygintos licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitoms. Audituotus duomenis Komisija ne visada teisingai perkėlė iš pajamų ir sąnaudų ataskaitų į Pažymos skaičiavimui skirtą suvestinę. Eksperto vertinimu, Pažyma ir ginčijami nutarimai, labai tikėtina, parengti pagal reikšmingai neteisingus duomenis dėl 12–17 klausimuose išdėstytų aplinkybių.

Teismas atkreipė dėmesį, jog Ekspertizės akto 11 klausimo tyrimo išvadose patvirtinama, kad Komisija, rengdama pastovios karšto vandens kainos skaičiavimo dedamosios suvestinę, taip pat ir ginčijamus nutarimus, naudojo Bendrovės iš dalies neaudituos 2008–2009 m. šilumos tiekimo veiklos sąnaudų duomenis bei ataskaitas, kuriose Nuomos sandoris apskaitytas neteisingai. Todėl tikėtina, kad, kaip ir nurodyta Federacijos ir kitų pareiškėjų bendrame skunde, į karšto vandens kainą įtraukta 4,281 Lt pastoviųjų sąnaudų ir pelno suma yra klaidinga. Pažymėtina, kad Ekspertizės akto 11, 10, 9, 6 klausimų tyrimai bei išvados, nepalankios skundžiamų Komisijos nutarimų atžvilgiu, yra iš esmės pagrįstos Ekspertizės akto 12–17 klausimų tyrimo išvadomis, kuriose konstatuotas sąmoningas apgaulingas Bendrovės teiktose ataskaitose duomenų nurodymas.

Ekspertizės akto 7 klausimo tyrimo išvadose pažymima, kad Komisijai ilgalaikio materialaus ir nematerialaus turto duomenys buvo pateikti tokiu formatu (popieriuje), jog jų faktiškai nebuvo galima klasifikuoti, rūšiuoti, sumuoti.

Vertindamas aptartas Ekspertizės akto išvadas, teismas pripažino, kad jos yra grindžiamos visapusiška iš trečiųjų asmenų bei ginčo šalių – Komisijos ir Bendrovės – surinktos medžiagos analize, motyvuotos, išsamiai aptariant visas ištirtų klausimų objektyviam išnagrinėjimui reikšmingas esmines aplinkybes. Be to, šių išvadų pagrįstumo nepaneigia jokie kiti byloje esantys įrodymai. Bendrovės pateikta 2015- m. birželio 8 d. specialisto R. B. išvada, kuri sudaryta pareiškėjo Bendrovės atstovų užsakymu, o ne teismo patvarkymu, įvertinta kaip subjektyvi nuomonė ginčo klausimais, o ne kaip vienas iš Administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 63 straipsnio 1 dalyje numatytų įrodymų.

Teisėjų kolegija Ekspertizės aktą bei jame formuluojamas išvadas vertino kaip patikimą įrodymą, kuris nepaneigtas jokiais kitais byloje esančiais įrodymais, ar šalių paaiškinimais.

Teismas taip pat pažymėjo, kad byloje esantys įrodymai liudija, jog Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos atlieka ikiteisminį tyrimą baudžiamojame byloje Nr. 06-1-10003-12 pagal Baudžiamojo kodekso 182 straipsnio 2 dalį ir 228 straipsnio 2 dalį, įtariant, kad Bendrovės ir UAB „Litesko“ vadovai siekdami dirbtinai padidinti šilumos gamybos sąnaudas bei veikdami per trečias įmones iki 5–7 kartų padidindavo įsigyjamų prekių ir paslaugų vertę, po to neteisėtai, pažeisdami teisės aktų nuostatas, šias išlaidas įtraukdavo į šilumos ar karšto vandens kainas sąnaudas, nesusijusias su šilumos ar karšto vandens tiekimo veikla. Nors minėtas ikiteisminis tyrimas yra iš esmės susijęs su nagrinėjamos administracinės bylos ginčo dalyku, atsižvelgus į tai, jog šioje byloje surinkti visi objektyviam ginčo išsprendimui reikšmingi įrodymai, teismas vertino, kad bylos sustabdymas nėra tikslingas.

Vertindamas Bendrovės skundo motyvus, jog karšto vandens kintamosios kainos dedamosios apskaičiuotos netinkamai dėl aritmetinės klaidos, teismas pažymėjo, kad karšto vandens kintamosios kainos dedamųjų apskaičiavimas yra išsamiai aptartas Ekspertizės akto 4 klausimo tyrimo išvadose. Ekspertizės akto 4 klausimo tiriamojame dalyje pagrįstai nurodoma, kad pagal Kainų metodikos 47 punktą, kintamoji karšto vandens kainos dedamoji išreiškiama tam tikra formule.

Teismas pažymėjo, kad Kainų metodika, kaip teisingai nurodoma Ekspertizės akto 4 klausimo tiriamojame dalyje, nereglamentuoja, koku tikslumu turėtų būti apskaičiuojami karšto vandens dedamųjų koeficientai. Kita vertus, atsižvelgus į tai, jog koeficiento apskaičiavimo tikslumas esmingai įtakoja Bendrovės pajamas, taip pat tai, kad atsakovas atskiriems karšto vandens tiekėjams koeficientus apskaičiuodavo 4 reikšminių ženklų po kablelio tikslumu, teisėjų kolegijos vertinimu, aptarti pareiškėjo skundo motyvai, jog turėtų būti taikomas ne 1,05, o tiksliau apskaičiuotas, t. y. 1,0526 dydžio antrasis formulės koeficientas, yra pagrįsti. Atsižvelgus į tai, pripažinta, kad Nutarime 2, kaip teisingai nurodo Bendrovė, karšto vandens kainos dedamosios koeficientai apskaičiuoti pažeidžiant Kainų metodikos 47 punkto nuostatas.

Teismas vertino, kad Bendrovės skundo motyvai, kuriais iš esmės ginčijamos Komisijos taikytos 5 proc. dydžio leistinos karšto vandens netektys, yra nepagrįsti ir atmestini.

Kainų metodikos 39 punkte nurodoma, kad planuojamas realizuoti karšto vandens kiekis nustatomas iš būtino paruošti karšto vandens kiekio atėmus faktines, tačiau ne didesnes kaip 10 proc., leistinas karšto vandens netektis daugiabučių namų tinkluose, susidaranti dėl karšto vandens apskaitos prietaisų paklaidų. Daugiabučiuose namuose, kuriuose įrengta nuotolinio duomenų nuskaitymo ir perdavimo sistema, minėtos netektys negali būti didesnės kaip 5 proc.

Bendrovės skundo motyvai, kuriais grindžiamas Komisijos pozicijos taikyti 5 proc. dydžio leistinas karšto vandens netektis neteisėtumas, iš esmės yra grindžiami Kainų metodikos 39 punkto nuostatų prieštaravimu aukštesnės galios teisės aktams. Vertindamas aptartus pareiškėjos motyvus, taip pat prašymo dėl norminės bylos inicijavimo pagrįstumą, teismas rėmėsi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. kovo 6 d. nutartyje (adm. b. Nr. A⁵²⁵-447/2013) pateiktais išaiškinimais. Minėtoje byloje teismas, aiškindamas Energetikos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies, Šilumos ūkio įstatymo 1 straipsnio 2 dalies nuostatas bei Komisijai suteiktus įgalinimus valstybės reguliuojamų kainų srityje, *inter alia*, įgaliojimus reguliuojant kainas šilumos ūkyje turimą diskrecijos teisę tvirtinant Kainų metodiką, konstatavo, kad Metodikos 39 punkte nustatytos

leistinos 10 arba 5 proc. karšto vandens netektys daugiabučių namų tinkluose reiškia, kad karšto vandens tiekėjas, norėdamas susigrąžinti būtinąsias karšto vandens tiekimo veiklos sąnaudas, privalo vykdyti veiklą efektyviai ir pasiekti leistinas karšto vandens netektis. Teismas taip pat pažymėjo, kad lingvistiškai bei sistemiškai analizuojant Metodikos 39 punkto nuostatas, darytina išvada, kad Komisijai, neviršijant Metodikos 39 punkte įtvirtintos 5 ar 10 proc. ribos, yra suteikta kompetencija nustatyti faktinę karšto vandens netektį konkrečiu atveju. Priešingu atveju nebūtų pasiektas mažiausių sąnaudų principas, kartu būtų pažeidžiami ir vartotojų interesai. Taigi Komisija, taikydama ne pareiškėjo prašomą 24 proc. netekčių koeficientą, o koeficientą, nurodytą Kainų metodikos 39 punkte, teisės aktus taikė bei aiškino tinkamai.

Pažymėta, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. kovo 6 d. nutartyje teismas taip pat vertino Bendrovės pateikto prašymo ištirti Kainų metodikos 39 punktą, kiek jame nėra numatyta speciali leistino karšto vandens netekčių apskaičiavimo taisyklė tam atvejui, kai per objektyviai nustatytą racionalios trukmės pereinamąjį laikotarpį daugiabučiuose namuose dar neįrengti karšto vandens tiekėjo metrologiškai patikrinti skaitikliai, atitiktį Energetikos įstatymo 19 straipsnio 2 dalyje, Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 dalyje, CK 4.76 straipsnyje, Viešojo administravimo įstatymo 3 ir 8 straipsniuose nustatytam reguliavimui, taip pat, teisinės valstybės, teisėtumo, teisėtų lūkesčių bei teisinio tikrumo principams, pagrįstumą. Teisėjų kolegija, įvertinusi pareiškėjos argumentus, konstatavo, kad jai nekyla abejonių dėl Kainų metodikos 39 punkto teisėtumo.

Pirmosios instancijos teismas atkreipė dėmesį, kad Bendrovės nagrinėjamoje byloje pateiktas prašymas kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu ištirti ar Metodikos 39 punktas nuostatos atitinka aukštesnės galios teisės aktuose nustatytam reguliavimui grindžiamas tokiais pačiais motyvais kaip Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. kovo 6 d. nutartimi išnagrinėtoje administracinėje byloje. Teisėjų kolegija neturi pagrindo Bendrovės pateikto prašymo vertinti kitaip, kaip jis buvo vertintas apeliacinės instancijos teismo, todėl šis prašymas netenkintinas. Atsižvelgus į tai, Bendrovės skundo reikalavimas įpareigoti Komisiją perskaičiuoti karšto vandens kainų dedamąsias atsižvelgiant į faktinį netekčių dydį, t. y. 24 proc., atmestas.

Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo 2 ir 3 skundo reikalavimai nelaikytini savarankiškais skundo reikalavimais, o iš esmės vertintini, kaip 1 ir 4 reikalavimo motyvai. Taigi, pareiškėjas teismui teikiamame skunde iš esmės suformulavo 2 savarankiškus reikalavimus ir į tai atsižvelgtina sprendžiant su bylinėjimusi susijusių išlaidų paskirstymo šalims klausimą.

Teismas taip pat pažymėjo, kad dėl pareiškėjų Federacijos, B. C. ir J. I. skundo motyvų bei argumentų išsamiai pasisakyta Ekspertizės akto 5–7 klausimų tyrimo išvadose, kurios teismo aptartos ir įvertintos kartu su Komisijos 12–17 klausimų išvadomis. Todėl pripažintina, kad minėtų pareiškėjų skundo reikalavimai iš esmės yra pagrįsti.

Išnagrinėjus ir įvertinus visus byloje esančius įrodymus, padaryta išvada, kad Bendrovė atsakovui teikė licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose nurodytus prieštarigus, klaidinančius bei neišsamius (mažesnės apimties negu būtina) duomenis, finansinės atskaitomybės dokumentuose bei minėtose ataskaitose Nuomos sandoris apskaitytas neteisingai, dalis teiktų duomenų nebuvo audituoti, o pajamos ir sąnaudos padidintos, auditų ataskaitose nurodytų auditorių išlygų, taip pat

ataskaitose esančių kitų netikslumų bei trūkumų Komisija neanalizavo bei nevertino, karšto vandens kainų dedamųjų apskaičiavimuose padarė aritmetinių klaidų, o gautą antro koeficiento reikšmę suapvalino nepakankamu tikslumu, todėl Nutarimas 1 ir Nutarimas 2 pagal Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalį nelaikytini pagrįstais bei teisėtais ir naikintini, o Komisija įpareigotina iš Bendrovės išsireikalauti bei iš naujo įvertinti visus šilumos bazinės kainos dedamųjų ir karšto vandens kainų dedamųjų objektyviam apskaičiavimui būtinus dokumentus bei minėtų kainų dedamąsias ginčui aktualiam laikotarpiui patvirtinti naujai priimtais nutarimais.

Vertindamas ekspertizės kainos pagrįstumą ir sprendamas dėl ekspertizės kainos paskirstymo ginčo šalims, teismas pažymėjo, kad (duomenys neskelbtini) audito biuras kartu su 2015 m. sausio 12 d. ekspertizės aktu teismui pateikė 2014 m. gruodžio 5 d. sąskaitas faktūras, iš kurių matyti, jog už paskirtos ekspertizės klausimų Nr. 1–11 analizę mokėtina 8 158,25 Eur suma; už ekspertizės klausimų Nr. 12–17 analizę mokėtina 18 755,88 Eur suma. Teismui taip pat pateikti detalūs paaiškinimai, kuriais yra grindžiama ekspertizės parengimo kaina. Teismas akcentavo, jog eksperto K. A. pateiktos klausimų Nr. 12–17 išvados yra reikšmingos formuluojant ir kitų ekspertizės klausimų išvadas. Taigi, ekspertizės klausimų Nr. 12–17 analizę, priešingai negu teismui pateiktuose paaiškinimuose nurodo Bendrovė, yra ypač reikšminga teisingam ir objektyviam byloje keliamo ginčo išsprendimui. Teismas pripažino, kad (duomenys neskelbtini) audito biuro atlikta ekspertizė dėl vertinimo dalyko, taip pat vertintinų finansinių apskaitos dokumentų apimties yra ypatingai sudėtinga, jai atlikti turėjo būti skiriama daug laiko sąnaudų, todėl minėtose sąskaitose faktūrose pateikta ekspertizės kaina nelaikytina neproporcinga atliktam ekspertiniam darbui.

Byloje esantys įrodymai patvirtina, kad visą ekspertizės kainą bankiniais pavedimais į teismo specialiąją depozito sąskaitą sumokėjo Bendrovė. Išnagrinėjus bylą bei konstatavus, kad skundžiami Komisijos nutarimai naikintini, teismas pripažino, kad Federacijos, B. C. ir J. I. reikalavimai tenkintini pilnai; Bendrovės reikalavimas dėl Nutarimo 2 panaikinimo tenkintinas, o reikalavimas įpareigoti Komisiją priimti pareiškėjos nurodyto turinio nutarimą tenkintinas 1/2 dalimi (reikalavimas apskaičiuoti karšto vandens kintamos kainos dedamąją pagal Kainų metodikos 47 p. nuostatas tenkintinas, prašymas taikyti pareiškėjos nurodytą 24 proc. netekčių koeficientą atmetinas). Atsižvelgus į tai, padaryta išvada, kad iš visų pareiškėjų formuluojamų keturių skundo reikalavimų buvo patenkinta 7/8 reikalavimų dalis, o nepatenkinta 1/8 reikalavimų dalis, susijusi su Bendrovės formuluojamais reikalavimais. Ši proporcija taikyta ir apskaičiuojant Komisijos bei Bendrovės mokėtiną ekspertizės kainos dalį. Nustatyta, kad Komisija privalo apmokėti 23 549,86 Eur ($26\,914,13 \text{ Eur} \times 7/8 = 23\,549,86 \text{ Eur}$) ekspertizės kainos dalį, kuri privalo būti sumokėta visas ekspertizės išlaidas apmokėjusiai Bendrovei.

IV.

Atsakovas Komisija pateikė apeliacinį skundą, prašydamas panaikinti pirmosios instancijos teismo 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimo dalį, kuria tenkinamas pareiškėjų Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos, B. C. ir J. I. skundas, taip pat dalį, kuria iš dalies tenkinamas pareiškėjo UAB

„Vilniaus energija“ skundas, o Komisija įpareigojama iš naujo apskaičiuoti UAB „Vilniaus energija“ šilumos bazinės kainos ir karšto vandens kainos kintamosios dedamąsias ir minėtų kainų dedamąsias patvirtinti naujai priimtais nutarimais, taip pat įpareigojama sumokėti UAB „Vilniaus energija“ 23 549,86 Eur ekspertizės kainos dalį, ir priimti naują sprendimą (X t., b. l. 90–125).

Apeliacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

1. Teismas netinkamai pritaikė ir išaiškino materialinės teisės normas (ABTĮ 143 straipsnis):

1.1. Teismas netinkamai įvertino Eksperto išvados įrodomąją reikšmę ir dėl to nepagrįstai padarė išvadas dėl įrodinėjamo dalyku esančių faktų buvimo ir (ar) nebuvimo (Teismo ekspertizės įstatymo 22 str. 1 d.; ABTĮ 57 str. 6 d.).

Tai, jog teismas, priimdamas Skundžiamą sprendimą, neteisėtai ir nepagrįstai rėmėsi vien tik Eksperto išvada, suponuoja, jog teismas klaidingai nustatė objektyvius duomenis (faktus), todėl netinkamai taikė Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalį ir nepagrįstai pripažino Skundžiamus nutarimus prieštaraujančius minėtai Viešojo administravimo įstatymo nuostatai. Tokiu sprendimu teismas formuoja ydingą precedentą, kai teisingumas faktiškai vykdomas remiantis abejotinos kvalifikacijos ir nepagrįstomis ekspertų išvadomis, tokiu būdu priimant neobjektyvius ir nemotyvuotus sprendimus, kas prieštarauja pamatiniams teisės principams, įskaitant, jog teisingumą vykdo tik teismai (Konstitucijos 109 str.).

Komisijos nuomone, ekspertas neteisėtai išplėtė teismo nutartimi paskirtos ekspertizės objektą. Ekspertas neteisėtai vienašališkai priėmė sprendimą papildomai pasisakyti klausimais dėl Komisijos panaudotų duomenų, rengiant Pažymą ir priimant Skundžiamus nutarimus, teisingumo, ir savavališkai sugalvojo papildomus šešis klausimus (12–17 klausimai imtinai). Atitinkamai, Eksperto išvadoje pateiktos išvados ne teismo nutartimi pavestais, o paties Eksperto sugalvotais 12–17 klausimai imtinai negali būti laikoma įrodymu – eksperto išvada ABTĮ 62 straipsnio prasme. Visa Eksperto išvada, tiek ir Skundžiamas sprendimas paremta Eksperto savarankiškai sugalvotų 12–17 klausimų išvadomis, kurios, Komisijos nuomone, yra paremtos Eksperto subjektyviu vertinimu, nepagrįstu jokiais faktinėmis aplinkybėmis, ir nepateikiant jokių ekonominių argumentų. Komisija neturėjo pagrindo abejoti atliktų UAB „Vilniaus energija“ auditų išvadų teisingumu. Ekspertas, nesuvokdamas reguliuojamo ilgalaikio turto likutinės vertės ir nusidėvėjimo skaičiavimo skirtumų finansinėje ir reguliacinėje apskaitoje, teigia, kad sąnaudų ataskaitose specialiai nusidėvėjimo sąnaudos padidintos UAB „Vilniaus šilumos tinklų“ komplekso nuomos sandoris apskaitytas neteisingai. Ekspertas teikia išvadas ir dėl 2010–2012 metų finansinių ataskaitų, nors šis periodas visiškai nesusijęs nei su nagrinėjamu klausimu, su nagrinėjamu ginču. Ekspertas visiškai neatsižvelgė ir tinkamai nevertino Komisijos teiktuose raštiškuose paaiškinimuose nurodytų aplinkybių. Eksperto paties sugalvoti klausimai ir pateiktos išvados padarytos neturint tinkamos kvalifikacijos, nesuvokiant finansinės ir reguliacinės apskaitos skirtumų, nepagrįstai nurodant, kad anksčiau atliktų finansinių ataskaitų bei pajamų ir sąnaudų audito išvados surašytos neteisingai.

Komisijos teigimu, Ekspertas nėra kompetentingas ekonominės analizės mokslo srityje, todėl Eksperto netinkami pasirinkti tyrimo metodai nesudarė prielaidų pateikti atsakymus į

Nutartyje suformuluotus klausimus. Eksperto atsisakymą pateikti išvadą Nutartyje nurodytais klausimais 1–3 sąlygojo ne Eksperto disponuojamos informacijos nepakankamumas, o netinkamai pasirinkti tyrimo metodai. Ekspertas, teismo pavestą atlikti šilumos energijos sąnaudų skaičiavimo ekspertizę, taikant specialias šiluminės energetikos mokslo žinias, nepagrįstai sutapatina ir susiaurina iki UAB „Vilniaus energija“ finansinių ataskaitų audito, tokiu būdu visiškai ignoruodamas finansinės ir ekonominės analizės metodus. Ekspertas nagrinėjamu atveju atlieka ne ekspertizę, o finansinių ataskaitų auditą, neatlieka kiekybinių ir kokybinių skaičiavimų. Tokiu būdu neatlikus išsamių ekonominių ekspertinių skaičiavimų, Ekspertas nepagrįstai laiko šalių pateiktus duomenis nepakankamais ir nepatikimais. Ekspertas turėjo pats atlikti skaičiavimus, kurių pagrindu būtų atsakyta į 1–3 klausimus, nes jam buvo pateikta pakankamai informacijos. Aplinkybę, jog Ekspertas kompetentingas atlikti tokius skaičiavimus pavirtina ir pats Ekspertas, paaiškindamas, kad ne tik teisės aktų nustatyta tvarka yra įgijęs ir turi teisę teikti išvadas apie prognozuojamą finansinę informaciją, bet ir turi ekspertinės darbo patirties. Atsižvelgiant į tai, Skundžiamame sprendime nurodytas argumentas, kad Eksperto išvadoje motyvuotai atsisakyta pateikti išvadas į atskirus klausimus (Ekspertizės akto 1–3 klausimai) yra visiškai nepagrįstas ir įrodantis, jog priimdamas Skundžiamą sprendimą teismas nepagrįstai rėmėsi Eksperto išvada.

Ekspertas pateikia klaidingas išvadas dėl karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientų apskaičiavimo. Komisija pažymi, kad, skaičiuodama kintamosios dedamosios formulę, įvertino Karšto vandens kainų nustatymo metodikos 39 ir 47 punkto nuostatas, ir nustatė šilumos kiekį, reikalingą vienam karšto vandens kubiniam metrui paruošti – 53,55 kWh/m³ ir geriamojo vandens kiekį, reikalingą vienam karšto vandens kubiniam metrui paruošti – 1,05 m³. Akcentuotina, kad Komisija, nustatydamą karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulę, skaičiavimuose naudojo pagal Metodikos 37 punktą nustatytą reikiamo paruošti karšto vandens kiekį, Metodikos 39 punkte nustatytas leistinas 5 proc. karšto vandens netektis daugiabučių namų tinkluose ir pagal Metodikos 39 punktą apskaičiavo planuoją realizuoti karšto vandens kiekį.

Ekspertas išvadas grindžia savo paties sugalvotomis ir nepagrįstomis prielaidomis bei plečiamai interpretuoja atitinkamus teismo Nutartimi suformuluotus klausimus (6–11 klausimai).

1.2. Teismas nepagrįstai taikė Civilinio proceso kodekso analogiją (toliau – CPK); (CPK 216 straipsnio 2 dalis; ABTĮ 1 straipsnio 2 dalis; ABTĮ 62 straipsnio 2 dalis).

Remdamasis ABTĮ 4 straipsnio 5 dalimi, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – ir LVAT) 2009 m. sausio 29 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1304/2009, atsakovas teigia, kad nagrinėjamu atveju, Ekspertas neturėjo teisės, remtis Civilinio proceso kodekso 216 straipsnio 2 dalimi ir papildomai pasisakyti dėl Komisijos panaudotų duomenų, rengiant Pažymą ir priimant Skundžiamus nutarimus, teisingumo, ir savavališkai sugalvojo papildomus šešis klausimus, nes minėtas proceso įstatymas nėra taikomas atliekant ekspertizę administraciniame procese. ABTĮ nesuteikia teisės teismo paskirtam ekspertui savavališkai išplėsti teismo nutartimi nustatytos ekspertizės objekto bei savavališkai tirti aplinkybes, kurių teismas jam nėra pavedęs įvertinti.

1.3. Teismas vertino Skundžiamus nutarimus ekonominio tikslingumo požiūriu (ABTĮ 3 straipsnio 2 dalis).

Komisija remiasi LVAT 2012 m. gruodžio 5 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. A²⁶¹-2872/2012, atkreipia dėmesį ir į kitas analogiškas bylas dėl Komisijos priimtų sprendimų, nustatant karšto vandens kainas, kuriose ginčo šalys kėlė ekspertizės skyrimo klausimus. Pažymi, kad administraciniai teismai šiose bylose netenkino pareiškėjų prašymų skirti ekspertizę motyvuodami tuo, jog pareiškėjų keliami klausimai yra susiję su ekonominio tikslingumo vertinimu, kas administracinių teismų kompetencijai nepriklauso (pvz., Vilniaus apygardos administracinio teismo 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I-4126-629/2012, LVAT 2012 m. birželio 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-261-1651/2012, LVAT 2013 m. kovo 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-525-447/2013, LVAT 2014 m. gegužės 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-143-841/2014).

Komisija daro išvadą, kad eksperto išvada nėra būtina, siekiant tinkamai atlikti ekonominio vertinimo teisminę kontrolę, dar daugiau, – tai negali būti vienintelis nešališkas, objektyvus ir teisingo teismo sprendimo pagrindas. Atsižvelgiant į tai, Komisijos nuomone, nagrinėjamoje administracinėje byloje, nėra teisiškai reikšmingų klausimų, reikalaujančių specialių mokslo, technikos ar kitos srities žinių, tam, kad būtų priimtas teisiškai pagrįstas ir teisingas sprendimas. Manytina, jog nagrinėjamu atveju teismui pakanka kompetencijos ir šalių pateiktų duomenų ekonominių rodiklių teisinei kontrolei atlikti, todėl, remiantis aukščiau nurodytais argumentais, nėra pagrįstų prielaidų remtis neteisėta ir nepagrįsta Eksperto išvada, nes tokiu būdu teismas iš esmės vertino Skundžiamus nutarimus ekonominio tikslingumo požiūriu, todėl netinkamai taikė, aiškino bei pažeidė ABTĮ 3 straipsnio 2 dalį.

2. Skundžiamas sprendimas yra nemotyvuotas (ABTĮ 142 straipsnio 2 dalies 5 punktas).

Teismas Skundžiamu sprendimu, kuris grindžiamas vien tik neteisėta ir nepagrįsta Eksperto išvada, neišnagrinėjo bylos visapusiškai ir objektyviai, nevertino visų byloje surinktų įrodymų, todėl nenustatė administracinio akto panaikinimo sąlygų – taigi priėmė nemotyvuotą ir nepagrįstą sprendimą, ir taip pažeidė Konstitucijos 109 straipsnį, ABTĮ 81, 86 ir 87 straipsnius, ABTĮ 89 straipsnio 1 dalį.

2.1. Teismo sprendimo argumentacija ir jame pateikiamos išvados yra prieštaringos, t. y. neatitinka byloje esančių faktinių ir teisinių aplinkybių.

2.2. Pripažinus, jog teismas nepagrįstai rėmėsi Eksperto išvada, teismas nepateikė jokių kitų reikšmingų teisinių argumentų, kurių pagrindu būtų galima panaikinti Skundžiamus nutarimus.

Pareiškėjas UAB „Vilniaus energija“ pateikė apeliacinį skundą, prašydamas:

1) panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimo dalį dėl pareiškėjų Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos, B. C. ir J. I. skundo visiško patenkinimo ir šių pareiškėjų skundą atmesti;

2) patenkinti UAB „Vilniaus energija“ skundą nepatenkintų reikalavimų apimtimi, t. y.: įpareigoti Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją laikantis būtinųjų karšto vandens tiekimo veiklos sąnaudų padengimo principo iš naujo įvertinti leistinas karšto vandens netektis daugiabučių namų tinkluose ir pagal jas nustatyti faktinę situaciją atitinkantį planuojamo realizuoti karšto vandens kiekį (Gkv);

3) atsižvelgiant į įpareigojimą, nustatyti atitinkamai pakeistas UAB „Vilniaus energija“ karšto vandens kainos dedamąsias;

4) kreiptis į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą su prašymu ištirti, ar Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2009 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. O3-106 „Dėl karšto vandens kainų nustatymo metodikos“ patvirtintos Karšto vandens kainų nustatymo metodikos 39 punktas ta apimtimi, kiek jame nėra numatyta speciali leistino karšto vandens netekčių apskaičiavimo taisyklė tam atvejui, kai per objektyviai nustatytą racionalios trukmės pereinamąjį laikotarpį daugiabučiuose namuose dar neįrengti karšto vandens tiekėjo metrologiškai patikrinti skaitikliai, neprieštarauja Energetikos įstatymo 15 straipsnio 2 daliai (aktualios redakcijos 19 straipsnio 2 daliai), Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 daliai, Civilinio kodekso 4.76 straipsniui, Viešojo administravimo įstatymo 3 ir 8 straipsniams, teisinės valstybės principui, o tuo pačiu – ir teisėtumo, teisėtų lūkesčių bei teisinio tikrumo principams (X t., b. l. 128–194).

Apeliacinis skundas grindžiamas tokiais argumentais:

1. Teismas pažeidė įrodymų tyrimo ir vertinimo taisykles (ABTĮ 57 str. 6 d., ABTĮ 142 str. 1 d., 2 d. 5 p.), be pagrindo rėmėsi Ekspertize ir kritiškai nevertino jos turinio, kai į bylą buvo pateikta įrodymų dėl Ekspertizės turinio nepagrįstumo ir įrodymai dėl Ekspertizės neteisėtumo, kurių teismas nevertino ir neanalizavo.

Bendrovės teigimu, byloje pateikta Eksperto išvada negali būti laikoma teisėta, nes, viena vertus, Ekspertas yra visiškai nekompetentingas energetikos srityje (konkrečiai karšto vandens ir šilumos energetikos kainodaros klausimais), kita vertus, yra šališkas, turi išankstinę nusistatymą prieš Pareiškėją¹, ir piktnaudžiauja eksperto teisėmis, todėl Eksperto išvada neturėtų būti vertinama kaip įrodymas. Ekspertizė buvo atlikta netinkamai, todėl yra neteisėta ir ja negali būti vadovaujamasi. Apeliantas, susipažinęs su Eksperto išvada, teigia turintis rimtą pagrindą tvirtinti, kad ekspertas peržengė specialių žinių ribas, grindė savo išvadą prielaidomis ir spėliojimais, duomenimis, kurių jis neturi, panaudoti metodai yra mokslškai nepagrįsti, visuotinai nepripažinti ir nepatikimi, o jo išvada atlikta nekompetentingai, neprofesionaliai ir nekokybiškai. Byloje buvo paskirta šilumos ir karšto vandens sąnaudų ir investicijų pagrįstumo ekspertizė (1–3 klausimai ir 6–11 klausimai), o ne finansinio audito ekspertizė, todėl tokios ekspertizės atlikimas nepatenka nei į Eksperto, nei į Ekspertizę faktiškai atlikusio asmens, K. A. kaip auditoriaus kompetenciją/kvalifikaciją, o tam būtinos specialios energetikos srities ekonomikos ir techninės žinios, patirtis ir kompetencija.

Apeliantas, susipažinęs su Eksperto išvada ir joje padarytomis esminėmis klaidomis, kreipėsi į nepriklausomą atestuotą auditorių, teismo ekspertą R. B. Šio kreipimosi pagrindu R. B. parengė į bylą Bendrovės teiktą Specialisto išvadą. Tačiau pirmos instancijos teismas šios išvados apskritai nevertino, nurodydamas, kad tai – subjektyvi pareiškėjo pasamdyto specialisto nuomonė. ABTĮ 57 straipsnio 6 dalyje įtvirtintas reguliavimas kartu reiškia ir tai, kad vien dėl to, kad specialistas buvo pasamdytas kažkurios iš šalies, jo teikiamos išvados negali būti prilyginamos šalių paaiškinimams. Pažymėtina, kad nagrinėjamu atveju pasitelktas specialistas R. B. yra prisiekęs teismo ekspertas, todėl vien tai, kad buvo pasamdytas Bendrovės, nereiškia, kad jo išvados netenka teisinės galios. Todėl pirmos instancijos teismas nepagrįstai nevertino Specialisto išvados kaip įrodymo byloje.

Nagrinėjamu atveju svarbu ir tai, kad pirmos instancijos teismas neanalizavo į bylą pateiktos Ekspertizės turinio, tokiu būdu taip pat nukrypdamas nuo ABTĮ 57 straipsnio 6 dalies nuostatos, kad visus įrodymus byloje teismas privalo vertinti kritiškai, atsižvelgdamas į savo turimas žinias ir konkrečias bylos aplinkybes, tokiu būdu suteikdamas Ekspertizei išimtinį statusą.

Audito bendrovės Ernst & Young Baltic 2015 m. liepos 10 d. ir 2015 m. rugpjūčio 24 d. raštai patvirtina, kad, priešingai nei nurodyta Eksperto išvadoje, 2006–2012 m. Bendrovės veikloje nebuvo jokių pažeidimų ir auditorių atlikta patikra ir jos išvados yra teisingos, o Pareiškėjo veiklos ataskaitose, kurias auditavo Ernst & Young Baltic, UAB, pajamos ir sąnaudos yra pagrįstos ir tinkamos. Tačiau pirmos instancijos teismas Sprendime neanalizavo į bylą pateiktų audito bendrovės Ernst & Young Baltic, UAB paaiškinimų ir net nepasisakė, kodėl nevertino jų kaip rašytinių įrodymų, tokiu būdu taip pat nukrypdamas nuo ABTĮ 57 straipsnio 6 dalies nuostatų.

2. Teismas netinkamai pritaikė ir išaiškino materialinės teisės normas pareiškėjų Federacijos, B. C., J. I. (toliau – ir Pareiškėjai) skundo dalyje bei nemotyavo dalies savo išvadų, kurias padarė ignoruodamas UAB „Vilniaus energija“ pateiktus argumentus dėl šilumos kainų nustatymo, o vietoje to deklaratyviai rėmėsi Ekspertizėje nurodytomis išvadomis (ABTĮ 143 str., 142 str. 2 d. 5 p.).

Bendrovės nuomone, Pareiškėjų skundo argumentai nagrinėjamoje byloje yra nepagrįsti teisiškai, remiasi tik deklaratyviais Pareiškėjų teiginiais ir nuomone, tačiau ne teisės normomis. Šiais argumentais iš esmės nesiremama bei dėl jų nepasisakoma ir teismo Sprendime. Pareiškėjai skunde remiasi abstrakčiais ekonominio pobūdžio ir faktiškai klaidingais pasvarstymais bei samprotavimais apie Komisijos nepagrįstai padidintas Bendrovės sąnaudas, tokiu būdu kvestionuodamas Nutarimų ekonominį pagrįstumą, Komisijos diskrecijos teisę, o ne Nutarimų atitikimą teisės aktams. Be to, Pareiškėjai, akcentuodami mažiausių sąnaudų principą, ignoruoja Šilumos ūkio įstatyme ir Energetikos įstatyme įtvirtintą būtinųjų sąnaudų susigrąžinimo nustatant energijos resurso kainas vartotojams principą ir pareigą tiekėjui užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą vartotojams.

3. Teismas netinkamai pritaikė ir išaiškino materialinės teisės normas bei nemotyavo dalies savo išvadų, kurias padarė ignoruodamas Bendrovės pateiktus argumentus dėl karšto vandens netekčių dydžio (ABTĮ 143 str., 142 str. 2 d. 5 p.).

Teismas neanalizavo Bendrovės skunde nurodytų argumentų, vietoj to apsiribodamas tik LVAT praktikos nurodymu (adm. b. Nr. A-525-447/2013), nevertindamas jos konkrečių faktinių aplinkybių kontekste. Teismo išvada, kad Komisija galėjo nustatyti 5 proc. netekčių dydį, prieštarauja Komisijos patvirtintos Karšto vandens kainų nustatymo metodikos 39 punkto nuostatoms. Taip pat, padarydamas šią išvadą, teismas ignoravo (visiškai nevertino) pareiškėjo skunde išdėstytus argumentus dėl karšto vandens faktinių ir teorinių netekčių taikymo taisyklių. Teismas nenagrinėjo ir to, ar pareiškėjo vykdoma karšto vandens tiekimo veikla yra nauja, todėl neatsižvelgė ir į kitas reikšmingas aplinkybes. Bendrovė pabrėžia, kad priešingai nei teigia atsakovas, nuo Nuomos sutarties sudarymo momento ji netapo karšto vandens teikėja, nes tokios pareigos jai tuo metu galiojantys teisės aktai nenumatė.

4. Teismas nepagrįstai atsisakė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į LVAT dėl Komisijos 2009 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. O3-106 patvirtintos Karšto vandens kainų nustatymo metodikos 39 punkto prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktams bei nemotyvavo dalies savo išvadų (ABTĮ 142 str. 1 d., 142 str. 2 d. 5 p.).

Pareiškėjai Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija, B. C. ir J. I. su UAB „Vilniaus energija“ ir Komisijos apeliaciniiais skundais nesutinka (XI t., b. l. 97–103, 104–108, 123–124).

Atsiliepime į UAB „Vilniaus energija“ skundą (XI t., b. l. 97–103) pažymi, kad Bendrovės teiginiai dėl eksperto K. A. atliktos ekspertizės yra nekorektiški, nepagrįsti, neatitinkantys tikrovės. Pažymi, kad teismui savo nuožiūra parinkus konkretų teismo ekspertą, visos proceso šalys teisme, įskaitant ir UAB „Vilniaus energija“, ir atsakovą sutiko, kad ekspertize būtų atlikta (duomenys neskelbtini) audito biuro ir nekėlė jokių klausimų dėl K. A. kvalifikacijos ir šališkumo. Tik susipažinus su atliktos ekspertizės aktu ir pamačius, kad ekspertizės išvados yra nepalankios Bendrovei, ji ėmė kelti klausimą dėl eksperto kompetencijos. Bendrovės pasitelkti specialistai vertintini kaip šališki, ginantys išskirtinai jos ekonominius interesus, todėl jų pateiktomis išvadomis negalima vadovautis, tuo tarpu ekspertas K. A. niekaip nėra susijęs nei su viena proceso šalimi.

Pareiškėjai palaiko savo skunde išdėstytą poziciją dėl kitų Bendrovės apeliacinio skundo argumentų. Mano, kad nėra jokio pagrindo kreiptis į LVAT dėl Metodikos atitikimo įstatymams tyrimo.

Atsiliepime į Komisijos skundą (XI t., b. l. 104–108) iš esmės remiasi savo skundo argumentais, pritaria eksperto teiginiams bei teismo išvadoms.

Pareiškėjas UAB „Vilniaus energija“ atsiliepime į Komisijos apeliacinį skundą (XI t., b. l. 109–120) iš dalies su juo sutinka, taip pat palaiko savo apeliaciniame skunde išdėstytą poziciją.

Pareiškėjas palaiko atsakovo apeliacinio skundo motyvus dėl Eksperto išvados nepagrįstumo, bei tuo, kad Ekspertas nėra kompetentingas byloje paskirtai Ekspertizei atlikti.

Pareiškėjas nesutinka su atsakovo teiginiais, kad Ekspertas pateikė klaidingas išvadas dėl karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientų apskaičiavimo. Mano, jog Ekspertas pagrįstai nustatė, kad atsakovas netinkamai apskaičiavo pirmąjį ir antrąjį karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulės koeficientus.

Bendrovė sutinka, kad Sprendime nepagrįstai kaip įstatymo analogija remtasi Civilinio proceso kodekso normomis.

Bendrovė su atsakovo teiginiu, kad nagrinėjamu atveju skundžiami Nutarimai apskritai neturėjo būti vertinami ekonominiu požiūriu – t. y. neturėjo būti skirta ekspertizė, sutinka iš dalies. Bendrovė sutinka, kad Pareiškėjų skundo dalyje Ekspertizei buvo užduoti pertekliniai klausimai, kurie galėjo būti įvertinti paties teismo ir nesant atliktam specialiam tyrimui – Ekspertizei. Tačiau kategoriškai nesutinka su atsakovo teiginiu, neva Lietuvos teismų praktikoje jau buvo pateikta pakankamai teisės aiškinimo pavyzdžių tokiais klausimais kaip nagrinėjamoje byloje. Pažymi, kad nagrinėjamoje byloje kėlė Lietuvos teisinėje sistemoje išsamiai neišnagrinėtus klausimus, todėl

ekspertizė Bendrovės skundo dalyje buvo paskirta pagrįstai. Pareiškėjas prašė ne vertinti Nutarimus ekonominio tikslingumo požiūriu, kaip kad teigia atsakovas, tačiau pateikti ekonomiškai motyvuotus atsakymus, kurie sudarytų pakankamą pagrindą teismui tinkamai išaiškinti kilusius teisės taikymo ir aiškinimo klausimus.

Pareiškėjas taip pat, kad Sprendime pateiktos prieštaringos išvados, neatitinkančios faktinių aplinkybių. Pažymi, kad savo apeliaciniame skunde detalai nurodė, kad tiek Ekspertizėje, tiek ir jame paremtame teismo Sprendime priimtose išvados iš esmės neatitinka nei Metodikos dėl karšto vandens kainų nustatymo, nei Metodikos dėl šilumos kainų nustatymo, šiais teisės aktais įtvirtinto reglamentavimo.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba nurodė, kad palaiko poziciją, išdėstyta savo pirmos instancijos teismui pateiktame rašte (XI t., b. l. 122).

Trečiasis suinteresuotas asmuo Vilniaus miesto savivaldybės administracija atsiliepiame į apeliacinius skundus prašo juos atmesti ir teismo sprendimą palikti nepakeistą (XI t., b. l. 125–128).

Savivaldybės administracija sutinka su teismo sprendimo motyvais, pažymi, jog ekspertas buvo paskirtas teismo nutartimi, kuri yra teisėta, galiojanti ir nenuginčyta, todėl priimant sprendimą teismui nebuvo jokio pagrindo abejoti eksperto patikimumu. Vien aplinkybė, jog nagrinėdamas bylą teismas rėmėsi ir eksperto išvada, kuri sutapo su teismo įsitikinimu savaime nereiškia, jog teismo sprendimas priimtas Eksperto išvados pagrindu ir nebuvo vertinta byloje esančių įrodymų visuma. Be to, ABTĮ 62 straipsnio 4 dalis numato, jog eksperto išvada teismui neprivaloma, tačiau teismo nesutikimas su eksperto išvada turi būti motyvuojamas. Šiuo atveju teismas iš esmės sutiko su eksperto išvada, todėl ją citavo ir ginčijamame sprendime. Trečiasis suinteresuotas asmuo taip pat pažymi, kad ABTĮ 62 straipsnis nekonkretizuoja, ar ekspertas turi teisę plačiau pasisakyti klausimais, kurie nenurodyti nutartyje skirti ekspertizę, tačiau, eksperto nuomone, yra svarbūs. Pačios ekspertizės tikslas – atsakyti į klausimus, reikalaujančius specialių mokslo, meno, technikos ar amato srities žinių. Pabrėžtina, kad vienas iš reikalavimų teismui nagrinėjant bylą ir vertinant įrodymus – vadovautis įstatymu, taip pat teisingumo ir protingumo kriterijais. ABTĮ 4 straipsnio 6 dalie numato įstatymo ir teisės analogijos taikymo galimybę. ABTĮ nereglamentuojant eksperto galimybės papildyti eksperto išvadą savo nuožiūra, teismas, siekdamas teisingai ir visapusiškai išnagrinėti bylą, visiškai pagrįstai vadovavosi CPK 216 straipsnio 2 dalimi. Be to, pažymėtina, kad, Eksperto išvada nėra imperatyvus, privalomas teismui dokumentas, yra vertinama teismo kartu su kitais įrodymais, todėl manytina, kad CPK 216 straipsnio 2 dalies taikymas yra leistinas, pagrįstas ir teisėtas siekiant įgyvendinti administracinio proceso tikslus ir teisingai išnagrinėti bylą.

Savivaldybės administracijos nuomone, atsižvelgiant į tai, kad analogiškas prašymas kreiptis į LVAT dėl norminio akto atitikties įstatymams tikrinimo jau buvo išnagrinėtas kitoje byloje bei į tai, kad ABTĮ nenumato imperatyvo teismui kreiptis į LVAT tokiu klausimu, Bendrovės teiginys, jog tai lėmė nepagrįsto ir neteisėto teismo sprendimo priėmimą laikytinas nepagrįstu ir atmestinu.

Atsakovas Komisija atsiliepime į Bendrovės apeliacinį skundą (XI t., b. l. 130–147) nurodo, kad su apeliaciniu skundu ir jame išdėstytais argumentais sutinka iš dalies, t. y. sutinka su apelianto argumentais, kuriais remiantis prašoma naikinti Skundžiamo sprendimo dalį dėl Federacijos skundo visiško patenkinimo. Tačiau atsakovas prašo atmesti kaip nepagrįstą apeliacinį skundą dalyje, dėl prašymo patenkinti UAB „Vilniaus energija“ skundą nepatenkintų reikalavimų apimtimi, šią teismo sprendimo dalį prašo palikti nepakeistą. Komisija iš esmės palaiko poziciją, išdėstytą savo apeliaciniame skunde ir remiasi jame nurodytais argumentais.

Teisėjų kolegija k o n s t a t u o j a:

V.

Byloje ginčas kilo dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 03-316 „Dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų uždarajai akcinei bendrovei „Vilniaus energija“ (Nutarimas 1) ir 2010 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 03-317 „Dėl karšto vandens kainos dedamųjų UAB „Vilniaus energija“ (Nutarimas 2).

Nustatyta, kad Komisijos Šilumos skyrius, patikrinęs Bendrovės pateiktą šilumos bazinės kainos dedamųjų projektą bei karšto vandens kainos dedamųjų projektą, 2010 m. gruodžio 2 d. surašė pažymą Nr. 05-292 „Dėl UAB „Vilniaus energija“ šilumos bazinės kainos ir karšto vandens kainos dedamųjų nustatymo“, kurioje siūloma pritarti pateiktiems šilumos bazinės kainos dedamųjų bei karšto vandens kainos dedamųjų projektams; konstatuoti, kad 2009 m. spalio –2010 m. balandžio mėnesiais dėl kuro kainų skirtumo susidarė 27 399 tūkst. Lt nepadengtų kuro sąnaudų; nederinti Bendrovės pateikto 2009–2013 m. turto priežiūros ir eksploataavimo (remonto darbų) plano ir įpareigoti Bendrovę pateikti pataisytą 2009–2013 m. turto priežiūros ir eksploataavimo (remonto darbų) planą metinei 11,5 mln. litų sumai (t. 1, b. l. 11–41).

Komisija, vadovaudamasi Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 4 dalimi, Komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 03-96 patvirtinta Šilumos kainų nustatymo metodika (toliau – ir Metodika) bei Bendrovės pateiktu šilumos bazinės kainos dedamųjų projektu, 2010 m. gruodžio 15 d. priėmė Nutarimą 1, kuriuo Bendrovei iki 2015 m. gruodžio 31 d. buvo nustatytos šilumos bazinių kainų dedamosios (t. 1, b. l. 8–9). Komisija, vadovaudamasi Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 9 dalimi, Komisijos 2009 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 03-106 patvirtinta Karšto vandens kainų nustatymo metodika (toliau – Kainų metodika) bei Bendrovės pateiktu karšto vandens kainos dedamųjų projektu, 2010 m. gruodžio 15 d. priėmė Nutarimą 2, kuriuo Bendrovei nuo 2011 m. sausio 1 d. buvo nustatytos karšto vandens kainų dedamosios (t. 1, b. l. 10).

Pareiškėjai Federacija, B. C. ir J. I. prašė panaikinti Komisijos Nutarimą 1 bei įpareigoti atsakovą priimti naują nutarimą dėl šilumos bazinės kainos dedamųjų ir panaikinti Nutarimą 2 bei įpareigoti atsakovą priimti nutarimą dėl karšto vandens kainos dedamųjų, Bendrovė prašė panaikinti Komisijos Nutarimą 2 bei įpareigoti atsakovą nustatyti atitinkamai pakeistas Bendrovei karšto vandens kainos dedamąsias bei karšto vandens kainos kintamosios dedamosios formulę pareiškėjo nurodytu būdu, t. y. įvertinant leistinas karšto vandens netektis daugiabučių namų

tinkluose ir pagal jas nustatyti faktinę situaciją atitinkantį planuojamo realizuoti karšto vandens kiekį.

Pirmosios instancijos teismas sprendimu pareiškėjų Lietuvos nacionalinės vartotojų federacijos, B. C. ir J. I. skundą patenkino. Pareiškėjo UAB „Vilniaus energija“ skundo dalį, kuria prašoma panaikinti Nutarimą 2 ir įpareigoti atsakovą apskaičiuojant karšto vandens kintamosios kainos dedamąją vadovautis Karšto vandens kainų nustatymo metodikos 47 punkto nuostatomis bei koeficientus apskaičiuoti keturių reikšminių skaičių po kablelio tikslumu, patenkino.

Abu apeliantai, Bendrovė ir Komisija, ginčija Eksperto išvadas, kuriomis rėmėsi pirmosios instancijos teismas priimdamas sprendimą, teigia, kad sprendimas nepakankamai motyvuotas.

VI.

Jeigu administracinėje byloje kyla klausimų, reikalaujančių specialių mokslo, meno, technikos ar amato srities žinių, teismas ar teisėjas skiria ekspertą arba paveda daryti ekspertizę atitinkamai ekspertizės įstaigai (ABTĮ 62 straipsnio 1 dalis). Teismas privalo išnaudoti visas įstatymų jam suteiktas pareigas ir teises, kad šis tikslas būtų pasiektas.

Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į tai, kad nagrinėjant ginčą, būtina atlikti ne tik Metodikoje ir Kainų metodikoje nustatytų ir ginčo santykius reglamentuojančių teisės aktų analizę, tačiau ir įvertinti Bendrovės pateiktuose Komisijai finansinės atskaitomybės bei kituose dokumentuose nurodytų ekonominių rodiklių bei Bendrovės vykdytoje veikloje patirtų (planuojamų patirti) išlaidų ir pajamų analizę, taip pat sąnaudų priskyrimo (nepriskyrimo) šilumos gamybos būtinosioms sąnaudoms vertinimą, 2013 m. liepos 4 d. nutartimi paskyrė ekspertizę, kurią pavesta atlikti (duomenys neskelbtini) audito biurui, vadovaujamam auditoriaus K. A., turinčio teismo eksperto kvalifikaciją (Ekspertizės akto 28 priedo 1. 1–7), kurioje pavesta atsakyti į 11 klausimų.

K. A. audito biuras 2015 m. sausio 9 d. pateikė teismui ekspertizės aktą, kuriame pateiktos išvados į dalį ekspertui suformuluotų klausimų, taip pat motyvuotai atsisakyta pateikti išvadas į atskirus klausimus (Ekspertizės akto 1–3 klausimai), dalis klausimų (Ekspertizės akto 7–10 klausimai) redaguoti, atsižvelgiant į byloje kilusio ginčo esmę bei tyrimo tikslus.

Tyrimą atlikęs ekspertas K. A., nustatęs esmines, turinčias reikšmės bylai, aplinkybes pateikė išvadas ir tais klausimais, kurie nebuvo suformuluoti teismo 2013 m. liepos 4 d. nutartyje: 1) (Ekspertizės akto 12 klausimas) ar „Vilniaus energija“ Komisijai teikė apgaulingas licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitas (Energetikos įstatymo 12 str. 8 d.) 2006–2012 m. laikotarpiu? Jei taip, nurodykite iškraipymų dydį; 2) (13) ar Komisija naudojo patikimus I grupės šilumos tiekėjų lyginamosios analizės rodiklius?; 3) (14) ar visose 2006–2012 m. Bendrovės licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose „Pajamų ir sąnaudų ataskaitos pagal veiklas“ „Vilniaus šilumos tinklų“ komplekso nuomos sandoris apskaitytas neteisingai? Ir, jei taip, ar buvo manipuluojama šiomis ataskaitomis ir kokią tai turi įtaką ginčijamiems Komisijos nutarimams? ar nuomos sandoris 2006–2009 m. „Vilniaus šilumos tinkluose“ gali būti apskaitytas klaidingai? 4) (15) ar Bendrovė į

Komisijai skirtas pajamų ir sąnaudas ataskaitas, skirtas šilumos kainų ir karšto vandens kainų skaičiavimui, įtraukė sąnaudas, kurios negalėjo būti priskirtos būtinosioms (valstybės normuojamoms) sąnaudoms, kaip numatyta Šilumos ūkio įstatymo 32 str. 2 d. ir Metodikos 64 p. 5) (16) ar atliekant ekspertizę buvo nustatyta reikšmingų sisteminių vidaus kontrolės trūkumų Komisijos veikloje atliekant jai pavestas funkcijas tiek, kiek tai susiję su ginčijamais nutarimais? Jei taip, išvardinkite juos; 6) (17) ar Bendrovė pateikė Komisijai teisės aktų nustatytos apimties audituotas 2006–2012 m. licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitas? ar audituotus duomenis Komisija teisingai perkėlė iš pajamų ir sąnaudų ataskaitų į Pažymos skaičiavimui skirtą suvestinę? ar Pažyma ir ginčijami nutarimai parengti pagal teisingus duomenis?

Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Ekspertizės akte pateikiamos 12–17 klausimų, suformuluotų paties eksperto, išvados yra ypač reikšmingos vertinant Komisijos atliktų Bendrovės teiktų ataskaitų bei dokumentų patikrinimo procedūrų, taip pat Nutarimo 1 ir Nutarimo 2 teisėtumą bei pagrįstumą.

Apeliantas atsakovas apeliaciniame skunde teigia, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai įvertino Eksperto išvados įrodomąją reikšmę ir dėl to nepagrįstai padarė išvadas dėl įrodinėjamo dalyku esančių faktų buvimo ir (ar) nebuvimo, taip pat ekspertas neteisėtai išplėtė teismo nutartimi paskirtos ekspertizės objektą. Pareiškėjas UAB „Vilniaus energija“ taip pat teigia, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė įrodymų tyrimo ir vertinimo taisyklės (ABTĮ 57 str. 6 d., ABTĮ 142 str. 1 d., 2 d. 5 p.), be pagrindo rėmėsi Ekspertize ir kritiškai nevertino jos turinio, Bendrovės teigimu, byloje pateikta Eksperto išvada negali būti laikoma teisėta, nes, viena vertus, Ekspertas yra visiškai nekompetentingas energetikos srityje (konkrečiai karšto vandens ir šilumos energetikos kainodaros klausimais), kita vertus, yra šališkas, turi išankstinį nusistatymą prieš pareiškėją Bendrovę, ir piktnaudžiauja eksperto teisėmis, todėl Eksperto išvada neturėtų būti vertinama kaip įrodymas.

ABTĮ 57 straipsnio 2 dalis nustato, jog administracinėje byloje faktiniai duomenys nustatomi tokiais priemonėmis: proceso šalių ir jų atstovų paaiškinimais, liudytojų parodymais, specialistų paaiškinimais ir ekspertų išvadomis, daiktiniais įrodymais, dokumentais ir kitais rašytiniais, garso bei vaizdo įrodymais. Eksperto išvada kaip savarankiškas įrodymas administracinių bylų procese yra tik iškeltoje administracinėje byloje teismo nutartimi paskirtos ekspertizės metu gauta išvada, kurią pateikia ekspertas, pritaikęs specialias žinias.

ABTĮ 62 straipsnio 4 dalis numato, jog eksperto išvada teismui neprivaloma, tačiau teismo nesutikimas su eksperto išvada turi būti motyvuojamas. Iš čia matyti, jog tai tik vienas iš įrodymų, kuris turi būti vertinamas kitų įrodymų visumoje, nesuteikiant jam jokios viršenybės kitų įrodymų atžvilgiu. Eksperto išvados, kaip įrodymo, specifiškumas ir reikalavimas nesutikimą su eksperto išvada atitinkamai motyvuoti lemia, kad eksperto išvada, jos pagrįstumo aspektu, gali būti paneigta taip pat naudojant specialias žinias, kurios patvirtintų, jog buvo naudojami netinkami tyrimo metodai, kad ekspertui buvo pateikti neteisingi išeities duomenys ir pan. Teisėtumo aspektu eksperto išvada galėtų būti paneigta, jei būtų nustatyta, kad ekspertizė paskirta ir atlikta neteisėtai, kad ekspertas nekompetentingas šioje mokslo srityje ir pan. (2009 m. rugšėjo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A438-1077/2009). Vertinant ekspertizės patikimumą Vyriausiojo

administracinio teismo praktikoje atsižvelgiama į Teismo ekspertizės įstatyme įtvirtintus reikalavimus.

Teisėjų kolegija nesutinka su apeliančių argumentais dėl eksperto K. A. nekompetentingumo bei šališkumo. Pirmosios instancijos teismas ekspertizę pavedė atlikti (duomenys neskelbtini) audito biuro ekspertui K. A., įrašytam į Lietuvos teismų ekspertų sąrašą, šis ekspertas atlieka ekonomines teismo ekspertizes visų instancijų bendrosios kompetencijos, administraciniuose teismuose, arbitraže, taip pat atlieka juridinio asmens veiklos tyrimus. Ekspertizės akto I dalies 15–16 puslapiuose pateikta detali eksperto darbo audito įmonėse praktinė patirtis, susijusi su energetikos sritimi ir/ar Komisijos reguliuojama veikla. Taip pat ekspertas kvalifikaciją įrodančius dokumentus pateikė ekspertizės akto priede Nr. 28 (1–7 psl.). Pažymėtina, kad 2013 m. liepos 4 d. nutartyje nurodoma, jog šalių atstovai posėdžio metu su tokiu teismo pasiūlymu sutiko ir abejonių dėl eksperto kandidatūros nepareiškė. Eksperto šališkumas iš esmės grindžiamas ekspertizės akte padarytomis išvadomis ir tuo, kad ekspertas nebuvo kompetentingas atlikti aptariamą ekspertizę. Teisėjų kolegijos vertinimu, byloje nėra pateikta įtikinančių argumentų dėl eksperto galimo šališkumo, kaip jis suprantamas pagal ABTĮ 47 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatas, taip pat teismo neįtikino apeliaciniuose skunduose pateikti argumentai, kad paskirtas ekspertas buvo nekompetentingas.

Dėl apeliacinio skundo argumentų, kad ekspertas neteisėtai Ekspertizės akte pateikė atsakymus į 12–17 klausimus, kurie buvo suformuluoti paties eksperto, teisėjų kolegija laikosi nuomonės, kad minėti klausimai yra tiesiogiai susiję su teismo užduotais klausimais ir vertintini kaip reikšmingi vertinant Komisijos atliktų Bendrovės teiktų ataskaitų bei dokumentų patikrinimo procedūrų, taip pat Nutarimo 1 ir Nutarimo 2 teisėtumą bei pagrįstumą. Minėtų papildomų klausimų įtraukimas į ekspertizę dėl jų pobūdžio ir sąsajų su jau teismo užduotais klausimais bei atsakymų į juos reikšmingumo negali būti vertinamas kaip ydingas administraciniame procese ar nesuderinamas su protingumo ir teisingumo principais.

Taip pat teisėjų kolegija atsižvelgia į tai, kad pirmosios instancijos teismas Ekspertizės aktą laikė vienu iš byloje esančių įrodymų, o jame padarytų išvadų įrodomąją reikšmę vertino kartu su kitais byloje esančiais įrodymais.

VII.

Nagrinėjamoje byloje ginčijami Komisijos Nutarimas 1, kuris priimtas vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 4 dalimi (šilumos bazinės kainos nustatymas) ir Metodika bei Bendrovės pateiktu šilumos bazinės kainos dedamųjų projektu, Komisijos Nutarimas 2, kuris priimtas vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 9 dalimi (karšto vandens kainų dedamosios), Karšto vandens kainų nustatymo metodika bei Bendrovės pateiktu karšto vandens kainos dedamųjų projektu.

Pagal Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 dalį, šilumos ir (ar) karšto vandens kainos grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos ar karšto vandens ruošimo (pirkimo), perdavimo, įvadinių atsiskaitomųjų šilumos ir (ar) karšto vandens apskaitos prietaisų

įrengimo, priežiūros ir patikros, sąskaitų (mokėjimo pranešimų) už šilumą ir (ar) karštą vandenį parengimo ir pateikimo vartotojams bei apskaitos sąnaudomis.

Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Komisijai pateiktų licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose, lyginant jas su pelno (nuostolių) ataskaitomis, reikšmingai skiriasi visi pajamų ir visi sąnaudų duomenys (remtasi Ekspertizės akto 12 klausimo tyrimu (Ekspertizės akto 1 d., l. 80–83).

Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Bendrovės licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitose, pavadintose Pajamų ir sąnaudų ataskaitomis pagal veiklas, Nuomos sandoris apskaitytas neteisingai; klaidingas Nuomos sandorio apskaitymas turi tiesioginę įtaką ginčijamiems Komisijos nutarimams (remtasi Ekspertizės akto 14 klausimo tyrimu (Ekspertizės akto 1 d., l. 85–103). Remiantis Metodikos 64 p., šilumos kainų dedamosios grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos gamybos (pirkimo), perdavimo, įvadinųjų atsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų įrengimo, priežiūros (eksploatacijos) ir patikros, sąskaitų (mokėjimo pranešimų) už šilumą parengimo ir pateikimo vartotojams bei apskaitos sąnaudomis. Pastatų šildymo sistemų priežiūros ir rekonstravimo sąnaudos bei turto nuomos mokesčiai, nesusiję su šilumos tiekimo veikla, negali būti įtraukiami į šilumos kainų dedamąsias. Būtinosiomis sąnaudomis nepripažįstamos tos nuomos ar koncesijos sutarties sumos, kurios nebūtų susidariusios, jei šilumos tiekimo veiklą vykdytų turto savininkas.

Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Komisijos naudojami šilumos tiekėjų lyginamosios analizės rodikliai buvo nepatikimi, nes tik viena audituotų įmonių ataskaita – AB „Šiaulių energija“ licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaita – parengta atsižvelgiant į Energetikos įstatymo 12 straipsnio 8 dalies nuostatas (remtasi Ekspertizės akto 13 klausimo tyrimu (Ekspertizės akto 1 d., l. 83–85).

Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Bendrovė į Komisijai skirtas pajamų ir sąnaudų ataskaitas, skirtas šilumos kainų ir karšto vandens kainų skaičiavimui, labai tikėtina, įtraukė ir priskyrė būtinosioms sąnaudoms dalį sąnaudų, kurios negalėjo būti priskirtos būtinosioms (valstybės normuojamoms) sąnaudoms, kaip numatyta Šilumos ūkio įstatymo 32 str. 2 d. ir Metodikos 64 str. (remiantis Ekspertizės akto 15 klausimo tyrimu (Ekspertizės akto 1 d., l. 103–106), pavyzdžiui, audito darbo dokumentuose yra įrašų, kad tam tikros Bendrovės sąnaudos (reprezentacinės sąnaudos, išmokėtos socialinės garantijos, pašalpos, reprezentacinės kelionių išlaidos, studijų rėmimo ir darbuotojų mokymo sąnaudos, nuomojamos VIP ložės eksploatacija, nurašytos beviltiškos skolos, pašalpos, sumokėtos baudos ir nuotoliai, autobusų nuoma kelionėms, nurašytos sumokėtos garantijos „Price Speed“, psichologo konsultacijos, privačios medicinos klinikos „Northway“ tyrimų sąnaudos ir kt.) yra paskirstytos visoms veikloms, įskaitant ir šilumos tiekimo veiklą.

Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Komisija nesuderinamai su Metodikos 64 p. nuo 2008 m. iki 2012 m. imtinai iš „Vilniaus energijos“ priimdavo ataskaitas, kuriose pateikta apie 40 kartų mažiau informacijos, kitaip tariant, priimdavo tik vienos suminės eilutės ataskaitas (remiantis Ekspertizės akto 16 klausimo tyrimu (Ekspertizės akto t. 1, l. 103–112), kur nurodoma, kad: Komisija naudojo 2006–2009 m. Bendrovės duomenis, kuriuose klaidingai apskaitytas Nuomos sandoris, ir nepaisė, kad auditorių išvadose tai buvo atskleista.

Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Komisijai Bendrovė pateikė nepakankamai detaliai audituotas 2006–2007 m. ataskaitas, taip pat „vienos suminės eilutės“ 2008–2012 m. ataskaitas, kurios negali būti prilygintos licencijuotos veiklos sąnaudų ataskaitoms. Audituotus duomenis Komisija ne visada teisingai perkėlė iš pajamų ir sąnaudų ataskaitų į Pažymos skaičiavimui skirtą suvestinę (remiantis Ekspertizės akto 17 klausimo tyrimu (Ekspertizės akto 1 d., l. 113–118)).

Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad patvirtinama, kad Komisija, rengdama pastovios karšto vandens kainos skaičiavimo dedamosios suvestinę, taip pat ir ginčijamus nutarimus, naudojo Bendrovės iš dalies neaudituotus 2008–2009 m. šilumos tiekimo veiklos sąnaudų duomenis bei ataskaitas, kuriose Nuomos sandoris apskaitytas neteisingai. Todėl tikėtina, kad, kaip ir nurodyta Federacijos ir kitų pareiškėjų bendrame skunde, į karšto vandens kainą įtraukta 4,281 Lt pastoviųjų sąnaudų ir pelno suma yra klaidinga (remiantis Ekspertizės akto 11 klausimo tyrimu (Ekspertizės akto 1 d., l. 76–80)).

Pažymėtina, kad Ekspertizės akto 11, 10, 9, 6 klausimų tyrimai bei išvados, nepalankios skundžiamų Komisijos nutarimų atžvilgiu, yra iš esmės pagrįstos Ekspertizės akto 12–17 klausimų tyrimo išvadomis, kuriose konstatuotas sąmoningas apgaulingas Bendrovės teiktose ataskaitose duomenų nurodymas. Teismas taip pat atsižvelgė ir įvertino Ekspertizės akto 7 klausimo tyrimo išvadą, kad Komisijai ilgalaikio materialaus ir nematerialaus turto duomenys buvo pateikti tokiu formatu (popieriuje), jog jų faktiškai nebuvo galima klasifikuoti, rūšiuoti, sumuoti.

Abu apeliantai teigia, kad ekspertas neskiria apskaitos ir Komisijai teikiamos reguliuojamos apskaitos. Tačiau teisėjų kolegija sutinka su pirmosios instancijos teismo išvada, kad Metodikos nuostatos nepakeičia pajamų ir sąnaudų, turto ir įsipareigojimų pripažinimo principų. Metodika neprieštarauja buhalterinės apskaitos, įmonių finansinės atskaitomybės įstatymams ir verslo apskaitos standartams tiek, kiek tai susiję su pajamų ir sąnaudų, turto, įsipareigojimų, nuosavo kapitalo ir apskritai visų ūkinių operacijų registravimu buhalterinėje apskaitoje.

Skunde pirmosios instancijos teismui pareiškėjai Federacija, B. C. ir J. I. teigė, kad ginčijamus nutarimai buvo priimti pažeidžiant Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 4 dalies nuostatas, Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodiką, nes, pareiškėjų nuomone, termofikacinėse (kogeneracinėse) elektrinėse privalėjo būti atliktas sąnaudų, kuro atskyrimas šilumos ir elektros energijos gamybai, kas užtikrintų patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą vartotojams mažiausiomis kainomis. Metodikos 47.8 punkte įtvirtinta, kad nustatant šilumos bazinių kainų, šilumos kainų dedamųjų bei šilumos kainų skaičiavimo principus, kainodaros reikalavimus ir nustatymo tvarką, taikoma taip pat ir Komisijos patvirtinta Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodika. Vadovaujantis Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 6, 7 dalimis, termofikacinėse (kogeneracinėse) elektrinėse privalo būti atliktas sąnaudų, kuro atskyrimas šilumos ir elektros energijos gamybai, kas užtikrina Šilumos ūkio įstatymo prioritetinio tikslo įgyvendinimą – mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams.

Atsakovas 2011 m. vasario 14 d. atsiliepime į pareiškėjų skundą teigė, kad UAB „Vilniaus energija“ 2004–2009 metais iš elektros energijos gamybos gautas pelnas negali būti naudojamas šilumos gamybos sąnaudų sumažinimui pagal Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodiką, nes ji įsigaliojo tik nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d. Teisėjų kolegija

vertina, kad tokia atsakovo pozicija yra visiškai nepagrįsta, nes ginčijamas nutarimas buvo kaip tik priimtas jau įsigaliojus minėtai Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikai ir šiuo nutarimu reguliuojami santykiai į ateitį, t. y. šilumos bazinė kaina nustatoma ateinantiems penkeriems metams. Kita vertus, atsakovas Komisija apeliaciniame skunde savo argumentus dėl šilumos bazinės kainos naujam penkerių metų laikotarpiui grindžia Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros sąnaudų atskyrimo metodika, patvirtinta Komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimu (apeliacinio skundo 24–25 psl.), vadinasi, pats apeliantas Komisija pripažįsta, kad nagrinėjamoje byloje tiriant ginčijamų nutarimų teisėtumą turi būti vadovaujamasi Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodika. Teisėjų kolegijos vertinimu, pareiškėjų argumentai dėl to, kad turėjo būti atliktas sąnaudų, kuro atskyrimas šilumos ir elektros energijos gamybai, kas užtikrintų patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą vartotojams mažiausiomis kainomis, yra pagrįsti.

Pareiškėjų Federacija, B. C. ir J. I. manymu, Komisija nepagrįstai nustatė padidintas pastoviąsias sąnaudas dėl darbo užmokesčio darbuotojams netinkamo įskaitymo (9,275 mln. Lt), ilgalaikio turto nepagrįsto įtraukimo, nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų mažinimo, šilumos punkto priežiūrų remonto (eksploatacijos) sąnaudų, veiklos sąnaudų. Teisėjų kolegija sprendžia, kad pareiškėjų skunde teismui išdėstyti argumentai dėl to, kad Komisija nepagrįstai nustatė padidintas pastoviąsias sąnaudas dėl darbo užmokesčio darbuotojams ir netinkamai jas įskaitė, ir taip pažeidė Metodikos 80.1.3.2 punktą.

Teisėjų kolegija sutinka su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad Bendrovės skundo motyvai, kuriais iš esmės ginčijamos Komisijos taikytos 5 proc. dydžio leistinos karšto vandens netekty, yra nepagrįsti ir atmestini, bei šių motyvų nekartos.

Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad nagrinėjamoje byloje dėl jos sudėtingumo ir ekonominių klausimų vyravimo buvo remtasi Ekspertizės aktu, kaip iš vienu iš pagrindinių byloje esančių įrodymų. Apeliaciniuose skunduose pateikti argumentai nebuvo pakankami paneigti Ekspertizės akte padarytoms išvadoms ir nebuvo pakankami, kad teismas suabejotų eksperto kompetencija.

Pareiškėjų Federacijos, B. C. ir J. I. prašymo išreikalauti iš atsakovo 2016 m. rugsėjo 14 d. planinio patikrinimo aktą Nr. S3-1 tenkinti, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra pagrindo.

Bendrovės prašymo nutraukti nagrinėjimą dalyje dėl Nutarimo 1 taip pat nėra pagrindo, nes teisinių padarinių, sietinų su Nutarimo 1 neteisėtumu, klausimas gali būti keliamas ateityje.

Apibendrinama, teisėjų kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai vertino teisės aktus, reguliuojančius ginčo santykius, bei faktines ginčo aplinkybes, priėmė teisėtą bei pagrįstą sprendimą, atitinkantį ABTĮ 86 straipsnio reikalavimus, kurio naikinti ar keisti nėra pagrindo, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimas paliekamas nepakeistas.

Vadovaudamasi Administracinių bylų teisenos įstatymo 140 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Vilniaus energija“ apeliacinį skundą atmesti.

Atsakovo Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos apeliacinį skundą atmesti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Nutartis neskundžiama.

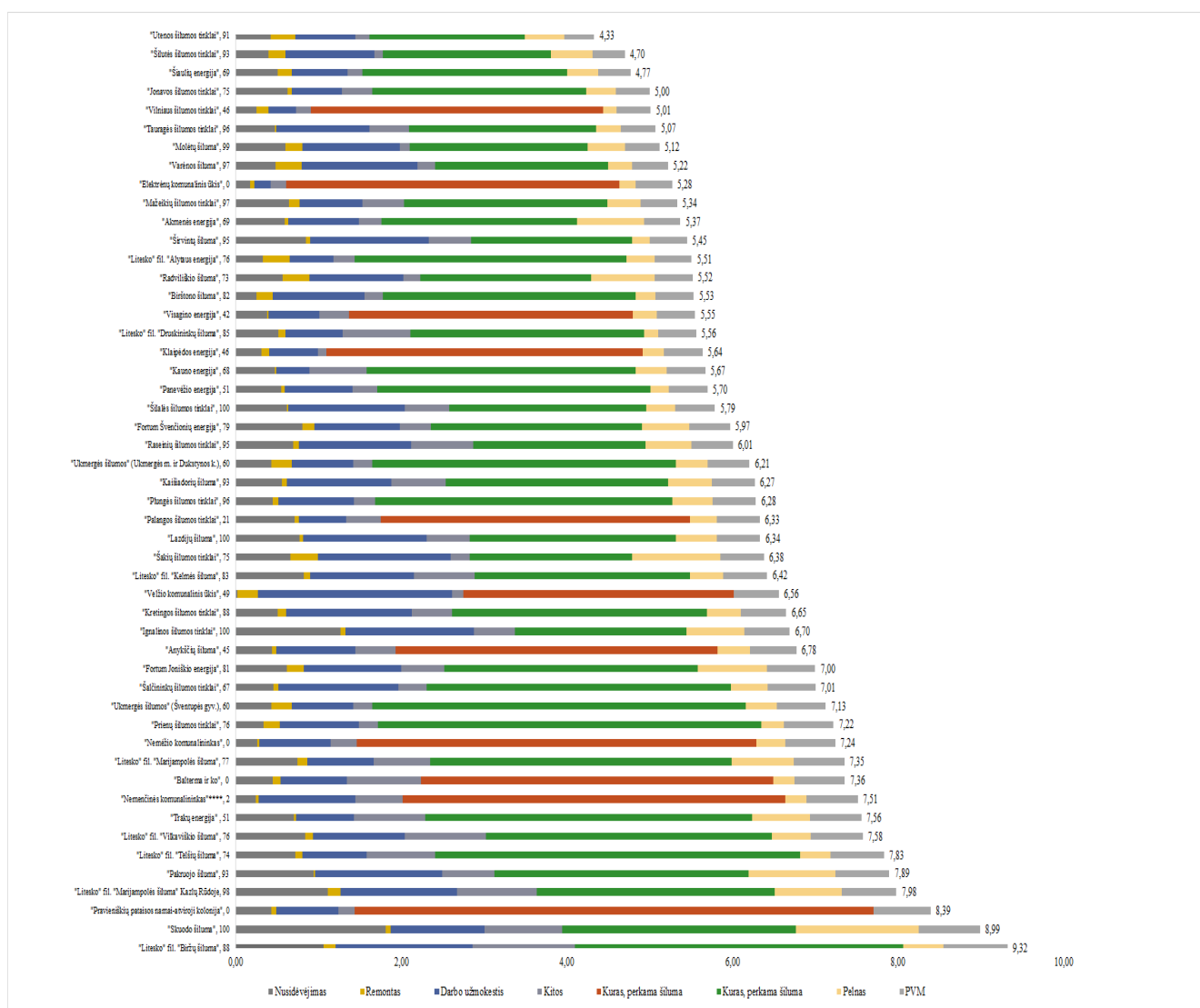
Teisėjai

Romanas Klišauskas

Arūnas Sutkevičius

Skirgailė Žalimienė

**Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos reguliuojamų šilumos energijos kainų
2017 m. gruodžio mėn. suvestinė lentelė**

MAŽEIKIŲ RAJONAS

Mažeikių rajono savivaldybės tinklapyje skelbiama bendra NVO tarybos informacija:

[SAKYMAS DĖL MAŽEIKIŲ RAJONO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PROJEKTŲ \(PROGRAMŲ\) FINANSAVIMO KONKURSO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO](#)

2016 m. kovo 9 d. Nr. A1-338

[MAŽEIKIŲ RAJONO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PROJEKTŲ \(PROGRAMŲ\) FINANSAVIMO KONKURSO TVARKOS APRAŠAS](#)
[PROJEKTŲ PARAIŠKOS VERTINIMO FORMA](#)

2016 m. kovo 9 d. Nr. A1-338

[MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS NUOSTATAI](#)

[SPRENDIMAS DĖL MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS PATVIRTINIMO](#)

2014 m. lapkričio 28 d. Nr. T1-336

[Mažeikių rajono nevyriausybinių organizacijų asociacija](#)

Informaciniai pranešimai

- [Nevyriausybinių ir jaunimo organizacijoms paskirtas finansavimas](#) (2017-05-31)
- [Skelbiamas 2017 m. nevyriausybinių organizacijų \(NVO\) projektų \(programų\) finansavimo konkursas](#) (2017-04-04)
- [Kviečiame NVO ir bendruomenių vadovus dalyvauti mokymuose](#) (2017-03-17)
- [Informacija Nevyriausybinių organizacijoms](#) (2016-11-15)
- [Skelbiamas 2016 m. nevyriausybinių organizacijų projektų \(programų\) finansavimo konkursas](#) (2016-03-10)
- [Vyko mokymai Mažeikių rajono NVO atstovams](#) (2016-03-09)
- [Posėdžiavo nauja Savivaldybės NVO taryba](#)
- [Savivaldybės NVO taryboje aptarti finansavimo šaltiniai](#)

Mažeikių rajono savivaldybės tinklapyje taip pat patalpinta nuoroda į Mažeikių rajono NVO asociaciją⁵²:

MAŽEIKIŲ RAJONO NVO ASOCIACIJOS NARIAI 2015 12 10

⁵² http://www.nvomazeikiai.lt/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=6&Itemid=7

1. Visuomeninė organizacija „Gerumo galia“. Dovilė Jokubauskaitė, 8 626 73426, galiagerumo@gmail.com
2. Mažeikių rajono katalikų moterų draugija. Donata Kiudulaitė, 8 687 39922, donatadk@gmail.com
3. LSDJS Mažeikių skyrius. Laurynas Jonauskas, 8 622 63085, ljonasuskas@gmail.com
4. Mažeikių rajono bibliotekinių draugija. Valda Muravjovienė, 8 443 26841, mazeikiu.rbd@gmail.com
5. Žemaitijos skautų organizacija. 8 615 76799, virginija.plinkses@gmail.com
6. Diabetikų klubas „Žemaičių spēka“. Aušra Sakalauskienė, 8 626 41140, ausra.sakalauks@gmail.com
7. Mažeikių rajono ligonių astmos klubas. Iona Murauskienė, Virginija Kukštienė, 8 620 25751, 8 600 34995
8. Mažeikių išsėtinės sklerozės draugija. Andžela Petrikenė, 8 646 53442, mazeikiaisd@gmail.com
9. Mažeikių šachmatų klubas „Matas“. Gintaras Paulauskas, 8 648 96707, amberas33@gmail.com
10. Kino meno ir muzikos klubas „Avera“. Dovydas Punia. 8 614 62086, dovidasp@yahoo.com
11. LPS „Bočiai“ Mažeikių bendrija. Levutė Pleinienė, 8 672 08766, levutepleiniene@mail.lt
12. Menų studija „Erdvė“. Vitalija Lapina, 8 61225529, klubas.erdve@gmail.com
13. Moto susivienijimas „Juodvarniai“. Viceprezidentas Dovydas Punia, 8 614 62086, dovidasp@yahoo.com
14. Skiautinių klubas „Mažeikių lamstas“. Almutė Valtienė, 8 682 48874, almute8@yahoo.com
15. Mažeikių jaunimo ir moters užimtumo centras. Direktorė Zenona Grigaitienė, 8 684 74464, mazeikiumjmc@gmail.com
16. Mažeikių rajono Alzheimerio ligos klubas „Brėkšva“. Rima Mažutienė, 8 682 15962, mazutiene.rima@gmail.com
17. Asociacija „Bendraukime“. Zita Jonauskienė, 8 686 06866, zjonasukiene@yahoo.com
18. Mažeikių sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija „Gyvenimo spalvos“. Lilia Baltutienė, 8 616 32250.
19. VšĮ „Versli karta“. Irmantas Sujeta, irmantas.sujeta@gmail.com
20. LPF „G vaikų pasaulis“. Jūratė Gineitienė, 8 698 23726, gabriele@gvaikupasaulis.lt
21. Mažeikių Trečiojo Amžiaus Universitetas. Ona Venslovienė, 8 682 10430, onavensloviene623@gmail.com
22. VšĮ „Edukacijos Ambasadoriai“. Direktorė Ramutė Jarmolavičienė, 8 682 46099, ramute@eduprojektai.lt
23. Mažeikių rajono klubas „Mano namai“. Pirmininkė Krista Kinčienė, 8 611 37001, paparcio123@gmail.com
24. VšĮ „Via Alba“. Direktorė Daiva Meškienė, 8 618 00190, meš kiai@gmail.com
25. Mažeikių vartotojų asociacija. Lina Rimkienė, 8 682 43301, rimkienė.lina@gmail.com
26. Mažeikių krašto literatų ir menų mėgėjų asociacija. Pirmininkė Janina Butnorienė, janinabutnoriene@yahoo.com

PRIEDAS Nr. 4: PANEVĖŽIO MIESTAS

Panevėžio miesto nevyriausybinių organizacijų tarybos funkcijos

analizuoja, stebi ir vertina Savivaldybės teisės aktų, turinčių įtakos nevyriausybinių organizacijų padėčiai savivaldybėje, rengimą ir įgyvendinimą;

teikia Savivaldybės tarybai, Savivaldybės tarybos komitetams, Savivaldybės administracijai siūlymus dėl Savivaldybės prioritetų, susijusių su nevyriausybiniams organizacijoms palankios aplinkos savivaldybėje kūrimu, nustatymo ir nevyriausybiniams organizacijoms aktualių klausimų sprendimo;

teikia savivaldybės institucijoms siūlymus dėl nevyriausybinių organizacijų veiklos skatinimo;

kartą per metus iki kovo 31 d. informuoja Savivaldybės tarybą apie savo veiklą;

informuoja visuomenę apie savo veiklą;

atlieka kitas teisės aktų nustatytas funkcijas.

Panevėžio miesto Savivaldybės tinklapyje NVO tarybos rubrikoje skyriuose Nuostatai ir Protokoliai įdėti pranešimai, kad informacija ruošama.

PRIEDAS Nr. 5: TRAKŲ RAJONAS

Trakų rajono NVO taryba – prie Savivaldybės Tarybos visuomeniniais pagrindais veikianti kolegiali patariamoji institucija, kurios tikslas yra skatinti NVO veiklą, stiprinti bendradarbiavimą tarp Savivaldybės institucijų, įstaigų ir NVO, užtikrinti NVO palankios aplinkos kūrimą, Lietuvos Respublikos nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatyme numatytų principų įgyvendinimą ir NVO plėtros politikos formavimą Savivaldybėje. Siekdama įgyvendinti savo veiklos tikslą, NVO taryba vykdo šias funkcijas:

1. bendradarbiauja su valstybės ir Savivaldybės institucijomis ir įstaigomis, NVO.
2. teikia siūlymus Savivaldybės institucijoms dėl savivaldybės teritorijoje veikiančių NVO veiklos skatinimo;
3. vertina ir skleidžia informaciją apie valstybės ir Savivaldybės institucijų bei įstaigų planuojamas veiklas, susijusias su NVO;
4. analizuoja, stebi ir vertina Savivaldybės teisės aktų, turinčių įtakos NVO padėčiai savivaldybėje, rengimą ir įgyvendinimą;
5. vertina ir teikia siūlymus dėl Savivaldybėje veikiančių NVO programų ar projektų finansavimo;
6. teikia siūlymus dėl Savivaldybės institucijų ir įstaigų bei NVO bendradarbiavimo;
7. konsultuoja Savivaldybės institucijas ir įstaigas dėl su NVO susijusiais klausimais bei rengiamais teisės aktų projektais.
8. informuoja visuomenę apie Tarybos tikslus ir veiklą talpinant informaciją Savivaldybės Savivaldybės tinklalapyje www.trakai.lt.
9. kartą per metus informuoja Savivaldybės tarybą apie Tarybos veiklą;
10. atlieka kitas Lietuvos Respublikos nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatyme numatytas funkcijas.

Trakų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Nr. S1-175 patvirtinta TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS NEVYRIAUSYBINŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS 2015–2016 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

I. BENDRA INFORMACIJA APIE TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS NVO TARYBĄ

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymu, Trakų rajono savivaldybės tarybos 2014 m. lapkričio 6 d. sprendimu Nr. S1-332 buvo patvirtinti Trakų rajono savivaldybės nevyriausybinų organizacijų tarybos nuostatai, kuriais vadovaujantis Trakų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. balandžio 2 d. sprendimu Nr. S1-69 buvo patvirtinta Trakų rajono savivaldybės nevyriausybinų organizacijų tarybos sudėtis (toliau NVO taryba).

Trakų rajono savivaldybės tarybos 2016 m. vasario 18 d. sprendimu Nr. S1-6, atsižvelgiant į NVO tarybos narių pastabas, pakeisti ir patvirtinti nauja redakcija Trakų rajono savivaldybės nevyriausybinų organizacijų tarybos nuostatai.

Trakų rajono savivaldybės tarybos 2016 m. kovo 24 d. sprendimu Nr. S1-60, atsižvelgiant į Trakų rajono savivaldybės tarybos sudėties pasikeitimus po 2015 m. Savivaldybių tarybų rinkimų, Trakų rajono savivaldybės taryba nusprendė pakeisti Trakų rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų tarybos sudėtį, patvirtintą Trakų rajono savivaldybės tarybos 2015-04-02 sprendimo Nr. S1-69 „Dėl Trakų rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų tarybos sudėties patvirtinimo“ – vietoj komisijos nario Leonardo Karnilos, Trakų rajono savivaldybės tarybos deleguoto atstovo, įrašyti komisijos narę Nijolę Lisevičienę, Trakų rajono savivaldybės tarybos deleguotą atstavą.

Trakų rajono savivaldybės NVO taryba buvo sudaryta iš Trakų rajono savivaldybėje veikiančių nevyriausybinių organizacijų atstovų, Trakų rajono savivaldybės tarybos atstovų, Savivaldybės institucijų, įstaigų ir Trakų rajono savivaldybės administracijos atstovų vadovaujantis pariteto principu.

Trakų rajono savivaldybės NVO tarybą sudaro 12 tarybos narių:

- Nijolė Romaškienė, Trakų rajono savivaldybės tarybos narė;
- Nijolė Lisevičienė, Trakų rajono savivaldybės tarybos narė;
- Karolina Narkevič, Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja;
- Karolis Mikučionis, Trakų rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus vyr. specialistas;
- Tadeuš Tučkovski, Viešosios įstaigos Trakų ligoninės atstovas;
- Jolanta Martyncevičienė, Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos atstovė;
- Zigmundas Ramanauskas, Lietuvos pensininkų sąjungos „Bočiai“ Trakų bendrijos atstovas;
- Agata Mankeliūnienė, Lietuvos lenkų sąjungos filialo Trakų skyriaus organizacijos atstovė;
- Vaclovas Plegevičius, Aukštadvario bendruomenės asociacijos atstovas;
- Dominyka Dubauskaitė, Jungtinės kaimų bendruomenės „Užugiriai“ atstovė;
- Teresė Zolotuchinienė, Trakų rajono literatų brolijos „Aukuras“ asociacijos atstovė;
- Rima Kaliukevičiūtė, Trakų rajono neįgaliųjų draugijos atstovė.

Per pirmąją Trakų rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų tarybos posėdį NVO tarybos pirmininke išrinkta Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja – Karolina Narkevič, Trakų rajono savivaldybės NVO tarybos pirmininko pavaduotoja – Jungtinės kaimų bendruomenės „Užugiriai“ atstovė – Dominyka Dubauskaitė (kadangi šiuo metu Dominyka Dubauskaitė eina Trakų rajono savivaldybės merės patarėjos pareigas, todėl pirmininko pavaduotoju išrinktas Vaclovas Plegevičius).

Trakų rajono savivaldybės NVO tarybos nariai vienbalsiai protokoliniu sprendimu nusprendė suskirstyti Trakų rajone veikiančias organizacijas pagal veiklos sritis ir paskirti NVO tarybos narius atstovauti joms. Detalesnė informacija apie Trakų rajono savivaldybės NVO tarybos narių pasiskirstymą pagal atstovaujamas sritis pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė. Trakų rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų tarybos narių atstovavimas pagal sritis

Atstovaujama sritis	Nevyriausybinių organizacijų atstovas	Savivaldybės institucijų, įstaigų, organizacijų atstovas
Strateginio planavimo, investicijų ir informacijos sklaida	Dominyka Dubauskaitė	Karolina Narkevič
Švietimo	Zigmundas Ramanauskas Jolanta Martyncevienė	Karolis Mikučionis
Kultūros, turizmo, kraštotyros, paveldo ir architektūros	Teresė Zolotuchinienė Nijolė Romaškienė Vaclovas Plegevičius	_____
Sveikatos ir socialinės paramos	Nijolė Romaškienė Tadeuš Tučkovski Rima Kaliukevičiūtė	_____

Internetinėje svetainėje www.trakai.lt sukurta nauja rubrika „Trakų rajono savivaldybės nevyriausybinių organizacijų taryba“, kurioje pateikta informacija gyventojams apie tarybos nuostatus, posėdžius. Informacija yra nuolat atnaujinama ir papildoma.

II. BENDRI DUOMENYS APIE TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS NVO

2016 m. duomenimis Trakų rajono savivaldybės teritorijoje veikia 120 nevyriausybinių organizacijų veiklą vykdančios įvairiose veiklos srityse. Detalesnė informacija apie atskirame veiklos sektoriuje veikiančias nevyriausybines organizacijas pateikiama 2 lentelėje.

2 lentelė. NVO veiklos sektoriai ir organizacijų skaičius

NVO veiklos sektorius	Organizacijų skaičius
Jaunimas, švietimas ir sportas	60
Socialinė globa ir sveikatos apsauga	12
Užimtumas, laisvalaikis, turizmas ir kultūra	...
Vietos bendruomenės	41
Kitos bendrų pomėgių ar interesų organizacijos	7

III. TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS NVO TARYBOS VEIKLA

Per pirmąją Trakų rajono savivaldybės NVO tarybos (toliau NVO taryba) kadenciją įvyko 2 NVO tarybos posėdžiai. NVO tarybos sudėtis keitėsi 1 kartą. Pakeitimai vyko atsižvelgiant į Trakų rajono savivaldybės tarybos sudėties pasikeitimus po Savivaldybių tarybų rinkimų.

NVO taryba yra patariamoji institucija, užtikrinanti nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą nustatant, formuojant ir įgyvendinant nevyriausybinių organizacijų plėtros politiką, sudaroma 2 metų kadencijai.

NVO Tarybos nariai veiklą vykdė susiskirstę į keturias darbo grupes, kurios buvo sudarytos pagal patvirtintas Trakų rajono savivaldybės strategines veiklos kryptis:

- Parengti Trakų rajono savivaldybės NVO duomenų bazę;
- Sukurti atskirą sritį nevyriausybiniams organizacijoms Trakų rajono savivaldybės tinklapyje, socialiniuose tinkluose;
- Išanalizuoti Savivaldybės padalinių finansavimo konkurso dokumentus;
- Išanalizuoti nevyriausybinių organizacijų situaciją Trakų rajone.

3 lentelė. Nevyriausybinių organizacijų rėmimo programos Trakų rajono savivaldybėje

Trakų rajono savivaldybės rėmimo programos
Nevyriausybinių organizacijų socialinių paslaugų projektų rėmimas
Sveikos gyvensenos ugdymas ir visuomenės sveikatos programa
Trakų krašto VVG ir Lentvario miesto VVG parengtų plėtros strategijų įgyvendinimas
Kaimų atnaujinimas ir plėtra
Neįgaliųjų socialinė integracija per kūno kultūrą ir sportą projektų bendrafinansavimas
Bendruomenių veiklos programos
Religinių bendrijų rėmimas

Analizuojant nevyriausybinių organizacijų aktyvumą teikiant paraiškas projektų finansavimui gauti, galima daryti išvadą, kad projektų, gavusių finansavimą, skaičius lyginant 2015–2016 metų laikotarpį, kito, tačiau išlieka didėjantis.

Analizuojant atskiras Trakų rajono savivaldybės NVO rėmimo programas bei joms įgyvendinti skirtą finansavimą, didžiausias finansavimas buvo skirtas Vietos bendruomenių savivaldos 2013–2015 metų programos 2015 metų įgyvendinimui iš valstybės biudžeto lėšų. Įgyvendinant šią programą, lėšos buvo paskirstomos kiekvienai seniūnijai pagal gyventojų skaičių seniūnijose. Lėšas tarp NVO ir kitų įstaigų paskirstydavo kiekvienoje seniūnijoje sudaryta Vietos bendruomenių taryba. Vykdamas Vietos bendruomenių savivaldos 2013–2015 m. programą, 2015 m. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija skyrė 26 509 Eur, skirtos lėšos buvo sėkmingai įsisavintos.

2016 m. Vietos bendruomenių pilietiškumas, veiklumas, kaip svarbiausia prielaida vietos ekonominei, socialinei ir kultūrinei plėtrai, siekis stiprinti vietos savivaldą „pritraukė“ lėšas į Trakų rajoną. 16 bendruomenių į Trakų rajono savivaldybę papildomai „pritraukė“ 73 293,04 Eur projektinėms veikloms vykdyti. Finansuoti 22 bendruomenių projektai. Trakų rajono savivaldybės biudžeto lėšos skirtos prie bendruomenių projektų prisidėti iki 10 proc. – 5 963, 96 Eur.

V. IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

NVO dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose yra veiksmingas ir svarbus, nes:

- tai skatina visuomenės ir vietos valdžios dialogą;
- pagerina valdžios institucijų veiklos skaidrumą bei atskaitomybę, tokiu būdu sukuriant sąlygas geram valdymui;
- padeda spręsti tam tikros srities problemas ir kartu padeda užtikrinti, kad į piliečių nuomonę būtų atsižvelgta priimant sprendimus;
- padeda nustatyti bendruomenės poreikius ir prioritetus;
- sudaro galimybę gauti būtinos reikiamos informacijos geriausiam sprendimui;
- priimti ir suteikia galimybę paaiškinti žmonėms problemos esmę kai būtina priimti sudėtingą ar nepopuliarų sprendimą;
- gali paskatinti bendruomenės kūrybingumą, leidžia panaudoti NVO potencialą, ugdo abipusį pasitikėjimą;
- leidžia gauti visuomenės paramą, nes žmonėms patinka, kai klausiama jų nuomonės svarbiais klausimais, ypač tais, kurie turi jiems tiesioginės įtakos.

Trakų rajono savivaldybės seniūnijos yra Savivaldybės administracijos struktūrinis vienetas, kuris turėtų skirti didžiausią dėmesį ir betarpiškai bendrauti su vietos bendruomene, kadangi tik tokiu būdu seniūnija gali geriausiai įvykdyti jai priskirtas funkcijas, rinkti vietos bendruomenių atstovų pastabas bei pasiūlymus, priimant sprendimus, atsižvelgti į jas.

Kauno miesto savivaldybės tinklapyje nevyriausybinių organizacijų sektorius yra išdėstytas aiškiose atskirose rubrikose.

Nevyriausybinių organizacijų tarybos veiklą pagrindžiantys dokumentai yra prieinami savivaldybės internetinėje svetainėje adresu: <http://www.kaunas.lt/taryba/tarybos-nariai/nuolatinės-komisijos-tarybos-ir-darbo-grupes/nevyriausybiniu-organizaciju-taryba/>.

Kauno miesto savivaldybės NVO taryba buvo sudaryta 2015 m. sausio 22 d. Kauno miesto savivaldybės sprendimu Nr. T-4 dviejų metų kadencijai.

Šios NVO tarybos ataskaitoje pabrėžiami viešųjų paslaugų teikimo projektų paraiškų atrankos ir finansavimo konkursų tobulinimo, NVO prisidėjimo prie socialinių problemų sprendimo ir bendruomeninių paslaugų stiprinimo klausimų svarba. Iškėlus NVO teikiamų paslaugų problematiką, suformuoti tokie Kauno miesto NVO veiklų sektoriai:

1) aplinkosaugos; 2) vaikų; 3) jaunimo ir sporto; 4) senjorų; 5) socialinės veiklos ir sveikatinimo; 6) neįgalųjų; 7) bendruomenių; 8) švietimo ir kultūros; 9) tautinių bendrijų; 10) lygių galimybių ir lyčių lygybės; 11) žmogaus teisių.

Viena iš pagrindinių minėtos NVO tarybos iniciatyvų paminėtina, čia nagrinėjamos Kauno miesto savivaldybės internetinės svetainės rubrikos „Nevyriausybinių organizacijos“ atsiradimas ir funkcionavimas. Paminėtini tokie esminiai 2015-2017 m. kadencijos Kauno miesto NVO tarybos pasiūlymai:

1. Kauno miesto savivaldybės administracijai suformuluoti viešųjų paslaugų teikimo projektų paraiškų atrankos ir finansavimo aiškius vertinimo kriterijus.
2. NVO gyvybingumo užtikrinimui būtinam instituciniam NVO finansavimui sukurti NVO finansavimo tvarką.
3. Sukurti NVO, dalyvaujančių ES lėšomis finansuojamuose projektuose, kofinansavimo fondą, tenkinant tokių projektų įgyvendinimo sąlygas.

Kauno miesto savivaldybės taryba 2017 m. gegužės 23 d. sprendimu Nr. T-311 suformavo naują Kauno miesto NVO tarybą 2 metų kadencijai. Naujos kadencijos Kauno miesto NVO tarybos veiklos dokumento pavyzdys:

Darbas kartu – keleriopai efektyvesnis. Toks komandinis požiūris diegiamas vadinamojo trečiojo sektoriaus veikloje Kauno mieste. Čia veikiančios nevyriausybinių organizacijos (NVO) raginamos tarpusavyje aktyviau dalintis savo turimais resursais, kad drauge pasiektų aukštesnių rezultatų.

Naujausiais duomenimis, šiuo metu Kaune yra iki 200 aktyviau veikiančių NVO. Pagal veiklos sritis dažniausiai tai sporto organizacijos, po to seka bendruomenės. Kauno NVO taryba ėmėsi iniciatyvos, kad trečiasis sektorius mieste būtų matomas ir girdimas vis labiau, o šių organizacijų darbas taptų dar naudingesnis visiems kauniečiams. Iki šiol jų veiklos galimybes neretai ribodavo nepakankami ištekliai, o bendradarbiavimo idėjos būdavo pasitelkiamos itin retai.

„Pagrindinė mintis – surinkti į bendrą „katilą“ visus duomenis apie Kaune veikiančių nevyriausybinių organizacijų turimus resursus, kuriais jos galėtų pasidalinti bendradarbiaudamos tarpusavyje ir šią informaciją paskleisti toms pačioms NVO. Kol kas į šią idėją žvelgiama nedrąsiai, tarsi baiminamasi, neva kažkas gviešiasi atimti vienokį ar kitokį turtą. Norime užbėgti bet kokiems nuogastavimams už akių ir pasakyti, kad vienintelis šio projekto tikslas – skatinti bendradarbiavimą ir kolegialią nevyriausybinių veiklą“, – sakė vienas šios iniciatyvos autorių, Kauno miesto tarybos narys Domas Sirgedas.

Pasak jo, turėdamos tokią informaciją, NVO galėtų apsiungti bendriems projektams ir veikti išvien, tarpusavyje dalinantis bei papildant vienai kitą ne vien inventoriumi, bet ir žmogiškaisiais ištekliais – savanoriais, lektoriais. Be to, daug kam praverstų ir galimybė naudotis patalpomis.

„Esmė yra kiekvienai NVO pateikti savo stipriąsias puses – tiek materialines, tiek ir intelektualines. O dėl konkrečių bendradarbiavimo formų bei galimybių kiekvienu atveju jos tarsis individualiai. Čia tikrai nebus prievolės leisti kitiems neatlygintinai naudotis savo turimais resursais“, – patikino D. Sirgedas.

Surinktus ir apibendrintus duomenis tikimasi pateikti kitų metų pradžioje. Plėtodama tokią iniciatyvą, Kauno NVO taryba imasi moderatoriaus vaidmens ir siekia glaudesnio ryšio tarp skirtingų sričių organizacijų.

Būtent bendradarbiavimo idėja šiai dienai laikoma prioritetu, mat iki šiol dažniausiai buvo rūpinamasi piniginėmis lėšomis, patalpomis, bet nežiūrima realios naudos visam miestui.

„Kaunas jau dvejus metus iš eilės remia nevyriausybinių organizacijų projektines veiklas per programą „Iniciatyvos Kaunui“, todėl finansavimo klausimas iš esmės yra išspręstas. Tuo metu NVO tarybos siekis – dar labiau skatinti tarpusavio bendradarbiavimą kitomis formomis, plėsti organizacijų akiratį ieškant įvairesnių, nebūtinai tradicinių ir nusistovėjusių veiklų. Visa tai prisideda prie trečiojo sektoriaus stiprinimo, o tai itin svarbu mūsų miestui ir jo žmonėms“, – sakė programos „Iniciatyvos Kaunui“ iniciatorė, Kauno mero pavaduotoja Rasa Šnapštienė.

Pašnekovai pateikė pavyzdį, kaip gali kartu veikti skirtingų sričių organizacijos. Tarkime, informacinių technologijų specialistai padeda senjorų organizacijai surengiant kompiuterinio raštingumo mokymus, o ši mainais leidžia jiems tam tikru metu naudotis savo patalpomis. Lygiai taip sporto organizacijos galėtų rasti bendrų veiklos formų su neįgaliųjų bendruomenėmis, pavyzdžiui, rengiant orientacines ar panašias varžybas. Kaune jau esama sėkmingų pavyzdžių apie pasiteisinusį NVO tarpusavio bendradarbiavimą. Pernai Kauno „Arkos“ bendruomenė kartu su sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Kauno viltis“ ir viešąja įstaiga „SocActiva“ įgyvendino jungtinį projektą „Kokią šviesą slepia negalia: vietos bendruomenės sutelktumo ir solidarumo didinimas“. Jo metu vykusiuose susitikimuose su moksleiviais ir studentais siekta keisti visuomenės požiūrį į neįgaliuosius.

Kauno miesto savivaldybės NVO rubrikos skiriamuoju bruožu pažymėtinas išsimios informacijos apie Kauno bendruomenių centrų veiklą (žr. http://www.kbca.lt/pages/apie_kbca). Žemiau pateikiamas Kauno bendruomenių centrų veiklos aprašas.

Kauno bendruomenių centrų (BC) veiklos istorija jau siekia daugiau kaip 10 metų (pvz. Petrašiūnų BC), tačiau iki 2003 metų nebuvo nors kiek koordinuotos BC veiklos, pavienių centrų entuziazmą neretai atšaldydavo valdžios abejingumas ir nenoras produktyviai bendradarbiauti.

Situacija pradėjo keistis, kai 2003 m. balandžio mėn. Kaune buvo įsteigtos seniūnijos. Tai suaktyvino Kauno bendruomenės dalies norą kurti savo organizacijas, ir per pastaruosius metus teisiškai įregistruotų BC skaičius priartėjo prie trisdešimties. Tapo akivaizdu, kad mieste pribrendo situacija BC atstovams pasikeisti informacija, derinti veiksmus, vienyti pastangas bendraujant su Kauno valdžios atstovais, ypač su seniūnijų darbuotojais. Geras impulsas įkurti koordinuojančią BC organizaciją tapo Kauno nevyriausybinių organizacijų paramos centro 2003 m. gegužės mėn. organizuota konferencija apie bendruomenių organizacijų bei valdžios atstovų bendradarbiavimą. Šioje konferencijoje dalyvavę Aleksoto, Petrašiūnų, Palemono, Šančių, Panemunės, Šilainių, Lampėdžių ir kt. BC atstovai apsisprendė suvienyti savo pastangas, ir po kelių mėnesių trukusių diskusijų įsteigė neformalią Kauno BC koordinacinę tarybą, kurios pirmininku išrinktas Aleksoto BC narys prof. R.Navickas. Prasidėjo naujas BC ir valdžios bendradarbiavimo etapas, pradėti ruošti įvairūs partnerystės ir bendradarbiavimo projektai, užmegzti kontaktai su Vilniaus bendruomenių centrais. Bendraujant su Kauno valdžios atstovais, labai greitai paaiškėjo, kad neformali koordinacinė taryba negali būti savivaldybės partneriu, todėl 2004 m. birželio 10 d. buvo juridškai įteisinta Kauno BC asociacija (KBCA), apjungusi 11 BC (šiuo metu KBCA vienija 21 BC). Aktyviai bendraujant su valdžios atstovais, buvo paruošta ir miesto tarybos 2004 07 15 patvirtinta Kauno savivaldybės bei KBCA bendradarbiavimo sutartis, kuri pratęsta 2009 m., įsteigtas savivaldybės fondas BC remti, kuris, keisdamas savo pavadinimus, remia Kauno BC projektus iki šiol, atsirado geros perspektyvos normaliam savivaldybės ir BC dialogui, abipusei naudingai partnerystei. KBCA ir Kauno savivaldybės bendradarbiavimas yra geras pavyzdys kitų Lietuvos miestų savivaldybėms. Galime pasidžiaugti, kad pagaliau turime ir KBCA biuro patalpas K.Petrausko g.38, kuriose vyksta dauguma KBCA renginių. Vienas iš KBCA siekių buvo nacionalinis Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų veiklos koordinavimas. Šis siekis buvo realizuotas, 2010 m. kovo mėn. kartu su Vilniaus bendruomenių asociacija ir Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga įkūrus Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungą (LVBOS). Veikiant kartu, per vienerius metus pasiekta bendruomenėms svarbių rezultatų: pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, patvirtinta nacionalinė bendruomenių veiklos plėtros programa, įsilieta į Lietuvos NVO koalicijos veiklą, R.Navickas tapo NVO reikalų koordinavimo komisijos nariu, atsirado galimybė tiesiogiai bendrauti su LR Seimo ir Vyriausybės atstovais. Perspektyvos nuteikia viltingai, padidėjęs valdžios dėmesys vietos bendruomenėms įpareigoja plėsti mūsų organizacijų veiklą.

<http://www.kbca.lt/pages/nvo%20koalicija>

Apie Nacionalinę NVO koaliciją

Siekiant efektyvesnio NVO sektoriaus bendradarbiavimo bei įvairiose veiklos srityse veikiančių organizacijų pajėgumų konsolidavimo, Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras 2007 metais inicijavo Nacionalinės NVO koalicijos sukūrimą.

2009 metų gruodžio mėnesio 19 d. 13 Lietuvoje veikiančių NVO asociacijų pasirašė tokios koalicijos steigimui skirtą bendradarbiavimo sutartį bei įsipareigojo bendradarbiauti atstovaujant NVO sektoriaus interesams valstybės institucijose. Koalicijos darbą koordinuoti pavesta Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras.

2014 metų spalio mėnesio 16 d. 9 Lietuvos Nacionalinės skėtinės nevyriausybinių organizacijų asociacijos pasirašė Asociacijos sutartį, pagal kurią suformuojama Nacionalinė NVO koalicija. Koalicijos tikslas yra veikti kartu ir bendradarbiauti siekiant stiprinti NVO sektorių, stiprinti pilietinę visuomenę bei prisidėti įgyvendinant LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą, priimtą 2013 m. gruodžio 19 d.

Prie Nacionalinės NVO koalicijos gali prisijungti ir kitos skėtinės NVO asociacijos, veikiančios įvairiose viešosios politikos srityse. Apie tai skėtinė NVO asociacija ar neformaliai susibūręs NVO skėtis raštu turi pranešti koalicijos koordinatoriui.

Daugiau apie Nacionalinės NVO koalicijos veiklą galite rasti skiltyje ['NVO koalicija' / 'Dokumentai'](#).
NACIONALINĖS NVO KOALICIJOS NARIAI

1. [Lietuvos jaunimo organizacijų taryba](#)
2. [Aplinkosaugos koalicija](#)
3. [Lietuvos neįgaliųjų forumas](#)
4. [Lietuvos moterų lobistinė organizacija](#)
5. [Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga](#)
6. [Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas](#)
7. [Nacionalinė vystomojo bendradarbiavimo platforma](#)
8. [NVO vaikams konfederacija](#)
9. [Žmogaus teisių koalicija](#)
10. [Lietuvos pacientų organizacijų atstovų taryba](#)
11. [Lietuvos vartotojų aljansas](#)
12. [Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras](#) (koalicijos koordinatorius)

Kauno miesto savivaldybės dokumentai

<http://www.kbca.lt/pages/KBCA-planai-ataskaitos>

KBCA VEIKLOS PLANAI IR ATASKAITOS

PROJEKTO RENGINIŲ/ VEIKLŲ/MOKYMŲ GRAFIKAS

Kauno m. sav. finansuojamas projektas „Bendruomenių veiklos plėtra, stiprinant gebėjimus ir plečiant bendradarbiavimą su miesto institucijomis ir organizacijomis“, Nr. SR-0392, sutartis 2017-05-19

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Projekto pavadinimas	Renginio pavadinimas	Renginio data	Vieta (tikslus adresas)	Atsakingo asmens vardas, pavardė, telefonas
1	Kauno bendruomenių centrų asociacija	Projektas Nr. SRB-0392 , sutartis 2017-05-19	Surengti mokymai "Projektų valdymas ir finansų apskaita projekto vykdymo metu" teorija ir praktika, 4 seminarai, 4 dienos x 6 ak. val., 30 dalyvių.	Pirma grupė: 09.19 ir 09.21, II grupė – 10.10, 10.13	Savanorių pr. 1, Kaunas	Koordinatorė Marija Bindokaitė, +370 60005936, vadovas Ramūnas Navickas, +37069833829
2	Kauno bendruomenių centrų asociacija	Projektas Nr. SRB-0392 , sutartis 2017-05-19	Mokymai "Teisiniai ir praktiniai pagrindai, sprendžiant konfliktines situacijas derybomis, taikant mediacijos metodą" 12 ak. val., 2 seminarai po 6 ak. val., 20 dalyvių;	09.29, 14 val.	Laisvės al. 85a, Lietuvos lenkų sąjungos Kauno skyrius	Koordinatorė Marija Bindokaitė, +370 60005936, vadovas Ramūnas Navickas, +37069833829
3	Kauno bendruomenių centrų asociacija	Projektas Nr. SRB-0392 , sutartis 2017-05-19	Praktinė diskusija "Smurto artimoje aplinkoje valdymas ir vietos bendruomenės pozicija", 30 dalyvių. Numatoma diskusijos trukmė iki 4 val.	11.24, 14 val.	Vieta derinama su Kauno apskr. Vyr. policijos komisariato Viešosios tvarkos valdyba: numatoma Kauno apyg. Prokuratūra, Laisvės al.32, Kaunas	Koordinatorė Marija Bindokaitė, +370 60005936, vadovas Ramūnas Navickas, +37069833829

KAUNO BENDRUOMENIŲ CENTRŲ ASOCIACIJOS

2016 m. VEIKLOS PLANAS

Patvirtinta 2016-03-08 tarybos posėdyje

Eil. Nr.	Data	Planuojami renginiai ir veiklos	Renginio vieta	Atsakingi asmenys, vykdytojai
1.	Nuolat	KBCA tarybos posėdžiai kartą per 2 savaites arba pagal reikalą	KBCA būstinė K.Petrausko g.38	KBCA taryba, administratorė
2.	Nuolat	Dalyvavimas konferencijose ir seminaruose bendruomeninės veiklos temomis	Pagal kvietimus	Taryba ir pirmininkas
3	2016-01-23	Vietos bendruomenių metų atidarymas	Šumskas, Vilniaus r.	Tarybos pirmininkas
4	2016 m. II-III ketv.	Organizuoti debatus su Kauno miesto rinkimų kandidatais į Seimą	Kaunas	Tarybos pirmininkas
5	Nuolat	Dalyvauti Kauno m. NVO tarybos veikloje	Kaunas	Tarybos pirmininkas
6	Nuo 2016 m. II ketv.	SADM finansuojamo projekto vykdymas	Kaunas, Lietuva	Tarybos pirmininkas administratorė
7	Nuo 2016 m.	Kauno m. savivaldybės finansuojamo	Kaunas	Tarybos pirmininkas

	II ketv.	projekto vykdymas		administratorė
8	2016 m. II – IV ketv.	Pradedamas vykdyti Lietuvos automobilių kelių direkcijos projektas „Eismo saugumas bendruomenėse“	Kaunas	Taryba ir pirmininkas, KBCA administratorė
9	2016 m.	Dalyvavimas partnerių veiklose ir projektuose: Lietuvos sporto universiteto tarptautiniame NordPlus projekte "Nordic-Baltic Physical Activity Bridges " kaip partneriai	Projekto veiklų planas	KBCA administratorė
10	2016 m.	Bendri renginiai su Kauno Vyr. policijos komisariatu	Kaunas	Tarybos pirmininkas, administratorė
11	2016-06-04	Bendruomenių sveikatingumo, fizinio aktyvumo diena kartu su Lietuvos sporto universitetu	Kaunas	KBCA administratorė, LSU,, Kauno m. Visuomenės sveikatos biuras, Kauno Jungtinis sveikatos klubas, bendr. centrai
12	2016.06.17-19	Bendruomenių sąskrydis Karklėje, jungtinė komanda	Klaipėdos rajonas	Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga, Tarybos pirmininkas, BC pirmininkai
13	Lapkritis	Bendradarbiavimo su Kauno policijos bendruomenės pareigūnais metų aptarimas	KBCA būstinė	KBCA pirmininkas ir administratorė
14	2016 m. (datą nustatys PBC „Dainava“	Romantinės dainos festivalis	PBC „Dainava“	
15	2016-09-03	Vietos bendruomenių šventė - mugė	LITEXPO parodų ir kongresų rūmai, Vilnius	Taryba, KBCA administratorė
16	2016 m. 12 mėn.	Baigiamieji vykdomų projektų aptarimo renginiai	KBCA	Taryba ir pirmininkas,
17	Nuolat	Dalyvavimas realizuojant vietos savivaldos įstatymo nuostatas apie seniūnijų ir bendruomenių veiklą		Taryba ir pirmininkas
18	Nuolat	Bendradarbiavimas su Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga (LKBS), Vilniaus bendruomenių asociacija (VBA), kitomis NVO, dalyvavimas NVO koalicijos ir NVO tarybos veikloje	Susitikimai Kaune ir Vilniuje	KBCA taryba, tarybos pirmininkas
19	Nuolat	Dalyvavimas Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungos (LVBOS) veikloje ir renginiuose	Pagal LVBOS veiklos planą ir kvietimus	KBCA nariai, įeinantys į LVBOS tarybos sudėtį
20	Nuolat	KBC Asociacijos narių konsultavimas ir mokymas	KBCA būstinė K.Petrauskog. 38	
21	Nuolat	Bendradarbiavimas su savivaldybe ir seniūnijomis		KBCA taryba, BC pirmininkai
22	Nuolat	KBCA interneto svetainės ir facebook paskyros palaikymas	www.kbca.lt	KBCA administratorė; Tarybos pirmininkas
23	Nuolat	Informacijos sklaida KBCA nariams	El.paštas, facebook paskyra	KBCA administratorė
22	2016 m.	Ataskaitinis – rinkiminis KBCA susirinkimas	Kaunas	Tarybos pirmininkas
23	2016 m.	Ataskaitinis rinkiminis LVBOS susirinkimas	Kaunas - Vilnius	Tarybos pirmininkas

KAUNO BENDRUOMENIŲ CENTRŲ ASOCIACIJOS VEIKLŲ
2015 M. ATASKAITA
2016-02-29, Kaunas

Data	Planuoti renginiai, veiklos	Renginio vieta	Įvykdymas
Nuolat	KBCA tarybos posėdžiai kartą per 2 savaites	KBCA būstinė K. Petrausko g. 38	Įvyko 14 tarybos posėdžių
Nuolat	Dalyvavimas konferencijose, mokymuose, seminaruose, susitikimuose	Kaunas, Vilnius, kiti miestai	Renginių sąrašas pridedamas atskirai
2015- 03-24 iki 12.31	Vykdytas projektas „Asociacijos veiklos plėtra“, Nr. SR-0492. Kauno m. saviv. Programa „Bendruomenės Kaunui“, vertė – 3910 Eur	KBCA būstinė ir vietos pagal veiklų planą	Įvykdyta 10 veiklos plano priemonių - renginių
2015- 04-27 iki 12.31	Įvykdytas SADM projektas „Bendruomenių ir kitų nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo tiltai“, Nr. NOBP1-34; Nevyriausybinių organizacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo 2015 metais konkursas, projekto vertė 2896 Eur.	KBCA būstinė, vietos numatytos renginių plane	Įvykdytas projekto veiklų planas: 6 renginiai.
2015.04.15-11.30	Lietuvos automobilių kelių direkcijos projektų konkursas „Eismo saugumas bendruomenėse 2015“. Partneriai Kauno apskr. VPK Kelių policija ir bendruomenės pareigūnai.	Vitebsko biblioteka, Eigulių seniūnija, vairavimo mokykla Auto ABC, UAB „Pirmas žingsnis“ ir kt. vietos	Laimėta II-a vieta respublikoje. Įvykdyta 12 projekto renginių. Iš viso renginiuose dalyvavo 558 dalyviai. Projekto renginiai skirti saugaus eismo ir saugios kaimynystės problemoms spręsti, dalinami atšvaitai, liemenės ir kt. priemonės
2015 m. 11.16-18	Seminaras Norvegijoje Notdøten universitete	Lietuvos sporto universiteto projektas NordPlus Horizontal “Šiaurės - Baltijos šalių fizinio aktyvumo tiltai”, 2014-2017m.	KBCA yra šiame projekte dalyvauja kaip Kauno m. bendruomenių centrų atstovė ir viena iš projekto koordinatorių.
2015.12.18	KBCA visų projektų baigiamoji ir metinė konferencija	Aleksoto seniūnija, Veiverių g. 123	Atsiskaityta asociacijos nariams už KBCA 2015 metų veiklą, SADM bei Kauno m. sav. finansuojamų projektų įvykdymą
Nuolat	Interneto svetainės ir facebook'o paskyros palaikymas		www.kbca.lt facebook paskyra Kauno bendruomenių centrų asociacija ir

			Kbca_Kaunas
Nuolat	Dalyvavimas Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungos veikloje	KBCA būstinė K.Petrausko g.38; Vilnius	Pasidalinimas gerąja KBCA patirtimi susitikimuose - diskusijose su kitomis Lietuvos bendruomenių organizacijomis, dalyvaujant LVBOS ir Lietuvos NVO koalicijos veiklose
Nuolat	Bendradarbiavimas su Kauno m. savivaldybe ir seniūnijomis		Dalyvauta renginiuose

Neplanuotų, bet įvykdytų renginių ar veiklų ataskaita

01.28 Kauno apskr. Vyr. policijos komisariato ataskaita Kauno m. savivaldybėje;

02.12 – 03.18 Pirmoji Kauno bendruomenių meistų ir tautodailininkų darbų paroda Kauno m. muziejaus P. Stulgos muziejuje. Dalyvavo 15 autorių.

02.17 Organizuoti debatai su kandidatais į Kauno miesto mero postą, Kauno m. savivaldybėje;

02.18 Dalyvauta Lietuvos Neįgaliųjų forumo diskusijoje apie deinstucionalizaciją. Kauno miesto muziejuje;

02.19 Dalyvauta konferencijoje „Šilumos ūkio plėtra ir saugumas Kaune“ Kaune, Lietuvos Energetikos Institute;

02.23 Dalyvauta Seimo konferencijoje „ES šalių socialinio dialogo praktikų apžvalga. Socialinio dialogo plėtros galimybės Lietuvoje“ (NEST kūrimo galimybės);

03.06 Dalyvauta Lietuvos Caritas diskusijoje "Sisteminis skurdo problemos tyrimas Lietuvoje" Kauno m. savivaldybėje;

03.12 Bendruomenių centrų atstovai apsilankė Kauno m. Petrašiūnų ir Vilijampolės biokuro katilinėse ir susipažino su jų darbu;

03.13 Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos kvietimu dalyvauta seminare "Vietos bendruomenių verslumo skatinimas" Raudondvaryje. Seminarą organizavo Lietuvos Jaunųjų profesionalų programos „Kurk Lietuvai“ vykdytojai;

03.26 Kauno apskr. VPK bendruomenės pareigūnų pirmųjų darbo metinių šventė Aleksoto seniūnijoje.

03.26 Dalyvauta pirmame NVO tarybos posėdyje Kauno savivaldybėje;

04.09 Dalyvauta Socialinio verslo forumo Vilniuje;

04.23 Pakviesti dalyvauti Kauno socialinių paslaugų ir statybos verslo darbuotojų profesinio rengimo centro diskusijoje „Socialinis verslumas kaip sinergija ir pridėtinė vertė jaunimo mentorystei Europoje“ (SESSAME), kurioje skaitytas pranešimas apie KBCA;

04.24 Kartu su Vilniaus bendruomenių sąjunga dalyvauta 2-ajame Lietuvos Kaimo parlamente Lietuvos A. Stulginskio universitete;

04.28 Kauno bendruomenių centrų asociacija įstojo į tarptautinę gyvenviečių ir kaimyninių federaciją IFS (The international Federation of Settlements and Neighborhood Centers). Įgyta galimybė dalintis patirtimi su užsienio partneriais;

05.05 Į Kauno bendruomenių centrų asociaciją įstojo Senamiesčio bendruomenės centras ir tapo 23-uoju nariu;

05.07 Dalyvauta 7-oje M. Romerio universiteto praktinėje - mokslinėje konferencijoje „Efektyvumas viešajame sektoriuje: kuo vadybos teorijos gali pasitarnauti ir ką gali patarti praktikai?“

05.05; 06.04; 09.29; 10.27; 12.08 Dalyvauta VRM organizuotose seminaruose apie vietos veiklos grupes, strategijų rengimą ir strategijų bei projektų atrankos taisykles ir eigą – 3 dalyviai. Kaune ir Birštone;

05.07 Pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Mykolo Romerio universiteto Socialinių technologijų fakultetu;

05.20 Dalyvauta Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto ir seimo informacijos biuro konferencijoje „Vietos veiklos grupių miestuose steigimas(is) ir vietos plėtros strategijų rengimas“;

05.20 Dalyvauta diskusijoje „Ar rinksime seniūną tiesiogiai?“ Seime;

05.26 Dalyvauta Lietuvos laisvosios rinkos instituto mokymų ciklo „Su(si)tarkim“ seminare „Bendruomenė, investicijos ir aplinkosauga: kaip vertinti, dalyvauti, komunikuoti?“, skirtą Kauno miesto ir rajono

bendruomenėms;

06.16 SADM sudaryta darbo grupė Vietos bendruomenių metų programai ruošti. Dalyvauja KBCA pirmininkas R. Navickas;

07.11 KBCA pirmininkas dalyvavo Panevėžio m. Rožyno bendruomenės šventėje „Rožių traukinys“;

08.19 Dalyvauta sutarčių pasirašyme tarp LVBOS ir VRM bei NVO Vaikams konfederacijos;

09.04 Dalyvauta Bendruomenių amatų mugėje, bendruomenių centrai pristatė savo rankdarbius Bendruomenių dienos metu. Renginių organizavo BC „Žaliasis Ažuolynas“;

09.08 LVBOS diskusija apie miestų vietos veiklos grupes, strategijų rengimą ir bendruomenių organizacijų vietą jose;

09.16 Dalyvauta Kauno m. savivaldybės seminare „Demokratija ir vietos savivalda“;

09.11 ir 09.15 Dalyvauta Socialinių inovacijų fondo baigiamosiose konferencijose „Geriau darbas nei pašalpa“ ir „Socialinis inkubatorius“ apie bedarbių problemų sprendimą;

09.18 Dalyvauta SADM diskusijoje apie vyresnio amžiaus žmonių integraciją į darbo rinką klausimais Vilniuje;

09.22 KBCA biuro patalpose Kauno apskr. policija įrengė mažąją bibliotekėlę su padovanotomis knygomis. Tokiu būdu įsijungta į VPK ir Kultūros ministerijos projektą „Pasidalinkime knyga“. Biblioteka gali naudotis visi KBCA nariai ir gyventojai;

09.23-25 Dalyvauta organizacijos „Art of Hosting Lietuva“ mokymuose „Socialinis virsmas: nuo įstaigos prie bendruomenės“ su užsienio lektorais iš JAV, Suomijos ir Lietuvos. Subartėnuose, Trakų r.;

10.08. Dalyvauta tarptautiniame renginyje „Nida InterCom 2015“, seminare „Lietuvos vietos bendruomenių šiandiena ir rytdiena Lietuvoje“, skaitytas pranešimas apie bendruomenių ir savanorių veiklos patirtį Airijoje;

10.29 Dalyvauta Kauno m. sav. konferencijoje „Savivaldybės ir NVO partnerystė“;

11.02 Du KBCA atstovai dalyvavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos organizuose mokymuose „Finansinio savarankiškumo mokymai NVO ir bendruomenėms“. Mokymai vyko Prienuose. Mokymus vedė lektorius A. Olechnovičius.

11.06 Dalyvauta „Aktyviausia Saugios kaimynystės grupė“ baigiamajame renginyje ir vertinimo komisijos darbe. Kauno apskr. VPK projektas „Saugi apskritis“;

11.20. Dalyvauta Lietuvos bendruomenių kultūrinėje šventėje – sąskrydyje „Tai - mes!“ Kėdainiuose.

11.25 KBCA komanda dalyvavo Kauno apskr. Vyr. policijos komisariato baigiamajame projekto „Pasidalinkime knyga“ renginyje „Protų mūšis“ ir tapo nugalėtoja;

11.28 KBCA bendruomenių centrų atstovai dalyvavo SADM Bendruomenių sąskrydyje Kėdainiuose „Tai - mes“.

KAUNO BENDRUOMENIŲ CENTRŲ ASOCIACIJOS 2015 m. VEIKLOS PLANAS

Eil. Nr.	Data	Planuojami renginiai ir veiklos	Renginio vieta	Atsakingi asmenys, vykdytojai
1.	Nuolat	KBCA tarybos posėdžiai kartą per 2 savaites arba pagal reikalą	KBCA būstinė K. Petrausko g.38	KBCA taryba, administratorė
2.	Nuolat	Dalyvavimas konferencijose ir seminaruose bendruomeninės veiklos temomis		Taryba ir pirmininkas
3	2015 m. vasaris	Kauno bendruomenių tautodailininkų ir rankdarbių autorių paroda	Kauno m. muziejus	KBCA administratorė
4	2015 m. vasario mėn.	Organizuoti debatus su Kauno miesto Savivaldos rinkimų kandidatais į merus ir tarybą	Kaunas	Taryba kartu su Kauno m. sav. Savivaldos ir bendruomenių plėtojimo komitetu
5	Nuo 2015 m. vasario mėn.	Dalyvauti Kauno m. NVO tarybos veikloje	Kaunas	KBCA pirmininkas
6	2015 m. Sausis - kovas	Bendruomenių inicijuotos veiklos plėtros grupių steigimas Kaune		Kartu su VRM ir Kauno savivaldybe
7	Nuo 2015 m. 04 mėn.	Pradedamas vykdyti SADM finansuojamas projektas „Bendruomenių ir kitų nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo tiltai“	KBCA būstinė	Taryba ir pirmininkas, KBCA administratorė
8	Nuo 2015 m.	Pradedamas vykdyti projektas „Asociacijos veiklos	KBCA būstinė	Taryba ir pirmininkas,

	05 mėn.	plėtra“		KBCA administratorė
9	2015 m. gegužė	Savanoriškos veiklos patirties pasikeitimo seminaras tarp bendruomenių centrų, dalyvaujant Petrašiūnų BC, kitų bendruomenių centrų aktyvui ir Lenkijos savanoriams	KBCA būstinė	Taryba ir pirmininkas, KBCA administratorė
10	2015 m. 05 arba 09 mėn.	Seminaras „Saugios kaimynystės patirtis Kaune“ kartu su Kauno Vyr. policijos komisariatu		Taryba ir pirmininkas, KBCA administratorė
11	Rugsėjo - spalio mėn.	Akcija „Išmok save apsaugoti“ kartu su Kauno policijos komisariatu		Taryba ir pirmininkas, KBCA administratorė
12	Lapkritis	Bendradarbiavimo su Kauno policijos bendruomenės pareigūnais metų aptarimas	KBCA būstinė	KBCA pirmininkas ir administratorė
13	2015 02-12 mėn. 2015 m. birželis 2015 m.	Sveikatinimo ir fizinio aktyvumo skatinimo renginiai Kauno m. bendruomenių organizacijose: Bendruomenių sveikatingumo, fizinio aktyvumo ir saugumo renginys Kauno Santakoje; b) Dalyvavimas partnerių veiklose ir projektuose: Lietuvos sporto universiteto tarptautiniame projekte "Cooperation Network for Physical Activity Educators" kaip partneriai	Bendruomenių centrai Kaip numatyta projekte	BC pirmininkai, KBCA taryba, LSU, Kauno m. Visuomenės sveikatos biuras, Kauno Jungtinis sveikatos klubas, Kauno policija
14	II-as pusmetis	Seminaras – mokymai (numatyti du mokymai)	KBCA būstinė	Tarybos pirmininkas, administratorė
15	2015 m. 05-11 mėn.	Bendruomenių centrų rankdarbių būrelių veiklos viešinimo programa, apimanti pasidalinimą patirtimi, mokymus bei darbų parodos-konkurso organizavimą (pagal projektą)	KBCA būstinė	Taryba ir pirmininkas, KBCA administratorė
16	II-as pusmetis	Išvyka į kitas Lietuvos bendruomenių organizacijas pasidalinimui patirtimi, numatytos 4 išvykos		Tarybos pirmininkas, administratorė
17	Nuolat	Dalyvavimas realizuojant, vietos savivaldos įstatymo nuostatas apie seniūnijų ir bendruomenių veiklą		Taryba ir pirmininkas
18	Nuolat	Veiklos susijusios su bendruomenių namų koncepcijos įgyvendinimu, tęsimas. Bendruomenių namų steigimas, dalyvavimas ruošiant bendruosius ir techninius planus		Taryba ir pirmininkas, Kauno savivaldybė
19	2015 (data nustatys Aleksoto BC)	Romantinės dainos festivalis	Aleksoto BC	KBCA ir Aleksoto BC
20	2015-12	Padėkos Kauno bendruomenėms renginys	Kauno rotušė	KBCA ir Kauno m. sav. Savivaldos ir bendruomenių plėtros komitetas
21	2015 m. 12 mėn.	Baigiamieji vykdomų projektų aptarimo renginiai	KBCA	Taryba ir pirmininkas,
22	Nuolat	Bendradarbiavimas su Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga (LKBS), Vilniaus bendruomenių asociacija (VBA), kitomis NVO, dalyvavimas NVO koalicijos veikloje	Susitikimai Kaune ir Vilniuje	KBCA taryba, tarybos pirmininkas
23	Nuolat	KBC Asociacijos narių konsultavimas ir mokymas	KBCA būstinė K. Petrauskog. 38	
24	Nuolat	Bendradarbiavimas su savivaldybe, jos seniūnijomis		KBCA taryba, BC pirmininkai
25	Nuolat	KBCA interneto svetainės palaikymas	www.kbca.lt	KBCA administratorė; Tarybos pirmininkas
26	Nuolat	Informacijos sklaida KBCA nariams	El.paštas, facebook paskyra	KBCA administratorė
27	Pagal LVBOS veiklos planą	Dalyvavimas Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungos (LVBOS) veikloje ir renginiuose	Pagal LVBOS planą	KBCA nariai, įeinantys į LVBOS tarybos sudėtį

	ir kvietimus		

PRIEDAS Nr. 7: KAUNO RAJONAS

Kauno rajono savivaldybės tinklapyje yra išskirta NVO rubrika. Joje patalpinta informacija, kad Kauno rajono savivaldybės tarybos 2014 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. TS-428 yra patvirtinti Kauno rajono savivaldybės NVO tarybos nuostatai.

Ten pat, yra paskelbta Kauno rajono savivaldybės NVO tarybos personalinė sudėtis 2016-2018 metų laikotarpiui.

Savivaldybės tinklapyje NVO rubrikoje išskirta Neįgaliųjų NVO finansavimo tema. Joje įkeltos 2012-2018 metų neįgaliųjų NVO finansavimo programos, paraiškų formos, kita susieta informacija dėl programos – Socialinė rehabilitacija. Atskirai išskirta 2016 m. neįgaliųjų Sporto ir kūno kultūros finansavimo programa.

Kauno rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. TS-276 patvirtinta Kauno rajono savivaldybės tarybos 2015-2019 metų kadencijos darbų Programa. Joje NVO sektoriui tiesiogiai priskirtinos tokios priemonės:

p. 1.5. Sukurti sąlygas ir palaikyti svertus, padėsiančius įtraukti gyventojus ir kitas suinteresuotas grupes į visuomenės poreikių nustatymą ir užtikrinti jų dalyvavimą konstruktyvaus dialogo forma visais sprendimų priėmimo lygmenimis.

p. 2.4. Sudaryti galimybes NVO projektais skatinti verslumą ir užimtumą kaime.

**KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ
TARYBOS 2016 METŲ VEIKLOS ATASKAITA**

2016 metais veiklą vykdė 2015-06-11 Nr. T2-141 Savivaldybės tarybos sprendimu sudaryta antroji nevyriausybinių organizacijų taryba (toliau – NVO taryba). NVO taryba sudaryta iš 18 narių pariteto principu: pusė narių atstovauja savivaldybės institucijoms ir įstaigoms, kita pusė – nevyriausybiniams organizacijoms, veikiančioms savivaldybės teritorijoje. Kaip ir numatyta NVO tarybos nuostatuose NVO taryba veiklą vykdė pagal patvirtintą metinį veiklos planą. Antrosios kadencijos tarybos nariai apsisprendė visas NVO tarybos metiniame plane numatytas veiklas analizuoti kartu ir tik esant poreikiui sudaryti tikslines darbo grupes. Antrosios NVO tarybos patvirtinto metinio veiklos plano strateginės veiklos kryptys labai panašios į ankstesnių metų veiklos kryptis, nes buvo priimtas sprendimas iš esmės tęsti pirmosios NVO tarybos pradėtus darbus. 2016 metams buvo patvirtintos šios prioritetinės veiklos temos:

NVO patalpos,
NVO dalinis finansavimas ir paslaugų pirkimas iš NVO,
Bendradarbiavimas su VVG,
NVO duomenų bazė, visuomenės informavimas apie NVO tarybos veiklą,
NVO tarybos nuostatų keitimas,
Vietos bendruomenių tarybų veikla.

2016 metais įvyko 7 NVO tarybos posėdžiai. Bendras NVO tarybos narių lankomumas posėdžiuose buvo – 62 %. Vidutinis nevyriausybines organizacijas taryboje atstovaujančių narių lankomumas buvo 71 % (2015 – 85 %), savivaldybės deleguotų atstovų – 50 % (2015 – 48,5%). 2017-11-17 buvo kreiptasi į Savivaldybės tarybą ir administraciją su informacija, kad du tarybos nariai, t. y. Aivaras Vaiginis ir Vidmantas Plečkaitis nedalyvavo nei viename 2016 metų tarybos posėdyje. Gautas tarybos nario Simono Gentvilo atsistatydinimas. Paprašyta deleguoti naujus NVO tarybos narius ir tvirtinant NVO tarybos personalinę sudėtį paprašyta atsižvelgti į deleguojamų atstovų motyvaciją, kompetencijas, pasirengimą ir galimybes dirbti NVO taryboje bei vadovautis NVO tarybos pateiktais nevyriausybinių organizacijų atstovų delegavimo į visuomenines tarybas ir komisijas prioritetais.

2016 metais NVO taryba Savivaldybės tarybai pateikė:

- Pasiūlymus dėl miesto infrastruktūros lėšų paskirstymo pagal bendruomenių prioritetus;
- Prioritetus nevyriausybinių organizacijų atstovams deleguojamiems į visuomenines tarybas ir komisijas sudaromas prie savivaldybės;
- Pasiūlymus Klaipėdos miesto savivaldybės 2017 metų biudžetui.

NVO tarybos nariai parengė naują NVO tarybos nuostatų projektą, šiuo metu **rengia NVO duomenų bazę, kurią artimiausiu metu ketina paskelbti savivaldybės tinklalapyje**, renka ir analizuoja informaciją apie NVO dalinio finansavimo ir paslaugų pirkimo iš NVO ir bendruomenių galimybes.

NVO tarybą siekdama glaudesnio bendradarbiavimo įsipareigojo pakviesti mieste aktyviai veikiančias nevyriausybines organizacijas parengti ir Savivaldybės administracijai pateikti savo **teikiamų paslaugų katalogus**, kad specialistai rengdami programas turėtų informaciją apie mieste veikiančias organizacijas ir jų teikiamas paslaugas. Tikime, kad tai padės specialistams objektyviai vertinti mieste egzistuojančių paslaugų situaciją. **NVO taryba siekia, kad bent 15 % savivaldybės**

teikiamų viešųjų paslaugų būtų perduodamos teikti nevyriausybiniams organizacijoms ir bendruomenėms.

PRIEDAS Nr. 9: ŠIAULIŲ MIESTAS

Šiuo metu veikianti Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijų taryba sudaryta Sudaryta Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2017 m. kovo 30 d. sprendimu Nr. T-82.

Šiaulių miesto NVO taryba yra priskirta prie jaunimo problemų rubrikos. Joje akcentuojama Šiaulių miesto jaunimo problematika. Ten pat yra nurodomas šiaulių miesto NVO sąrašas ir Šiaulių miesto savivaldybės bei NVO bendradarbiavimo dokumentai:

Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijos

Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijų sąrašas

PASTABA: Mieli tinklalapio lankytojai,

Šiaulių miesto savivaldybė už pateiktos informacijos tikslumą neatsako. Jeigu šiame sąraše pastebėjote netikslumų ir (ar) turite informacijos apie nurodytų nevyriausybinių organizacijų (NVO) kontaktinių duomenų pakeitimus, maloniai prašome apie juos pranešti elektroniniu paštu kamile.sakalauskaite@siauliai.lt ir (ar) dalia.vietiene@siauliai.lt.

Jeigu Jūsų organizacija nėra įtraukta į šį NVO sąrašą, nors yra registruota Šiaulių mieste ir turi nevyriausybinių organizacijos statusą pagal Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme nustatytus kriterijus, prašome apie ją pranešti mums anksčiau nurodytu elektroniniu paštu. Pateiktas NVO sąrašas bus periodiškai papildomas.

Šiaulių miesto savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo programa

Šiaulių mieste veikia dvi „skėtinės“ nevyriausybinių organizacijos: Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacija ir Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“.

Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“ vienija 23 jaunimo organizacijas, atstovauja jų interesams, rūpinasi jaunimo organizacijų potencialu. „Apskritasis stalas“ aktyviai veikia, atsižvelgdamas į besikeičiančią situaciją Lietuvoje ir Europoje, bendradarbiauja su nevyriausybėmis organizacijomis, valdžios ir verslo struktūromis regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacija (ŠNVOK) veikia kaip vietinis nevyriausybinių organizacijų informacijos centras bei skėtinė organizacija, jungianti 81 organizaciją. Organizacijos narės yra pasiskirsčiusios į 14 veiklos sričių. ŠNVOK atstovauja jų interesus santykiuose su valdžios institucijomis, konsultuoja NVO steigimo, veiklos organizavimo, projektų rengimo, paraiškų rašymo klausimais; organizuoja mokymus ir konsultacijas ne pelno siekiančių institucijų ir organizacijų vadybos klausimais; verčia paraiškas į anglų kalbą.

Misija.

NVO sektoriaus plėtra Šiaulių apskrityje. Pilietinės visuomenės ugdymas bendradarbiaujant su valdžios, švietimo ir verslo institucijomis.

Šiaulių miesto savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų **bendradarbiavimo formos :**

Nevyriausybinių organizacijų interesų atstovavimas.

Finansinė parama.

Nefinansinė parama.

Nevyriausybinių organizacijų interesų atstovavimas - bendros darbo grupės su Savivaldybės atstovais vietos bendruomenės problemoms spręsti. NVO atstovų dalyvavimas komisijų ar posėdžių veikloje yra rimta paspartis vietos bendruomenės poreikiams tirti. NVO atstovai kaip bendruomenės atstovai yra kviečiami dalyvauti įvairiose darbo grupėse sprendžiant aktualias energetikos, miesto infrastruktūros, kultūros problemas.

Finansinė parama – NVO vykdomų projektų finansinis rėmimas Savivaldybės lėšomis ir finansavimo principų, taisyklių bei tvarkos patvirtinimas. 2000 m. gruodžio 7 d. Šiaulių miesto tarybos sprendimu buvo patvirtinti Finansinės paramos teikimo NVO nuostatai (Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2001 m. spalio 25 d. sprendimo Nr. 296 nauja redakcija), kuriais vadovaujantis yra skiriamos lėšos nevyriausybinių organizacijų projektams vykdyti.

Nefinansinis bendradarbiavimas.

Nevyriausybinių organizacijų gali naudotis konferencijų sale, suteikiamas transportas. Tai leidžia taupyti ribotas lėšas, o tie kurie neturi, gali laisvai naudotis modernia įranga bei transportu.

Savivaldybė suteikia patalpas NVO veiklai lengvatinėmis sąlygomis – atleidžia nuo nuomos mokesčio, dalies eksploatacinių išlaidų.

Bendros mokymo programos. Tai įvairių mokymų, seminarų, konferencijų organizavimas. Tokių mokymų temos yra gana įvairios: paraiškų rašymo tobulinimas, atsiskaitymo būdai, socialinių paslaugų teikimas ir t.t. 2005 m. Konsultacinė taryba nusprendė skirti Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacijai 10300 lt. įvairių mokymų organizavimui ir NVO konsultavimui.

Pagalba užmezgant tarptautinius ryšius. Šiaulių miesto savivaldybė glaudžiai bendrauja su Czeszchowa/Lenkija, Etten-Leur/Nyderlandai, Fredericia/Danija, Jelgava/Latvija, Kristianstad/Švedija, Omaha/JAV, Piarnu/Estija, Chmelnickij/Ukraina, Baranoviči/Baltarusija

Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2006 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. T-48 patvirtinta Šiaulių miesto savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo programa:

I. PREAMBULĖ

1. Šiaulių miesto savivaldybė (toliau - Savivaldybė) ir Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacija (toliau - ŠNVOK), siekdamos Šiaulių mieste sukurti nuolatos veikiantį, efektyvų bei skaidrų konsultavimosi su nevyriausybėmis organizacijomis mechanizmą, skatina ir remia atviros, pilietinės ir demokratinės visuomenės kūrimąsi bei efektyvios jos socialinės infrastruktūros formavimąsi.

II. BENDRIEJI PROGRAMOS TIKSLAI

2. Šia programa siekiama:

2.1. užtikrinti atvirų, lygiaverčių, partnerystės principais grindžiamų bendradarbiavimo santykių tęstinumą tarp nevyriausybinių organizacijų ir Savivaldybės, keičiantis savivaldos institucijų personalinei sudėčiai, Savivaldybės tarybos kadencijoms;

2.2. organizacijų ir iniciatyvų miesto gyventojų būrimosi į asocijuotas struktūras, kuriose sprendžiamos gyventojų grupių problemos, siekiama visuomenei naudingų tikslų, teikti būtinas paslaugas, atstovauti visuomenės interesams;

2.3. efektyvios bei naudingos miestui ir jo gyventojams Šiaulių nevyriausybinių organizacijų veiklos skatinimo.

III. PROGRAMOS UŽDAVINIAI

3. Nuolat palaikyti ir plėtoti dialogą su miesto gyventojais.

4. Analizuoti gyventojų požiūrį ir siekius miesto plėtros klausimais.

5. Atstovauti gyventojų interesams Savivaldybės institucijose rengiant sprendimų projektus.

6. Užtikrinti priimamų sprendimų viešumą.

7. Remti organizacijų iniciatyvas ir projektus, formuoti efektyviai funkcionuojančius rėmimo šaltinius.

IV. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

8. Programos įgyvendinimas grindžiamas šiais prioritetais:

8.1. savivaldybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų partnerystė;

8.2. Savivaldybės tarybos ir asocijuotų nevyriausybinių organizacijų struktūrų bendros tęstinės veiklos palaikymu ir vystymu;

8.3. nevyriausybinių organizacijų ir Savivaldybės tarybos bendradarbiavimo įforminimu ir reglamentavimu sutartimis;

8.4. viešumu, atvirumu, skaidrumu, pasitikėjimu, kompetencija.

9. Programos įgyvendinimo būdai:

9.1. partnerystė:

9.1.1. kviesti ŠNVOK, kitų nevyriausybinių organizacijų atstovus į Savivaldybės institucijose sudaromus kolegialius organus (tarybas, komisijas, komitetus, darbo grupes ir pan.);

9.1.2. dalyvauti Konsultacinės tarybos (toliau - KT) veikloje - tai pagrindinė Savivaldybės ir

nevyriausybinių organizacijų konsultavimosi institucija, kurios sudarymo principai, kompetencija bei veiklos sąlygos nustatomos KT veiklos nuostatuose;

9.1.3. bendradarbiauti rengiant Savivaldybės tarybos sprendimus aktualiais nevyriausybinių organizacijų klausimais (aptarus juos su NVO atstovais kolegialiose institucijose);

9.2. bendros tęstinės veiklos palaikymas ir vystymas:

9.2.1. Savivaldybės taryba kasmet, atsižvelgdama į finansines galimybes, skiria piniginių lėšų NVO iniciatyvoms įgyvendinti ir projektams vykdyti;

9.2.2. lėšos naudojamos Šiaulių miesto gyventojų naudingiems tikslams siekti šiose veiklos srityse:

9.2.2.1. sveikatos, socialinės rūpybos;

9.2.2.2. švietimo, kultūros, sporto;

9.2.2.3. miesto ūkio arba plėtros;

9.2.2.4. jaunimo reikalų;

9.2.2.5. žmogaus ar vartotojų teisių;

9.2.2.6. ekologijos ir kt. ;

9.2.2.7. bendruomenių;

9.2.3. lėšų skirstymas, NVO projektų vertinimas, finansavimo prioritetų nustatymas vykdomas dalyvaujant nevyriausybinių organizacijų atstovams;

9.3. bendradarbiavimo įforminimas ir reglamentavimas sutartimis:

9.3.1. sudaromos sutartys tarp Savivaldybės struktūrinių padalinių ir NVO;

9.3.2. rengiami ir vykdomi bendri projektai;

9.3.3. užtikrinamas sutarčių ir projektų tęstinumas;

9.4. viešumas, atvirumas, skaidrumas, pasitikėjimas, kompetencija - visi Savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo dokumentai skelbiami miesto bendruomenei Savivaldybės ir ŠNVOK interneto tinklalapiuose, miestą reklamuojančiuose leidiniuose ir kt., pateikiami žiniasklaidai.

V. PROGRAMOS VYKDYMO LAIKOTARPIS IR KONTROLĖ, KEITIMO, PAPILDYMO SĄLYGOS

10. Programos vykdymo laikotarpis neribojamas.

11. Programos vykdymo kontrolę atlieka Konsultacinė taryba, kuri:

11.1. bent kartą per kalendorinius metus atlieka programos įgyvendinimo bei poveikio vertinimą;

11.2. svarsto bendros veiklos rezultatus;

11.3. teikia Savivaldybei, ŠNVOK, kitoms tiesiogiai suinteresuotoms nevyriausybiniams organizacijoms savo pasiūlymus dėl šios programos keitimo ir / ar papildymo.

12. svarstymo rezultatai skelbiami viešai Savivaldybės ir ŠNVOK interneto tinklalapiuose, miestą reklamuojančiuose leidiniuose ir pan., pateikiami žiniasklaidai.

13. Programa keičiama, pildoma ar naikinama Savivaldybės tarybos sprendimu.

Šiaulių mieste NVO veiklos konsolidavimui Šiaulių miesto savivaldybės iniciatyva yra paskelbta Šiaulių miesto vietos veiklos grupė.

ŠIAULIŲ Miesto vietos veiklos grupė

2016 m. gruodžio 19 d. Europos socialinio fondo agentūra, atstovaujama direktoriaus pavaduotojos Audronės Ališauskienės ir Šiaulių miesto vietos veiklos grupė, atstovaujama pirmininko Alfredo Jonuškos, pasirašė projekto „Šiaulių miesto vietos plėtros strategijos įgyvendinimo administravimo“ sutartį (Nr. 08.6.1-ESFA-T-910-01-0020). Projekto tikslas - sudaryti palankias sąlygas ir užtikrinti veiksmingą Šiaulių miesto vietos plėtros strategijos įgyvendinimą. Projekto trukmė: 2017 -2022 metais. Projekto vertė: 112686,06 Eur, iš kurių 87912,98 Eur ES fondų lėšos, 7757,03 LR valstybės biudžeto lėšos ir 17016,05 Eur – Šiaulių m. savivaldybės lėšos.

Sutartis pasirašyta vadovaujantis Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 1K-316, 162 punktu, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. 1V-917 „Dėl finansavimo skyrimo projektams, pateiktiems pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ Nr. 08.6.1-ESFA-T-910 priemonės „Vietos

plėtros strategijų įgyvendinimo administravimas“ projektui įgyvendinti yra skirtos Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos, suprantant, kad projekto finansavimo taisyklės inter alia apibrėžia ne tik projekto sutartis, bet ir 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ Nr. 08.6.1-ESFA-T-910 priemonės „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo administravimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. 1V-483 ir jame nurodyti nacionaliniai ir ES teisės aktai.

[VVG naujienos](#)

[Šiaulių miesto VVG įstatai](#)

[Atmintinė](#)

[VVG posėdžių protokolai](#)

[Šiaulių miesto gyventojų nuomonės tyrimas](#)

[Apklausoje rezultatai](#)

[VVG viešieji pirkimai](#)

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

2015 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre įregistruota asociacija Šiaulių miesto vietos veiklos grupė (toliau – Šiaulių miesto VVG), kurios tikslai – pagerinti vietinės įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius, pagal savo veiklos kompetenciją ir galimybes skatinti Šiaulių miesto plėtrą, aktyviai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant miesto plėtros planus bei programas Šiaulių miesto teritorijoje. Su asociacijos įstatais, kuriuose nustatyta priėmimo į asociaciją tvarka ir valdymo organai galite susipažinti žemiau esančiame dokumente „Šiaulių miesto VVG įstatai“.

Šiaulių miesto vietos veiklos grupės steigėjai:

1. Šiaulių miesto savivaldybė;
2. Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai;
3. Šiaulių pramonininkų asociacija;
4. Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“

Šiaulių miesto VVG nusprendė, jog siekiant užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo – būtina išsiaiškinti bendruomenės poreikius bei nustatyti esamas stiprybes, kurias tinkamai išnaudojus būtų galima gerinti įsidarbinimo galimybes, didinti socialinę integraciją bei gyventojų, ypač jaunimo, verslumą vietos veiklos grupės teritorijoje. Poreikių ir esamų problemų sprendimo būdų nustatymui bei pasirinkimui nuspręsta rengti vietos plėtros strategiją, įtraukiant kuo daugiau partnerių ir bendruomenės atstovų.

Numatomi šie Strategijos rengimo etapai:

1. Poreikių tyrimas;
2. Esamos situacijos analizė ir SSGG analizė;
3. Poreikių ir problemų nustatymas prioriteto tvarka;

4. Strategijos prioritetų, priemonių ir veiklos sričių identifikavimas, viešas aptarimas ir tvirtinimas;
5. Finansinio plano parengimas ir tvirtinimas;
6. Strategijos projekto pristatymas ir viešas svarstymas;
7. Strategijos tvirtinimas ir pristatymas Šiaulių regiono plėtros tarybai.

Kviečiame juridinius asmenis, atstovaujančius bendruomenines ir nevyriausybines organizacijas, asocijuotas verslo struktūras ir (ar) įmones susipažinti su projektų įgyvendinimo ir finansavimo galimybėmis (žr. „Atmintinė“) bei dalyvauti vietos plėtros strategijos rengime ir įgyvendinime. Vietos plėtros strategija bus rengiama, įgyvendinant projektą Nr. 08.6.1-ESFA-T-909-01-0046 „Šiaulių miesto vietos plėtros strategijos parengimas“, finansuojamą Europos Sąjungos investicijų fondų lėšomis (8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ 08.6.1-ESFA-T-909 priemonė „Vietos plėtros strategijų rengimas“). Baigti įgyvendinti projektą numatoma iki 2016 m. vasario 12 d.

Projekto dėka pirmą kartą bus sudaryta galimybė skirtingų sektorių atstovams ir visai Šiaulių miesto bendruomenei kartu identifikuoti aktualias problemas ir ieškoti pačių efektyviausių sprendimo būdų.

Strategijos įgyvendinimo metu, numatoma remti šias priemones:

1. Bendruomenės inicijuojamos veiklos, skirtos mažinti vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorijos gyventojų (toliau – gyventojai) esamą socialinę atskirtį:

1.1. bendrųjų socialinių paslaugų (pvz., *maitinimo, transporto, asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimo, sociokultūrinių, savipagalbos grupių*), specialiųjų socialinės priežiūros paslaugų (*pagalbos į namus, psichosocialinės ir intensyvios krizių įveikimo pagalbos, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo*) ir kitų reikalingų paslaugų socialinę atskirtį patiriantiems gyventojams teikimas;

1.2. informacijos apie įvairiose organizacijose prieinamas socialines ir kitas reikalingas paslaugas sklaida socialinę atskirtį patiriantiems gyventojams ir tarpininkavimas šias paslaugas gaunant;

2. Bedarbių ir neaktyvių darbingų gyventojų užimtumui didinti skirtų iniciatyvų įgyvendinimas, siekiant pagerinti šių asmenų padėtį darbo rinkoje:

2.1. naujų profesinių ir kitų reikalingų įgūdžių įgijimas (neformalus švietimas (įskaitant neformalųjį profesinį mokymą); savanoriška veikla (savanorystė); praktinių darbo įgūdžių įgijimas, ugdymas darbo vietoje);

2.2. informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ar kita pagalba įdarbinant, įtraukiant į neformalųjį švietimą (įskaitant neformalųjį profesinį mokymą), praktikos atlikimą, visuomeninę ir (ar) kultūrinę veiklą (pvz., *profesinis orientavimas, motyvavimas imtis aktyvios veiklos*);

3. Gyventojų verslumui didinti (*t. y., verslo kūrimui ir pradedamo verslo plėtojimui reikalingiems gebėjimams stiprinti*) skirtų neformalių iniciatyvų įgyvendinimas, siekiant pagerinti darbingų vietos veiklos grupės teritorijos gyventojų padėtį darbo rinkoje (pvz., *besikuriančio verslo (įskaitant savarankišką veiklą pradedančius asmenis) konsultavimas, pagalba randant tiekėjus, klientus; verslui (įskaitant savarankišką veiklą pradedančius asmenis) pradėti reikalingų priemonių suteikimas; mentorystė „verslas verslui“, teikiant konsultacijas konkreta verslo kūrimo ir plėtros klausimais*);

4. Bendradarbiavimo ir informacijos sklaidos tinklų, reikalingų 1–3 veiklų vykdymui, vietos plėtros strategijos ir (ar) jai įgyvendinti skirtų projektų tikslų pasiekimui užtikrinti, kūrimas ir palaikymas (įskaitant bendradarbiavimą su kitų miestų, kaimo vietovių, žuvininkystės regionų vietos veiklos grupėmis);

5. Gyventojų savanoriškos veiklos skatinimas, atlikimo organizavimas ir savanorių mokymas, remiama tiek, kiek reikalinga 1-4 veiklomis vykdyti.

PRIEDAS Nr. 10: VILNIAUS MIESTAS

Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 17 d. sprendimu Nr. 1-61 patvirtinti Nevyriausybinių organizacijų tarybos prie vilniaus miesto savivaldybės tarybos nuostatai

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nevyriausybinių organizacijų tarybos prie Vilniaus miesto savivaldybės tarybos nuostatai (toliau – nuostatai) reglamentuoja prie Vilniaus miesto savivaldybės tarybos (toliau – Savivaldybės taryba) veikiančios Nevyriausybinių organizacijų tarybos prie Vilniaus miesto savivaldybės (toliau – NVO taryba) funkcijas, teises, sudarymo tvarką ir darbo organizavimą.

2. NVO taryba – visuomeniniais pagrindais veikianti kolegiali patariamoji institucija, kuri sudaroma iš Vilniaus miesto savivaldybės (toliau – Savivaldybė) institucijų ir įstaigų atstovų bei nevyriausybinių organizacijų, veikiančių Savivaldybės teritorijoje, deleguotų atstovų.

3. NVO tarybos sudėtį ir nuostatus tvirtina, keičia ir pildo Savivaldybės taryba.

4. NVO taryba savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Savivaldybės tarybos sprendimais, kitais teisės aktais ir šiais nuostatais.

5. Vykdydama savo veiklą NVO taryba bendradarbiauja su valstybės ir Savivaldybės institucijomis ir įstaigomis bei nevyriausybinių organizacijomis.

6. Nuostatuose vartojamos sąvokos:

6.1. **nevyriausybinių organizacija** – nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas;

6.2. **Savivaldybės institucijos ir įstaigos** – už vietos savivaldos teisės įgyvendinimą Savivaldybės bendruomenės interesais atsakingos institucijos ir Savivaldybei priklausančios įmonės ir įstaigos, tiekiančios viešąsias paslaugas.

7. Kitos šiuose nuostatuose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme vartojamas sąvokas.

II. NVO TARYBOS VEIKLOS TIKSLAS IR FUNKCIJOS

8. NVO tarybos veiklos tikslas – užtikrinti ir skatinti nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą nustatant, formuojant ir įgyvendinant nevyriausybinių organizacijų plėtros politiką Savivaldybėje, stiprinti bendradarbiavimą tarp Savivaldybės institucijų, įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų.

9. NVO tarybos veiklos sritys:

9.1. aplinkosauga;

9.2. sportas;

- 9.3. švietimas;
- 9.4. kultūra;
- 9.5. miesto plėtra ir komunalinis ūkis;
- 9.6. socialinė parama;
- 9.7. sveikatos apsauga;
- 9.8. jaunimas;
- 9.9. tautinės, etninės, religinės, bendrijos;
- 9.10. vietos bendruomenės;
- 9.11. žmogaus teisės;
- 9.12. teisėsauga ir viešoji tvarka.

10. Siekdama įgyvendinti savo veiklos tikslą numatytoje srityse, NVO taryba vykdo šias funkcijas:

10.1. teikia pasiūlymus Savivaldybės institucijoms ir įstaigoms, formuojančioms ir įgyvendinančioms nevyriausybinių organizacijų plėtros politiką, dėl nevyriausybinių organizacijų plėtros politikos ir jos įgyvendinimo prioritetų;

10.2. analizuoja, stebi ir vertina Savivaldybės teisės aktų, turinčių įtakos nevyriausybinių organizacijų būklei Savivaldybėje, rengimą ir įgyvendinimą;

10.3. teikia pasiūlymus dėl Savivaldybės institucijų ir įstaigų bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis;

10.4. teikia Savivaldybės institucijoms pasiūlymus dėl Savivaldybės teritorijoje veikiančių nevyriausybinių organizacijų veiklos skatinimo ir nevyriausybinių organizacijų rėmimo prioritetų;

10.5. kartą per metus teikia Savivaldybės tarybai ataskaitą apie savo veiklą;

10.6. kartą per metus teikia veiklos ataskaitą nevyriausybinėms organizacijoms, veikiančioms Savivaldybės teritorijoje;

10.7. informuoja visuomenę apie NVO tarybos tikslus ir veiklą, skleidžia informaciją apie Savivaldybėje veikiančias nevyriausybines organizacijas, jų iniciatyvas, pateikia veiklos kasmetines ataskaitas. Informacija skelbiama Savivaldybės interneto svetainėje www.vilnius.lt;

10.8. inicijuoja nevyriausybinių organizacijų pasitarimus, seminarus ir mokymus aktualiais nevyriausybinėms organizacijoms veiklos klausimais;

10.9. vykdo kitas teisės aktų nustatytas funkcijas, susijusias su nevyriausybinių organizacijų veikla.

III. NVO TARYBOS TEISĖS

11. NVO taryba turi teisę:

11.1. dalyvauti Savivaldybės tarybos, Savivaldybės administracijos struktūrinių padalinių posėdžiuose, kuriuose svarstomi su nevyriausybinėmis organizacijomis susiję klausimai;

11.2. gauti iš valstybės ir Savivaldybės administracijos padalinių, skyrių, kitų įstaigų bei organizacijų informaciją ir dokumentus, kurių reikia NVO tarybos veiklai;

11.3. dalyvauti stebėtojo teise Savivaldybės tarybos, komitetų ir komisijų posėdžiuose;

11.4. kviešti į savo posėdžius valstybės ir Savivaldybės institucijų ir įstaigų, nevyriausybinių organizacijų ir kitų įstaigų atstovus, nepriklausomus ekspertus;

11.5. organizuoti diskusijas nevyriausybiniams organizacijoms aktualiais klausimais Savivaldybėje;

11.6. dalyvauti rengiant teisės aktų, susijusių su nevyriausybinių organizacijų veikla, projektus;

11.7. bendradarbiauti su kitomis Savivaldybėje veikiančiomis patariamosiomis tarybomis;

11.9. gauti informaciją apie Savivaldybės institucijų ir įstaigų planuojamas veiklos ir bendradarbiavimo kryptis siekiant jas derinti su konkrečioje srityje dirbančiomis nevyriausybiniėmis organizacijomis;

11.10. sudaryti darbo ar ekspertų grupes nevyriausybinių organizacijų plėtros politikos klausimams svarstyti.

IV. NVO TARYBOS TVIRTINIMAS IR DARBO ORGANIZAVIMAS

12. NVO tarybą iš 24 narių 2 metų laikotarpiui tvirtina Savivaldybės taryba. NVO taryba sudaroma pariteto principu: pusė narių – Savivaldybės institucijų ir įstaigų atstovai, kita pusė – nevyriausybinių organizacijų, veikiančių Savivaldybės teritorijoje, atstovai.

13. Nevyriausybinių organizacijų atstovų atranką organizuoja Savivaldybės mero potvarkiu sudaryta komisija (toliau – Komisija), kurią sudaro 8 nariai iš Savivaldybės tarybos narių, Savivaldybės administracijos darbuotojų, nevyriausybinių organizacijų atstovų.

14. Savivaldybės institucijų ir įstaigų atstovus siūlo Savivaldybės meras (6 narius) ir Savivaldybės administracijos direktorius (6 narius).

15. Nevyriausybinių organizacijų atstovų atranka į NVO tarybą organizuojama tokia tvarka:

15.1. pranešimas apie atranką skelbiamas Savivaldybės interneto svetainėje www.vilnius.lt ne vėliau kaip prieš 20 kalendorinių dienų iki atrankos dokumentų priėmimo termino pabaigos;

15.2. nevyriausybinių organizacijų atstovai, siekiantys tapti NVO tarybos nariais, pateikia Komisijai prašymą dalyvauti NVO tarybos narių atrankoje, nurodydami pretendento atstovavimo bei darbo patirtį vienoje iš sričių, nurodytų nuostatų 9 punkte, motyvaciją dirbti NVO taryboje bei nevyriausybinių organizacijos delegavimo į NVO tarybą raštą, taip pat gali pateikti rekomendacijas;

15.3. Komisija, vadovaudamasi 17 nustatytais punkte kriterijais atrenka po vieną atstovą iš nevyriausybinių organizacijų pagal kiekvieną sritį, nurodytą 9 punkte;

15.4. NVO tarybos sudėtį tvirtina Savivaldybės taryba iš Savivaldybės mero ir Savivaldybės administracijos direktoriaus siūlomų ir Komisijos atrinktų kandidatų.

16. Komisija neprivalo teikti pretendentams vertinimo motyvų.

17. Komisija, rinkdama NVO tarybos narius, vadovaujasi tokiais kriterijais:

17.1. pretendento atstovavimo bei darbo patirtis vienoje iš sričių, nurodytų nuostatų 9 punkte;

17.2. pretendento motyvacija dirbti NVO taryboje;

17.3. pretendento pateiktos rekomendacijos (jei yra).

18. NVO tarybos narių įgaliojimai NVO taryboje nutrūksta, jeigu:

18.1. NVO tarybos narys atsistatydina savo noru;

18.2. nutrūksta jo darbo (tarnybos) santykiai atstovaujamoje Savivaldybės įstaigoje arba institucijoje.

19. NVO tarybos pirmininkas ir pavaduotojas išrenkami per pirmąjį posėdį. Pirmininku išrinkus Savivaldybės institucijos arba įstaigos atstovą, pavaduotoju turi būti išrinktas nevyriausybės organizacijos atstovas ir atvirkščiai.

20. NVO taryba dirba pagal kasmet sudaromą ir tvirtinamą (protoliniu sprendimu) veiksmų planą.

21. NVO tarybos posėdžius inicijuoja ir veda NVO tarybos pirmininkas, jo nesant – pavaduotojas. Inicijuoti posėdį gali ir NVO tarybos nariai.

22. NVO tarybos posėdis gali būti inicijuotas 1/3 NVO tarybos narių.

23. Kiekvienas NVO tarybos narys turi teisę siūlyti klausimus posėdžiui, iš anksto informavęs apie tai NVO tarybos pirmininką.

24. NVO tarybos posėdžius organizuoja ir protokuoja Savivaldybės administracijos darbuotojas Savivaldybės administracijos direktoriaus pavedimu, o Savivaldybės administracija suteikia patalpas posėdžiams.

25. NVO taryba renkasi ne rečiau kaip vieną kartą per ketvirtį, esant būtinybei dažniau.

26. NVO tarybos posėdžiai yra teisėti, kai juose dalyvauja daugiau kaip pusė NVO tarybos narių.

27. NVO tarybos narys, negalintis dalyvauti posėdyje, turi teisę išreikšti savo nuomonę, t. y. balsuoti, elektroniniu paštu. Sprendimai priimami, kai jiems pritaria daugiau kaip pusė narių. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemia posėdžio pirmininko balsas.

28. NVO tarybos sprendimai yra vieši, informacija skelbiama Savivaldybės interneto svetainėje www.vilnius.lt.

29. NVO tarybos sprendimai yra rekomendacinio pobūdžio.

30. NVO tarybos posėdžiuose iš anksto užsiregistravę stebėtojų teisėmis gali dalyvauti nevyriausybinių organizacijų ir visuomenės atstovai.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

31. NVO tarybos posėdžių protokolai saugomi Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais.

Vilniaus miesto savivaldybės tinklapyje NVO skirtos rubrikos nėra. NVO priskiriama rubrikai „Bendruomenės“.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 6 punktu ir Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 17 d. sprendimu Nr. 1-61 patvirtintų Nevyriausybinių organizacijų tarybos prie Vilniaus miesto savivaldybės tarybos nuostatų 18 punktu, Vilniaus miesto savivaldybės taryba 2016 m. vasario 3 d. sprendimu Nr. 1-335 patvirtino NVO tarybos prie Vilniaus miesto savivaldybės tarybos personalinę sudėtį.

Vilniaus miesto savivaldybės tinklapyje pagal NVO paieškos raktinius žodžius 2004-2017 metų laikotarpiu nurodyti 28 įrašai:

1. [DĖL LĖŠŲ SKYRIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS IR TEIKIAMŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ FINANSAVIMUI](#)
1-12392017-11-22
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, SPRENDIMAS
Galioja
2. [DĖL LĖŠŲ SKYRIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS IR TEIKIAMŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ FINANSAVIMUI \(PRIEDAS\)](#)
1-12392017-11-22
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, PRIEDAS
Galioja
3. [DĖL LĖŠŲ SKYRIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VAIKŲ DIENOS CENTRŲ PROJEKTAMS 2017 METAIS ĮGYVENDINTI](#)
30-28712017-11-17
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
Galioja
4. [DĖL TARYBOS SPRENDIMO PROJEKTO „DĖL LĖŠŲ SKYRIMO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS IR TEIKIAMŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ FINANSAVIMUI“](#)
30-27352017-11-03
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
Galioja
5. [DĖL ATSAKINGŲ VYKDYTOJŲ SKYRIMO IR LĖŠŲ, SKIRTŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR BENDRUOMENINĖS VEIKLOS STIPRINIMO 2017–2019 METŲ VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2.3 PRIEMONĖI „REMTI BENDRUOMENINĘ VEIKLĄ SAVIVALDYBĖSE“ ĮGYVENDINTI VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE, PASKIRSTYMO](#)
30-17712017-07-17
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
Galioja
6. [DĖL ATSAKINGŲ VYKDYTOJŲ SKYRIMO IR LĖŠŲ, SKIRTŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR BENDRUOMENINĖS VEIKLOS STIPRINIMO 2017–2019 METŲ VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2.3 PRIEMONĖI „REMTI BENDRUOMENINĘ VEIKLĄ SAVIVALDYBĖSE“ ĮGYVENDINTI VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE, PASKIRSTYMO \(PRIEDAS\)](#)
30-17712017-07-17
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, PRIEDAS
Galioja
7. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR BENDRUOMENINĖS VEIKLOS STIPRINIMO 2017–2019 METŲ VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2.3 PRIEMONĖS „REMTI BENDRUOMENINĘ VEIKLĄ SAVIVALDYBĖSE“ ĮGYVENDINIMO VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE APRAŠO TVIRTINIMO](#)
1-10182017-06-28
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, SPRENDIMAS
Galioja
8. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR BENDRUOMENINĖS VEIKLOS STIPRINIMO 2017–2019 METŲ VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2.3 PRIEMONĖS „REMTI BENDRUOMENINĘ VEIKLĄ SAVIVALDYBĖSE“ ĮGYVENDINIMO VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE APRAŠO TVIRTINIMO \(1 PRIEDAS\)](#)
1-10182017-06-28
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, PRIEDAS

- Galioja
9. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR BENDRUOMENINĖS VEIKLOS STIPRINIMO 2017–2019 METŲ VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2.3 PRIEMONĖS „REMTI BENDRUOMENINĘ VEIKLĄ SAVIVALDYBĖSE“ ĮGYVENDINIMO VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE APRAŠO TVIRTINIMO \(2 PRIEDAS\)](#)
1-10182017-06-28
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, PRIEDAS
- Galioja
10. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR BENDRUOMENINĖS VEIKLOS STIPRINIMO 2017–2019 METŲ VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2.3 PRIEMONĖS „REMTI BENDRUOMENINĘ VEIKLĄ SAVIVALDYBĖSE“ ĮGYVENDINIMO VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE APRAŠO TVIRTINIMO \(3 PRIEDAS\)](#)
1-10182017-06-28
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, PRIEDAS
- Galioja
11. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR BENDRUOMENINĖS VEIKLOS STIPRINIMO 2017–2019 METŲ VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2.3 PRIEMONĖS „REMTI BENDRUOMENINĘ VEIKLĄ SAVIVALDYBĖSE“ ĮGYVENDINIMO VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE APRAŠO TVIRTINIMO \(4 PRIEDAS\)](#)
1-10182017-06-28
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, PRIEDAS
- Galioja
12. [DĖL TARYBOS SPRENDIMO PROJEKTO „DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR BENDRUOMENINĖS VEIKLOS STIPRINIMO 2017–2019 METŲ VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO 2.3 PRIEMONĖS „REMTI BENDRUOMENINĘ VEIKLĄ SAVIVALDYBĖSE“ ĮGYVENDINIMO VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE APRAŠO TVIRTINIMO“](#)
30-15172017-06-21
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
- Galioja
13. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VAIKŲ DIENOS CENTRŲ PROJEKTŲ VERTINIMO KOMISIJOS SUDARYMO](#)
30-12492017-05-25
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
- Galioja
14. [DĖL VILNIAUS MIESTO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS NUOSTATŲ TVIRTINIMO](#)
A1-14692017-04-26
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, PROJEKTAS
- Galioja
15. [DĖL VILNIAUS MIESTO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS NUOSTATŲ TVIRTINIMO](#)
A1-14692017-04-26
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, PRIEDAS
16. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ, TEIKIANČIŲ DIENOS SOCIALINĖS GLOBOS PASLAUGAS 6–16 METŲ AMŽIAUS VAIKAMS, TURINTIEMS MIŠRIŲ IR AUTIZMO SPEKTRO SUTRIKIMŲ, PROJEKTŲ VERTINIMO KOMISIJOS SUDARYMO](#)
30-3872017-02-28
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
- Galioja
17. [DĖL TARYBOS 2015-08-26 SPRENDIMO NR.1-137 "DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS PRIE VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS SUDARYMO" PAKEITIMO](#)
1-3352016-02-03
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, SPRENDIMAS
- Galioja
18. [DĖL TARYBOS SPRENDIMO PROJEKTO „DĖL TARYBOS 2015-08-26 SPRENDIMO NR. 1-137 „DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS PRIE VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS SUDARYMO“ PAKEITIMO“](#)
30-42016-01-07
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
- Galioja
19. [DĖL LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SAJUNGOS, NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ, PADEDANČIŲ STIPRINTI LIETUVOS VALSTYBĖS GYNYBINIUS PAJĖGUMUS, KOORDINACINĖS TARYBOS IR LIETUVOS SAJŪDŽIO ORGANIZUOJAMO PIKETO](#)
A30-25722015-09-09
VILNIAUS M. SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIAUS

PAVADUOTOJAS, ĮSAKYMAS

Galioja

20. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS PRIE VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS SUDARYMO](#)
[1-137](#)2015-08-26
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, SPRENDIMAS
Galioja
21. [DĖL TARYBOS SPRENDIMO PROJEKTO „DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS PRIE VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS SUDARYMO“](#)
[30-2609](#)2015-07-27
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
Galioja
22. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ ATSTOVŲ ATRANKOS KOMISIJOS SUDARYMO](#)
[22-133](#)2015-07-08
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS MERAS, POTVARKIS
Galioja
23. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS PRIE VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS NUOSTATŲ TVIRTINIMO](#)
[1-61](#)2015-06-17
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, SPRENDIMAS
Galioja
24. [DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS PRIE VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBOS NUOSTATŲ TVIRTINIMO \(PRIEDAS\)](#)
[1-61](#)2015-06-17
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, PRIEDAS
Galioja
25. [DĖL TARYBOS SPRENDIMO PROJEKTO „DĖL VILNIAUS MIESTO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ TARYBOS NUOSTATŲ TVIRTINIMO“](#)
[30-1907](#)2015-05-26
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS, ĮSAKYMAS
Galioja
26. [DĖL PADĖKOS VILNIAUS TAUTINIŲ BENDRIJŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VADOVAMS](#)
[22-84](#)2015-05-22
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS MERAS, POTVARKIS
Galioja
27. [DĖL LEIDIMO ORGANIZUOTI KALĖDINĘ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ MUGĘ](#)
[A30-432](#)2014-12-02
VILNIAUS M. SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIAUS
PAVADUOTOJAS, ĮSAKYMAS
Galioja
28. [DĖL PASLAUGŲ PIRKIMO IŠ UAB „RUBICON EVENTUS“, SIEKIANČIŲ ORGANIZUOTI VILNIAUS MIESTO NEVYRIAUSYBINIŲ BEI KITŲ ORGANIZACIJŲ NEKOMERCINIUS RENGINIUS](#)
[1-759](#)2005-04-13
VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA, SPRENDIMAS
NEGALIOJA

Vilniaus miesto savivaldybės tinklapiu bendra informacija apie NVO veiklas:

Bendruomeninės veiklos rėmimas

<http://www.socmin.lt/lt/neyvriausybinu-organizaciju-sektorius/bendruomenines-veiklos-remimas.html>

Skelbiamas papildomas paraiškų priėmimas nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo projektų atrankos konkursui

Informacija apie išplėstinių seniūnaičių sueigų priimtus sprendimus dėl 2017 m. nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo konkurso paraiškų atrankos

Kvietimas dalyvauti nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo projektų atrankos konkurse

Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje tvarkos aprašas ir paraiškos forma (dokumentai atsisiųsti)

Skelbiamas papildomas paraiškų priėmimas nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo projektų atrankos konkursui

Informuojame, kad nuo 2017 m. spalio 30 d. iki lapkričio 13 d. (įskaitytinai) skelbiamas papildomas paraiškų priėmimas nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo projektų atrankos konkursui Vilniaus miesto **Grigiškių, Panerių ir Pašilaičių seniūnijų** gyventojų bendruomeninei veiklai stiprinti.

Teritorija, kurios gyventojų bendruomeninei veiklai stiprinti numatoma skirti

finansavimą Savivaldybės aprašo nustatyta tvarka, yra Vilniaus miesto seniūnijos: Grigiškių, Panerių ir Pašilaičių.

Paraiškų teikėjai – Vilniaus miesto Grigiškių, Panerių ir Pašilaičių seniūnijų teritorijose registruotos ir veikiančios bendruomeninės organizacijos, religinės bendruomenės ir bendrijos, nevyriausybines organizacijos.

Paraiškų rengimas. Paraiškos rengiamos vadovaujantis Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje aprašu ir teikiamos tik pagal patvirtintą formą, pateikiamą prie elektroninės paraiškų priėmimo paslaugos aprašymo.

Paraiškų teikimo būdas ir terminas – paraiškos teikiamos elektroniniu būdu Vilniaus miesto savivaldybės administracijai nuo 2017 m. spalio 30 d. iki lapkričio 13 d. (paskutinė paraiškų pateikimo diena).

Paraiškų priėmimas nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo projektų atrankos konkursui » (nuoroda į paslaugą).

Informacija apie išplėstinių seniūnaičių sueigų priimtus sprendimus dėl 2017 m. nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo konkurso paraiškų atrankos

Išplėstinės seniūnaičių sueigos 2017 m. rugsėjo mėn. atrinko šių pareiškėjų pateiktas paraiškas, kurių veiklos labiausiai atitiko seniūnijos bendruomenės viešuosius poreikius ir interesus, ir patvirtino joms skirtą finansavimą:

Antakalnio seniūnija

VŠĮ Šv. Juozapo Brolija, Brolių joanitų bendruomenės veiklos vaikams ir jaunimui“ – 2.800,00 Eur
Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Antakalnio bendruomenės nariams – 1.400,00 Eur

Asociacija „Antakalniečių bendruomenė“, 2017 metų bendruomenės veiklos stiprinimo programa – 20.180,00 Eur

Gyventojų asociacija „Dvarčioniškiai“, Bendruomenės narių telkimas bendrai veiklai, mokymas ir lavinimas – 16.520,00 Eur.

Lazdynų seniūnija

Bendruomenė „Jonažolių kaimas“, Lazdynų bendruomeniškumo ir užimtumo skatinimas – 31644,10 Eur
Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Lazdynų bendruomenės nariams – 950,00 Eur.

Pašilaičių seniūnija

Vilniaus miesto Pašilaičių bendruomenės Santalka, Pašilaičių bendruomenės veiklos stiprinimas, socialinės veiklos ir kultūriniai renginiai – 19850,00 Eur

Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Pašilaičių bendruomenės nariams – 1397,00 Eur

VŠĮ „Commune Art“, „Sportuojanti visuomenė“ – 12200,00 Eur.

Naujosios Vilnios seniūnija

Visuomeninė organizacija vaikų ir jaunimo dienos centras "Mūsų nameliai", Socialinės ir emocinės komunikacijos stiprinimas socialiai pažeidžiamoms Naujosios Vilnios bendruomenės grupėms – 7112,00 Eur

VŠĮ futbolo klubas "Granitas", Vaikų ir jaunimo užimtumo organizavimas – 3078,00 Eur
Vilniaus miesto Pavilnio bendruomenės savivaldija, „Kultūros tiltai“ – 9890,00 Eur
VŠĮ Skaitmeninės dirbtuvės, Naujosios Vilnios seniūnijos ir išplėstinės seniūnaičių sueigos viešųjų ryšių su vietos bendruomene stiprinimas – 2848,00 Eur
VŠĮ Skaitmeninės dirbtuvės, „Džiugu kartu per pasaulį: 60 metų Vilniuje“ – 2968,00 Eur
VŠĮ "Turiningas laisvalaikis", „Judėkime, bendraukime, atraskime“ – 7604,00 Eur.

Rasų seniūnija

Asociacija Vilniaus Rasų bendruomenė, „Bendruomenių iniciatyva – motyvuoti-švarūs-saugūs“ – 11100,00 Eur.

Senamiesčio seniūnija

Asociacija LT Campus, „SUVOK“ media ir interneto svetainės projektas – 1785,00 Eur
Senamiesčio bendruomenės asociacija, „Mūsų medžiai – bendruomenės viešoji erdvė“ – 11860,00 Eur
Senamiesčio bendruomenės asociacija, Senamiesčio bendruomenės asociacijos interneto svetainės ir media projektas – 1755,00 Eur
Asociacija Užupio bendruomenė, „Užupio Respublikos Konstitucijų prospektas – bendruomenės viešoji erdvė, sukurta pasauliui“ – 5000,00 Eur.

Šeškinės seniūnija

Asociacija „Šeškinės bendruomenių sąjunga“, Šeškinės bendruomeninės veiklos ir gebėjimų stiprinimas – 31735,00 Eur
Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Šeškinės bendruomenės nariams – 1265,00 Eur.

Šnipiškių seniūnija

Asociacija Šnipiškių bendruomenės centras, Socialiai atsakinga ir darni Šnipiškių bendruomenė – 16100 Eur.

Verkių seniūnija

Asociacija Balsių bendruomenė, „Balsiuose gyventi gera !!“ – 7200,00Eur
Visorių bendruomenės asociacija, „Mes KarTu 2017“ – 31200,00 Eur
Asociacija Naujųjų Verkių bendruomenė, Naujųjų Verkių bendruomenės veiklos stiprinimo programa "Stiprėkime ir aukime kartu" – 5900,00 Eur.

Žvėryno seniūnija

Visuomeninė organizacija Žvėryno bendruomenė, Žvėryno forumas – 5657,04 Eur
Visuomeninė organizacija Žvėryno bendruomenė, Kultūrinės iniciatyvos Žvėrynui – 5545,40 Eur.

Vilkpėdės seniūnija

Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Vilkpėdės bendruomenės nariams – 960,00 Eur
Asociacija Vilkpėdės bendruomenė "Vilkpėdės bendruomenės centras", „Gyvenkime ir džiaukimes kartu“ – 21440,00 Eur.

Fabijoniškių seniūnija

Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Fabijoniškių bendruomenės nariams – 1400,00 Eur
Fabijoniškių bendruomenės asociacija, Bendruomenės stiprinimas per kompetencijas ir savarankiškumą – 40300,00 Eur.

Grigiškių seniūnija

VŠĮ „Grijos vaikai“, „Sveiki vaikai-sveika visuomenė“ – 3455,00 Eur
Asociacija Grigiškių neįgaliųjų draugija, Nevyriausybių organizacijų veiklos stiprinimas – 2360,00 Eur
Asociacija Grigiškių bendruomenė „Grija“, Grigiškių bendruomenių sambūris – 2140,00 Eur

Asociacija Grigiškių bendruomenė „Grija“, Tautinio meno šventė artėjančiam Lietuvos valstybės šimtmečiui įprasinti – 2650,00 Eur

Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Grigiškių bendruomenės nariams – 643,00 Eur

Viršuliškių seniūnija

Asociacija Viršuliškių bendruomenės centras "Giesmė", Bendruomeniškumo ugdymas, aktyvumo skatinimas, bendruomenės sutelktumo stiprinimas renginių pagalba – 6675,56

Asociacija bendruomenė „Viršuliškės“, „Nuo diskusijos iki atsakomybės Viršuliškėms – veikiamės kartu“ – 8450,00 Eur.

Pilaitės seniūnija

Vilniaus Šv. Juozapo parapija, Pilaitės seniūnijos gyventojų savanoriška veikla remiant gyvenamojo rajono bendruomenės poreikius – 2500,00 Eur

VŠĮ "Kūrybinės dirbtuvės Beepart", Vilniaus šviesų festivalis "Beepositive" 2017 – 9400,00 Eur

Asociacija Pilaitės bendruomenės centras „Mažoji Lietuva“, "Sveika siela – kūryboje, sveikas kūnas – sporte" – 9400,00.

Karoliniškių seniūnija

Asociacija Karoliniškių bendruomenė, Nevyriausybių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimas Vilniaus miesto savivaldybės Karoliniškių seniūnijoje – 27350,00

Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Karoliniškių bendruomenės nariams – 1250,00 Eur

Naujininkų seniūnija

Salininkų bendruomenės asociacija, „Bendruomenės pagalba tau“ – 6300,00 Eur

Visuomeninė organizacija „Naujininkų bendruomenė“, Naujininkų seniūnijos bendruomenių bei NVO bendradarbiavimas ir gebėjimų stiprinimas vykdant bendras veiklas – 26400,00 Eur.

Žirmūnų seniūnija

Asociacija Žirmūnų bendruomenės centras, „Sušildykim sielas gerumu“ – 15945,00 Eur

Asociacija Žirmūnų Tuskulėnų bendruomenė, Žirmūnų seniūnijos gyventojų bendruomeniškumo stiprinimas per kultūrinę ir švietėjišką veiklą bei jiems teikiamų socialinių paslaugų gerinimą – 15920,00 Eur

Asociacija „Žirmūnų bendruomenė“, Žirmūnų seniūnijos gyventojų bendruomeniškumo stiprinimas per sporto ir sveikatinimo veiklą – 15968,00.

Justiniškių seniūnija

Asociacija Justiniškių seniūnijos bendruomenė, Justiniškių bendruomenės šeimų takais – 28800,00 Eur.

Paneriai

Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, Pagalba maistu socialiai pažeidžiamiesiems Panerių bendruomenės nariams – 710,00 Eur

Asociacija Trakų Vokės bendruomenė, Kultūrinės ir švietėjiškos veiklos stiprinimas Panerių seniūnijoje – 3000,00 Eur.

Naujamiestis

Asociacija Vilniaus Čiurlionio trikampio bendruomenė, Bendruomeniškumo forumas – 11390,00 Eur

VŠĮ Menų fabrikas, Naujamiesčio bendruomeniškumo dienos – 13010,00 Eur.

Kvietimas dalyvauti nevyriausybių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo projektų atrankos konkurse

Vilniaus miesto savivaldybės administracija skelbia Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje projektų atrankos konkursą.

Konkurso tikslas – skatinti gyvenamųjų vietovių (jų dalių ar kelių gyvenamųjų vietovių) bendruomenių savarankiškumą tenkinant viešuosius jų poreikius, stiprinti jų narių sutelktumą ir tarpusavio pasitikėjimą, bendruomeninę veiklą, sudaryti sąlygas bendruomeninėms, religinėms, kitoms nevyriausybiniams organizacijoms dalyvauti priimant sprendimus dėl bendruomenių narių viešųjų poreikių tenkinimo.

Teritorija, kurios gyventojų bendruomeninei veiklai stiprinti numatoma skirti

finansavimą Savivaldybės aprašo nustatyta tvarka, yra Vilniaus miesto seniūnijos: Antakalnio, Fabijoniškių, Grigiškių, Justiniškių, Karoliniškių, Lazdynų, Naujamiesčio, Naujininkų, Naujosios Vilnios, Panerių, Pašilaičių, Pilaitės, Rasų, Senamiesčio, Šeškinės, Šnipiškių, Verkių, Vilkipėdė, Viršuliškių, Žirmūnų ir Žvėryno.

Paraiškų teikėjai – Vilniaus miesto Antakalnio, Fabijoniškių, Grigiškių, Justiniškių, Karoliniškių, Lazdynų, Naujamiesčio, Naujininkų, Naujosios Vilnios, Panerių, Pašilaičių, Pilaitės, Rasų, Senamiesčio, Šeškinės, Šnipiškių, Verkių, Vilkipėdė, Viršuliškių, Žirmūnų ir Žvėryno seniūnijų teritorijose registruotos ir veikiančios bendruomeninės organizacijos, religinės bendruomenės ir bendrijos, nevyriausybines organizacijos.

Projekto paraiška turi būti rengiama veiklai įgyvendinti vienoje iš seniūnijų, orientuota į tos seniūnijos bendruomenių viešųjų poreikių tenkinimą, bendruomeninės veiklos stiprinimą. Kiekvienos seniūnijos išplėstinė seniūnaičių sueiga numato ir sprendimu patvirtina prioritетines vykdytinas ir finansuotinas veiklas. Teikiant projekto paraišką pareiškėjas turi nurodyti, kurioje Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje bus vykdomas projektas. Įgyvendinant priemonę, finansavimas numatomas skirti seniūnijų aptarnaujamų teritorijų gyventojų bendruomeninei veiklai stiprinti.

Paraiškų rengimas. Paraiškos rengiamos vadovaujantis Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje aprašu ir teikiamos tik pagal patvirtintą formą (**pridedamas Aprašas** [\[1\]](#), **Paraiškos forma** [\[2\]](#)).

Paraiškų teikimo būdas ir terminas – paraiškos teikiamos elektroniniu būdu Vilniaus miesto savivaldybės administracijai nuo 2017 m. rugpjūčio 28 d. iki rugsėjo 11 d. (paskutinė paraiškų pateikimo diena).

Paraiškų priėmimas nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo projektu atrankos konkursui »

Tinkamomis finansuoti veiklos laikomos šios Vilniaus miesto seniūnijų išplėstinių seniūnaičių sueigų sprendimais patvirtintos prioritетinės veiklos, tenkinančios viešuosius gyvenamųjų vietovių bendruomenių poreikius:

1. Antakalnio seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).
3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
5. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).

6. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

2. Fabijoniškių seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).
3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
5. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (pilietinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
6. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

3. Grigiškių seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).
3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
5. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

4. Justiniškių seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).

3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
5. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
6. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

5. Karoliniškių seniūnija

1. Vaikų ir jaunimo užimtumas (stovyklų, pažintinių renginių ir išvykų organizavimas, užimtumas po pamokų, asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymas).
2. Socialinė veikla su pagyvenusiais, vienišais, neįgaliais žmonėmis ir jų grupėmis: labdaros ir paramos akcijų organizavimas, savipagalbos grupių telkimas, sveikatingumo, buities kultūros užsiėmimų organizavimas socialinę atskirtį patiriantiems ir kitiems bendravimo poreikį turintiems bendruomenės nariams.
3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla vietos bendruomenės sutelktumui, narių kūrybiškumo ir saviraiškos ugdymui, pasirengimo Lietuvos 100-mečio minėjimui priemonės, kultūrinių mainų tarp bendruomenių vystymas, renginiai, susitikimai su kūrėjais.
4. Bendruomenės narių akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir gyvenamosios aplinkos kokybei gerinti, bendruomeniškumui kaimynijose ugdyti, bendruomenės narių estetiniam skoniui lavinti.

6. Lazdynų seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiesiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).
3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
5. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
6. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

7. Naujamiesčio seniūnija

1. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos

bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).

8. Naujininkų seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).
3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
5. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
6. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

9. Naujosios Vilnios seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).
3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
5. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
6. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams).

10. Panerių seniūnija

1. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
2. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos

vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

11. Pašilaičių seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiesiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
3. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).

12. Pilaitės seniūnija

1. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
2. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
3. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

13. Rasų seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiesiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
3. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams).

14. Senamiesčio seniūnija

1. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
2. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

15. Šeškinės seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiesiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).
3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
5. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).

16. Šnipiškių seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiesiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

17. Verkių seniūnija

1. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams).
2. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
3. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).
4. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).

18. Vilkpėdės seniūnija

1. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiesiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
2. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).

3. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
4. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
5. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

19. Viršuliškių seniūnija

1. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
2. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
3. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
4. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

20. Žirmūnų seniūnija

1. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).
2. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).
3. Bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).
4. Socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiesiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas).
5. Vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą).

21. Žvėryno seniūnija

1. Bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (piliетinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas).
2. Sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas).

3. Kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba).

PATVIRTINTA

Vilniaus miesto savivaldybės tarybos

2017 m. birželio 28 d.

sprendimu Nr. 1-1018

Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje tvarkos aprašas

I SKYRIUS

Bendrosios nuostatos

1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje tvarkos aprašas (toliau – Savivaldybės aprašas) nustato Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. A1-99, 1 priedo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ (toliau – Priemonė) finansavimo, jos įgyvendinimo ir kontrolės tvarką.
2. Savivaldybės aprašas parengtas vadovaujantis Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo 2017–2019 metų veiksmų plano įgyvendinimo 2.3 priemonės „Remti bendruomeninę veiklą savivaldybėse“ įgyvendinimo aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. A1-259 (toliau – Aprašas).
3. Priemone siekiama skatinti gyvenamųjų vietovių (jų dalių ar kelių gyvenamųjų vietovių) bendruomenių savarankiškumą tenkinant viešuosius jų poreikius, stiprinti jų narių sutelktumą ir tarpusavio pasitikėjimą, bendruomeninę veiklą, sudaryti sąlygas bendruomeninėms, religinėms, kitoms nevyriausybinėms organizacijoms dalyvauti priimant sprendimus dėl bendruomenių narių viešųjų poreikių tenkinimo.
4. Teritorija, kurios gyventojų bendruomeninei veiklai stiprinti numatoma skirti finansavimą Savivaldybės aprašo nustatyta tvarka, yra Vilniaus miesto seniūnijos: Antakalnio, Fabijoniškių, Grigiškių, Justiniškių, Karoliniškių, Lazdynų, Naujamiesčio, Naujininkų, Naujosios Vilnios, Panerių, Pašilaičių, Pilaitės, Rasų, Senamiesčio, Šeškinės, Šnipiškių, Verkių, Vilkpėdės, Viršuliškių, Žirmūnų ir Žvėryno.
5. Savivaldybės apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme, Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme, Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme, Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatyme, Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme ir Apraše vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS

IŠPLĖSTINĖS SENIŪNAIČIŲ SUEIGOS VEIKLA ĮGYVENDINANT PRIEMONĘ

6. Vilniaus miesto savivaldybėje (toliau – Savivaldybė) sudaroma 21 (dvidešimt viena) išplėstinė seniūnaičių sueiga: Antakalnio seniūnijos, Fabijoniškių seniūnijos, Grigiškių seniūnijos, Justiniškių seniūnijos, Karoliniškių seniūnijos, Lazdynų seniūnijos, Naujamiesčio seniūnijos, Naujininkų seniūnijos, Naujosios Vilnios seniūnijos, Panerių seniūnijos, Pašilaičių seniūnijos, Pilaitės seniūnijos, Rasų seniūnijos, Senamiesčio seniūnijos, Šeškinės seniūnijos, Šnipiškių seniūnijos, Verkių seniūnijos, Vilkpėdės seniūnijos, Viršuliškių seniūnijos, Žirmūnų seniūnijos ir Žvėryno seniūnijos, kuri priima sprendimą dėl Savivaldybės aprašo 4 punkte apibrėžtoje teritorijoje, kurios gyventojų bendruomeninei veiklai stiprinti pagal Priemonę yra skiriamas finansavimas, prioritetinių vykdytinų ir finansuotinių veiklų, vertina paraiškas, priima sprendimą, kuri (-ios) Savivaldybės aprašo 4 punkte apibrėžtoje teritorijoje esanti (-čios) registruota (-os) ir veikianti (-čios) bendruomeninė (-ės) organizacija (-os), religinė (ės) bendruomenė (ės) ir bendrija (-os), nevyriausybė (-ės) organizacija (-os) (toliau kartu – organizacija) vykdydys projektą (-us), vertina projekto (-ų) įgyvendinimą, vykdo projekto (-ų) įgyvendinimo stebėseną.

7. Išplėstinėje seniūnaičių sueigoje patariamojo balso teise gali dalyvauti Savivaldybės aprašo 4 punkte nurodytoje teritorijoje, kurioje sudaroma išplėstinė seniūnaičių sueiga, veikiančių nevyriausybinų organizacijų, tradicinių religinių bendruomenių atstovai, kurių pasiūlymai įtraukiami į išplėstinės seniūnaičių sueigos posėdžio protokolą.
8. Išplėstinės seniūnaičių sueigos organizavimo, sprendimų priėmimo, svarstymo ir priėmimo tvarka nustatoma Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2017 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. 1-891 patvirtintuose Seniūnaičių sueigos nuostatuose.
9. Išplėstinė seniūnaičių sueiga ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo Savivaldybės tarybos sprendimo dėl savivaldybės Priemonei įgyvendinti lėšų skyrimo ir naudojimo tvarkos aprašo (toliau – Savivaldybės tvarkos aprašas) priėmimo dienos priima sprendimą dėl Priemonei įgyvendinti prioritetinių vykdytinų ir finansuotinių veiklų patvirtinimo ir jį įformina protokolu. Išplėstinė seniūnaičių sueiga per 2 darbo dienas po įvykusios sueigos protokoliniį sprendimą pateikia Savivaldybės administracijos direktoriaus paskirtam (-iems) atsakingam (-iems) už Priemonę Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojui (-ams) ar darbuotojui (-ams), dirbančiam (-iems) pagal darbo sutartį (toliau kartu – atsakingas valstybės tarnautojas (-ai) ar darbuotojas (-ai), viešai paskelbti Savivaldybės ir, esant galimybei, atitinkamos seniūnijos interneto svetainėje ir skelbimo lentose, kad organizacijos kviečiamos teikti paraiškas, nurodant paraiškų teikimo tvarką, kurią parengia atsakingi valstybės tarnautojai ar darbuotojai. Skelbime turi būti nurodytas paraiškų priėmimo galutinis terminas, vieta, adresas, telefono numeris ir elektroninio pašto numeris pasiteirauti (kontaktinis asmuo (-ys), galimi pareiškėjai, finansuotinos veiklos, paraiškos forma, dokumentai, kuriuos reikia pateikti (priedai), ir kita reikalinga informacija (reikalavimai) pareiškėjams.
10. Pareiškėjai pagal nustatytą formą (Aprašo 2 priedas) užpildytą paraišką pateikia Savivaldybės administracijai. Užregistruotos paraiškos perduodamos atsakingam (-iems) valstybės tarnautojui (-ams) ar darbuotojui (-ams), kuris (-ie) per 3 darbo dienas nuo paraiškų gavimo dienos gautas paraiškas registruoja ir įvertina, ar:
  - 10.1. paraiškos pateiktos iki skelbime nurodytos datos;
  - 10.2. paraišką pateikė organizacija, kuri yra tinkamas pareiškėjas;
  - 10.3. prie paraiškos pateikti visi prašomi dokumentai (reikiamas jų egzempliorių skaičius);
  - 10.4. paraiškos ir kartu su paraiškomis pateikti dokumentai tvarkingai susegti.
11. Atsakingas (-i) valstybės tarnautojas (-ai) ar darbuotojas (-ai) perduoda užregistruotas paraiškas ir informaciją apie pareiškėjų atitiktį Savivaldybės aprašo 10.1–10.4 papunkčiuose nurodytiems kriterijams vertinti atitinkamai išplėstinei seniūnaičių sueigai.
12. Išplėstinė seniūnaičių sueiga vertina, ar:
  - 12.1. numatomos vykdyti veiklos atitinka išplėstinių seniūnaičių sueigų nustatytas prioritetines vykdytinas ir finansuotinas veiklas;
  - 12.2. neviršytas paraiškai nustatytas maksimalus lėšų limitas, prireikus priima sprendimą dėl projektui siūlomo finansavimo dydžio;
  - 12.3. tinkamai numatytos lėšos projektui administruoti ir ilgalaikiam turtui įsigyti;
  - 12.4. numatomos lėšos atitinka planuojamas įgyvendinti veiklas;
  - 12.5. projektą vykdančias asmenys turi pakankamą kompetenciją įgyvendinti projektą;
  - 12.6. įgyvendinant projektą dalyvauja savanoriai.
13. Vertinant paraiškas, prioritetą teikiamas:
  - 13.1. bendruomeninių organizacijų projektams;
  - 13.2. organizacijų partnerystę grįžtoms veikloms;
  - 13.3. projektams, į kurių veiklų įgyvendinimą įtraukti savanoriai.
14. Lėšos skiriamos tam (tiems) projektui (-ams), kuris (-ie) surinko daugiausia išplėstinės seniūnaičių sueigos narių, dalyvavusių posėdyje, balsų ir kuriems užteko Savivaldybės skirtų lėšų Priemonei įgyvendinti.
15. Prieš vertindami paraiškas, išplėstinės seniūnaičių sueigos nariai pasirašo konfidencialumo pasižadėjimus viešai neskelbti ir neplatinti su projektų atranka susijusios informacijos, taip pat nešališkumo deklaracijas (Aprašo 3 priedas) dėl objektyvių sprendimų priėmimo bei viešųjų ir privačių interesų konflikto vengimo. Išplėstinės seniūnaičių sueigos narys privalo nusišalinti nuo paraiškos vertinimo, jei išplėstinės seniūnaičių sueigos narys turi svarstyti organizacijos, kurios narys jis yra, paraišką.
16. Išplėstinės seniūnaičių sueigos darbo forma yra posėdžiai, kurie laikomi teisėtais, kai juose dalyvauja daugiau kaip pusė sueigos narių.
17. Išplėstinė seniūnaičių sueiga įvertina paraiškas ir atviru balsavimu sueigoje dalyvaujančių sueigos narių balsų dauguma, atrenka paraišką (-as), kurioje (-iose) planuojamos veiklos geriausiai atitinka gyvenamosios

vietovės bendruomenės viešuosius poreikius ir interesus. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemiamas yra išplėstinės seniūnaičių sueigos pirmininko balsas.

18. Išplėstinių seniūnaičių sueigų sprendimai dėl atrinktos (-ų) labiausiai atitinkančios (-ių) gyvenamosios vietovės bendruomenės viešuosius poreikius ir interesus paraiškos (-ų) ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po įvykusio posėdžio pateikiami atsakingam (-iems) valstybės tarnautojui (-ams) ar darbuotojui (-ams), kuris (-ie) juos per 3 darbo dienas nuo sprendimų dėl atrinktos (-ų) labiausiai atitinkančios (-ių) gyvenamosios vietovės bendruomenės viešuosius poreikius ir interesus paraiškos (-ų) gavimo dienos paskelbia viešai Savivaldybės ir atitinkamos seniūnijos interneto svetainėse, skelbimų lentose.

19. Skundus dėl galimai pažeistos pateiktos (-ų) paraiškos (-ų) vertinimo ir atrankos procedūros nagrinėja Savivaldybės administracija. Institucijų sprendimai, veiksmai ir neveikimas gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos viešojo administravimo ir Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymų nustatyta tvarka.

20. Su organizacija (-omis) (projektų vykdytojais), kurių paraiškose planuojamos veiklos, išplėstinės seniūnaičių sueigos nuomone, geriausiai atitinka gyvenamosios vietovės bendruomenės viešuosius poreikius ir interesus ir kurių projektams skirtas finansavimas, Savivaldybės administracijos direktorius ar jo įgaliotas asmuo pasirašo valstybės biudžeto lėšų naudojimo projektui įgyvendinti sutartį (-is) (toliau – Projekto įgyvendinimo sutartis, Aprašo 1 priedas).

21. Visi išplėstinės seniūnaičių sueigos priimti sprendimai įforminami protokolu, kurį pasirašo išplėstinės seniūnaičių sueigos pirmininkas ir sekretorius. Išplėstinės seniūnaičių sueigos posėdžiai yra atviri.

22. Savivaldybių institucijos negali keisti išplėstinės seniūnaičių sueigos sprendimų, susijusių su Priemonės įgyvendinimu.

III SKYRIUS

LĖŠŲ SKYRIMAS, NAUDOJIMAS, STEBĖSENA IR KONTROLĖ

23. Savivaldybei Priemonei įgyvendinti skirtos lėšos Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu paskirstomos Savivaldybės aprašo 4 punkte nurodytos teritorijos gyventojų bendruomeninei veiklai stiprinti, atsižvelgiant į jose gyvenančių asmenų skaičių. Apie sprendimą dėl konkrečioje teritorijoje, kurios gyventojų bendruomeninei veiklai stiprinti skiriamas finansavimas, Savivaldybės administracija raštu ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sprendimo skirti lėšas priėmimo dienos informuoja seniūnijas.

Savivaldybės administracija, atsižvelgdama į Priemonei įgyvendinti skirtas lėšas, iki 2 proc. šių lėšų gali skirti Priemonei administruoti, t. y. atsakingo (-ų) valstybės tarnautojo (-ų) ar darbuotojo (-ų) darbo užmokesčiui, įskaitant gyventojų pajamų ir socialinio draudimo įmokas bei įmokas į Garantinį fondą.

24. Tinkamomis finansuoti laikomos išplėstinės seniūnaičių sueigos sprendimu patvirtintos veiklos, tenkinančios viešuosius gyvenamųjų vietovių bendruomenių poreikius:

24.1. socialinė veikla, skirta socialiai pažeidžiamiems bendruomenės nariams ir (ar) grupėms (labdaros ir paramos akcijų organizavimas, senyvo amžiaus, vienišų asmenų, kuriems reikalinga pagalba, lankymas, pagalbos sau nuo priklausomybių ar kitų socialinių problemų kenčiantiems asmenims bei jų artimiesiems grupių organizavimas, renginių ir kitų priemonių, skatinančių socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų grupių įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą, organizavimas);

24.2. vaikų ir jaunimo užimtumas (renginių, stovyklų ir kitų prasmingo vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo veiklų organizavimas, skatinantis asmeninių ir socialinių gebėjimų ugdymą);

24.3. kultūrinė ir švietėjiška veikla (mokymo (-si) priemonių, skatinančių kūrybiškumą, saviraišką ir vietos gyventojų išprusimą, organizavimas, vietos bendruomenei telkti ir jos tapatybei reikšmingų leidinių leidyba);

24.4. sporto ir sveikatinimo veikla (sportuojančių gyventojų telkimas, sporto varžybų ir treniruočių organizavimas, sveikai gyvensenai propaguoti skirtų renginių, teminių užsiėmimų ir mokymų organizavimas);

24.5. bendruomeninė veikla ir kita vietos bendruomenės sutelktumą ir gyvenimo kokybę gerinanti veikla (pilietinių iniciatyvų (bendruomenės forumų), skatinančių vietos gyventojus kelti ir spręsti vietos bendruomenei svarbius klausimus, bendruomenines organizacijas ir vietos valdžios institucijas bendradarbiauti, organizavimas ir savanoriškos veiklos organizavimas);

24.6. bendruomenės akcijos ir iniciatyvos, skirtos viešųjų erdvių ir aplinkos kokybei gerinti (parkų, sporto ir poilsio aikštelių, vaikų žaidimų aikštelių, kitų vietos bendruomenės teritorijoje esančių poilsio ir rekreacijos vietų tvarkymas ir atnaujinimas, viešo naudojimo patalpų pritaikymas bendruomenės poreikiams) (ne daugiau kaip 20 proc. ilgalaikiam materialiniam turtui įsigyti nuo projektui įgyvendinti skirtos sumos).

25. Finansuojant projektus, tinkamomis išlaidomis laikomos:
- 25.1. projekto administravimo išlaidos (ne daugiau kaip 10 proc. projektui įgyvendinti skirtų lėšų):
- 25.1.1. projekto vadovo darbo užmokestis, įskaitant gyventojų pajamų ir socialinio draudimo įmokas bei įmokas į Garantinį fondą;
- 25.1.2. asmens, vykdančio buhalterinę apskaitą, darbo užmokestis, įskaitant gyventojų pajamų ir socialinio draudimo įmokas bei įmokas į Garantinį fondą (kai paslauga nėra perkama iš buhalterinės apskaitos paslaugas teikiančios įmonės (įstaigos) ar buhalterinės apskaitos paslaugas savarankiškai teikiančio asmens);
- 25.1.3. atlyginimas už buhalterinės apskaitos paslaugas (kai paslauga perkama iš buhalterinės apskaitos paslaugas teikiančios įmonės (įstaigos) ar buhalterinės apskaitos paslaugas savarankiškai teikiančio asmens);
- 25.2. projekto įgyvendinimo išlaidos:
- 25.2.1. projekto vykdytojo (-ų) darbo užmokestis, įskaitant gyventojų pajamų ir socialinio draudimo įmokas bei įmokas į Garantinį fondą;
- 25.2.2. biuro patalpų nuoma ir (ar) komunalinių paslaugų išlaidos (šildymo, elektros energijos, vandentiekio, nuotekų šalinimo paslaugoms apmokėti);
- 25.2.3. ryšio paslaugų (internetu, fiksuoto ir (ar) mobiliojo ryšio (neviršijant 15 Eur vienam projekto vadovui, vykdytojui ar už buhalterinę apskaitą atsakingam asmeniui per mėnesį), pašto) išlaidos;
- 25.2.4. komandiruočių (išskyrus tarptautines) išlaidos (kelionių bilietai, apgyvendinimas, dienpinigiai ir kt.) projekto vadovui, vykdytojui (-ams) ir (ar) už buhalterinę apskaitą atsakingam asmeniui;
- 25.2.5. išlaidos projektui įgyvendinti reikalingoms paslaugoms, teikiamoms pagal atlygintinų paslaugų sutartis ar autorines sutartis, jei šias paslaugas teikia asmenys, įgiję atitinkamos srities išsilavinimą (renginių organizavimo, ekspertų ar lektorių paslaugos), įsigyti (ne daugiau kaip 25 Eur už 1 val.);
- 25.2.6. išlaidos projektui įgyvendinti reikalingoms prekėms ir priemonėms ir (ar) inventoriui įsigyti;
- 25.2.7. transporto išlaikymo ir kelionių išlaidos (degalai, automobilio be vairuotojo nuoma, kelionės bilietai);
- 25.2.8. išlaidos savanoriškai veiklai organizuoti Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatyme nustatyta tvarka;
- 25.2.9. išlaidos projekto sklaidos ir viešinimo priemonėms ir paslaugoms įsigyti;
- 25.2.10. bankų, kitų kredito ar mokėjimo įstaigų suteiktų paslaugų už lėšų pervedimą mokesčiai;
- 25.2.11. ilgalaikiam turtui, kurio vertė 500 Eur ir didesnė, kaip tai reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. birželio 10 d. nutarimas Nr. 564 „Dėl Minimalios ilgalaikio materialiojo turto vertės nustatymo ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) minimalių ir maksimalių ekonominių normatyvų viešojo sektoriaus subjektams sąrašo patvirtinimo“, įsigyti, kai projekte numatyta vykdyti Savivaldybės aprašo 24.6 punkte nurodytą veiklą. Išlaidos, skirtos ilgalaikiam turtui įsigyti, gali sudaryti ne daugiau kaip 20 proc. nuo projektui įgyvendinti skirtų lėšų;
- 25.3. išlaidos darbo užmokesčiui, įskaitant gyventojų pajamų ir socialinio draudimo įmokas bei įmokas į Garantinį fondą, turėtų sudaryti iki 50 proc. projektui skirtų lėšų.
26. Lėšos negali būti naudojamos:
- 26.1. įsiskolinimams dengti;
- 26.2. investiciniams projektams rengti ir įgyvendinti;
- 26.3. Priemonės įgyvendinimo išlaidoms, finansuojamoms iš kitų finansavimo šaltinių, apmokėti;
- 26.4. kelionėms į užsienį;
- 26.5. veikloms, kurios:
- 26.5.1. kelia grėsmę žmonių sveikatai, garbei ir orumui, viešajai tvarkai;
- 26.5.2. bet kokiomis formomis, metodais ir būdais išreiškia nepagarbą tautiniams Lietuvos valstybės simboliams;
- 26.5.3. bet kokiomis formomis, metodais ir būdais populiarina smurtą, prievartą, neapykantą;
- 26.5.4. bet kokiomis formomis, metodais ir būdais pažeidžia Lietuvos Respublikos Konstituciją, įstatymus ir kitus teisės aktus.
27. Visos projektų veiklos turi būti vykdomos tik Lietuvos Respublikos teritorijoje.
28. Valstybės biudžeto lėšos, pervestos Savivaldybei Priemonei įgyvendinti, turi būti laikomos banke ar kitoje kredito ar mokėjimo įstaigoje specialiai šioms lėšoms atidarytoje sąskaitoje. Lėšos privalo būti naudojamos tik Projekto įgyvendinimo sutartyje nurodytai veiklai.
29. Savivaldybės administracija:
- 29.1. kartu su Socialinių paslaugų priežiūros departamentu prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Socialinių paslaugų priežiūros departamentas) sudaro Priemonei įgyvendinti skirtų valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartį (toliau – Sutartis);

29.2. Aprašo 24 punkte nustatytu laiku parengia (patikslina) Savivaldybės tvarkos aprašą ir per 10 darbo dienų nuo tada, kai Savivaldybės taryba patvirtina Savivaldybės tvarkos aprašą, pateikia jį Socialinių paslaugų priežiūros departamentui;

29.3. parengia Projekto įgyvendinimo sutarties formą ir jos priedus, projekto įgyvendinimo ataskaitų formas;

29.4. paskiria atsakingą (-us) valstybės tarnautoją (-us) ar darbuotoją (-us);

29.5. paveda seniūnams padėti organizuoti išplėstines seniūnaičių sueigas, konsultuoti projektų vykdytojus, padėti užtikrinti išplėstinių seniūnaičių sueigų priimtų sprendimų, įgyvendinamų projektų viešinimą, dalyvauti vykdant įgyvendinamų projektų stebėseną;

29.6. paveda seniūnaičių išplėstinėms sueigoms įgyvendinti Savivaldybės aprašo II skyriuje numatytas nuostatas;

29.7. esant poreikiui konsultuojasi su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) dėl Savivaldybės tvarkos aprašo ir jo pakeitimo projektų;

29.8. konsultuoja išplėstines seniūnaičių sueigas, paraiškų rengėjus ir projektų vykdytojus, renka ir registruoja paraiškas, sudaro Projekto įgyvendinimo sutartis su organizacijomis, kiekvieną ketvirtį perveda jiems lėšas projektui (-ams) įgyvendinti, esant būtinybei, tikslina projekto (-ų) įgyvendinimo sąmatą (-as) su projektų vykdytojais, kiekvieną ketvirtį renka projekto veiklos ir lėšų panaudojimo ataskaitas;

29.9. viešina išplėstinės seniūnaičių sueigos priimtus sprendimus ir įgyvendintus projektus Savivaldybės ir, esant galimybei, atitinkamos seniūnijos interneto svetainėse, skelbimų lentose, vykdo Priemonės įgyvendinimo stebėseną;

29.10. atsiskaito Socialinių paslaugų priežiūros departamentui dėl Priemonei įgyvendinti skirtų valstybės biudžeto lėšų panaudojimo Sutartyje nustatyta tvarka;

29.11. atsako už informacijos ir Socialinių paslaugų priežiūros departamentui pateiktų dokumentų teisingumą, tikslumą, pateikimą laiku, gautų valstybės biudžeto lėšų buhalterinės apskaitos tvarkymą;

29.12. užtikrina, kad projektams skirtomis lėšomis nebūtų finansuojamos išlaidos, kurios yra finansuojamos iš kitų finansavimo šaltinių;

29.13. tikrina, ar projektui (-ams) įgyvendinti skirtos lėšos naudojamos laikantis Projekto įgyvendinimo sutartyje nustatytų išipareigojimų;

29.14. nepanaudotas Priemonei įgyvendinti skirtas lėšas grąžina iki kitų po ataskaitinių metų sausio 5 d. (įskaitytinai) į Sutartyje nurodytą Socialinių paslaugų priežiūros departamento sąskaitą, mokėjimo paskirtyje nurodydama, kurių metų lėšos grąžinamos, programos ir Priemonės kodą, finansavimo šaltinį, valstybės funkciją, ekonominės klasifikacijos straipsnį, grąžinamą sumą;

29.15. ne pagal paskirtį panaudotas Priemonei įgyvendinti skirtas lėšas grąžina iki kitų po ataskaitinių metų sausio 5 d. (įskaitytinai) į Sutartyje nurodytą Socialinių paslaugų priežiūros departamento sąskaitą, mokėjimo paskirtyje nurodydama, kurių metų lėšos grąžinamos, programos ir Priemonės kodą, finansavimo šaltinį, valstybės funkciją, ekonominės klasifikacijos straipsnį, grąžinamą sumą;

29.16. už valstybės biudžeto lėšas gautas palūkanas, pasibaigus ataskaitiniams metams, iki kitų po ataskaitinių metų sausio 5 d. (įskaitytinai) perveda į Sutartyje nurodytą Socialinių paslaugų priežiūros departamento sąskaitą, nurodydama, kurių metų lėšos grąžinamos, programos ir Priemonės kodą, finansavimo šaltinį, valstybės funkciją, ekonominės klasifikacijos straipsnį ir grąžinamą sumą;

29.17. saugo įregistruotas paraiškas;

29.18. dalyvauja Ministerijos rengiamoje metinėje konferencijoje Priemonės rezultatams aptarti.

30. Nevyriausybinė organizacijų taryba prie Vilniaus miesto savivaldybės tarybos:

30.1. dalyvauja Savivaldybės tarybos posėdžiuose, kuriuose svarstomas ir tvirtinamas Savivaldybės aprašo projektas, teikia savo pasiūlymus dėl Savivaldybės aprašo projekto tobulinimo;

30.2. dalyvauja išplėstinėse seniūnaičių sueigose, susipažįsta su įgyvendinto (-ų) projekto (-ų) rezultatais.

31. Projektą vykdyti atrinkta (-os) organizacija (-os):

31.1. su Savivaldybės administracija sudaro Projekto įgyvendinimo sutartį, įgyvendina projektą ir kiekvieną ketvirtį teikia Projekto įgyvendinimo sutartyje nustatytos formos ataskaitas (veiklos ir lėšų panaudojimo);

31.2. prieš teikdama Savivaldybės administracijai galutines projekto įgyvendinimo ataskaitas, numatytas Projekto įgyvendinimo sutartyse su organizacijomis, pristato išplėstinei seniūnaičių sueigai projekto (-ų) įgyvendinimo rezultatus;

31.3 atsako už gautų valstybės biudžeto lėšų buhalterinės apskaitos tvarkymą;

31.4. pirkdama prekes, paslaugas ar darbus, vadovaujasi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu;

31.5. Savivaldybės aprašo nustatyta tvarka viešina informaciją apie vykdomas veiklas savo ir, esant galimybei, seniūnijų interneto svetainėse, skelbimų lentose;

- 31.6. gautas projektui įgyvendinti lėšas laiko banke ar kitoje kredito ar mokėjimo įstaigoje specialiai šioms lėšoms atidarytoje sąskaitoje ir vadovaujasi racionalaus valstybės biudžeto lėšų naudojimo principu;
- 31.7. raštu informuoja Savivaldybės administraciją ir atitinkamos teritorijos išplėstinę seniūnaičių sueigą, kad projekte numatytos veiklos nutraukiamos, sustabdomos arba panaikinamos, ir iki šiame punkte nurodyto pranešimo pateikimo dienos Savivaldybės administracijai pateikia Projekto įgyvendinimo sutartyje nustatytos formos ataskaitas apie projekto įgyvendinimą, grąžina projektui įgyvendinti gautas nepanaudotas ar ne pagal paskirtį panaudotas lėšas;
- 31.8. lėšas naudoja tik Projekto įgyvendinimo sutartyje nurodytai veiklai;
- 31.9. yra ilgalaikio materialiojo turto, įsigyto už Priemonės lėšas, savininkė. Šis turtas naudojamas viešiesiems gyvenamosios vietovės bendruomenių poreikiams tenkinti.
32. Priemonės įgyvendinimo vertinimo kriterijai:
- 32.1. įgyvendinta ne mažiau kaip 90 proc. veiklų, kurioms išplėstinės seniūnaičių sueigos siūlymu finansavimas skirtas iš Priemonės įgyvendinti skirtų lėšų;
- 32.2. įgyvendinant Priemonę dalyvaujančių seniūnijų ir bendruomeninių organizacijų skaičius.
-

Nacionalinės vartotojų konfederacijos 2017 m. gruodžio 18 d. pranešimas konferencijoje

LR Seime

VALSTYBINIO IR VIETOS SAVIVALDOS VIEŠOJO SEKTORIAUS TEISĖS AKTŲ STEBĖSENOS TYRIMAS

Pagal Nacionalinės vartotojų konfederacijos atliktą LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos finansuojamą projektą "Nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinis stiprinimas" – Nr.NOBP1-69

NACIONALINĖ VARTOTOJŲ KONFEDERACIJA
Pranešėjas dr. Vyginas Sidzikauskas

2017 m. gruodžio 18 d.
LR Seimas
Vilnius

TURINYS

- Viešojo intereso problema
- Tyrimo metodologija
- NVO tarybų veiklos stebėseną
- Vietos savivaldos veiklos stebėseną
- Išvados
- Pasiūlymai centrinei ir vietos valdžiai

Nacionalinė vartotojų konfederacija

2

Viešojo intereso problema (1)

Europos Sąjungos Sutarties 4 pamatinės nuostatos :

- administracinis ir teisės aktų leidybos teisėtumas
- ekonominės laisvės (laisvas prekių, paslaugų, kapitalo ir asmenų judėjimas)
  - pagrindinių žmogaus teisių užtikrinimas
  - politinių teisių (skaidrumo ir subsidiarumo) užtikrinimas

http://www.unhcr.org/refugees/2004/04/01/T_EU_Treaty_Vienna.pdf

Nacionalinė vartotojų konfederacija

3

Viešojo intereso problema (2)

- Subsidiarumo principas numato, kad viešojo sektoriaus funkcijos turi būti vykdomos įmanomai žemiausiu lygmeniu
- *NVO tvarkytis pačioms, socialines paslaugas parinkti, planuoti ir net finansuoti savo nuožiūra mažose bendruomenėse*
- *Taikant šį principą galima siekti veiksmingesnės pagalbos asmenims, mažinti valstybinių institucijų kontrolę ir išlaidas*

Nacionalinė vartotojų konfederacija

4

Viešojo intereso problema (3)

- Subsidiarumo principas gana sudėtingas ir, be privalumų, turi nemažai dilemų bei rizikų. Be to, tam būtinos tam tikros socialinės-politinės sąlygos, „solidaristinis mentalitetas“
- LR teisės aktuose *viešojo intereso sąvokos* įstatymų leidėjas ne tik nepaaiškina, bet ir nenurodo jokių objektyvių kriterijų arba norminių požymių, pagal kuriuos suinteresuoti subjektai galėtų vykdyti atitinkamas viešųjų paslaugų, patenkančių į viešojo intereso problematiką, veiklas

Nacionalinė vartotojų konfederacija

5

Viešojo intereso problema (4)

- Kai įstatymų leidėjas teisės aktuose įtvirtina normą, kurioje panaudoja sąvoką *viešasis interesas* ir nepateikia jos apibrėžimo, tada tokia teisės norma įstatymus taikantiems vykdomosios ir teisinės valdžios subjektams iš esmės suteikia diskrecinę galią
- Tačiau tai nereiškia, kad individai, socialinės grupės ar jiems atstovaujanti NVO negali spręsti, kas yra viešojo intereso dalykas
- Viešojo intereso dalykas dažnai yra įvairių vertybių ir nuomonių konkurencijos rezultatas

Nacionalinė vartotojų konfederacija

6

Tyrimo metodologija (1)

- **Tyrimo objektą** apibrėžia LR NVO plėtros įstatymas
- Vytiausybė NVO prioritetus, tikslus, uždavinius, siekiamus rezultatus nustato **Nacionalinėje pažangos strategijoje**
- NVO taryba prie LR SADM teikia pasiūlymus dėl NVO plėtros politikos, finansavimo prioritetų
- Savivaldybės tarybos sprendimu sudaroma savivaldybės NVO taryba, kuri teikia pasiūlymus dėl savivaldybės teritorijoje veikiančių NVO veiklos skatinimo

Nacionalinė vartotojų konfederacija

7

Tyrimo metodologija (2)

TAIKINYS	PRIEMONĖ	REZULTATAS
ES Sutarties norma SKAIDRUMAS	Skaidrumas	Teisinės veiklos aplinkos monitoringas Yra/Nėra
	Viešumas	Bendradarbiavimo su NVO ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis programos Yra/Nėra
		Regionų vystymo centrai Yra/Nėra
		Bendra informacijos apskaitos sistema Yra/Nėra
ES Sutarties norma SUBSIDIJARUMAS	NVO finansinis tvarumas	Visuomenės įtraukimas į biudžeto valdyseną Yra/Nėra
	NVO įgalinimas	Rašytinių konsultacijų paskelbimas Yra/Nėra
		Viešųjų paslaugų teikimas Yra/Nėra

Nacionalinė vartotojų konfederacija

8

Išvados (1)

- LR vyriausybė nedetalizuoja, nėra parengusi atitinkamos tvarkos ir jos įgyvendinimo rekomendacijų dėl LR NVO plėtros įstatyme nustatytų NVO tarybos ir savivaldybių NVO tarybų ataskaitų rengimo ir viešo skelbimo, atitinkamų teisės aktų stebėsenos
- NVO taryba per 4 m. dar nėra viešai paskelbusi savo veiklos ataskaitos
- Iš 10 savivaldybių tik 2 paskelbė savivaldybių NVO tarybų 2016 m. veiklos ataskaitas
- Savivaldybių (merų, tarybų) 2016 m. veiklos ataskaitose neišskiriama NVO problematika

Nacionalinė vartotojų konfederacija

9

Išvados (2)

- NVO įtraukimas į viešųjų paslaugų teikimą LR teisiškai nėra varžomas, veiklas deklaruoja virš 30 tūkstančių LR registruotų NVO subjektų. Tačiau tik 25% iš jų pateikė finansines ataskaitas už 2016 m., tik 55% iš jų yra nurodę e-pašto adresus
- Savivaldybės nevykdo teisės aktų stebėsenos
- Savivaldybėse nesukurta NVO informacijos apskaitos sistema
- Centrinė ir vietos valdžia netaiko rašytinį konsultacijų su NVO dėl teisės aktų projektų skelbimą
- Netaikomas NVO įtraukimas į biudžeto valdymą

Nacionalinė vartotojų konfederacija

10

Išvados (3)

- NVO faktinis kokybinis indėlis viešųjų paslaugų teikime LR nėra identifikuojamas ar sisteminamas nei valstybės, nei vietos savivaldos sektoriuose
- Valstybės ir vietos savivaldos institucijos nevykdo gyventojams svarbaus viešojo komunalinių paslaugų sektoriaus *virtuotojų ekonominės perspektyvos stebėsenos*, nesistemina aktualios techninės-ekonominės informacijos
- ES Sutarties skaidrumo ir subsidiarumo sąlygų veiksniumi Lietuvos Respublikos NVO sąlygomis konstatuotinas pačios viešojo intereso NVO sąvokos neatidėliotina aktualizacija, bei ją įgyvendinančių teisės aktų detalizacija

Nacionalinė vartotojų konsultacija

11

Pasiūlymai dėl Skaidrumo normos

- **Savivaldybėms:** administracijoms kasmet teikti taryboms ir visuomenei savivaldybių NVO tarybos veiklos metines ataskaitas su NVO viešojo intereso atstovavimo stebėsenos pažyma;
- **LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:** parengti NVO tarybų ataskaitų rengimo ir viešo skelbimo rekomendacijas;
- **LR vyriausybei:** NVO *Baltosios knygos* patvirtimas;
- **LR vyriausybei:** NVO veiklų viešojo intereso srityse kodekso patvirtinimas;
- **LR vyriausybei:** viešojo intereso NVO subjektų registro patvirtinimas;
- **LR Seimui:** centrinės ir vietos valdžios rengiamų teisės aktų projektų privalomas išankstinis teikimas LR viešojo intereso NVO registro subjektams iki rengiamo teisės akto projekto viešojo svarstymo pradžios – LR teisėkūros pagrindų įstatymo 7 str. papildymas 3^a d. „Konsultavimą su visuomene dėl viešojo intereso srities teisės aktų inicijuojantys subjektai vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka“.

Nacionalinė vartotojų konsultacija

12

Pasiūlymai dėl Subsidiarumo normos

- **Savivaldybėms:** administracijoms parengti ir viešai paskelbti NVO įsitraukimo į savivaldybėje teikiamas viešąsias paslaugas duomenis, nurodant kaštų-naudos rodiklius;
- **LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:** parengti NVO įgalinimo viešo skelbimo rekomendacijas;
- **LR Seimui:** NVO iniciatyvų, sukuriančių realų viešojo intereso tenkinimą, finansinio tvarumo užtikrinimas centrinės ir vietos valdžios finansinio tvarumo konkurenciniu pagrindu, teisinės bazės sukūrimas – LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo 5 str. 1 d. papildymas: *4 p. „leidžiant perimti viešųjų paslaugų teikimą to pageidaujantiems piliečiams ir perskirstant tokių paslaugų biudžetus tarp valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka“.*
- **LR Seimui:** LR teisėkūros pagrindų įstatymo 10 str. papildymas:
- *9 d. „Nevyriausybinių organizacijų atstovų apmokėjimo už darbą teisės akto projektui rengti darbo grupėje (komisijoje) tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“*

Nacionalinė vartotojų konsultacija

13

Pabaiga

Dėkoju už dėmesį!

Nacionalinė vartotojų konsultacija

14